

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

Кафедра міжнародних відносин та журналістики

Рада молодих учених

ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України»

Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ НАУКИ ХХІ СТОЛІТТЯ

**II Всеукраїнська науково-практична
Інтернет-конференція
молодих учених та студентів**

м. Київ, Україна, 1 грудня 2022 р.

Київ

2022

УДК 001.8

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Вищого навчального закладу «Університет економіки та права «КРОК»
(протокол № 3 від 15 грудня 2022 р.)*

Рецензенти:

Соловійов В'ячеслав Павлович – доктор економічних наук, кандидат технічних наук, професор, заступник директора ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України», керівник Центру інновацій та технологічного розвитку;

Момот Неля Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин та журналістики ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК».

Редакційна рада збірника: Ткач Д.І., д.п.н., проф., Надзвичайний та Повноважний Посол – Голова ради; Момот Н.М., к.ф.н., доц.; Трухачов О.І., к.п.н., доц.; Вовченко О.В., к.е.н.; Петренко Н.С., к.е.н.; Мамчур В.А., д.е.н., с.н.с.; Столярчук Н.М., к.е.н., с.н.с.

Міждисциплінарні дослідження науки XXI століття : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції молодих учених та студентів, 1 грудня 2022 р. Київ: ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК». 2022. 274 с.

ISBN 978-966-170-073-3

Матеріали подаються в редакції авторів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв та інших відомостей несуть автори.

ISBN 978-966-170-073-3

© ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2022

© ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України», 2022

© Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», 2022

© Автори, текст, 2022

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО	7
СЕКЦІЯ 1. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ	8
АБУШОВ Т. А. ПРОЦЕСНИЙ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ПІДХОДИ В УПРАВЛІННІ	8
АНДРОНІК О. Л., ЩУР Д. А. СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	11
БАЙДАЛКА С. О., РЕШОТА О. А. ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА	14
БЕЖЕНАР І. М. МОЖЛИВОСТІ І ЗАГРОЗИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	17
БОЙКОВ Г. С., ЗАПОЛОВСЬКИЙ М. В. ПРИЗНАЧЕННЯ, ОРГАНІЗАЦІЙНО-ШТАТНА СТРУКТУРА ТА ОЗБРОЄННЯ МЕХАНІЗОВАНОГО ВЗВОДУ	21
ВОЛКОВА А. Р. КЛІЄНТООРІЄНТОВАНІСТЬ В УМОВАХ ПРОТИДІЮЧОГО МАРКЕТИНГУ	24
ГРОНСЬКА Т. Ю. БОРОТЬБА ЗА ПРАВА ЛЮДИНИ В УМОВАХ НЕДЕМОКРАТИЧНИХ РЕЖИМІВ	28
ГУСАК В. О. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ СВІТОВОГО І НАЦІОНАЛЬНОГО РИНКУ ЗЕРНА	30
ДЕМУХ Т. Ю. ОСОБЛИВІСТЬ ТЕЛЕВІЗІЙНОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ	34
ДОРОШЕНКО Д. О. ВПЛИВ САНКЦІЙ, ЩО НАКЛАДАЮТЬСЯ СПОРТИВНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ ЩОДО КРАЇН-АГРЕСОРІВ, НА СФЕРУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	36
ДРОНОВА Т. С., ГЕТА М. В. СУЧАСНІ ВИКЛИКИ РЕКЛАМИ	40
ДРОНОВА Т. С., ДРОБОТ А. МАРКЕТИНГОВИЙ АНАЛІЗ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ УКРАЇНСЬКИХ РІТЕЙЛІВ	42
КОВАЛЬЧУК М. Р. РОЗВИТОК СПЕЛЕОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	46
КОВАЛЬЧУК Ю. Р. МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КРИПТОВАЛЮТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	48
КОВАЧ Д. Л. ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН ЯК ВИКЛИК СУЧАСНОСТІ	53
КОКОЄВ П. С., ВОВЧЕНКО О. В. ВІРТУАЛІЗАЦІЯ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ	55
КОСТИЛЬОВА В. В. СИСТЕМА НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН І НАПРЯМИ РОЗВИТКУ	58
КОТКОВСЬКИЙ Д. О. ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД З УРАХУВАННЯ СВІТОВОГО ДОСВІДУ	61
КУТОВА Д. В. СТАН БІТКОЇНА ТА РИНКУ КРИПТОВАЛЮТ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ	64
МІЩЕНКО Д. А., ГЕТА М. В. ЗАСТОСУВАННЯ МАРКЕТИНГОВИХ ІННОВАЦІЙ	67
ОРЕЛ А. А. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД: ЯК ВИРІШУЮТЬ ПРОБЛЕМУ СМІТТЯ	69
ОСМАНОВ С. Т. ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ В УМОВАХ ЦИКЛІЧНОЇ ЕКОНОМІКИ	74
ОСТЕРТАГ А. І., ДЗЮБА Д. О. АНАЛІЗ ФАКТОРІВ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СТУДЕНТІВ ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ «УНІВЕРСУМ»	76

ОСТЕРТАГ А. І., НІКІТЮК Т. Р., ГАВРИЛЮК Є. В. ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА	80
ПАНЧЕНКО І. В. ДИНАМІКА РИНКУ ІТ-АУТСТАФІНГ В УКРАЇНІ ПІСЛЯ ПОЧАТКУ ВІЙНИ	83
ПИЛИПЕНКО О. О. MODERN TECHNOLOGIES AND NEW OPPORTUNITIES FOR WORKING WITH FINANCIAL ASSETS	86
ПОРФІРЕНКО В. І., ДЕХТЯРЕНКО Д. П., КУЗЬМЕНКО Ю. В. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВЕЛИКИХ МІСТ ТА ЗАСОБИ ЇХ ПОДОЛАННЯ	89
РУМИК І. І. MODERN POSSIBILITIES OF APPLYING BLOCK CHAIN TECHNOLOGIES IN THE FINANCIAL SECTOR	95
СИДОРЧЕНКО Т. Ф. КАПІТАЛЬНЕ БУДІВНИЦТВО ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	98
СЛІСАРЧУК А. В. ОБЛІК ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	101
СМІЛЕНКО М. Ю. ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКВАЛІФІКАЦІЇ ФАХІВЦІВ У СТАРШОМУ ВІЦІ В ІТ СЕКТОР В УМОВАХ ВІЙНИ	105
СТОЛЯРЧУК Н. М. ВІДНОВЛЕННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ НА ІННОВАЦІЙНІЙ ОСНОВІ: ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ АСПЕКТ	107
ЦИБАНЬ А. О. КРИЗОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	110
ШЕВЧЕНКО І. О. РОЗКВІТ ЦИФРОВОЇ ТОРГІВЛІ: КРИПТОВАЛЮТА НА ГЛОБАЛЬНИХ РИНКАХ	113
ЮРЧЕНКО І. В. МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОБРАХУНКУ СТАТИСТИЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ЦІН НА ЗЕМЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ	116
СЕКЦІЯ 2. РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	120
БАЛАБАН О. Г., ВОВЧЕНКО О. В. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ У СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ПРОЦЕСАХ	120
БАСАРА Є. Г., ВОВЧЕНКО О. В. МІСЦЕ ТА РОЛЬ НАТО В СУЧАСНИХ СВІТОВИХ ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСАХ	122
ВАСИЛЬЄВ Я. О. РОЛЬ ВІРТУАЛЬНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ЯК СКЛАДОВОЇ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДЕРЖАВИ	126
ГАЛАКА О. В. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ДИПЛОМАТИЧНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ ТА ЯПОНІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	128
ДАЛЯВСЬКА Т. П. INTERNATIONAL COOPERATION FOR THE STATE-BUILDING PROCESSES	130
ДОНАЄВА М. І., ВОВЧЕНКО О. В. МІЖНАРОЖНИЙ ТЕРОРИЗМ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ	133
ЄВТУШЕНКО К. О., ВОВЧЕНКО О. В. МІЖНАРОДНІ ЗЛОЧИНИ: ПРИЧИНИ, РІЗНОВИДИ, НАСЛІДКИ	138
ЗАКРЕВСЬКА О. Ю., РОВСЬКА О. М. ЕКСПОРТ ТА ІМПОРТ ЯК ЕЛЕМЕНТИ СТИМУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ	142
КОЛОДЯЖНА Т. В. ЕКОНОМІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО МІЖНАРОДНОГО РІВНЯ ТА ФОРМИ ЙОГО ПОЯВУ	146
КОСЯК С. О., ВОВЧЕНКО О. В. ПОЛІТИЧНІ КОНФЛІКТИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ	150

КУХАРЧУК Є. П. АКТУАЛЬНІСТЬ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН «ПОЛІТОЛОГІЯ» ТА «ГЕОПОЛІТИКА» СТУДЕНТАМИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ»	152
ЛОСЬ О. В., ВОВЧЕНКО О. В. МАРКЕТИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ НА СВІТОВИХ ТОВАРНИХ РИНКАХ	156
МАРУХОВСЬКИЙ О. О. БАГАТОМАНІТНІСТЬ КРИТЕРІВ МОДЕЛЕЙ СУСПІЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ	158
ПІДДУБНИЙ Д. Д., ВОВЧЕНКО О. В. ІНТЕГРАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЄС: НАСЛІДКИ ТА ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРУВАННЯ УКРАЇНИ ДО ЄС	162
РВАНЕЦЬ Н. В. ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН У ВПРОВАДЖЕННІ ФУНКЦІЇ ПРОБАЦІЇ ПРИ ВИКОНАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПОКАРАНЬ	165
ФІГУРСЬКА Л. В. АКТИВІЗАЦІЯ МІЖНАРОДНОЇ РОБОТИ НАУКОВЦІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	167
ЦИБУЛЯ А. В., ВОВЧЕНКО О. В. РОЛЬ ЗМІ В МІЖНАРОДНИХ ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСАХ	170
СЕКЦІЯ 3. РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ	174
БОГДАН-ЗЕНЧЕНКО Є. Г. АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕОРІЇ ЛЬЮІСА КОЗЕРА ДЛЯ АНАЛІЗУ СУЧАСНИХ КОНФЛІКТІВ ТА ВІЙН	174
ВОВЧЕНКО О. В. УВАГА ДО МЕДІАГРАМОТНОСТІ: ІСТОРІЯ ПИТАННЯ	177
ДЕРЖАК Н. О. , БОКОВА М. А. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПАБЛІК РИЛЕЙШІНЗ У США	180
ДЕРЖАК Н. О. , ЖИГАДЛО К. В. ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ РЕКЛАМИ В КРАЇНАХ СВІТУ	184
ДЕРЖАК Н. О. , ТКАЧЕНКО К. С. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ПАБЛІК РИЛЕЙШІНЗ В ІТАЛІЇ	186
ЗАМОГИЛЬНА А. В. РОЛЬ СОЦІАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В СУЧАСНОМУ СВІТІ	189
КОШІЛЬ А. І. СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК МОДЕРНИЙ ЗАСІБ КОМУНІКАЦІЇ	192
МЕЛЕВИЧ М. М., ВОВЧЕНКО О. В. ДЕЯКІ АСПЕКТИ БЕЗПЕКИ ЖУРНАЛІСТІВ, ЩО ПРАЦЮЮТЬ В НЕБЕЗПЕЧНИХ ЗОНАХ	195
РОМАШКО І. А., ВОВЧЕНКО О. В. ЗАСОБИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ ЯК ОСНОВА ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ПРОТИБОРСТВА	197
СИТНИК А. Д., ВОВЧЕНКО О. В. ЦИФРОВА БЕЗПЕКА ЖУРНАЛІСТА-РОЗСЛІДУВАЧА	201
СУВЕРТОК М. С., ВОВЧЕНКО О. В. РОЛЬ ВІТЧИЗНЯНИХ ЗМІ У ГЛОБАЛЬНОМУ МЕДІАПРОСТОРІ	204
ТАНАСІЙЧУК І. В. ВПЛИВ МЕСЕНДЖЕРУ ТЕЛЕГРАМ НА СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ В УКРАЇНІ	207
ЦИРИН К. Л., ВОВЧЕНКО О. В. ІНФОРМАЦІЙНІ ВІЙНИ В СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ	210
ШАТИЛО Л. В., ВОВЧЕНКО О. В. ВПЛИВ МАС-МЕДІА НА ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ПОЛІТИКИ	213
ШИЯН Р. В., ВОВЧЕНКО О. В. БЕЗПЕКА ЖУРНАЛІСТА У ВІРТУАЛЬНОМУ ПРОСТОРІ	216
ШЛАПАК С. О., ВОВЧЕНКО О. В. ЗМІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	219

ШУРЛО А. В., МОМОТ Н. М. ЖАНРОВИЙ КОНТЕНТ ЛІТЕРАТУРНИХ ЖУРНАЛІВ УКРАЇНИ	222
СЕКЦІЯ 4. ФІЛОСОФСЬКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	226
БИКОВА О. О. СПОСОБИ МАНІПУЛЯЦІЇ ЗМІ ДУМКАМИ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ	226
ВЛАСЮК Є. П. КОНТРПРОПАГАНДА УКРАЇНИ ЯК НОВИЙ ОБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ	229
МАРУХОВСЬКА-КАРТУНОВА О. О. НЕЗАСЛУЖЕНО ЗАБУТА «ФІЛОСОФІЯ» ЯК ОБОВ'ЯЗКОВА БАЗОВА ФУНДАМЕНТАЛЬНА НАУКА ДЛЯ ВИВЧЕННЯ СТУДЕНТІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ «КУЛЬТУРОЛОГІЯ» ТА «ЖУРНАЛІСТИКА»	233
МОМОТ Н. М. ІСТОРИКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ДИСКУРС «НАРИСІВ З ІСТОРІЇ КУЛЬТУРИ» Є. МАЛАНЮКА	237
СЕКЦІЯ 5. РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСВІТІ	240
БЕЛИМЕНКО О. С., ЖЕРНОВНИКОВА О. А. УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОСТІ	240
КЛОЧКОВА Ю. В. ДОСТУПНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ НА САЙТАХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДЛЯ АБИТУРІЄНТІВ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ	243
КОСТЕНКО О. В. ПЕДАГОГІЧНА ІННОВАЦІЯ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ТЕОРІЇ ГАБРІЕЛЯ ТАРДА	246
КРАВЦОВА М. І. ВИКОРИСТАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ МЕТОДІВ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ НУШ ЯК ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ОСВІТІ	248
ОСМАНОВ Х. Т. ВИКОРИСТАННЯ БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ ЗАХИСТУ ДАНИХ У ВИЩІЙ ОСВІТІ	251
ПЕТРОВА Л. О. , ПАВЛІЧЕНКО О. О. РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВИЩІЙ ВІЙСЬКОВІЙ ОСВІТІ	254
ПОГРІБНЯК М. Ю. МОДЕЛЬ БАГАТОРІВНЕВОЇ ОСВІТИ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАГІСТРІВ ГЕОГРАФІЇ ДО ПЛАНУВАННЯ ТЕРИТОРІЙ	258
СЕРГЄЄВ В. М., БОРИСЕНКО К. В., ПЛЕМ'ЯННИК Д. М. ДИНАМІКА ЗАЛУЧЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПЕДАГОГІЧНИХ ЗВО УКРАЇНИ	262
СІМІЧЕВА Ю. М. ЗАЛУЧЕННЯ СТУДЕНТІВ ДО ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВНЗ	266
ЯН ЧЖЕЮЙ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ УМОВИ У РОЗВИТКУ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ТА ОСВІТИ КИТАЮ ХХ СТОЛІТТЯ	269
ЗАКЛЮЧНЕ СЛОВО	273

ВСТУПНЕ СЛОВО

Зміни, які відбуваються нині у світі, пов'язані з викликами та процесами, що відбуваються у різних сферах і галузях знань. Тому використання науки та інновацій у застосуванні міждисциплінарних зв'язків можуть відіграти у цьому безпосередню роль драйвера. Сучасна вітчизняна освіта здатна створити передумови для входження у європейський науковий простір через міждисциплінарну синхронізацію наук, що значно розширює коло наукових і практичних пошуків у вирішенні практичних проблем. Разом з тим, науково-освітній простір України готовий до інтеграції у Європейський науково-дослідний простір, тому інноваційним вирішенням багатьох питань сприяє саме міждисциплінарне поєднання різних наук, сфер, галузей. Окрім того, війна змусила світ переглянути засадничі принципи взаємодії світового порядку. Тому нові виклики цифровізації, трансформації, модернізації сприяють переосмисленню сучасних освітніх програм.

Методологічні напрацювання сучасної науки потребують обговорення, апробації, спільного вирішення науково-освітніх питань, що поставила собі за мету дана конференція. Новітні погляди молодих науковців та здобувачів можуть стати у нагоді для академічної фундаментальної науки та для освітньої галузі у процесі викладання навчальних дисциплін. Наука XXI століття змушує змінювати підходи, тому науково-практичні обговорення, неупереджений аналіз з погляду молоді наукової еліти створює передумови для успішного подолання загроз навколишнього світу. Міждисциплінарний інструментарій ураховує всі споріднені науки у їх взаємозв'язку, взаємодоповненні та взаємозбагащенні. Оновлення наукових шкіл шляхом залучення молоді, популяризації науки серед студентства сприяє використанню наукового потенціалу як вітчизняної, так і зарубіжної наукової спільноти. Міждисциплінарний феномен робить вітчизняну науку мобільною, суспільно активною, затребуваною у сучасну добу.

*З побажаннями успішної роботи,
Оргкомітет конференції*

СЕКЦІЯ 1. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

АБУШОВ Т.А.

аспірант, Хмельницький національний університет,
м. Хмельницький
abuschov.teymur@gmail.com

ПРОЦЕСНИЙ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ПІДХОДИ В УПРАВЛІННІ

Багато вітчизняних підприємств свою господарську діяльність будують за функціональний принципом та рівнями ієрархії. Такий підхід був запропонований Ф. Тейлором і набув поширення в останньому столітті. Однак з часом все більше науковців та практиків почали звертати увагу на недоліки притаманні такому підходу в управлінні. У першу чергу це зумовлено відокремленістю функціональних підрозділів, що призводить до нерозуміння ситуації та процесів, що мають місце на підприємстві в цілому та небажанні приєднуватися до вирішення завдань, які не стосуються їх безпосередньо.

Іншим варіантом організації господарської діяльності є такий підхід, що ґрунтується на процесах. Процесний підхід – це представлення усієї діяльності підприємства як сукупності взаємодіючих процесів, що проходять усередині організаційної структури підприємства для досягнення поставленої мети, а саме результативності під час виконання намічених завдань та обґрунтованих управлінських рішень [1]. Що ж до взаємозв'язку та взаємовідносин між функціональний та процесним підходом в управлінні існує різноманіття підходів та трактувань.

На думку окремих дослідників можна говорити про перехід від використання функціонального підходу до процесного, як наслідок достатньо

широкого розповсюдження концепції управління бізнес-процесами з початку 1990-х років [2].

За іншими дослідженнями для моделювання й аналізу бізнес-процесів на підприємстві можуть використовуватися функціональний, продуктовий, матричний підходи. При цьому функціональний підхід передбачає виділення процесів виходячи із функцій, що виконуються підрозділами [2]. Крім того, матричний підхід дозволяє подати модель бізнес-процесів у вигляді матриці, кожен елемент якої є окремим бізнес-процесом, що відображає підсистеми і етапи життєвого циклу продукції. У цьому випадку мова йде про функціональні підсистеми підприємства.

Схожа логіка взаємозв'язку прослідковуються при розгляді можливостей вдосконалення бізнес процесів в сучасному процесному підході до управління. Зокрема розрізняють такі варіанти вдосконалення бізнес-процесів [3]:

1) поступовий підхід удосконалення процесів (за Демінгом) в межах діючої організаційної структури управління, що вимагає незначних капіталовкладень;

2) кардинальний підхід (за Хаммером і Чампі), що призводить до суттєвих змін процесу та фундаментальних змін в організаційній структурі управління [3].

Так, удосконалення процесів за Демінгом ґрунтується на використанні існуючої, переважно функціональної організаційної структури.

Теоретичною основою формування системи управління бізнес-процесами підприємства є ситуаційний, комплексний, інтеграційний, функціональний, нормативний, системний та інші підходи [3]. Функціональний підхід до системи управління бізнес-процесами передбачає ряд функцій, які потрібно виконати для забезпечення потреб підприємства.

Дослідники стверджують, що на практиці вітчизняні підприємства застосовують процесне управління, яке є синтезом функціонального та процесного підходу [4]. Суб'єкти господарювання намагаються скопіювати

досвід розвинених компаній, які впровадили процесне управління, однак під час використання цього досвіду менеджмент вітчизняних підприємств не проводить радикальні зміни в організаційній структурі установи та не перебудовує організацію під реальні вимоги процесного підходу. Таким чином, ззовні управління організацією сприймається як процесне, однак за своєю сутністю є «процесно-функціональним».

В наукових працях також розглядається процесний підхід, як такий, що дозволяє системно узгодити між собою функціональні напрямки в діяльності підприємства, побудувати прозорі й зрозумілі схеми реалізації управлінських завдань, оцінити й оптимізувати використовувані ресурси [5].

Таким чином, інтеграція процесного та функціонального підходів в управління підприємствами полягає у координації та узгодженні роботи окремих структурних підрозділів (за окремими функціональними напрямками) через координацію їх роботи у розрізі процесів (бізнес-процесів) на підприємстві. Важливим завданням при цьому є формування системи інформаційного забезпечення таким чином, щоб відслідковувались витрати ресурсів у розрізі окремих процесів, підрозділів, працівників та операцій.

СПИСОК ВИКОРСИТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Коюда В.О. Характеристика та наповнюваність бізнес-процесів як бази ефективного використання потенціалу підприємства. *Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор»*. 2018. Вип. 1-1 (44). С. 140–147.

2. Павлова В.А., Паршина О.А. Управління бізнес-процесами підприємства з використанням сучасних аналітичних технологій. *Академічний огляд*. 2017. № 1 (46). С. 54-61.

3. Драган О. І. Підходи до формування системи управління бізнес-процесами на підприємстві. *Ефективна економіка*.

URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7238>

4. Рибінцев В.О., Цвілий С.М., Бачурін Д.А. Формування процесного управління промисловим підприємством на основі бізнес-процесів. *Економічний вісник НГУ*. 2011. № 2. С. 117-124.

5. Жувагіна І.О., Замарайкіна Т.С. Потенціал торговельного підприємства: загальнонаукові підходи до формування та реалізації. *Modern problems and ways of their solution in science, transport, production and education*. 2019. URL: <https://www.sworld.com.ua/konferua13/23.pdf>

АНДРОНІК О. Л.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри підприємництва корпоративної та просторової економіки,
ДонНУ імені Василя Стуса,
м. Вінниця,
O.andronik@donnu.edu.ua

ЩУР Д. А.

студент кафедри підприємництва корпоративної та просторової економіки,
ДонНУ імені Василя Стуса,
м. Вінниця,
Shchur.d@donnu.edu.ua

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Сучасна економічна ситуація для нашої держави складна та мінлива. Через масовані ракетні удари значна частина енергетичної інфраструктури пошкоджена, відбуваються періодичні відключення електроенергії, що спричиняє суттєві проблеми для громадян, організацій, представників усіх видів бізнесу. Відповідно, перед податковою системою держави постають серйозні виклики, адже варто наповнювати державний бюджет і, разом з тим, намагатися стимулювати функціонування підприємств, для яких розмір податків відіграє вирішальну роль.

Елементи та функції податкової системи України вивчали такі вітчизняні вчені: Урікова О. М., Диха М. В., Гончаров Ю. В., Коляда Т. А.

Утворення надійної системи оподаткування досліджували й закордонні економісти. Зокрема, А. Лаффер визначила вплив високих ставок оподаткування на рівень інфляції та спади у виробництві. Е. Аткинсон і Дж. Стігліц аналізували як збільшення та зменшення податків змінюють величину валового національного продукту.

Податкова політика є вагомим елементом державного регулювання соціально-економічного розвитку країни та залежить від ефективності дій уряду під час встановлення, правового регламентування й організації сплати податків та інших податкових платежів з метою утворення централізованого фонду грошових ресурсів [1].

Основними податками, які сплачують представники малого, середнього і великого бізнесу вважаються: єдиний соціальний внесок, податок на додану вартість та єдиний податок. Платники єдиного податку поділяються на 4 групи.

Від виплати єдиного податку і подання декларацій звільняються платники першої та другої груп на період воєнного стану. Також, вони мають право не нараховувати ЄСВ за себе і найманих працівників за умови призову на військову службу.

До третьої групи належать особи, котрі зареєстровані як ФОП, юридичні, що:

- не мають обмежень у кількості найманих працівників або вони відсутні;

- дохід не вище 1167 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня податкового (звітного) року.

Якщо виконуються дані умови, то Єдиний податок складає або 5% доходу, або 3% доходу з додатковою сплатою ПДВ. Варто зазначити, що у даних підприємців, аналогічно до представників 1-ї та 2-ї груп, може змінюватися розмір ЄСВ. Під час воєнного стану в оподаткуванні 3 групи впроваджені такі зміни:

- надано право переходу на ставку оподаткування 2%;

-скасовано обмеження у розмірі доходу;

-якщо підприємство сплачувало ПДВ, то даний податок скасовується.

На загальній системі оподаткування перебувають переважно представники середнього та великого бізнесу. Здійснено такі нововведення для даної групи:

-можливість переходу на спрощену систему з єдиним податком із зняттям обмеження в кількості працівників;

-ліміт доходу для переходу на спрощену систему оподаткування підвищено до 10 млрд грн;

-після переходу підприємство оподатковуватиметься за ставкою 2% .

Проте за обмеженнями перейти на спрощену систему не можуть підприємства, що займаються обміном іноземної валюти, роботою з підакцизними товарами, видобуванням та збутом корисних копалин. Також до даної категорії належать нерезиденти, відокремлені підрозділи й представництва юрособи неплатника ЄП, фінансові установи та реєстратори цінних паперів [2].

Загалом зміни спрямовані на підвищення можливості підприємств функціонувати у непростий воєнний час. Для визначення їх дієвості варто розглянути динаміку сплати єдиного податку фізичними та юридичними особами. До початку воєнних дій Єдиний податок складав 38 031 млн грн або 8% від загальних бюджетоутворюючих доходів. Уже за період з січня по липень 2022 року підприємці сплатили єдиний податок у розмірі 25 269,5 млн грн. Даний показник наразі перевершив минулорічний на 2 332, 3 млн грн [3].

Отже, дії держави зі стимулювання бізнесу у воєнних умовах сприяли роботі підприємств. Оскільки розміри сплаченого єдиного податку за січень-липень 2022 року перевищили сплату за аналогічний період 2021 року, то підприємці активно користувалися даною можливістю. Безумовно, державою понесені суттєві збитки від переходу великого і середнього бізнесу із загальної системи на спрощену, проте в умовах складної ситуації з

енергоресурсами для багатьох підприємств постало питання про існування, про що свідчить скорочення реального ВВП на 37,2% за 2 перших квартали 2022 року і дана дія частково допомогла багатьом виробникам у скруті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Громова А. Є., Гушан О. В. Проблеми і перспективи розвитку оподаткування в Україні. Молодий вчений. 2017. № 4. С. 651–653.
2. Податки під час війни: що змінилося для бізнесу. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/211250_podatki-pd-chas-vyni-shchozmnilosya-dlya-bznesu
3. Офіційний сайт Державної податкової служби України. URL: <https://tax.gov.ua/>

БАЙДАЛКА С.О.

студент, Львівський національний університет ім. Івана Франка,
м. Львів
baysolomiya@ukr.net

РЕШОТА О.А.

к.держ.упр., доцент кафедри публічного адміністрування
та управління бізнесом,
Львівський національний університет ім. Івана Франка,
м. Львів,
baysolomiya@ukr.net

ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА

В умовах сучасного розвитку економіки ефективна робота підприємств залежить від їх здатності швидко і своєчасно адаптуватися до глобальних зовнішніх змін, що відбуваються в середовищі. Підприємство характеризується високою динамікою, невизначеністю та непередбачуваністю. У період великих змін глобалізації «ефективність

існуючої моделі управління підприємством знизилася, а система управління впала в кризу» [1]. Гнучке реагування системи управління підприємством на ці зміни відіграє ключову роль у підвищенні конкурентних переваг та ефективності управління підприємством на ринку. Створення ефективної системи управління під впливом інновацій і змін дозволяє своєчасно адаптувати підприємство до викликів зовнішнього середовища та створити передумови для підвищення якості управлінської діяльності, що є запорукою сталого розвитку діяльності підприємства [2].

Аналіз еволюції систем управління показує, що з розвитком інформаційних технологій, глобальною трансформацією економічних процесів, які відбуваються в усьому світі, їх роль і функції в забезпеченні ефективної діяльності підприємств суттєво змінилися, що потребує перегляду методів формування, вивчення їх ролі як пошуку конкурентної переваги та постійних інновацій. У цей час система управління має бути не просто інструментом, а ключовим елементом досягнення стратегічних цілей компанії, механізмом підтримки її організаційної культури й цінностей. Сучасний економічний простір характеризується високою нестійкістю та динамічністю змін, і система управління підприємством має гнучко та швидко реагувати на ці зміни, формувати і впроваджувати ефективні механізми адаптації до зовнішнього середовища, забезпечувати конкурентну перевагу на ринку [3]. Під впливом процесу глобалізації відбувається трансформація від диференціації системи управління, зосередженої на кінцевому продукті, виробленому підприємством, до диференціації, яка зосереджена на обслуговуванні споживачів підприємства та визначає розвиток інтегрованого процесу. Тому в умовах глобалізації під впливом змін у зовнішньому середовищі необхідно сформулювати систему управління відповідно до реалій сьогодення за участю різних зацікавлених сторін, яка б відповідала інтересам постачальників, покупців, акціонерів й інших партнерів.

Завдяки інновації в системі управління підприємством зазначено такі зміни:

- розробка інноваційних механізмів адаптації системи управління підприємством, звертаючи увагу на зміни в оточенні;
- постійний пошук конкурентних переваг компаній на ринку;
- розширення можливостей системи управління підприємством і зміна ролі у процесах;
- зміни у співвідношенні апаратного забезпечення та системи управління рішення керівника підприємства;
- повна участь персоналу в процесі управління;
- впровадження інтелектуальних технологій у систему управління підприємством [2].

Кабінет Міністрів України у 2021 році затвердив план заходів на 2021-2023 роки з реалізації Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року. Протягом 3 роки було заплановано такі заходи:

- затвердження Порядку передачі технологій, створених або придбаних за бюджетні кошти, за кордон;
- внесення змін до законодавства в частині затвердження нової системи пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, що орієнтована на досягнення цілей сталого розвитку;
- розроблення онлайн-курсу для експортоорієнтованих малих та середніх підприємств із дизайн-мислення [2].

У поєднанні зі специфічними змінами, що відбуваються в корпоративному середовищі на сучасному еволюційному етапі розвитку систем менеджменту, принципово змінюється роль менеджера в процесі управління, що призводить до появи нових вимог до умінь і навичок. Велику кількість процесів управління можна автоматизувати, тому виникає передумова для скорочення чисельності управлінського персоналу, що призводить до структурної трансформації апаратного забезпечення управління. Крім того, за сучасних умов акцент зміщується з технічних

бар'єрів у забезпечення ефективності системи управління підприємством на соціальні та поведінкові бар'єри, що зумовлює необхідність постійного вдосконалення професійних можливостей керівників підприємства та використання інтелекту в процесі емоційного управління [4].

Тому орієнтована на майбутнє сучасна система управління підприємством повинна включати взаємопов'язані інноваційні технології й системи управління персоналом для забезпечення безперервного реагування та процесу адаптації до швидких змін зовнішнього середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Miillera E., Hopfa H. Competence Center for the Digital Transformation in Small and Medium-Sized Enterprises. *Flexible Automation and Intelligent Manufacturing: 27th International Conference*. Procedia Manufacturing 11.2017.

2. Верховна Рада України. Про затвердження плану заходів на 2021-2023 роки з реалізації Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1687-2021-%D1%80#Text>

3. Стратегія інноваційного розвитку України на період до 2030 року. URL: <https://chamber.kr.ua/chleni-tpp/100-ekonomichni-novini/1775-stratehiia-innovatsiinoho-rozvytku-ukrainy-na-period-do-2030-roku.html>

4. Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text>

БЕЖЕНАР І.М.

к.е.н., ННЦ «Інститут аграрної економіки»,
м. Київ,

Inna_bezhenar@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-4584-9062>

МОЖЛИВОСТІ І ЗАГРОЗИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Унікальний природно-ресурсний потенціал, велика площа, сприятливі кліматичні умови та вигідне геополітичне положення в центрі Європи, перспективи сільськогосподарської діяльності, кваліфікована робоча сила є можливостями забезпечення високого рівня соціально-економічного розвитку України.

За загальними запасами деяких природних ресурсів Україна посідає одне з провідних місць у Європі (наприклад, мінеральних, ґрунтових, рекреаційних). Безумовно найбільшим природним багатством нашої країни є земельні ресурси, особливо чорноземи. Станом на початок 2022 року земельний фонд України становив 60,4 млн га, у тому числі сільськогосподарські угіддя – 42,3 млн га [1].

Проте, варто зазначити, що Україна, на жаль, незважаючи на природно-ресурсний потенціал, за роки незалежності не стала високорозвиненою країною, якою б могла бути, структура української економіки залишається споживчою.

Розглянемо основні загрози (перешкоди) для досягнення високих макроекономічних показників. Рівень соціально-економічного розвитку будь-якої держави є наслідком реалізації її економічного потенціалу. Промисловий потенціал країни формують основні виробничі фонди підприємств, проте на жаль в багатьох підприємствах вони застарілі, потребують модернізації. Щодо трудового потенціалу (кількості та якості робочої сили), то економічна криза призвела до збільшення числа безробітних, кваліфіковані спеціалісти працюють не за спеціальністю, тобто не реалізують свої професійні здібності.

Фінансовий потенціал країни це сукупність коштів фізичних і юридичних осіб, держави, в Україні він низький. Країна виступає позичальником у міжнародних фінансових установах та інших країнах. Значна кількість підприємств є фінансовими боржниками або банкрутами,

доходи багатьох громадян нижчі від прожиткового мінімуму. Посиленого розвитку зазнала тіньова економіка.

Науковий потенціал України характеризується науковими і науководослідними інститутами. В окремих галузях науки Україна займає провідні місця на світовій арені, це зокрема it-технології. Проте в багатьох галузях відставання вітчизняної науки є значним, основним чином через недостатність фінансування наукових організацій, виїздом за кордон молодих вчених.

Несприятливий інвестиційний клімат (сукупність політичних, правових, економічних і соціальних умов, які забезпечують і сприяють інвестиційній активності вітчизняних та іноземних інвесторів) призвів до зменшення кількості інвестицій, особливо іноземних. Основні причини цього часті зміни українського законодавства, нерозвинена ринкова інфраструктура (в т.ч. фондовий ринок), високий податковий тиск, корупційна складова.

Також потребує удосконалення інституційне забезпечення і створення єдиної стратегії розвитку. Застарілість великої кількості законодавчих актів, їх суперечливість, неоднозначність у трактуванні і часті зміни приводить до неможливості їх реального використання на практиці. Вдосконалення українського законодавства, залучення громадських об'єднань до обговорення законопроектів та його адаптація до вимог Європейського Союзу (ЄС) відкриють справжні можливості нашої економіки.

З 2014 року наша країна переживає досить складний період своєї історії, що пов'язано з початком військового конфлікту на сході України. Це негативно почало відобразитися на всіх показниках соціально-економічного розвитку країни. Зокрема знизалася інвестиційна привабливість України.

Однак, певні позитивні зрушення присутні. У 2021 році Україна піднялась на 15 позицій у світовому рейтингу за значенням індексу соціального прогресу (Social Progress Index) і посіла 48 місце зі значенням індексу 75,78 серед 168 країн [2], а у 2020 р. піднялася на 14 позицій в Індексі людського розвитку та посідає 74 місце. Всього у рейтингу 189 країн [3].

Проте повномасштабне вторгнення росію в Україну 24 лютого 2022 року призвело до негативного впливу на всі ресурси : природні, виробничі, матеріальні, трудові, фінансові, що в свою чергу послабило економічний потенціал країни. Збройний конфлікт негативно вплинув на і без того незадовільний інвестиційний клімат, як наслідок – значний відтік прямих іноземних інвестицій.

Військова агресія росії проти України спричинила глобалізаційні зміни і в світі і у відношення інших країн до України. Більшість країн фінансово підтримують Україну, надають озброєння і обіцяють прийняти участь у відбудові та допомагають фінансово переселенцям як в Україні (фінансові програми ООН та гуманітарні грузи) так і тим хто емігрували в інші країни (фінансова допомога, допомога в оренді житла, продуктові набори тощо).

Оскільки Україна рухається в напрямку Європи, що має на меті європейську інтеграцію і членство в Європейському Союзі, то її державна політика має зазнавати і надалі євроінтеграційних змін, що передбачає проведення заходів з адаптації, зокрема системних реформ, які мають на меті інституційні та структурні перетворення; макроекономічну стабілізацію за допомогою фіскальної, грошово-кредитної, цінової політики та ін.; сприяння інноваційно-інвестиційному розвитку; впровадження високих соціальних стандартів життя населення.

Звичайно, в теперішніх умовах важко, щось планувати і проводити на високому рівні реформування, адже на перше місце виходить забезпечення обороноздатності країни. Проте, Україна повинна вже задуматися над розробкою стратегії післявоєнного розвитку, задля гідного репрезентування нашої держави на міжнародній арені. Від стратегії виживання – до стратегії прориву.

Досягнення високих показників соціально-економічного розвитку України вважаємо є можливим за її реальної участі в інтеграційних процесах у системі світового господарства, що передбачає максимальне використання

економічного потенціалу, створення інвестиційної привабливості для іноземного капіталу, максимального міжнародного співробітництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про схвалення Концепції Загальнодержавної цільової програми використання та охорони земель: *Закон України від 19 січня 2022 р. № 70-р*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/70-2022-%D1%80#Text> (дата звернення: 21.11.2022).

2. Україна за два роки піднялася в рейтингу за індексом соціального прогресу – Мінсоцполітики. *Finance.ua*. URL: <https://news.finance.ua/ua/news/-/508071/ukrayina-za-dva-roky-pidnyalasya-v-rejtyngu-za-indeksom-sotsialnogo-progresu-minsotspolityky> (дата звернення: 21.11.2022).

3. Рейтинг демократій світових країн – Україна опустилася у списку – 1News. *Інформаційне агентство 1News*. URL: <https://1news.com.ua/ukraine/pozachergove-zasidannya-rady-deputaty-zibraly-pidpysy-1news.html> (дата звернення: 21.11.2022).

БОЙКОВ Г. С.

викладач кафедри військової підготовки, полковник запасу,
Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича,
м. Чернівці,
g.boykov@chnu.edu.ua

ЗАПОЛОВСЬКИЙ М. В.

к.філолог.н., кафедра германського, загального і порівняльного мовознавства,
Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича,
м. Чернівці,
m.zapolovskyj@chnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-0779-710X>

ПРИЗНАЧЕННЯ, ОРГАНІЗАЦІЙНО-ШТАТНА СТРУКТУРА ТА ОЗБРОЄННЯ МЕХАНІЗОВАНОГО ВЗВОДУ

Аналіз ведення бойових дій на сході України свідчить про те, що сучасні способи ведення тактичних дій характеризуються новим змістом, який разом з класичним підходом до ведення бойових дій набуває все більше інформаційно-впливових та психологічних характеристик. Поєднання цих характеристик з класичними формами і способами ведення тактичних дій призводить до успіху при виконанні бойових завдань.

Метою доповіді є висвітлення особливостей тактики дій механізованого взводу в основних видах бою та озброєння в його організаційно-штатній структурі.

Актуальність дослідження зумовлена важливою роллю механізованого взводу як загальновійськового тактичного підрозділу, призначеного для виконання тактичних завдань у складі загальновійськового формування (роти, батальйону, полку) в різних умовах тактичної обстановки.

Об'єктом вивчення є механізований взвод, а предметом – загальні особливості його призначення, організації та озброєння.

Матеріали і методи. Доповідь побудовано на матеріалі Бойового статуту сухопутних військ Збройних Сил України описовим методом дослідження.

Як відомо, піхотні частини в наш час називають механізованими (мотострілецькими, мотопіхотними), оскільки доставка піхоти на поле бою здійснюється за допомогою спеціального транспорту (бойових машин піхоти та бронетранспортерів).

У Збройних Силах України взвод є складовим елементом механізованої роти, яка входить до складу механізованого батальйону. Він призначений для виконання таких завдань:

- 1) в оборонному бою – відбиття наступу противника і завдання ураження його підрозділам, що наступають, утримання зайнятого опорного пункту (позицій, об'єкту), знищення противника, що вклинився;

2) у наступальному бою – знищення противника, який обороняється, захоплення важливих ділянок місцевості, рубежів і об'єктів, форсування водних перешкод та переслідування противника, що відходить.

Механізований взвод може діяти також у розвідці, вогневій засідці, бойовій (похідній, сторожовій) охороні. Він може виконувати завдання як у складі роти, самостійно або у взаємодії з підрозділами родів військ.

Окрім того, механізований взвод може призначатися для дій у складі тактичного повітряного десанту, тактичного морського десанту, а при оволодінні населеним пунктом – у складі штурмової групи.

Залежно від призначення, виконання бойових завдань, озброєння та бойової техніки організаційно-штатна структура механізованого взводу може відрізнятися. Загалом він складається з управління і 3 механізованих відділень.

До управління взводу входять командир взводу, заступник командира взводу, снайпер і стрілець-санітар.

До відділення входять: командир відділення, навідник-оператор, механік-водій, старший-стрілець, стрілець, кулеметник, помічник кулеметника, гранатометник і помічник гранатометника.

Штатним командиром взводу є молодший офіцер у званні молодший лейтенант – лейтенант – старший лейтенант.

Щодо озброєння механізованого взводу, то воно налічує 3 бойові машини піхоти (БМП), 3 гранатомети РПГ-7 (ручний протитанковий гранатомет), 3 кулемети ПКМ (кулемет Калашникова модернізований), 1 гвинтівку СВД (снайперська гвинтівка Драгунова), 27 автоматів АК (автомат Калашникова), 1 пістолет ПМ (пістолет Макарова).

З цього озброєння у командира взводу є пістолет ПМ і автомат АК, у заступника командира взводу – АК, у снайпера – гвинтівка СВД, у стрільця-санітара – АК, у командира відділення – АК, у навідника-оператора – АК, у механіка-водія – АК, у старшого-стрільця – АК, у стрільця – АК, у

кулеметника – кулемет ПКМ, у помічника кулеметника – АК, у гранатометника – гранатомет РПГ-7 і АК, у помічника гранатометника – АК.

Для забезпечення автономності під час виконання бойових завдань механізованим підрозділам можуть додаватися або виділятися для підтримки їх дій підрозділи й вогневі засоби інших родів військ. До того ж залежно від виконання бойового завдання механізованому взводу можуть додаватися гранатометний, протитанковий, вогнеметний, іноді інженерно-саперний підрозділи, хіміки-розвідники і танк, підрозділ (вогневий засіб) протиповітряної оборони (ППО).

Як свідчить бойовий досвід, при самостійних діях механізований взвод може підтримуватися вогнем артилерійських підрозділів та ударами армійської авіації.

Висновки. Ефективність тактичних дій механізованого взводу в різних видах бойових дій визначається:

- 1) діяльністю командира взводу;
- 2) організаційно-штатною структурою взводу;
- 3) засобами підсилення взводу при виконанні бойових завдань.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у вивченні бойових можливостей механізованого взводу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойовий статут сухопутних військ ЗСУ. Частина III. Взвод, відділення, танк. Командування Сухопутних військ Збройних Сил України. 2016. С. 6.

ВОЛКОВА А. Р.

студентка, спеціальності 075 «Маркетинг»,
Університет митної справи та фінансів,
м. Дніпро

Annavolkova229@gmail.com

Науковий керівник:
ХУРДЕЙ В. Д.
к.е.н., доцент, Університет митної справи та фінансів,
м. Дніпро
vkhurdey@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-9210-9705>

КЛІЄНТООРІЄНТОВАНІСТЬ В УМОВАХ ПРОТИДІЮЧОГО МАРКЕТИНГУ

Ні для кого не є секретом, що одним з основних завдань маркетингу є задоволення людських потреб. Але іноді трапляється так, що деякі бажання споживачів мають згубний вплив на них самих. У такому разі маркетолог мусить обрати, що для нього пріоритетніше: добробут покупця або прибуток. І хоч, на перший погляд, відповідь здається очевидною, насправді далеко не всі у наш час є прихильниками концепції соціально-етичного маркетингу. Особливо, якщо говорити у контексті конкретних галузей. Яким чином вирішити цю суперечку? Саме цю тему ми підняли у даній роботі. Актуальність цієї теми важко переоцінити, особливо у наш час, коли люди переживають чимало стресу і, щоб зняти навантаження, нерідко вдаються до вживання результатів виробництва тютюнової або алкогольної промисловості, не кажучи про інші методи з серйознішими наслідками. У той же час, в інтересах держави та усього суспільства є збереження здоров'я кожного індивіда у довгостроковій перспективі, велику роль у якому відіграє спосіб життя особи. І як відомо, набагато краще, коли він позбавлений шкідливих звичок. Маркетинг, у свою чергу, є чудовим інструментом не лише для спостереження та виявлення потреб споживачів, а й для впливу на думку соціуму – шляхом формування попиту на той чи той товар, здійснюючи певні заходи. Тому визначення та скерування ролі маркетингу в даному питанні є просто необхідними.

Названий вище тип діяльності називається протидіючим маркетингом, основним завданням якого є зміна думок споживачів на користь того, щоб

суттєво скоротити своє споживання певних продуктів або повністю його припинити. Попит, який виникає на такі товари, називається нераціональним (іраціональним), оскільки сам по собі несе шкоду для здоров'я громадян, перешкоджає стабільному розвитку держави або суперечить суспільним інтересам [1, с. 10-11]. У свою чергу, клієнтоорієнтованість - це підхід, за якого потреби та бажання споживача ставляться компанією на перше місце при здійсненні певних управлінських рішень [2]. Щоб якомога краще виконувати це завдання, потрібно систематично вивчати вподобання наявного або потенційного споживача.

Ось тут і постає дилема, до якої стратегії краще вдатися. Насамперед у розробці будь-якого плану діяльності варто визначити кінцеву мету, якої хочемо досягти. У нас є 2 таких варіанти: зведення до нуля споживання небезпечних товарів або задоволення потреб власника компанії виробника шляхом збільшення отриманого прибутку і примноження прихильників продукції, що виготовляється. Перший серед запропонованих варіантів відображає концепцію соціально-етичного маркетингу, яка передбачає, крім орієнтації на задоволення потреб цільових споживачів і отримання прибутку, ще й врахування інтересів суспільства [1, с. 14]. У той час, другий варіант виключає останню з вищенаведених складову і представляє собою концепцію маркетингу.

Як ви вже зрозуміли з назви даної роботи, ми є прихильниками досягнення першої мети серед запропонованих і пояснимо свою думку. На перший погляд, може здаватися, що протидіючий маркетинг взагалі не спрямований задовольнити споживчі потреби, мовляв: «Яким чином задовольнити курця, не продаючи йому цигарок?». Але саме тут і виринає таємна сила маркетингу – можливість не тільки прислухатися до попиту споживачів, а й формувати його. Таким чином, ми вважаємо доцільним спрямувати свою діяльність на зменшення бажання людей споживати небезпечні для них товари. Для досягнення цієї мети також є різні методи. Найпростіший з них – повністю прибрати такі товари з полиць, але таким

чином ми лише погіршимо ситуацію. Це неодноразово доводилося попередніми спробами введення «сухого закону» в історії різних країн. У свою чергу, це призводило до збільшення нелегальної торгівлі, внаслідок чого страждало і населення, і держава через скорочення податкових надходжень від даних галузей промисловості. Для цього необов'язково занурюватися далеко у минуле, адже статистичні дані тютюнового ринку України за 2021 рік говорять таке: за даними досліджень міжнародної компанії Kantar Україна, з 2017 по 2021 роки ринок нелегальних цигарок зріс у десять разів. Їх частка зросла до 20,4% станом на листопад 2021 року. Лише у 2021 році втрати бюджету України на всіх рівнях становили 15,4 мільярда гривень. Таким чином, прислуховуючись до гасла «заборонений плід солодше», можна повністю відкинути цю ідею на рівні всіх товарів небезпечної категорії.

Саме тому ми вважаємо доцільним використовувати протидіючий маркетинг, а його ефективність підсилювати клієнтоорієнтованістю при прийнятті управлінських рішень у маркетинговій діяльності. У даному контексті варто аналізувати нішу та портрет цільової аудиторії не для збільшення продажів тютюнових, алкогольних і тому подібних виробів, а для пошуку кращих альтернатив для заміни даної продукції та вагоміших важелів для впливу на свідомість імовірних покупців за допомогою доступних каналів комунікацій. Розподіливши цільову аудиторію на певні категорії, ми знатимемо, яким чином краще з ними взаємодіяти, що принесе позитивний результат ефективності нашої діяльності. Звичайно, не можна сказати, що позитивні зміни відбудуться дуже швидко, але у довгостроковій перспективі при поширенні правильної та влучної інформації варто очікувати суттєвого зниження попиту на товари даних категорій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Жарська І. О. Практикум з маркетингу: теоретичні основи, тести, завдання, кейсові вправ: навч. посіб. Одеса: Атлант VOI COIU, 2016. 284 с.

2. Клієнтоорієнтованість: її суть та головні принципи: веб-сайт.
URL: <https://helpcrunch.com/blog/uk/kliientoorientovanist/> (дата звернення 11.11.2022).

ГРОНСЬКА Т. Ю.
студентка, Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
tetianahronska@gmail.com

БОРОТЬБА ЗА ПРАВА ЛЮДИНИ В УМОВАХ НЕДЕМОКРАТИЧНИХ РЕЖИМІВ

Поверхневий огляд стану прав людини в більшості демократичних країн світу демонструє високий рівень здобутків та прогресивність даної сфери, в тому числі завдяки активній діяльності чисельних регіональних та міжнародних правозахисних інституцій. Тим не менш, детальний аналіз сучасних правозахисних процесів засвідчує кризу демократичних сил через неможливість миттєвого реагування та ефективного вирішення значної кількості довгострокових проблем суспільства.

На сьогоднішній день майже в усіх регіонах світу сформувалася чітка система роботи у сфері захисту прав людини, проте невирішених проблем їх порушення все ще залишається в достатку. Прийняті документи, хоча і є ефективними, вирішують проблеми, що вже були визнані світовою спільнотою, залишаючи осторонь питання, вбудовані в наше суспільство, але все ще не визначені як права та їх порушення. Саме тому важливо продовжувати активну роботу над упровадженням нових правових норм, що мають на меті швидке реагування та вирішення державами складних питань правового захисту на національному рівні.

Наочним прикладом знецінення основних прав людини виступають численні автократичні держави Азії та Африки (Афганістан, Пакистан, Малі, Буркіна-Фасо й інші). Перелічені держави мають чи не найнижчі показники

демократизації, а їхнє населення постійно потерпає від порушення своїх прав. Найбільш проблемними сферами в даних державах є порушення прав жінок та дітей, відсутність свободи слова, неприйняття іншого світогляду (релігії, культури, сексуальної орієнтації) та зловживання сил безпеки своїми повноваженнями.

Сьогоднішня демократія, незважаючи на цінність її ідей та принципів, має велику кількість прогалин у власній системі захисту прав людини, а отже, не має того впливу та авторитету в світі, що сприяв би просуванню демократичних ідей в країнах зі змішаним чи жорстким режимом. Громадяни недемократичних держав розуміють і постійно відчують систематичне порушення своїх прав та тиск авторитарного уряду, тому продовжують критикувати й публічно протестувати проти нього.

Перспективи покращення ситуації з дотриманням прав людини в недемократичних країнах, на даний момент, є досить сумнівними. Найбільш дієвими підходами у досягненні чи принаймні приближенні до цієї мети є: освітні програми; підтримка діяльності спеціалізованих організацій (особливо, правозахисних неурядових організацій), які опікуються питаннями захисту людини в різних частинах світу; мотивація недемократичних урядів покращити правові механізми захисту прав людей, що підпадають під їх юрисдикцію шляхом надання таким державам покращених умов співпраці та їх більш тісне залучення до міжнародного співробітництва, а також відновлення й реформування світової демократії як надійного поборника та захисника найвищої цінності цивілізованого світу – прав і свобод кожної людини.

Сучасна регіональна та міжнародна системи потребують нових підходів та рішень питання порушень прав людини в державах жорсткого режиму, але не через залякування, обмеження і примус, а через якісну освіту, зберігання поваги до культури та самобутності інших національностей, власного гідного прикладу реалізації прав людини й поширення демократичних ідей в усіх регіонах світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мартинюк Р. С. Теорія прав людини: навчальний посібник. Острог: НУ “Острозька академія”, 2009. 218 с.
2. Дашковська О. Р. Покоління прав людини як соціальна форма опосередкування свободи. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. Юриспруденція*. 2016. Вип. 22. С. 4-7.
3. Компас: посібник з освіти з прав людини за участю молоді / Патриція Брандер та ін. Страсбург: Рада Європи, 2020. 484 с.
4. Шуміло І. А. Міжнародна система захисту прав людини: навч. посібник. Київ: ФОП Голембовська О.О., 2018. 168 с.

ГУСАК В. О.

аспірантка, Одеський національний морський університет,
м. Одеса,

viktoriashaytan@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-7279-774X>

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ СВІТОВОГО І НАЦІОНАЛЬНОГО РИНКУ ЗЕРНА

Основою ринкових відносин виступає взаємний інтерес між виробниками і споживачами, що сприяє нарощуванню обсягів виробництва, з одного боку, та спонуканню раціонально використовувати продукцію – з іншого. У таких умовах формуються, як правило, всі ринки продуктів харчування, в тому числі й ринок зерна [1].

Учасниками зернового ринку виступають суб'єкти виробництва зерна, сільськогосподарські підприємства, підприємства зі зберігання, підприємства переробної та харчової галузей, зернотрейдери, аграрний фонд, товарно-сировинні (аграрні) біржі, транспортні компанії, банки й інші фінансово-кредитні установи, страхові компанії тощо.

У всьому світі ринок зерна має однакову структуру, відмінності полягають лише в деяких особливостях ціноутворення, зберігання і транспортування. Особливості функціонування зернового ринку визначаються міжнародними нормами.

Виділяють такі фактори, що впливають на коливання вартості зернових, як обсяги зібраного врожаю, його якість, кількість посівних площ, перехідні залишки на зерносховищах, прогнози на майбутній урожай.

Урожайність у провідних країнах-виробниках є основним ціноутворюючим фактором. Основними виробниками зерна є Китай, Індія, Росія, США, Канада, Франція, Австралія, Україна, Пакистан, Німеччина, Аргентина. Частина цих країн розташована по один бік екватора, а частина – по інший. Тому сезонність урожаїв буде різною. Крім цього, географічне розташування країн-виробників поблизу екватора, наприклад, Аргентини і Бразилії, обумовлює їх потенціал збирати врожай двічі за сезон. Відповідно, на світовому ринку є певні сезони, пов'язані зі збиральною кампанією, і в разі вдалого врожаю ціни будуть сезонно знижуватися. А в разі очікування неврожаю, будь-яких кризових явищ, агрономічних ризиків ціни будуть зростати. При цьому, вартість зерна на світовому ринку встановлюється на біржах у результаті торгів, кінцева ціна залежить від витрат на доставку і зберігання, а також імпортного мита.

У світовій економіці намічені передумови до зростання споживання сільгосппродукції. Ці передумови пов'язані зі зростанням населення в деяких країнах і зі зміною структури споживання. Така зміна характеризується збільшенням попиту в сегменті тваринництва, яке, відповідно, створює більш високий попит на фуражну групу зернових. Ідеться про передумову внутрішнього споживання у Китаї. Там все більше людей споживають протеїн і перелаштовуються саме на яловичину. І це, в свою чергу, збільшує потребу не тільки у м'ясі, але і в зерні, який є кормом для худоби [2]. Даний факт призводить до зростання світового ринку експорту та імпорту зерна. Усі ці фактори загалом призвели до того, що ціни на продовольство у світі за останні два роки зросли на 60%.

Ринок зерна є сферою стратегічних інтересів держави і великих транснаціональних корпорацій. Формування такого світового ринку відбулося через різницю у виробництві та споживанні зерна. Дуже багатьом країнам досить часто не вистачає виробленої продукції. Цей факт формує проблему раціонального використання й планування ресурсів, і значущих заходів поки не прийнято. У кожній з цих країн споживання відбувається по-різному [3]. Наприклад, у Китаї відбувається перевищення споживання над виробництвом, ця держава є як великим виробником, так й імпортером зернових. Далі за ним у рейтингу імпортерів знаходяться Єгипет, Індонезія, Туреччина, Філіппіни. Провідними експортерами є Росія, США, Канада, Україна, Аргентина.

Успіх України, як аграрної держави, заснований на багатому ґрунтовому ресурсі. Крім того, національна економіка є експортоорієнтованою – понад третина ВВП України формується за рахунок надходжень від експортних операцій. У структурі українського експорту традиційно найбільшу частку займають зернові культури, жири та олії. Але воєнно-політична ситуація, обумовлена кардинальним порушенням логістики, передусім морської (блокада морських портів), призвела до скорочення експорту. У зв'язку з цим визначилися такі основні проблеми, як необхідність вивозу зерна й олійних минулого року, а також питання зі зберіганням та вивозу нового врожаю.

Також скорочення експорту зернових вантажів поставив більш широке питання глобальної продовольчої безпеки у світі. Це наочно продемонстрували індекси ФАО, продовольчої та сільськогосподарської організації ООН, за якими ціни на зерно та олію від початку повномасштабного вторгнення злетіли вгору і подолали рекорди останніх 15 років. Окрім того, зараз у світі близько 60 країн мають проблеми з нестатком продовольства, в деяких країнах ці проблеми дуже гострі. Тому українське зерно стає все більш важливим для запобігання голоду в країнах, що розвиваються.

Задля подальшого забезпечення глобальної продовольчої безпеки була створена Угода про відновлення експорту зерна з України, яка має позитивні наслідки для імпортерів зерна, світової економіки й також для економіки України.

Аграрний сектор України, порівняно з іншими галузями, є локомотивом економіки країни. Загалом у нинішній ситуації необхідно закласти основу для широкомасштабної програми імпортозаміщення, на початковому етапі сфокусовану на тих переробних виробництвах, для розвитку яких Україна володіє достатнім сировинним потенціалом. Це стосується й агропереробки. Надалі необхідно налагоджувати виробництво продукції з високою доданою вартістю, що, своєю чергою, дозволить змінити товарну структуру українського експорту в напрямку збільшення у ній частки готової продукції переробних виробництв.

При стабілізації світової ситуації на ринку зерна і загалом політичних настроїв у світі, Україні варто приділити увагу підвищенню конкурентоспроможності продукції, поліпшити якість зерна, розробити стратегічний антикризовий план щодо ефективного сільськогосподарського розвитку в цій сфері. Всі ці заходи будуть сприяти досягненню лідируючої позиції з експорту зернових. Безумовно, для збільшення доходів українських аграріїв і динаміки експорту зерна України необхідно активне використання принципів зернової логістики в практичній діяльності господарств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Новиков Ю. І. Формування ринку зерна і його конкурентного середовища. *Електронний науково-методичний журнал Омського ГАУ*. 2016. №1 (4) січень-березень.

2. Українська економіка під час війни. Що далі? URL: <https://eba.com.ua/ukrayinska-ekonomika-pid-chas-vijny-shho-dali/> (дата звернення: 22.11.2022).

3. Андрющенко Б. В., Жигадло В. С., Сікачина А. В. Тенденції на світових регіональних ринках зерна та перспективи України. *Економіка АПК*. 2013. № 2. С. 33.

ДЕМУХ Т. Ю.
студентка, Національний авіаційний університет,
м. Київ,
tanya100902@gmail.com

ОСОБЛИВІСТЬ ТЕЛЕВІЗІЙНОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Вранці 24 лютого 2022 року Росія розпочала широкомасштабне воєнне вторгнення в Україну. Важливу роль у протистоянні ворогу відіграє своєчасне та достовірне інформування населення про хід війни. У цьому контексті внесок українських медіа стає ще потужнішим, як ніколи. Перші два дні телеканали мовили окремо, видання працювали як могли, почали з'являтися інформаційні телеграм-канали, де не завжди була перевірена інформація. Але в умовах постійних повітряних тривог, та колосальної небезпеки для працівників ньюз-румів Міністром культури України Олександром Ткаченком було прийняте рішення позмінно проводити трансляцію. Провідним телеканалам надали по 6 годин ефірного часу. І тепер телеканали «1+1», «UA: Перший», «Рада», «ICTV», «СТБ» й «Україна 24» мовлять однією картинкою. Аби бути поряд з народом 24 години на добу телеканали об'єднуються, і більше не змагаються за рейтинги, а мовлять разом, так тепер і називаються «#UАразом».

Через величезну небезпеку потрапляння крилатих ракет в телеканали різними медіа було прийнято рішення частинам редакції виїхати на західну Україну. Так телеканал 1+1 мовить із Києва та Луцька, а Україна 24 зі Львову та Києва. Під час повітряної тривоги ефір передається тій студії де безпечно. Так 1 березня 2022 року росіяни обстріляли телевежу в Києві. Внаслідок обстрілів загинуло 5 осіб, ще 5 отримали поранення [1]. І це було очевидно, адже росії досить важливо було захопити українське мовлення, щоб повідомляти свою інформацію.

Правила роботи українських ЗМІ під час війни змінилися. Комісія з журналістської етики роз'яснила правила роботи журналістів, які затвердив Головнокомандувач ЗСУ Валерій Залужний [2]. Відтепер ЗМІ мають керуватися такими підставами у роботі:

1. Обережне висвітлення інформації щодо системи охорони та оборони системи військових об'єктів та засобів захисту особового складу, озброєння та військової техніки, які використовуються. Водночас уточнюється, що не йдеться про ті об'єкти, які видимі або очевидно виражені.

2. Варто використовувати лише крупний план руйнувань, де не видно географічних подробиць, аби не наводити ворога на місце.

3. Показувати лише ті ракурси, де видно все зруйновано, аби не стати випадковими коригувальниками вогню.

4. Недопустимо називати точну адресу, куди поцілили під час обстрілу окупаційні війська.

Журналісти, які працюють у зонах бойових дій, постійно знаходяться у страху і напруженні, ризикують власним життям, аби донести правдиву інформацію. У Національній спілці журналістів контактують, допомагають ЗМІ, аби вони не загрожуючи власному життю показали громадянам матеріал. Журналісти створюють потужну інформаційну зброю.

Розрізняють три категорії журналістів, які можуть працювати в зоні збройного конфлікту:

- військові кореспонденти,
- журналісти, які перебувають у небезпечних професійних відрядженнях до зон збройного конфлікту,
- журналісти, відряджені до військової частини.

Отже, головним завданням журналістського матеріалу є донесення певної суспільно важливої інформації до її глядачів. Кожен сюжет надає глядачам певну інформацію. Втім цілісну інформаційну картину доби усіх важливих новин може скласти лише інформаційна програма. Вона повинна створювати враження цілісного твору. Інформаційна програма – це картина

певного дня. І всі ці структурні елементи, які я зазначала раніше допомагають зібрати все в єдиний цілий інформаційний випуск новин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Українська правда. Обстріл телевежі у Києві: загинули 5 людей, постраждали ще п'ятеро. *Українська правда*. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/1/7327198/> (дата звернення: 28.11.2022).

2. Про організацію взаємодії між Збройними Силами України, іншими складовими сил оборони та представниками засобів масової інформації на час дії правового режиму воєнного стану : Наказ Головнокомандувача ЗСУ від 03.03.2022 р. № 73.

ДОРОШЕНКО Д. О.
науковий співробітник, Науково-дослідний Інститут інтелектуальної власності НАПрНУ
м. Київ,
dimon.hartmann@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-5305-617X>

ВПЛИВ САНКЦІЙ, ЩО НАКЛАДАЮТЬСЯ СПОРТИВНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ ЩОДО КРАЇН-АГРЕСОРІВ, НА СФЕРУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Протягом усього періоду існування професійного й аматорського спорту в сучасному вигляді часто спорт як такий служить інструментом державної пропаганди в країнах, політичний режим яких близький до тоталітарного, або автократичного, і, разом з тим, він виправдовує наведення політичних та економічних зв'язків між тоталітарними режимами і демократичним світом. Як приклади таких зв'язків, можна навести

проведення літніх Олімпійських ігор у Берліні 1936 року, зимової Олімпіади в Сочі 2014 р., ЧС-2018 з футболу в РФ тощо. У той же час, санкції, що накладаються міжнародними спортивними організаціями на такі країни, наносять удар по престижу такої держави в силу обмеження присутності спортсменів, що представляють такі країни, на міжнародній арені та унеможливають використання результатів їх виступів у пропагандистських цілях.

Навесні 2022 року на країни-агресори, тобто РФ і Білорусь, світовими спортивними організаціями було накладено безпрецедентні санкції у сфері спорту [1]. Зокрема, в перші тижні війни, яку розпочали РФ і Білорусь проти України, достроково контракти з телеканалами і стрімінговими сервісами РФ розірвали організатори таких змагань, як чемпіонат Франції з футболу «Ліга 1», Англійська футбольна прем'єр-ліга, Національна хокейна асоціація, Національна баскетбольна ліга, «Формула-1» тощо. Накладення таких санкцій пов'язано з розпорядженням правами на великий обсяг об'єктів права інтелектуальної власності, що належать світовим спортивним організаціям, їх партнерам та окремим спортсменам. Зокрема мова йде про знаки для товарів і послуг, програми організацій мовлення, аудіовізуальні твори тощо. Таким чином, для правовласника, яким може виступати європейська, американська чи міжнародна спортивна організація, введені ним же санкції, пов'язані з ризиком недобросовісного використання його об'єктів права інтелектуальної власності на території держав-агресорів. Найбільш уразливим об'єктом для нелегального використання таким чином стають трансляції спортивних подій. Ця вразливість обумовлена, з одного боку, невизначеністю статусу трансляції спортивної події у законодавствах більшості країн, а з іншого – досить високою ціною, яку доводиться сплачувати офіційним трансляторам спортивних подій за право проведення такої трансляції [2]. Відтак, незаконна ретрансляція події відчутно впливає на статки правовласника. Як ілюстрацію заохочення глядачів з РФ до споживання піратського спортивного контенту, можна навести статтю,

розміщену у жовтні 2022 року на найбільшому спортивному сайті РФ, із переліком інтернет-ресурсів, на яких можна подивитися несанкціоновані стрімінгові трансляції матчів Національної баскетбольної ліги, що відмовилася від співпраці з трансляторами країни-агресора [3]. У світлі викладеного важливою задачею для міжнародної спортивної спільноти стає розробка механізмів із протидії поширенню піратського контенту. Нагальність цієї задачі пояснюється передусім необхідністю створення для правовласника комфортних умов для розірвання ділових відносин із країною-агресором з найменшими фінансовими втратами, відповідно даючи підґрунтя до готовності покинути ринок терористичної країни якомога швидше.

Першою проблемою на цьому шляху є те, що принадний для глядача контент на сьогодні продукують правовласники з різних юрисдикцій, як то ЄС, США і Великобританії, і, відповідно, мова не може йти про уніфіковані підходи до боротьби з онлайн-піратством.

19 травня 2021 року Європейський парламент прийняв резолюцію, що містить рекомендацію для Комісії з проблем організаторів спортивних заходів в умовах цифрового ринку розробити технічний стандарт, який дозволить блокувати суперечливі стрімінгові трансляції одразу після звернення правовласника. Зокрема, вказуючи, що спортивна діяльність як така продукує 3,65% від валового внутрішнього продукту ЄС, Європейський парламент визнає, що правовий захист, включаючи право інтелектуальної власності, є важливим для організаторів спортивних заходів, особливо стосовно ліцензування прав на трансляцію спортивних заходів, оскільки використання цих прав є відповідним джерелом доходу, який отримується через спонсорство, рекламу та мерчандайзинг. На сьогодні відповідний стандарт знаходиться у стадії розробки, але дотепер країни-члени ще не в змозі реагувати належним чином на відповідні виклики. При цьому так само визнається і неефективність судового захисту правовласника [4].

Попри те, що у судовій практиці США, на відміну від країн ЄС, спортивні трансляції розглядаються переважно крізь призму авторського

права, проблема із захистом спортивних трансляцій у США передусім ґрунтується на застарілості законодавчої бази: Закон про охорону авторського права в цифрову еру було прийнято 1998 року, і він не враховує технічні можливості, які стали доступними онлайн-піратам за час, що минув [5]. Реальна практика для правовласників з США переважно зводиться до спроб «залякати» порушника, оскільки дієвих норм, які регулювали б такий вид порушення, цей закон не містить [6].

У Великобританії пропонують альтернативні шляхи для боротьби з незаконним стрімінгом, як то створення чорного списку компаній, які оплачують рекламу на піратських сервісах. Нанесення удару по їх репутації може зробити неефективною саму практику створення піратських сервісів, що існують за рахунок реклами. Не виключається також і відслідковування, і блокування піратського спортивного контенту за допомогою штучного інтелекту [7].

Таким чином, необхідно визнати, що світова спортивна індустрія, переважну частину доходу якої складають надходження від розпорядження правами на об'єкти інтелектуальної власності, загалом виявилася не готовою до катастрофічних ситуацій, що мають місце в світі станом на 2022 рік. Відтак, розробка механізмів протидії розповсюдженню піратського контенту вимагає не лише пришвидшення, але й уніфікації підходів між різними юрисдикціями, в тому числі й на політичному рівні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Sport and diplomacy in the aftermath of the Russia Ukraine war. Michele Colucci and Sean Cottrell (eds). Brussels – London, 25 July 2022.
2. Kay J. The Premier League TV Rights Deal Rollover – A Break From The Norm. Law In Sport, 29 July 2021. URL: <https://www.lawinsport.com/topics/item/the-premier-league-tv-rights-deal-rollover-a-break-from-the-norm> (дата звернення: 21.11.2022)

3. Как смотреть НБА в эпоху параллельного импорта, 18 октября 2022.
URL: <https://www.sports.ru/tribuna/blogs/bankshot/3086170.html> (дата
звернення: 21.11.2022).

4. European Parliament resolution of 19 May 2021 with recommendations to
the Commission on challenges of sports events organisers in the digital
environment. 19 May 2021 – Brussels. URL:
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0236_EN.html (дата
звернення: 21.11.2022).

5. The digital millennium copyright act of 1998. U.S. Copyright Office
Summary. December 1998.

6. Chad Williams. Can the NBA Stop the Stream? The NYU Journal of
Intellectual Property and Entertainment Law. November 2, 2020. URL:
<https://blog.jipel.law.nyu.edu/2020/11/can-the-nba-stop-the-stream/> (дата
звернення: 21.11.2022).

7. Minfield H. The Premier League's return is a livestream piracy bonanza.
Wired. August 14, 2021. URL: <https://www.wired.co.uk/article/premier-league-livestream-piracy> (дата звернення: 21.11.2022).

ДРОНОВА Т. С.

к.е.н., Університет митної справи та фінансів,
м. Дніпро,

tatyana_sergiivna2020@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-2228-5276>

ГЕТА М. В.

здобувач вищої освіти, Університет митної справи та фінансів
м. Дніпро

mashageta@gmail.com

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ РЕКЛАМИ

Зміни у принципах роботи цифрової реклами обов'язково вплинуть на рекламний ринок. Важко сказати, коли зміни помітить кінцевий користувач, а для рекламодавців ці складності стають помітними вже зараз. І саме їм доведеться вчитися жити та знаходити свою аудиторію за таких нових умов. У далекій перспективі для користувачів ці зміни однозначно підуть на благо: вони зможуть краще управляти рекламою, яку вони демонструють на різних майданчиках.

Провівши власне дослідження шляхом опитування у Google формах, ми виявили наступну інформацію.

Що дратує споживачів в діях брендів чи рекламі:

- «Використання перемог ЗСУ як своїх»;
- «Перевзування у патріотів»;
- «Найменування невійськових товарів військовою лексикою.

Наприклад, піцца Джавеліна»;

- «Не змінили рекламу з моменту повномасштабного вторгнення»;
- «Бренди забувають про теперешні реалії»;
- «Зловживання державною символікою»;
- «Обслуговування персоналу російською мовою».

Найбільшим подразником споживачів є використання російської мови – 46%, використання національної символіки, знехтування реалій війни, спекуляція ті піар на темі війни – 26%, гумористична реклама – також 26% (але решта зазначає, що такий вид реклами їм до душі навіть на часі). Позитивне ставлення спостерігається до наступних проявів у рекламі та дій брендів під час воєнного стану:

- Транслявання розвитку України (технологічного);
- Підтримка української культурної спадщини та розвиток культури;
- Звіти про допомогу армії та переселенця;
- Підтримка ідеї, що життя продовжується, навіть під час війни;
- Відновлення роботи задля підтримки економіки України;

- Використання гумору в рекламі;
- Показувати волонтерську діяльність бренду.

Також за опитуванням, можна зазначити. Що 80% споживачів вважають, що знижки та акції є доречними у воєнний час. А 87% притримуються думки, що реклама є доречною.

Формується тренд на залучення політичних діячів у рекламу.

Серед військових 24% споживачів бажають бачити Валерія Залужного в рекламі або амбасадором бренду.

22% споживачів віддали свій голос за президента України – Володимира Зеденського.

39% отримав Сергій Притула, який має найбільший рейтинг серед свідомих діячів України.

Отже, для позитивного фідбеку на рекламу бізнесам слід уникати російської мови, недоречного використання національної символіки та використання позитивних авторитетних амбаадорів бренду (але використання такого виду амбасадорів має бути обгрунтованим).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Чому ефективність реклами у 2022 році може знизитися? URL: <https://blog.uamaster.com/digital-marketing-forecast-2022/> (дата звернення: 13.11.2022).

ДРОНОВА Т. С.

к.е.н., Університет митної справи та фінансів,
м. Дніпро,

tatyana_sergiivna2020@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-2228-5276>

ДРОБОТ А.

здобувач вищої освіти, Університет митної справи та фінансів
м. Дніпро

drobotanna11@gmail.com

МАРКЕТИНГОВИЙ АНАЛІЗ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ УКРАЇНСЬКИХ РІТЕЙЛІВ

Конкуренентоспроможність підприємств роздрібної торгівлі є одним із визначальних факторів комерційного успіху на ринку. З метою отримання високих прибутків ритейли повинні аналізувати та враховувати діяльність своїх конкурентів. Зміна структури споживчого попиту в Україні стала поштовхом для загострення конкурентної боротьби в ритейлах. Окрім того, на ринок виходять іноземні торгові мережі. За таких умов українські ритейли використовують різні інструменти конкурентної боротьби, в тому числі маркетингові.

З метою встановлення кількості гравців-конкурентів на ринку та їх значення для бізнесу нами проведено їх загальний маркетинговий аналіз (табл. 1).

Товари-замінники існують на ринку, але не складають жорсткої конкуренції, тому що ритейл «Варус» має більш вигідне місце розташування для більшості городян, ніж у конкурентів, що є їхньою перевагою. Люди не готові їхати втричі довше за часом на особистому транспорті в іншу частину міста, щоб придбати той самий продукт.

На місцевому ринку м. Дніпро було виявлено три найбільш суттєві конкуренти магазину «Варус», здатних боротися за покупців, що є середнім рівнем насичення ринку. Темп зростання ринку в даний час середній. Усі ритейли орієнтуються здебільшого на вітчизняного виробника.

Декілька вказаних гравців (Сільпо, АТБ, Варус, Метро) дійсно тримають понад 50% ринку міста, мають свої системи лояльності та відомі на всю країну бренди. Але магазин «Варус» намагається не відставати від іменитих брендів, запускаючи дуже вигідні системи лояльності, заохочення за покупки саме в їхньому магазині, що, безперечно, приваблює велику кількість людей. Наприклад, нещодавно за певну кількість покупок у магазинах «Варус» покупцям давали на вибір у подарунок цікаві м'які

іграшки, багато хто намагався зібрати всю колекцію, що призвело навіть до обміну іграшок серед покупців в інтернеті. Існуючі гравці на ринку так само не готові до зниження цін у разі входу нових гравців, тому що вони вже стали на місцевому ринку мережі, яким не потрібно конкурувати з дрібними новими гравцями, адже вони займають більшу частину ринку.

Таблиця 1

Загальний маркетинговий аналіз конкурентів

Конкурент	Переваги	Недоліки	Важливість для споживача
Сільпо	широкий асортимент, програма лояльності	зависокі ціни	наявність рідкісних товарів
АТБ	переважно низькі ціни	мала торгова площа, мізерний вибір кулінарії	сюди ходять в основному за дрібними покупками, людям, хто живе поряд, зручно зайти дорогою додому
Метро	широкий асортимент, низькі ціни за умови оптової купівлі, власна програма лояльності, окремі будівлі	кількість торгових точок, розташування магазинів, завищені ціни на фермерські продукти	здійснення великих покупок, на деякі позиції дешевша ціна за картою лояльності, гарний вибір продукції
Варус	розташування в престижних торгових центрах, велика частка фреш-зони	незручні парковки для автомобілів, якість обслуговування	використання картки лояльності, місце розташування

Джерело: власні дослідження авторів за [1-4].

У продуктовому сегменті міста немає чіткого розподілу клієнтів між конкурентами, люди вибирають зручність дістатися до магазину, виходячи з поточного розташування – так влаштована географія міста. Ключові гравці тримають ціни приблизно на рівні, що ставить рівень цін для покупців не на перше місце при виборі критеріїв улюбленого магазину. Здебільшого роль відіграють програми лояльності, географічно зручне розташування, зрідка унікальні товари, яких немає у конкурентів. Загалом місцеві споживачі

задоволені вибором магазинів, доступних для відвідин та якістю наданої продукції.

Кількість різноманітних постачальників досить велика, великі мережі користуються послугами місцевих постачальників, що дозволяє покупцям купувати свіжі продукти за невелику вартість. У продуктивній сфері досить стабільні та перевірені часом постачальники, що робить можливість формажорів досить низькою.

Загроза з боку товарів-замінників є, пропозиція здебільшого неунікальна і має аналоги. Рекомендується розширювати імпортований асортимент. Ринок компанії «Варус» є висококонкурентним, є обмеження щодо підвищення цін. Необхідно докласти зусиль у розвитку більшої лояльності до компанії, поінформованості про унікальні пропозиції саме в цій мережі магазинів. Загроза з боку нових гравців є, але компанія твердо стоїть на ногах і має переваги перед новими компаніями на ринку. Рекомендується проводити акції, сконцентровані на побудові тривалих відносин з покупцями, щоб не втрачати лояльних клієнтів через появу нових компаній. Можлива загроза втрати поточних клієнтів у разі значного зниження цін у конкурентів, але малоімовірна. Постачальники на даному ринку досить стабільні, всі компанії в основному мають тих самих постачальників. Рекомендується укладати більше контрактів із місцевими виробниками, постачати ще більше унікальної продукції, ніж залучати більше людей і підтримувати позитивний настрій в існуючих клієнтів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Варус. URL: <https://varus.ua/>
2. Сільпо. URL: <https://silpo.ua/>
3. АТБ. URL: <https://www.atb.ua/>
4. Метро. URL: <https://www.metro.ua/>

КОВАЛЬЧУК М. Р.
здобувач вищої освіти, Львівський торговельно-економічний університет,
м. Львів
m.kovalchuk2212@gmail.com

Науковий керівник:
МИРОНОВ Ю.Б.
к.е.н., доц., Львівський торговельно-економічний університет,
м. Львів
yuriy@myronov.com

РОЗВИТОК СПЕЛЕОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Упродовж останніх десятиліть розвиток туризму в Україні набирає все більших обертів. В останні допандемічні та довоєнні роки Україну щороку відвідувало понад 20 мільйонів туристів. Сфера їх туристичних інтересів включала як активні види відпочинку та спортивного туризму, так і подорожі-експедиції, де об'єктом пізнання є багата археологічна та релігійна історія країни, її культура і природа.

Останнім часом все більше набирає популярності спортивний туризм, який включає в себе всі подорожі, пов'язані з активними способами пересування та відпочинку на природі.

Протягом багатьох десятиліть в Україні як різновид спортивного туризму, активно розвивається спелеологічний або спелеотуризм, зміст якого полягає в подорожах по природних підземних порожнинах (печерах) і подоланні у них різних перешкод [1].

Україна має великі перспективи для розвитку даного виду туризму, проте використовуються вони не в повному обсязі. На нашу думку, це пов'язано із такими причинами:

- пандемія коронавірусу COVID-19;
- початок російсько-української війни;
- відсутність популяризації серед молоді;
- порівняно висока вартість спелеотурів.

Окрім цього, оцінка спелеологічних ресурсів нині є досить недосконалою, проте саме завдяки розвитку «печерного» туризму, дослідженню та відкриттю нових природних об'єктів на сьогодні проведено туристично-спортивну класифікацію та досліджено велику частину відомих печер України.

Наша держава має потужний резерв відомих карстових порожнин, їх понад 1100 – різного типу, чотири з яких входять в ТОП-100 найдовших печер світу (Оптимістична, Озерна, Попелюшка, Млинки) [2, с. 345].

Найвідоміші печерні комплекси України знаходяться в кримських горах, де нараховується близько 800 печер. Не менш відомими також є печери Поділля, саме в яких розташована друга у світі за довжиною печера «Оптимістична» (понад 260 км.) [3].

Результати звітів маршрутно-кваліфікаційних комісій показали, що у структурі туристських походів до 2016 р. частка спелеотуризму складає лише 0,8 %, що вказує на низький рівень популяризації даного типу туризму як одного з видів активного відпочинку [4].

Здійснення функціонування та розвитку спелеологічного туризму забезпечує УСА – Українська спелеологічна асоціація, завданнями якої є:

- розвиток спелеології в Україні;
- здійснення науково-методичного та інформаційного забезпечення спелеологічної діяльності;
- дослідження карстових порожнин;
- підготовка та підвищення кваліфікації спелеологів;
- поширення інформації про спелеологічну діяльність.

За результатами аналізів УСА та передумовами розвитку спелеотуризму, можна зробити висновок, що Україна має доволі сприятливий потенціал.

На нашу думку, перспективними напрямками розвитку спелеотуризму в Україні є:

- розширення асортименту послуг, шляхом впровадження сучасних напрямків відпочинку таких як «зелений туризм», «екологічний туризм» і т.д.;

- впровадження сучасної маркетингової служби для більш повної інформованості туристів та заохочення молоді до спелеотуризму;

- забезпечення стратегічно та економічно вигідних проєктів, які передбачають комплексний розвиток спелеотериторій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Спелеотуризм // Все про туризм: Туристична бібліотека. URL: http://tourlib.net/statti_tourism/speleoturizm.htm

2. Рега М. Г. Туристичний бізнес в економічному просторі України. Теоретичні та прикладні питання економіки: зб. наук. праць. К., 2009. № 19. С. 299–303.

3. Спелеотуризм // Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Спелеотуризм>

4. Соловійов Д. І. Аналіз тенденцій розвитку туристичної сфери України та науково-методичні напрями вдосконалення її державного регулювання. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2010. № 1 (9). С. 70-73.

КОВАЛЬЧУК Ю. Р.

аспірант, Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,

sogdrums@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-6093-142X>

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КРИПТОВАЛЮТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Швидкість з якою відбувається розвиток науки зростає по експоненціальній залежності, особливо завдяки розвитку інформаційних технологій. Можна сказати що саме ці технології є рушійною силою для розвитку багатьох інших галузей науки та модернізації процесів які охоплюють усі сфери людської діяльності. В тому числі вони призводять до оновлення економічних та фінансових процесів. Найпрогресивнішою економічною інновацією в теперішній час є криптовалюти. Розуміння процесів функціонування криптовалют важливі для формування фінансово-економічного розвитку країни та світу в цілому.

Дослідження технологій криптовалют почалося ще за декілька десятиліть до того як в світі з'явилася перша функціональна цифрова криптовалюта. Вивченню історії розвитку та впливу на монетарну політику присвячені праці різних вчених світу, таких як М. Куцевола, О. Шевченко-Наумової, М. Швайка, Б. Васильчишин, А. Большедворського, Р. Старкова , Е. Андроулакі, С. Капкун, О. Караме, М. Роечлін, Т. Счерер та інші. Проте перспективи їх використання ще не до кінця зрозумілі, особливо враховуючи те, що ці технології змінюються і покращуються з кожним днем. Тому криптовалютні технології потребують подальших досліджень.

Мета дослідження полягає у вивченні та аналізі технологій криптовалют та виявленні можливостей використання їх у процесах діджиталізації економіки.

Криптовалюти – новий, особливий вид цифрових грошей. Вони мають власну децентралізовану платіжну систему та функціонують на основі технології блокчейну (blockchain). Суть блокчейну полягає у кодуванні інформації методом криптографічного шифрування та зберігається даних на незалежних один від одного пристроях. Тобто для неї відсутній єдиний сервер і відповідно – регулятор, оскільки для внесення даних в мережу її повинні підтвердити не один, а більшість учасники. Під час переказу криптовалют між відправником та одержувачем створюється однорангова мережа, яка може не мати посередників. Саме тому криптовалюти і стали

стрімко розвиватися, оскільки операції неможливо кимось одним контролювати чи відслідковувати – вони здійснюються виключно між двома користувачами, без втручання третього лиця (регулятора, тощо) [1]. Окрім того, для криптовалют були створені нові методи емісії – майнінг (mining), форжинг (forging) та ICO (Initial Coin Offering). Майнінг полягає у створенні нових блоків у блокчейні криптовалютної платіжної системи (за допомогою обчислювальної потужності – відеокарт, процесорів) для підтримки її роботи (proof of work), за що користувачеві надається винагорода у вигляді цієї самої криптовалюти. Форжинг також виконується користувачем, але не на основі потужності обчислювальної машини, а враховуючи кількість уже створених ним у блокчейні блоків (proof of stake). Метод ICO полягає у швидкій емісії нової криптовалюти та продажу її певному колу інвесторів у деякій кількості [2]. Ринок криптовалют являє собою систему, яка поєднує в одне ціле всі елементи, що забезпечують її функціонування та обіг за законами попиту та пропозиції між учасниками цього ринку [3].

Але криптовалютні технології також мають і свої недоліки, які гальмують процес визнання криптовалюти на державному рівні. Основна причина – це неможливість регулювання. По-перше, можна обійти оподаткування, якщо використовувати криптовалюту тільки в її рамках. По-друге, процедуру ідентифікації користувачі можна обійти, просто вибравши біржу, яка не вимагає введення особистих даних.

НБУ в офіційних джерелах зазначив, що випуск віртуальної валюти bitcoin не має будь-якого забезпечення та юридично зобов'язаних за нею осіб, не контролюється державними органами влади жодної з країн. Отже, bitcoin є грошовим сурогатом, який не має забезпечення реальної вартості. Таким чином всі ризики з використанням для розрахунків криптовалют несе учасник таких розрахунків. Однак, незважаючи на чітку позицію НБУ і негативні відгуки про роботу системи, заперечувати міжнародний досвід та розвиток bitcoin у практиці міжнародних валютних розрахунків не варто. Так само як і не варто відмовлятися від використання електронних грошей через

їх потенційну загрозу [4].

Процес діджиталізації являє собою переформатування аналогових даних у цифровий формат. Проте, на сьогоднішній день за допомогою використання категорії «діджиталізація» прийнято окреслювати більш широкий спектр явищ, зокрема, «цифрову революцію» в економічній сфері [5]. У науковій літературі представлено велику кількість підходів до розуміння категорії «діджиталізація». Узагальнюючи можна сказати, що під даним поняттям розуміють процес практичного застосування, трансформації у цифровий формат, збирання та зберігання, аналізу певних відомостей, що використовуються у різних сферах економіки. Тому, пропонується розглядати діджиталізацію в якості процесу переведення економічної діяльності у новий формат, що полягає у використанні цифрових технологій та сприяє оптимізації процесів ведення бізнесу, підвищення доходу від провадження підприємницької діяльності та удосконалює систему комунікації зі споживачами. [6].

Суб'єктами діджиталізації виступають держава, підприємства (установи, організації), фізичні особи-підприємці та фізичні особи. Об'єктом є діяльність, якою вони займаються, а саме: сільськогосподарське виробництво, промисловість, торгівля, фінансова діяльність тощо. Реалізація цифрової трансформації відбувається шляхом використання ряду інструментів, які виконують забезпечувальну функцію для управлінських механізмів [7].

Для банківської сфери, яка в тій чи іншій мірі присутня у будь-якій фінансово-економічній діяльності суб'єктів, є характерним цифрова трансформація різноманітних банківських операцій, тобто їх автоматизація, внаслідок чого не потребується залучення персоналу. Саме тут досить популярною визнається технологія «blockchain», що зменшує шахрайські ризики та робить процеси прозорими для кожного.

Отже, використання криптовалютних технологій у процесі діджиталізації економіки має великі перспективи. Технологія блокчейн має

багато переваг, особливо на фоні глобалізації та діджиталізації такі як: надійність та прозорість Звичайно присутні і недоліки. Проте якщо розуміти принцип роботи цієї технології, ввести правильну реєстрацію, бути орієнтованим на висококваліфікованих спеціалістів, стає можливим створити таку систему яка буде враховувати та коригувати недоліки та виведе економіку на новий рівень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Машенко П. Л., Пилипенко М. О. Технология блокчейн и ее практическое применение. *Наука, техника, образование*. 2017. № 32. С. 61–64.
2. Генкин А., Михеев А. Блокчейн. Как это работает и что ждет нас завтра. М.: Альпина Паблишер, 2018. 592 с.
3. Сословський В. Г., Косовський І. О. Ринок криптовалют як система. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2016. С. 236–246.
4. Васильчак С. В., Куницька-Ляш М. В., Дубина М. П. Використання криптовалют в сучасних економічних системах України: перспективи та ризики. *Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Гжицького*. 2017. № 76. С. 19–25.
5. Діджиталізація DW. DW.COM : веб-сайт. URL: <https://www.dw.com/uk/діджиталізація/t47168398> (дата звернення: 28.06.2022).
6. Лапін А. В., Грінчук І. О., Оленюк Д. О. Діджиталізація економіки в Україні: сучасний стан та перспективи. *Ефективна економіка*. 2022. № 7.
7. Ляшенко В. І., Вишневський О. С. Цифрова модернізація економіки України як можливість проривного розвитку: монографія. НАН України, Інститут економіки промисловості. Київ. 2018. 252 с.

КОВАЧ Д. Л.

к.юрид.н., доцент кафедри цивільно-правових дисциплін,
трудового та аграрного права,
Державний біотехнологічний університет,
м. Харків,

dkovach@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-6065-9793>

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН ЯК ВИКЛИК СУЧАСНОСТІ

В умовах стрімкого розвитку науково-технічного прогресу зростає значущість інновацій у всіх сферах суспільного життя. Діджиталізація та цифрова трансформація – сучасний напрямок розвитку державної політики, спрямований на впровадження інноваційних технологій в державному секторі економіки та управлінських рішень з метою забезпечення ефективного досягнення результату. Запровадження інноваційних технологій в діяльності державних органів спрямовується на забезпечення зростання добробуту суспільства. Визнання та запровадження на державному рівні будь-яких нових технологій – тривалий процес, що несе велику кількість викликів та небезпек для людства. Проте, обраний Україною шлях інтеграції до Європейського Союзу, світова економічна криза змусили не тільки говорити про цифрову трансформацію, а й зробити вирішальні кроки задля збереження бізнесу в Україні, пошуку нових можливостей та запровадження інноваційних технологій в сфері державного будівництва та державно-управлінських відносин.

Цифрова трансформація та удосконалення політико-правових процесів сприяє підвищенню якості і оперативності діяльності органів адміністрування в Україні. Розвиток сучасного національного законодавства країни має бути спрямований на реалізацію перспективних напрямів взаємодії центральних органів влади, виконавчих владних структур регіонів та муніципалітетів з населенням шляхом інформування та отримання

зворотнього зв'язку, наданням публічних послуг за допомогою використання сучасних технологій, а також розвитком інтерактивної участі громадянського суспільства в управлінні державними справами.

Виникнення численних соціально-економічних, правових та політичних проблем у сфері інформатизації всієї системи адміністрування виконавчих (публічних) органів України різного рівня влади викликає нагальну необхідність модернізації загальнонаціонального та регіонального законодавства, прийняття програмних документів, планів та програм розвитку галузі ІТ-технологій. Так, у 2021 році було розроблено «Концепцію розвитку цифрових компетентностей» до 2025 року та прийнято Закон України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні», що спрямовані на запровадження значних новацій у сфері державного управління, інформатизації системи адміністрування, розвитку підприємницьких структур шляхом створення системи пільгового оподаткування резидентів, запровадження інших позитивних умов ведення бізнесу шляхом використання інноваційних технологій з метою залучення додаткових фінансів. Вищезазначені нормативно-правові акти спрямовані на поетапне вдосконалення цифрової інфраструктури країни, залучення професійних співробітників до галузей, пов'язаних із ІТ-технологіями та цифровізацією суспільних процесів.

Отже, запровадження інноваційних технологій в Україні стає рушійним фактором трансформації економічних відносин і, як наслідок – соціальних перетворень у нові, більш ефективні. Але попри ряд позитивних змін виникає велика кількість викликів для суспільства. Запровадження інноваційних технологій може призвести до загострення трудових відносин на ринку праці, виникнення безробіття; проблем безпеки та порушення конфіденційності, поглиблення соціальної відчуженості, тощо. Цифрова трансформація не обмежується виключним використанням технологій, такі перетворення характеризуються зміною культури, інтегрованої в усі сфери суспільного життя, й вказують на необхідність проведення відповідних

теоретико-правових досліджень задля удосконалення системи національного законодавства України.

КОКОЄВ П. С.

студент, Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
kokoievps@krok.edu.ua

ВОВЧЕНКО О. В.

к.е.н., доцент кафедри міжнародних відносин та журналістики,
Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
VovchenkoOV@krok.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-7502-5702>

ВІРТУАЛІЗАЦІЯ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Процес віртуалізації має дедалі більше впливу на міжнародні економічні процеси. Основою успішного розвитку світового ринку стають передові технології, у тому числі віртуальне середовище. Наприкінці ХХ і початку ХХІ ст. постіндустріальне суспільство отримало новий виток свого розвитку, пов'язаний з появою Інтернету й інших сучасних засобів зв'язку. Віртуалізація економіки миттєво стала проникати в усі сфери життєдіяльності [1]. На даний час складно уявити діяльність підприємства без застосування сучасних інформаційних технологій удосконалення виробничої та управлінської діяльності підприємства. Упровадження сучасних інноваційних технологій є дієвим механізмом для реалізації змін, відкриття нових горизонтів для розвитку підприємства.

Віртуалізація проникає у всі можливі сфери життєдіяльності людини, проте зі своїми специфічними особливостями, які стосуються перевероту товарно-грошових відносин у традиційному середовищі та появу нових видів інструментів для обміну між економічними гравцями. По-перше, механізми

комунікації у процесі економічних відносин спрощуються та стають прямо відкритими. По-друге, збільшення Інтернет користувачів та розвиток віртуальних аспектів призвело до урівнювання прав людей та права на віртуальну свободу, така динаміка характерна для постіндустріальних суспільств. По-третє, тренд віртуалізації породжує наслідки у вигляді діджиталізації та появи віртуальних артефактів (наприклад, віртуальні гроші).

Відбувається повноцінний діджитал-перехід внутрішніх процесів різноманітних підприємств у світі. Основними напрямками прагнень є SEO-оптимізація, аспекти файлообміну, кібербезпека віртуального середовища підприємства та раціоналізатори. Основними перевагами віртуалізації бізнес-процесів підприємства є: захист баз даних, нівелювання помилок у документах, автоматизація напрямків діяльності, покращення процесу прийняття рішень, підвищення взаємодії із клієнтами, пряма аналітика та інструменти ефективності [2]. Головними особливостями віртуальної диверсифікації є: фокус на цільовий профіль користувача, створення власної екосистеми, висока ефективність управління, дистанційне керування підрозділами, інтенсифікація інтерактивності менеджменту та спрощення традиційного виробництва.

Діджиталізація є прямим наслідком прогресу віртуалізації. За останні 5 років адміністративні комплексні послуги стали пріоритетним напрямком діджитал-перетворень. В епоху «мережевої глобалізації» економіка виражається у прискоренні швидкості транзакцій капіталів і їх масштабі, випереджаючому зростанні міжнародної торгівлі порівняно зі зростанням ВВП, діяльності світових фінансових ринків, які працюють цілодобово, до того ж глобальна мережа Інтернет і сучасні інформаційні системи посилили здатність фінансового капіталу ТНК до миттєвого переміщення, що в значній мірі обумовлює руйнування стійких економічних систем у всьому світі [3; 4].

Ефекти наслідків імплементації діджиталізації як суміжного явища віртуалізації свідчать про позитивні результати впливу на державно-

адміністративні процеси, а саме: демократизація сфери публічного управління, відкритість та прозорість діяльності суб'єктів публічного управління та підвищення рівня довіри громадян та суспільства до органів та інститутів публічного управління, зменшення корупції серед держслужбовців та посадових осіб органів публічного управління, зменшення кількості помилок, які можуть робити службовці при здійсненні своєї діяльності, а також велика економія ресурсів таких як час, кошти та персонал [5].

Отже, процес віртуалізації має динамічний характер та має всі передумови для подальшого бурхливого розвитку. Розуміння ефективності використання переваг та особливостей віртуального переходу та його наслідку у вигляді діджиталізації відкриває довгострокові широкі можливості для досягнення необхідного рівня благополуччя суспільства та створення нових видів діяльності як для окремих категорій людей, так і цілих держав.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рябець Н. М., Тимків І. В. Віртуалізація глобальної економічної системи: кількісно-якісний вимір в сучасних умовах інтенсифікації глобалізаційних процесів. Ефективна економіка. 2017. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5890>
2. Семилітко Д. Діджиталізація в дії: як цифрова трансформація бізнесу впливає на успіх компанії. Аудитор України. 2019. №5. С. 76-79.
3. Дубов Д. В., Дубова С. В. Основи електронного урядування : навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 176 с.
4. Куценко С. І. Перспективи розвитку нормативно-правового забезпечення в контексті надання адміністративних послуг через електронні онлайн сервіси. Юридичний науковий електронний журнал. 2017. № 3. URL: http://lsey.org.ua/3_2017/27.pdf
5. Єганов В. В. Проблеми та перспективи впровадження системи електронного урядування в Україні. Державне будівництво. 2012. № 2. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/ebook/db/2012-2/doc/1/05.pdf>

КОСТИЛЬОВА В. В.

магістрантка спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ
KostylovaVV@krok.edu.ua

Науковий керівник:

РУМИК І. І.,
професор кафедри національної економіки та фінансів, д.е.н.
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ
rumykii@krok.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-3943-639X>

СИСТЕМА НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН І НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

Кожна людина, якій небайдуже її подальше життя, розмірковує над тим, як забезпечити собі гідну старість. Ніхто не хоче залишатися без грошей, адже це єдиний шлях для нормального існування у віці, коли людина виходить на заслужений відпочинок. Багато хто серйозно замислюється над тим, як фінансово підтримати себе в пенсійному віці, та як можна підстрахувати себе, якщо раптом щось станеться на роботі, вдома чи будь-де, що призведе до втрати працездатності. Ось вже багато років одним із джерел доходів після виходу на пенсію або через втрату можливості повноцінно себе забезпечувати є пенсійні виплати з солідарної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

Натомість з урахуванням демографічних тенденцій, держава не має ресурсів для гідного рівня грошового забезпечення пенсіонерів. Дана проблема є актуальною і для працездатного населення України, оскільки люди хочуть бути впевнені в своєму соціальному забезпеченні в майбутньому.

Метою даного дослідження є аналіз сучасного стану системи недержавного пенсійного забезпечення та напрямів її розвитку.

На сьогоднішній день в Україні функціонують лише дві системи: солідарна система загальнообов'язкового пенсійного забезпечення (Пенсійний фонд України) та система недержавного пенсійного забезпечення, яка наразі регулюється Законом України «Про недержавне пенсійне забезпечення» (надалі – Закон). Остання базується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання у майбутньому пенсійних виплат через власні внески на свій рахунок у недержавні пенсійні фонди згідно із укладеними пенсійними контрактами [1].

Основу системи недержавного пенсійного забезпечення становлять недержавні пенсійні фонди. Відповідно до Закону, недержавний пенсійний фонд (надалі - НПФ) – це юридична особа, що має статус неприбуткової організації, функціонує і здійснює діяльність виключно з метою накопичення пенсійних внесків вкладників на користь учасників пенсійного фонду з подальшим управлінням пенсійними активами та здійсненням пенсійних виплат [2].

Верховна Рада ухвалила Закон № 1057-IV «Про недержавне пенсійне забезпечення» ще 9 липня 2003 року, але насправді фонди запрацювали лише через 2 роки. Проте, впровадження моделі накопичення додаткових коштів до пенсії через НПФ в нашій країні проходить, не так стрімко. Все просто – більшість українців помірковано відносяться до інвестицій у банківські та інші фінансові установи, як основних гравців на фінансовому ринку, та і до НПФ.

В Державному реєстрі фінансових установ станом на 2021 рік містилась інформація про 63 НПФ, з них 58 діючих, та 19 адміністраторів таких фондів. Загальна кількість учасників НПФ становила 888,3 тис. осіб, тоді як у 2020 році – 879,9 тис. Кількість вкладників станом на 30.06.2021 року становила 86,2 тис., з яких більша частина це фізичні особи – 84,1 тис. (97,6%). Порівняно з аналогічним періодом 2020 року цей показник збільшився на 13,1% (10,0 тис.) [3].

Якщо виділити один з ключових якісних показників, що визначають систему НПЗ, то це – сплачені вкладниками пенсійні внески. Так, наприклад, сума пенсійних внесків станом на 30.06.2021 року сягає 2 496,7 млн грн. Було відзначено зростання показника на 10,1% (228,7 млн грн.), якщо порівнювати з тим же періодом 2020 року [3].

Отже, розглядаючи подальший розвиток НПФ, варто відзначити, що він має залежати від наступних факторів:

- прийняття Законопроєкту «Про загальнообов’язкове накопичувальне пенсійне забезпечення», згідно якому в кожного українця з’явиться власний накопичувальний пенсійний рахунок, на який працедавець щомісяця автоматично відраховуватиме відсоток від заробітної плати працівника. Поки майбутній пенсіонер працює, компанія з управління активами вкладатиме його кошти в депозити, державні облігації або інші інвестиційні інструменти для отримання максимального додаткового доходу;

- забезпечення сталого рівня прибутковості НПФ шляхом введення додаткових фінансових інструментів, в які можуть інвестувати виключно НПФ з фіксованим відсотком доходності;

- зниження податкового навантаження вкладників та учасників НПФ, як на етапі накопичення коштів у цих фінансових інституціях, так і на етапі отримання виплат.

Таким чином, гарантувати гідне життя нашим майбутнім пенсіонерам вийде за умови дієвого поєднання потужного інструментарію фінансового ринку – НПФ з традиційною (солідарною) системою пенсійного забезпечення. Недержавні пенсійні фонди виступають вагомим компонентом пенсійної системи, що впливає на стан економічної, інвестиційної, а також соціальної сфер України. Поточний стан добровільного недержавного забезпечення вимагає переглянути функціонування чинної моделі. Уряд повинен створити умови для залучення економічно активного населення до участі в НПФ. Для цього треба підвищувати фінансову грамотність громадян, а також розвивати самі НПФ шляхом внесення змін до законодавства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пенсійна система: підручник / В.І. Грушко, Ю.І. Скулиш, С.М. Лаптев, В.Г. Фатхутдінов, А.Й. Француз, І.І. Румик, О.О. Пилипенко; За ред. В.І. Грушка, Ю.І. Скулиш; Університет «КРОК». 4-те вид., доп. і перероб. Київ, 2019. 512 с.
2. Про недержавне пенсійне забезпечення : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
3. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР). URL: <https://www.nssmc.gov.ua>
4. Компанія «ОТП Пенсія». URL: <https://otppension.com.ua/business>
5. Українська асоціація інвестиційного бізнесу (УАІБ): URL: <https://www.uaib.com.ua>

КОТКОВСЬКИЙ Д. О.

магістрант, Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ

Den.kotkovskiy@gmail.com

Науковий керівник:

ТКАЧ Д. І.

Надзвичайний та Повноважний Посол, д.політ.н., проф.,
Проректор з міжнародних зв'язків, Університет економіки та права КРОК,
м. Київ

DmitriyT@krok.edu.ua

ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД З УРАХУВАННЯ СВІТОВОГО ДОСВІДУ

Внаслідок військової агресії росії України втратила понад 50% виробничих потужностей, на даний час лише 1% вітчизняних підприємств не зазнали збитків внаслідок воєнних дій.

Відновлення України у повоєнний час, скоріше за все, буде мати більше спільного з відродженням європейських країн після Другої світової

війни, ніж з відновленням країн, що постраждали від пізніших військових конфліктів, наприклад країни Близького Сходу, Африки та Центральної Азії. Основні відмінні риси: державні установи продовжують функціонувати, Україна має трудовий потенціал (близько 80% біженців, ймовірно, повернуться після завершення гарячої фази війни); існує перспектива членства в ЄС, що забезпечить підтримку Європи у відновленні вітчизняної економіки [1].

У повоєнній Європі план Маршала (European Recovery Program) вступив у дію у квітні 1948 року – лише через три роки після встановлення остаточного миру на континенті [2].

На думку експертів відбудова України має складатися з чотирьох етапів, перший з яких має розпочатися вже зараз і включати підготовку до негайного початку відновлення після закінчення бойових дій. Ключовим завданням на сьогодні є підтримка бізнесу, що перемістився з зон бойових дій в інші регіони. Для цього необхідно створення програм зайнятості для переселенців, надання технічної допомоги підприємцям, налагодження логістичних зв'язків, а також створення спеціальних економічних зон поза зоною бойових дій. Як окремий напрям слід виділити будівництво житла, оскільки його дефіцит стримувати повернення робочої сили, в першу чергу кваліфікованої [3].

Вже сьогодні необхідно залучати міжнародну підтримку для участі у першій фазі відновлення. Враховуючі складність задач та велику кількість джерел допомоги у відновленні економіки України, з метою координації доцільно залучення спеціально створеної міжнародної структури (агентства). Аналогічні функції виконувала Адміністрація економічного співробітництва (ЕСА) під час реалізації Плану Маршалла для Європи. Агентству слід надати самостійність у прийнятті рішень. Наприклад, надавати фінансування уряду без узгодження з іншими міжнародними структурами або, навпаки, припиняти, як це було, коли ЕСА відкликкала допомогу для післявоєнної Греції, яка використала гроші на інші цілі.

Слід зауважити, що Україна повинна стати «власником відновлення»: план реконструкції повинен розроблятися місцевою владою, але за активного сприяння агентства, в тому числі з інвентаризацією збитків. Уряд фінансує частину витрат і формує заявки, погоджені агентством [4].

Приватний сектор відіграє велику роль у відновленні: план Маршалла передбачав, що уряди можуть продавати підприємствам сировину та інші товари, отримані в рамках іноземної допомоги. Ці кошти надходили на окремий рахунок, їх подальший рух контролювався урядом США.

Економіка відновиться до нормального рівня, але в деяких аспектах уряду доведеться діяти інакше. Скоріше за все, після закінчення війни НБУ звернеться до інфляційного таргетування та відпустить курс гривні. Ймовірно, доведеться відновити механізм довгострокового рефінансування. Цілком ймовірно, що ці пом'якшення супроводжуватимуться девальвацією, і частина валютних обмежень залишиться, а курсові коливання можна буде пом'якшити за рахунок резервів Національного банку. Уряд може домовитися з кредиторами про зменшення боргового тягаря. Після 2003 року Ірак отримав резолюцію ООН, яка створювала імунітет від дефолту для уряду країни.

Україна повинна інвестувати в диверсифікацію джерел постачання енергоресурсів та мати більш стале транспортне сполучення з ЄС (залізниця, автобани, трубопроводи, мости). Прогрес можна прискорити шляхом концесій і спільних підприємств [4].

Зруйновані міста потрібно відбудувати практично з нуля. Реконструкція має відбуватися за новітніми технологіями. Під час реконструкції можна спланувати оптимальну мережу аеропортів. Одночасно з ремонтом залізничних колій необхідно будувати нові колії, придатні для руху швидкісних поїздів. Запровадження евроколії може значно розширити можливості використання залізниці для експорту українських вантажів до ЄС.

Важливим завданням є швидке залучення іноземних інвесторів. Для цього знадобиться система суттєвих стимулів. Зокрема, уряди та міжнародні інститути, такі як ЄІБ, ЄБРР, Світовий банк, можуть субсидувати компанії (зниження податків, субсидовані кредити, доступ до експортно-імпортних кредитів, страхування військових ризиків), які інвестують в Україну [5].

Таким чином, відновлення в Україні повинно відбуватись з урахуванням заходів економічної політики держави та реалізації в напрямку чіткої та послідовної стратегії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Смець В. В. Економічний розвиток у повоєнний період в Україні: регіональний та місцевий аспекти. Економіка та держава. 2022. № 5. С. 68–72.
2. Нечипоренко М. Відродження після війни. Світовий досвід економічного успіху для України. URL: <https://cutt.ly/wMBqm7j>
3. Відновлення сталого економічного розвитку територій України після війни. URL: <https://cutt.ly/VMBqcJk>
4. Аналітичний портал «Економічне відновлення України після війни». URL: <http://surl.li/bzqji>
5. Електронний ресурс: Громадський простір. Ірина Куропась «Економіка війни та повоєнний економічний розвиток України: проблеми, пріоритети, завдання». URL: <http://surl.li/bzqbt>

КУТОВА Д. В.
студентка, Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ
soondiio@gmail.com

СТАН БІТКОЇНА ТА РИНКУ КРИПТОВАЛЮТ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ

2022 рік виявився складним роком для інвесторів у всьому світі, оскільки як вторгнення Росії в Україну, так і масовані фіскальні стимули урядів під час карантину через Covid-19 спричинили високу інфляцію в країнах світу. Десятки міст материкового Китаю, включаючи Шанхай, перебувають на карантині у зв'язку з КОВІДом, що негативно впливає на компанії по всьому світу.

Щоб знизити рівень інфляції до прийняттого рівня, центральні банки підвищили процентні ставки, що негативно вплинуло на інвестиційні ринки, такі як акції та криптовалюти. З початку року криптовалюти в цілому мали тенденцію до зниження вартості, що виявило вразливість деяких гравців галузі.

Крах Terra Luna у травні спричинив значні наслідки для всього криптопростору, знищивши майже 60 мільярдів доларів США з крипторинку за лічені дні. Безпосередньо постраждали численні компанії, зокрема, Celsius, Voyager та 3 Arrows Capital подали заяву про банкрутство після цієї події. До жовтня крипторинки нарешті почали рухатись в позитивному напрямку. Однак 2 листопада 2022 року CoinDesk поклав край короткому моменту затишшя, виявивши, що гіганти FTX і Alameda Research, поставили себе в ризиковане становище. Незабаром почався каскад подій, що обвалили ціну Біткоїна, оскільки інвестори продавали свої активи, щоб врятувати залишки грошей. Деякі криптоінвестори майже втратили віру в централізовані платформи і біржі, і знімають зі своїх рахунків всі гроші. Масовий відтік коштів з бірж показує ступінь цієї втрати довіри: з бірж було виведено Біткоїнів на суму понад 3,7 мільярда доларів США, а також мільярди доларів в інших валютах [1].

Біткоїн втратив близько 80% своєї вартості з моменту досягнення історичного максимуму в листопаді минулого року. Це було приблизно рік тому, коли індустрія криптовалют перебувала на підйомі, очолюваному величезним зростанням найбільшої криптовалюти. Незважаючи на те, що майже рівно рік тому курс Біткоїна досяг вражаючої позначки в 69 000

доларів США, зараз він майже на 75% нижчий від свого рекордного максимуму. Приблизно в той же час у листопаді минулого року весь ринок криптовалют досяг піку в 3 трильйони доларів США, але за минулий рік він втратив майже 2,2 мільярда доларів США.

Понад 40 країн, включно з Китаєм, або повністю заборонили криптовалюту, або перекрыли банківський доступ до екосистеми, або заборонили криптовалютні біржі. Це одна з причин падіння ціни на Біткоїн і того, що вона досягне критичного мінімуму до кінця 2022 року.

Не дивлячись на події описані вище існує декілька факторів, які можуть сприяти зміцненню Біткоїна. По-перше, на відміну від багатьох інших tokenів, Біткоїн має сильне ядро інвесторів, які майже релігійно віддані збереженню своїх інвестицій, навіть називаючи себе "біткоїн-максималістами". Кожна криптовалютна катастрофа, яка змушує типових інвесторів виводити кошти, скорочує базу власників, що залишилися, до тих, хто менш схильний продавати, незважаючи на збитки. Рішення Genesis Global Capital призупинити зняття коштів і видачу нових кредитів є яскравим тому прикладом. Значна невдача для одного з найважливіших криптокредиторів стала б величезною новиною в будь-який інший місяць, але Біткоїн майже не зрушив з місця, що вказує на те, що або ринок вже заклав в ціну більше проблем, або що інвестори, які залишилися, просто залишаються не дивлячись ні на що.

Друга причина може полягати в тому, що крах інших фірм, що працюють з цифровими активами, на початку цього року вже знищив значну частину кредитного плеча на криптовалютному ринку, що могло призвести до більш значного спаду. Через це, у випадку з FTX, "удар по капіталізації крипторинку, ймовірно, буде меншим", ніж удар на початку цього року. Більш того, FTX і її дочірня фірма Alameda Research самі підтримували інших гравців галузі. Аналітики очікують, що після припинення цієї допомоги більше фірм можуть розвантажити цифрові активи в результаті термінових розпродажів, щоб зібрати готівку, щоб не збанкрутувати самим.

Нещодавні цінові дії також роблять токен слабким з технічної точки зору. За словами Кеті Стоктон, керуючого партнера технічної дослідницької компанії Fairlead Strategies, Біткоїн зараз торгується нижче значущого рівня технічної підтримки в \$18 300, що може свідчити про подальше падіння цін [2].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Forbes електронний журнал. Crypto News: Investors Take Stock Of FTX Fall-Out. URL: <https://www.forbes.com/advisor/au/investing/cryptocurrency/crypto-news-australia/>
2. Barrons електронний журнал. Why Bitcoin Has Weathered FTX's Collapse and Why It Isn't Time to Buy. URL: <https://www.barrons.com/articles/bitcoin-prices-time-to-buy-51668809303>

МІЩЕНКО Д. А.

доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри маркетингу,
Університет митної справи та фінансів,
м. Дніпро,
mischenkoda20@gmail.com

ГЕТА М. В.

здобувач вищої освіти, Університет митної справи та фінансів,
м. Дніпро,
mashageta@gmail.com

ЗАСТОСУВАННЯ МАРКЕТИНГОВИХ ІННОВАЦІЙ

Інновації ніколи не виникають самі собою, вони виникають від людей. Частіше за все, вони беруть початок в ідеях рядових співробітників і керівників, які знаходяться ближче за все до процесів, пов'язаних з

обслуговуванням клієнтів. Формування та реалізація відкритої моделі інноваційного підприємництва спираються на процеси його цифровізації як напряму розвитку е-економіки, нової економіки масової співпраці через Інтернет [1]. При цьому можна сказати, що інтеграція – це не завжди щось технологічне чи вагоме, це новий спосіб вирішення існуючої проблеми та створення нової цінності. Тому, слідуючи тренду інновацій, компанії намагаються шукати методи та способи їх ефективного залучення.

За результатами власного анкетного дослідження, час підбору влучного кінофільму займає 30-40 хвилин, тобто половину часу його перегляду.

Тому для вирішення цієї проблеми маємо кілька пропозицій:

- анкетування за авторизацією. Для коректного підбору фільмів заздалегідь сайт запропонує пройти опитування, щоб з'ясувати ваші вподобання за такими критеріями як: жанр фільму, улюблений актор, найжахливіший фільм, який користувач бачив, з ким частіше дивиться фільми тощо. Таким чином ми сформуємо портрети користувачів та зможемо доречно рекомендувати фільми до перегляду, тим самим підвищуючи їх лояльність саме до нашого сайту серед конкурентів;

- створити сервіс з підбору фільму для перегляду вдвох. Система працюватиме всього лише за двома критеріями: ввести два улюблених фільми, а сервіс згенерує підбірку за жанром, студією, акторами, сюжетною лінією, яка буде відповідати вподобанням двох. Це зекономить час та нерви.

Такі маркетингові інновації дозволять підвищити лояльність клієнтів для споживання контенту на відповідному сайті, дозволять сформувати цілісні портрети відвідувачів з метою створення якісного майданчика для рекламодавців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лісова Р. М. Вплив діджиталізації на бізнес-моделі: етапи та інструменти цифрової трансформації. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/24_2_2019ua/24.pdf (дата звернення: 13.11.2022).

ОРЕЛ А. А.
студентка, Фаховий коледж «Універсум»,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
м. Київ
aaorel.uk21@kubg.edu.ua

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД: ЯК ВИРІШУЮТЬ ПРОБЛЕМУ СМІТТЯ

Проблема забруднення довкілля є надзвичайно актуальною на сьогодні, якою займаються всі країни і деякі з них досягають особливого успіху завдяки їхнім новим методам та сучасним технологіям. Головними лідерами які, перемагають проблеми утилізації та вивозу сміття стали такі країни як: Швеція, Швейцарія, Німеччина, Японія та Франція.

Швейцарія є однією з найчистіших країн у світі, котра переробляє фактично 100% відходів та є однією з лідерок щодо утилізації й переробки сміття в Європі. Її система сортування сміття доведена до досконалості, яку можна назвати класичною. Та як швейцарці досягли такого результату? Їхня система сортування сміття дещо відрізняється від тієї, яка існує в інших країнах роками. Чистота здебільшого залежить від людей, їх свідомості та стурбованості.

Усі громадяни Швейцарії зобов'язані сортувати сміття, якщо людина не дотримується цього закону, на неї чекає штраф. А сортують вони все, що тільки можна. Понад 90% тари повертаються по вторинній переробці скла на склопереробний завод. У той же час ви можете отримати певні винагороди лише тоді, коли повернете кілька пляшок пива в магазин. В інших випадках людина, яка здає пляшку, нічого за це не отримує. Також потрібно буде зняти кришки і розсортувати пляшки і банки за кольором скла: коричневе, біле, зелене – окремо. Частина сміття, що не вдалося відсортувати, вони просто спалюють, пускаючи енергію на опалення будинків і виробництво електрики.

А ще в спеціальних пунктах прийому в людини можуть прийняти телевізор або старий холодильник безкоштовно. Те ж саме стосується

макулатури та багато іншого. Подібні фінансові стимули створюють черги в пунктах прийому сміття, змушуючи людей дбайливо відсортовувати сміття і спеціально їхати в місце його прийому.

В результаті Швейцарія зараз є однією з найбільш екологічно чистих країн світу з добре розвиненим громадським транспортом і чистим гірським повітрям [1].

Німеччина — це країна, котра всього за 25 років змогла піти від неминучої сміттевої катастрофи і прийшла до системи сортування та утилізації 95% відходів. Прекрасний приклад для України чи будь-якої іншої країни, яка володіє величезними переповненими сміттєвими полігонами, відсутністю культури роздільного викидання відходів, а також стоїть на порозі екологічної катастрофи.

В Німеччині переробкою різного сміття займаються різні компанії, що робить процес більш децентралізованим. Більша частина сміття в Німеччині на сьогодні спалюється. Пара надходить на електростанції, де змушує працювати генератори. Таким чином, наприклад, в Берліні майже 12% електроенергії, необхідної для домогосподарств, виробляється таким чином.

Іншим варіантом є утилізації — ферментація, коли з відходів отримують майже чистий метан, яким можна заправити сміттєзбиральні машини чи громадський транспорт [2].

Франція. Після Німеччини та Швейцарії, система Франції є набагато простішою. В них всього два контейнери. Перший для того, що переробляється (сюди входять пляшки, банки, спеціальні упаковки й папір), а інший для непереробного (все інше). Також сміття у Франції може бути розділене на 4 категорії. Побутові та харчові відходи складаються у зелені баки. Жовті баки призначені для упаковки (металевої, пластикової та картонної), білі контейнери - тільки для скла (окрім зіпсованих ламп), контейнери синього кольору - для газет, журналів та картону.

Їхня система не передбачає покарань чи заохочень до сортування сміття, задіяна тільки особиста відповідальність громадян. У багатьох

магазинах можна знайти пункти прийому батарейок, лампочок або дрібної побутової техніки. На вулицях французьких міст окремо можна зустріти контейнери для одягу. Сюди викидаються речі, які можна носити. Потім цей одяг перебирають і віддають в благодійні організації, котрі займаються обслуговуванням таких контейнерів [2].

Японія зі своїми високим технологічним розвитком та індустріалізацією є однією з найекологічніших країн світу. Вона є провідним членом великої сімки у сфері технологій джерел відновлювання енергії та контролю над забруднення. Японські дослідники зробили величезний внесок у світовий досвід енергозберігаючих технологій. У рамках боротьби за чисте повітря розробляється все більш досконалі автомобільні двигуни та впроваджуються громадські та особисті транспортні засоби (електромобілі) на електричній тязі.

Місцева влада уклала угоди про контроль забруднення з компаніями, розташованими в цьому районі. Тут дуже добре працює принцип «забруднювач платить». Це змушує компанії розробляти технології для відповідності екологічним стандартам. Щоб зменшити викиди від заводів, що забруднюють воду і місцевість хімікатами, такі як пластик, сфера поновлюваних джерел енергії активно розвивається.

Японія має найвищий в усьому світі рівень сортування сміття. Усі відходи японці сортують, тому на вулицях міст немає жодного звичайного смітника. Вони виносять сміття в певний час у прозорих пакетиках, щоб працівники сміттевоза бачили вміст. У певний день приймається конкретний вид сміття. Пакети мають різні розміри й кольорові відтінки, які залежать від категорії сміття. У різних частинах країни відрізняється кількість категорій для сортування [3].

Наприклад, жителі японського міста Камікацу сортують все сміття на 34 різні категорії, а потім самостійно приносять його до центру переробки. Також у них є магазин «Куру-куру», в якому жителі залишають предмети, які їм більше не потрібні, а інші жителі можуть прийти і безкоштовно взяти їх. Зі

старого одягу, прапорів і навіть рибальських дощовиків шиють «новий» одяг, іграшки, сумки та інші речі.

Японські виробники активно розробляють біорозкладні полімери. Для прикладу, провідний японський виробник Kaneka Corporation розробив біорозкладаний полімер, який отримано з рослин. Під дією крихітних мікроорганізмів цей матеріал розкладається на воду і вуглекислий газ.

Також, японська влада зобов'язала виробників випускати продукцію з максимально довгим терміном служби. Зламану побутову техніку та електронні пристрої в Японії збирають у населення збирачі сміття та вивозять на фабрики, які переробляють предмети. Там вони розбиваються на менші компоненти, щоб визначити, де їх використовувати далі.

А ще, потрібно згадати знаменитий японський «сміттєві острови». Вони виготовлені з відходів, які не підлягають переробці. Відомі штучні острови Огідзіма і Юменосіма. Перший – металургійний завод, другий – оранжерея, парк і музей. І саме в Японії з'явилася перша в світі електростанція на паливі, отриманому шляхом переробки пластикових відходів. Він був побудований в 2003 році в місті Тама Комакі, Хоккайдо [4].

Швеція є однією з найуспішніших в переробці сміття, котра переробляє 99% сміття та імпортує 700 000 тон відходів. У наші дні у Швеції пріоритетом виступає не утилізація сміття, а саме його переробка. Вони роздільно збирають газети, пластик, метал, скло, електричні прилади, лампочки і батарейки, а окремо викидаються харчові відходи. Далі вони все це перероблюють, використовують або дають на добрива.

Газети стають паперовою масою, пляшки використовуються повторно або переплавляються, пластикові контейнери перетворюються на пластичну сировину, їжа компостується та стає добривом для газу, яким потім заправляють громадський транспорт. Стічні води очищаються настільки, що їх можна пити. Спеціальні вантажівки їздять по місту і забирають електроніку та небезпечні відходи й хімічні речовини. Фармацевти

забирають залишки ліків. А об'ємні відходи вони відвозять у переробні центри на околицях міст.

Відходи є відносно дешевим паливом, тому Швеція виграла ефективну й прибуткову технологію перетворення побутових відходів на електроенергію. Утилізація твердих відходів забезпечує їх будинкам 20% тепла. Так опалюється майже 900 тисяч шведських домогосподарств. Тонна перероблених пластикових пляшок дозволяє виробити достатньо енергії, щоб повністю забезпечити всі потреби одного домогосподарства.

Сортування сміття у Швеції є добровільною справою. Уряд лише проводить інформаційні кампанії, спрямовані на популяризацію ідей роздільного збору відходів. Шведи схотіли зробити свої країну не тільки чистою, а й незалежною в енергетичному плані і їм це вдалося в обох напрямках [2].

Десять років тому проблеми великої кількості побутових відходів і забруднення навколишнього середовища були атрибутом розвинутих країн світу. Та всі ці держави пройшли складний шлях у напрямку екологізації та економізації своїх технологічних і побутових процесів.

На сьогодні майже у всіх розвинутих країнах світу сортування та переробка відходів є невід'ємним аспектом їхнього життя. Тут нашу державу чекає ще немалий шлях для росту тому ці країни для нас є хорошим прикладом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Міжнародний досвід: як вирішують проблему сміття у Швейцарії.
URL: <http://solvetpv.lviv.ua/mizhnarodnj-dosvid-yak-vyrishuyut-problemu-smittya-v-shvejsariyi/>
2. Для чого Швеція скуповує сміття? Світовий досвід боротьби зі звалищами.
URL: <https://www.ukrinform.ua/amp/rubric-economy/2039097-dla-cogo-svecia-skupovue-smitta-svitovij-dosvid-borotbi-zi-zvalisami.html>

3. Грабовський В. С., Дорош М. М., Дудяк Р. П. Регіональні системи збору та переробки сміття як спосіб вирішення еколого-економічних проблем. *Науковий вісник ЛНУВМБТ ім. С. З. Гжицького*. Т. 16. №2 (59). Ч. 5. 2014. С. 66-70.

4. Як Японія вирішує екологічні проблеми. URL: <https://ecolog-ua.com/news/yak-yaponiya-vyrishuye-ekologichni-problemy>

ОСМАНОВ С. Т.

аспірант, Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
osmanovst@krok.edu.ua

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ В УМОВАХ ЦИКЛІЧНОЇ ЕКОНОМІКИ

Циклічна економіка — це стійкий систематичний підхід до промислових процесів, який спрямований на заміну лінійної економічної моделі на таку, де ресурси зберігаються в продуктивному використанні якомога довше, а відходи зводяться до мінімуму. Оскільки будівельна галузь є одним із найбільш забруднюючих і найменш ресурсозберігаючих секторів, вона може отримати значну користь від циклічної економіки.

Циклічна економіка як теорія сягає корінням у сталий розвиток та промислову екологію. Найпоширенішим визначенням сталого розвитку є те, що це економічний, екологічний і соціальний розвиток, який відповідає потребам сьогодення без шкоди для потреб майбутніх поколінь. Ці теорії мають багато схожих аспектів, оскільки вони тісно пов'язані.

Оскільки циклічна економіка як концепція спрямована на краще використання матеріалів, більшість економічних факторів пов'язані з економічними труднощами, пов'язаними з використанням невідновлюваних ресурсів і первинних матеріалів.

Ще одна проблема, яка спонукає до переходу до циклічної економіки, – це зростання цін на сировину. Із зростанням споживання в усьому світі зростає й попит на матеріали для виробництва. З іншого боку, зі збільшенням видобутку ми все ближче й ближче до виснаження ресурсів у випадках певних матеріалів.

Циклічна економіка має три основні принципи: усунення відходів і забруднення, збереження продуктів і матеріалів у використанні та відновлення природних систем.

Перший із цих принципів стосується величезної кількості ресурсів, які ми витрачаємо та використовуємо бездумно. Зараз приблизно дві третини матеріалів, які ми видобуваємо з планети, потрапляють у відходи, і лише 9 відсотків матеріалів переробляються.

У циклічної економіки ціль близька до 0 відсотків відходів і забруднення. Вона розкриває негативну економічну діяльність, яка шкодить навколишньому середовищу чи суспільству, а потім виключає її. По суті, це включає в себе харчові відходи, небезпечні матеріали, парникові гази, одноразовий пластик та інші речовини, які можуть забруднювати воду, землю або повітря.

Другий принцип спрямований на збільшення терміну служби виробів і матеріалів. Концепція заохочує діяльність, яка зберігає ресурси у вигляді енергії, роботи та матеріалів. Це означає розробку для довговічності, повторного використання, повторного виробництва та переробки, щоб продукти, компоненти та матеріали циркулювали в економіці. Таким чином, підприємства, які охоплюють циклічну економіку, створюватимуть продукти з тривалим терміном служби та сприятимуть обслуговуванню та оновленню таких продуктів. Циклічна економіка також наполягає на переробці та повторному використанні матеріалів, що призведе до зменшення використання первинних матеріалів.

І останнє – циклічна економіка прагне створити промислову систему, яка здатна відроджувати природу. Віддаючи перевагу відновлюваним джерелам енергії перед невідновлюваними, можна досягти чистої позитивності за

допомогою відновлювальних моделей. Це означає, що економічна діяльність буде додавати ресурси в природу, а не видобувати їх.

Література циклічної економіки в будівництві набрала обертів навколо таких тем, як управління відходами та повторне використання матеріалів. можливість повторного використання ресурсів і матеріалів все ще є основною темою для вчених у будівельній галузі, оскільки відходи будівництва та знесення вважаються однією з головних причин забруднення навколишнього середовища. Повторне використання матеріалів, які були відновлені під час будівництва, розглядається як стратегія, яка забезпечує як економічні, так і екологічні переваги.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. The Landfill Transition Towards a Circular Economy. The Case of Latvia: монографія / Dzintra Atstaja; Green Economics Institute, UK: 2019. 45-48 с.

2. INTRODUCTION TO CIRCULAR ECONOMY: монографія / Tatjana Tambovceva, Jelena Titko, EKA University of Applied Science, Ekonomikas un kulturas augstskola 2020. 34-36 с.

3. Нова політика ЄС з “циркулярної” економіки: можливості для України. 2020. URL: https://dixigroup.org/wp-content/uploads/2020/09/dixi_pb_circular-economy_ukr_full_3.pdf

ОСТЕРТАГ А. І.

викладач циклової комісії природничих дисциплін,
Фаховий коледж «Універсум»,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
м. Київ,
a.ostertah@kubg.edu.ua

ДЗЮБА Д. О.

здобувач фахової передвищої освіти, Фаховий коледж «Універсум»,
Київський університет імені Бориса Грінченка,

АНАЛІЗ ФАКТОРІВ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СТУДЕНТІВ ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ «УНІВЕРСУМ»

Проблема збереження здоров'я підлітків набула гостроти за останні 20-25 років. Згідно статистичних даних в Україні стан здоров'я молоді щороку погіршується. Це зумовлено перш за все способом життя підлітків, вживання алкоголю, паління, вживання наркотичних речовин .

Метою нашого дослідження є з'ясувати та проаналізувати ставлення студентів до здорового способу життя, їх власну оцінку свого здоров'я та факторів, що на нього впливають. Було проведено опитування серед студентів фахового коледжу «Універсум», в ньому взяли участь 119 осіб, вік респондентів 15-20 років.

За результатами опитування 99,2% студентів знають, що таке ЗСЖ, 78 % респондентів вважають, що спосіб життя є найважливішим фактором для збереження здоров'я, і фактично 57.6 % не дотримуються його правил (рис. 1).

Як Ви відносите до здорового способу життя?
118 відповідей

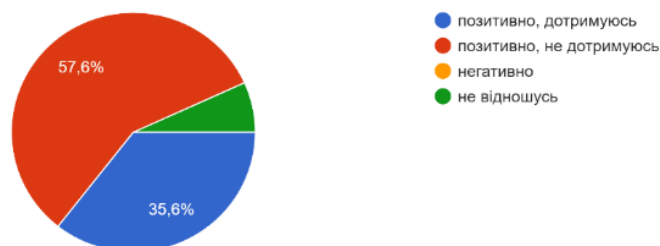

Рис. 1. Відношення студентів до ЗСЖ

Аналізуючи наступне питання щодо факторів здорового способу життя, можна сказати, що для більшості студентів ЗСЖ – правильне повноцінне харчування, на другому місці -відсутність шкідливих звичок, на

третьому – фізичні навантаження. Та найменша кількість студентів обрали варіант «жити повноцінним духовним життям»

44,1% студентів мають шкідливі звички. Серед них перше місце займає паління та переїдання, друге – вживання алкоголю, а третє – вживання наркотиків. Також, є окремі відповіді, де респонденти вказали інші шкідливі звички, такі як наприклад: лінощі, фаст-фуд, стрес і т.д. (рис. 2).

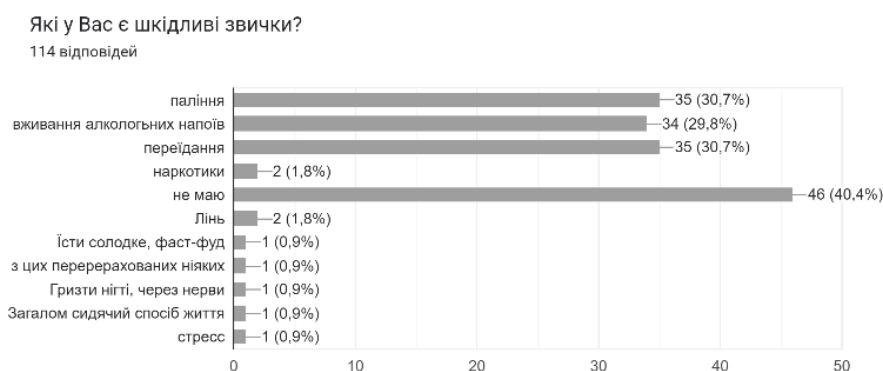

Рис. 2. Шкідливі звички.

У категорії запитань, які допомагають краще зрозуміти чи дотримуються студенти ЗСЖ: лише 37,3% мають повноцінний сон (8-9 годин); 46,6% не відчують себе відпочившими після сну; тільки 5,1% дотримуються розпорядку дня; 48,3% дуже рідко або ніколи не займаються спортом; 31,6% періодично вживають спиртні напої; більшість свого часу студенти проводять у соцмережах і лише 9,3% проводять в них до 2 годин на добу; при цьому 39% студентів зустрічаються з друзями рідше, ніж 1 раз на тиждень.

Щодо оцінки власного стану здоров'я, то 44,3 % студентів вважають, що вони у відмінному стані. 7,6% вважають, що стан здоров'я незадовільний та вони часто хворіють, а у 48,3% він останнього часу гірший, ніж зазвичай (рис. 3).

На Вашу думку, який стан Вашого здоров'я?
118 відповідей

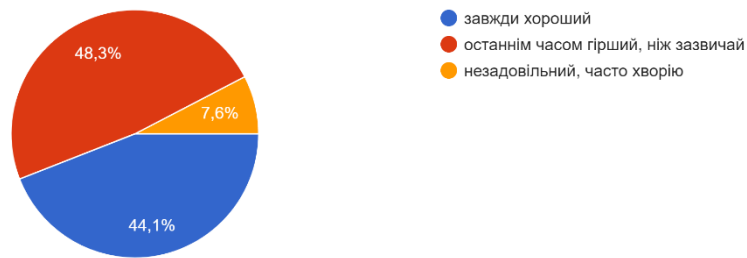

Рис. 3. Стан здоров'я студентів, на їхню думку

Результати даного дослідження показують, що студенти розуміють про важливість здорового способу життя, його вплив на здоров'я. Із 44,1% респондентів 62,9% хочуть позбутися шкідливих звичок, а 88,1% хочуть вести здоровий спосіб життя в майбутньому, але, наразі, вони не готові прикладати власних зусиль для покращення та підтримки стану свого здоров'я. Отже, слід створити умови, для пропаганди здорового способу життя, реалізувати розуміння молоддю того, що бути здоровим це модно, стильно і економічно вигідно.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анікеєв Д. М. Проблеми формування здорового способу життя студентської молоді. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту, 2009. № 2. С. 6-9.
2. ДНУ «НПЦ ПКМ» ДУС «Здоровий спосіб життя». URL: <https://clinic.gov.ua/?p=5828>
3. Даниленко Н. В., Батир Р. Ю. Здоровий спосіб життя та засоби його формування. *Грааль науки*. 2021. № 4. С. 502-510.
4. Оржеховська В. М., Єжова О. О. Здоровий спосіб життя : навчально-методичний посібник для системи професійної-технічної освіти. Суми : Видавництво СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2010. С. 5, 8-9.

ОСТЕРТАГ А. І.

викладач циклової комісії природничих дисциплін,
Фаховий коледж «Універсум»,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
м. Київ,
a.ostertah@kubg.edu.ua

НІКІТЮК Т. Р.

здобувач фахової передвищої освіти, Фаховий коледж «Універсум»,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
м. Київ,
trnikitiuk.uk21@kubg.edu.ua

ГАВРИЛЮК Є. В.

здобувач фахової передвищої освіти, Фаховий коледж «Універсум»,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
м. Київ,
evhavryliuk.uk21@kubg.edu.ua

ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У виховному та навчальному процесах важливим є спілкування дитини з природою. На високу ефективність формування екологічної свідомості дітей й виховання допомагають засоби музичного мистецтва. Музика завжди відтворювала мову природи, надає ще більш ґрунтовні, емоційно забарвлені відображення про неї.

Дуже часто школярі відтворюють та слухають музичні творіння про природу, вони викликають у дітей багатоманітні переживання, емоції, відчуття щастя. Це все сприяє на позитивне ставлення до природи, навколишнього світу та всього живого.

Наспівуючи та слухаючи різні твори про природу на заняттях музичного мистецтва, ми виховуємо дбайливе ставлення до всього живого. У дітей виникає бажання сіяти квіти, саджати сади. Все це має неабияке значення для формування екологічного мислення та екологічної культури дітей та людей загалом.

Проблема ставлення до природного середовища, істотного удосконалення екологічної обстановки в Україні стає дедалі актуальнішою. Тому необхідно виховати покоління людей, які б свято берегли природне оточення.

Учитель музичного мистецтва повинен стати носієм високої екологічної культури, за допомогою різних методів і засобів може внести свій вагомий внесок в екологічне виховання, посіяти в серцях дітей зерна любові до природи. Саме в процесі вивчення і пізнання природи формуються і розвиваються естетичні смаки.

Музичне мистецтво є одним із засобів розвитку духовної культури школярів, адже саме через сприйняття музично-слухових образів, можна проявити своє ставлення до природи та навколишнього світу. Через музичні образи діти починають пізнавати красу природи. З музичних образів вони дізнаються, що свиня - це мама поросся, качка- це мама каченя. Що не можна ображати своїх матерів, так і не можна ображати тварин. Діти що підрастаю починають розуміти, що тварини - це живі істоти, що їх не можна ображати, що треба дбати про них. У дітей виникає бажання оберігати тварин та допомагати їм. У них з'являється любов до природи.

Народні традиції, фольклор, народні свята, прикмети, гра, а також казки різних народів завжди відображали особливості сприйняття природи людьми, їх відношення до неї, характер використання природних ресурсів.

Форми діяльності, що можна використати на уроках для екологічного виховання засобами музики дітей може бути:

1. Слухання музичних творів, в яких є звернення до образів природи. Природа дарувала музиці звуки і тембри, які можна почути в пісні птахів, у дзюрчанні струмків, шумі грози.

П. Чайковський - фортепіанний цикл «Пори року», Е. Гріг - Фаноку
М. Глінка- «Жайворонок, М. Равель - «Гра води»,
К. Дебюссі - «Сніг танцює», К. Сен-Санс - «Карнавал тварин»

2. Танцювальна діяльність (еколого орієнтована, відповідно до пір року сюжета) танцювальні етюди, танцювальна імпровізація.

Танцюючи з листочками, квітами, сніжинками дитина ніби зливається з природою. Відбувається уособлення себе частиною природи. Під час такої діяльності формується власне ставлення до зображуваного персонажу, явища, що буде сприяти виникненню у дитини позитивних почуттів - любові, емпатії, співчуття, захоплення, подиву.

3. Ігрова діяльність : ігри, в яких діти відображають взаємозв'язки в природі, різні природні явища, властивості природних об'єктів, а також ігри, в яких обігруються персонажу тваринного і рослинного світу Ігри: "«Сонечко і дощичку». «Гра з вітерцем», «Лисичка і зайчики», «Бджілки і квіточки», «Гра з дощичком».

4. Елементарне музикування; впровадження Орф-педагогіки в освітній процес. Звуки природи найближчі до дітей. Вони легко можуть підібрати музичний інструмент, який може зобразити крапельки дощу, шурхіт листя, порив вітру, спів пташок. «Музика природи виховує естетичні почуття, любов до природи, дбайливе ставлення до її скарбів»

Отже, екологічне виховання на уроках музичного мистецтва є важливим компонентом виховного процесу, що розвиває в учнів ціннісні орієнтації та знання щодо усвідомлення екологічної цінності природного середовища, у його нерозривній єдності з природою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мішеченко В. В. Формування екологічної свідомості учнів початкової школи засобами музично-естетичної діяльності. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2019. № 64. Т. 2. С. 70-74.

2. Сапункова В.І.. Роль уроків музики у формуванні екологічної культури школярів.

3. Заря Л. О. Методика формування у молодших школярів інтересу до музики з використанням мультимедійних технологій. десерт. на здобут. наук. ступ. канд. пед. наук. К, 2013. 206 с.

ПАНЧЕНКО І. В.

аспірант, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,

ivan.v.panchenko@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-4236-3160>

ДИНАМІКА РИНКУ ІТ-АУТСТАФІНГ В УКРАЇНІ ПІСЛЯ ПОЧАТКУ ВІЙНИ

В даній статті розглянуто тенденції на ринку ІТ аутстафінг в Україні. Привернуто увагу до попиту та пропозиції інженерів у період часу до повномасштабного вторгнення в Україну (другий, третій та четвертий квартали 2021 року), у порівнянні з першим, другим та третім кварталами 2022 року. Дослідження проводилось на підставі даних аутстафінг-платформи [1], де представники ІТ-компанії публікують запити двох типів: доступні ресурси, тобто інженери компаній, які мають певну компетенцію та доступні для нових проєктів починаючи з певної дати; та запити на пошук вільних ресурсів, тобто інженерів, яких планують залучити в певний проєкт з певної дати (як правило за принципом “так швидко, як можливо”). В досліджуваній платформі зареєстровано більше ніж 4500 користувачів (5% ІТ ринку України), а саме, продавців ІТ-компаній, проєктних менеджерів, тому будемо вважати тренди, що виведені на основі даних майданчику - репрезентативними.

Бізнес-модель аутстафінг передбачає тимчасову передачу спеціалістів, або у випадку ІТ-бізнесу - інженерів, компанії аутстафера (тобто компанії, яка має безпосередній контракт з інженером) компанії-клієнту, для

тимчасового виконання завдань замовника, на підставі договору на певний період часу по фіксованій ставці за годину (або місяць, в залежності від домовленості).

Для аналізу ринку IT-аутстафінг, були обрані інженерні спеціалізації: бекенд розробники (це програмісти, які займається створенням та підтримкою технологій, які є прихованими від очей користувача, тобто знаходяться поза його браузером і комп'ютером, на «бек енді» [2]), фронт-енд розробники (це програмісти, які відповідають за зовнішній вигляд сайтів, веб-сервісів та мобільних додатків: верстку шаблонів, оформлення тексту, клієнтську логіку програмного продукту та взаємодію користувача з інтерфейсом [3]), фулстек розробники (це розробники, які мають досвід в розробці бекенд та фронтенд. Знань цього фахівця має бути достатньо для реалізації проєкту на достатньому рівні [4]), розробники мобільних додатків (програмісти, які розробляють програмні додатки для всіляких мобільних пристроїв, найчастіше – для смартфонів і планшетів [5]) та тестувальники програмного забезпечення (це інженери, які перевіряють роботу додатків і шукають в них всілякі помилки та уразливості [6]).

На рисунку 1 показана кількість публікацій оголошень компаніями про доступні ресурси (крива синього кольору) і запитів щодо пошуку вільних ресурсів (крива червоного кольору), по місяцях, починаючи з березня 2021 року по жовтень 2022 року включно.

З графіку видно, що в березні 2022 року відбулися одночасно стрімке падіння попиту на IT-інженерів на 49%, та зростання пропозиції на 53%, і це пояснюється початком повномасштабного вторгнення в Україну. Починаючи з березня 2022 року клієнти, в першу чергу закордонні, призупинили розширення IT-команд в Україні, або взагалі зупинили замовлення послуг. Обнадійливим є те, що починаючи з літа 2022 року кількість доступних для проєктів інженерів зменшилась майже в два рази, порівняно з травнем, що з однієї сторони свідчить про зайнятість фахівців, а з іншої – прагнення продовжувати працювати в поточному проєкті і не змінювати клієнта.

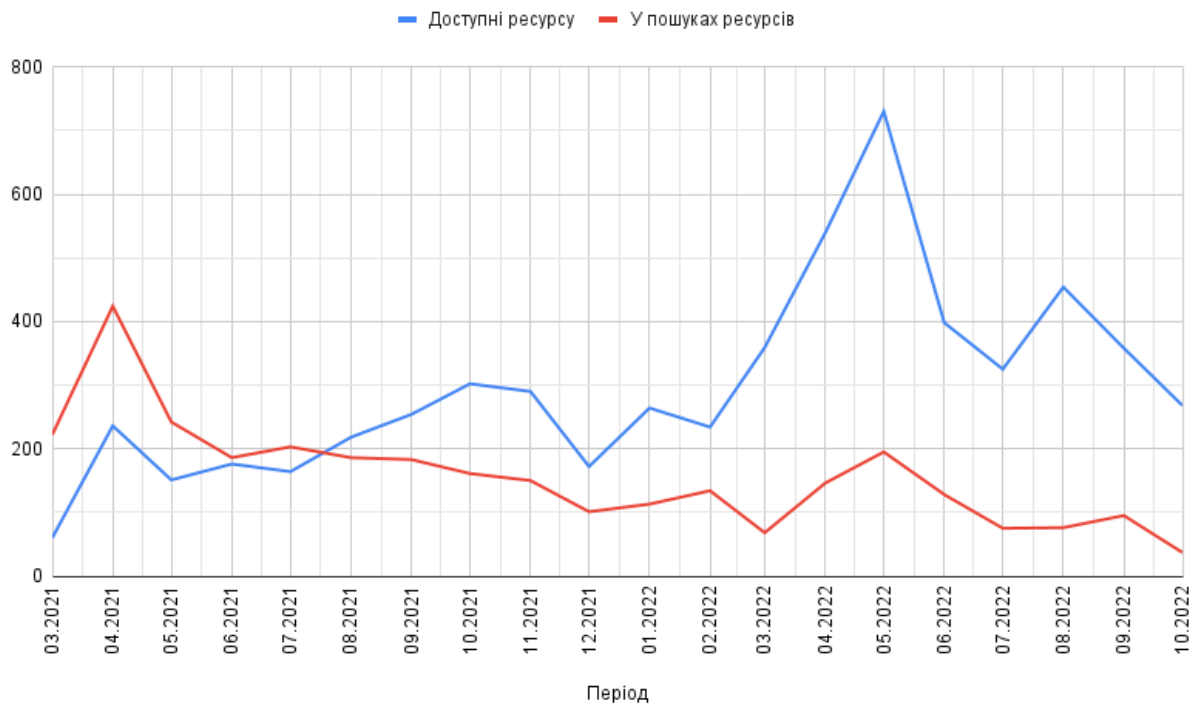

Рис 1. Кількість публікацій про доступні / у пошуку вільних ресурсів, у часі

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Board Outsource. URL: <https://boardoutsource.com/analytics-month>
2. Гаркушенко О. Хто такий Back-End Розробник та яка його роль? URL: <https://senior.ua/articles/hto-takiy-backend-rozrobnik-ta-yaka-yogo-rol>
3. Front-end розробка. *Prometheus*. 2020. URL: <https://prometheus.org.ua/prometheus-plus/front-end-test/>
4. Якушенко Д. Full Stack Developer: хто це, чим займається, скільки заробляє та як ним стати. *Make it in Ukraine*. 2022. URL: <https://www.makeitina.com/posts-ua/full-stack-developer-hto-ce-chim-zaymaetsya-skilki-zaroblyaie-ta-yak-nim-stati>
5. Розробка мобільних додатків: від А до Я. *Danit*. 2020. URL: <https://dan-it.com.ua/uk/blog/rozrobka-mobilnih-dodatkiv-vid-a-do-ja-povnij-gajd>
6. Шидловський О. Хто такий тестувальник. Огляд зсередини від Євгена Шидловського. URL: <https://dev.ua/news/khto-takyi-testuvalnyk-ohliad-zseredyny-vid-yevhena-shydlovskoho>

ПИЛИПЕНКО О. О.
к.е.н., доцент кафедри фінансів та обліку,
Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського,
м. Київ,
pylypenko.olha@tnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-3997-9108>

MODERN TECHNOLOGIES AND NEW OPPORTUNITIES FOR WORKING WITH FINANCIAL ASSETS

Financial technology has been around almost as long as the financial services industry. After the economic crisis of 2008, companies with more efficient and modern technologies displaced traditional e-commerce service providers. Thousands of startups appeared, realizing that the trust of consumers of financial services in the old format was destroyed and the need for new financial business models was ripe. In the era of modern globalization, rapid financial digitization of society is taking place [1].

The purpose of the work is to study the features of modern technologies and the new possibilities of managing financial resources.

It is difficult to call financial technologies something significantly new. In one form or another, they have been around as long as financial services. When we use Privat 24 or ApplePay or just a credit card to make online purchases, the payment settlement process takes place between consumers, online stores and a banking institution, i.e. financial technologies are used [2].

Large corporations began to invest in financial technology businesses, which were perceived as an alternative to the old business models of the financial sector. Traditional approaches on the part of financial institutions that have millions of customers require new standards of service.

It is thanks to new financial technologies that the existence of cryptocurrencies, in particular, such as Bitcoin, became possible.

And although today financial technologies cannot yet be called a dominant trend in the financial world, individual companies have achieved significant

success, and the fintech phenomenon itself has become an important link in the chain of financial services. This is evidenced by globalizing world processes, which significantly complicate financial markets and their segments, because new financial products and services appear [3, p. 147].

In particular, financial technologies are rapidly changing the insurance and investment industries. In the US, for example, car insurance companies already sell insurance based on "telematics", where your driving is monitored using data collected via your smartphone or a "black box" installed in your car.

This data can be used to determine how much you pay for your insurance policy.

We will explore and analyze the potential benefits of financial technologies.

Speed and convenience. Fintech services are generally delivered online and thus users can access them more easily and quickly.

Huge choice. Consumers benefit from a greater choice of products and services because they can be purchased remotely, regardless of location.

Better conditions for services. Fintech companies usually do not need to invest in physical infrastructure, such as a branch network, so they can offer consumers more favorable terms for their services compared to traditional companies.

More personalized products. The technology allows fintech companies to collect and store more information about customers so they can offer consumers more personalized products or services.

However, modern financial technologies have certain drawbacks. Let's explore and analyze them.

Unclear regulation. Fintech companies are generally new to the financial industry and use different business models than traditional financial institutions. This can make it harder to find out which ones are regulated and what your rights are if something goes wrong.

Spontaneous decisions. Consumers of online services typically have limited time and information to make decisions, which often leads to rash actions.

Technological risks. When you transact online, fintech companies get a lot of private information about you. As a result, your personal data may be misused or you may become a victim of cybercrime.

"Not for everyone." Although on the one hand access to fintech seems simple and clear, there are many categories of citizens who, for various reasons, cannot use gadgets or computers to carry out online transactions.

According to the co-founder of Alibaba Group, Jack Ma, financial technologies will face challenges in the future, which consist in the correct processing of large amounts of data, personalization of services, speeding up online operations and maximum satisfaction of the needs of its consumers.

Traditional banks can no longer rely only on deposits, loans and current accounts as the basis of their business.

Competitors from fintech companies are already displacing banks from the most active industries, turning them into purely settlement institutions. Therefore, the future of the banking industry will depend on the ability to leverage consumer insights, advanced analytics and digital technologies to deliver services that help today's technology-savvy customers better manage their finances and their daily lives.

So, as both financial and technology companies take a broader view of banking, offering both banking and non-banking services, the ultimate winner in this situation will be the consumer regardless of which company they choose.

REFERENCES

1. Pylypenko, O., Matviienko, H., Putintsev, A., Vlasenko, I., Onyshchuk, N. Government tax policy in the digital economy. *Cuestiones Políticas*. 2022-03-07. DOI: [10.46398/cuestpol.4072.15](https://doi.org/10.46398/cuestpol.4072.15)

2. Shcho take fintekh i yak vin vplyvaie na vashe zhyttia vzhe sohodni? [What is fintech and how does it affect your life today?] Retrieved from <https://www.epravda.com.ua/projects/fintech/2018/12/5/641431/> [in Ukrainian].

3. Rumyk, I. (2020). Rozvytok finansovoho sektoru: stan, finansova inkluziia, viziia ta stratehii dii [Financial sector development: status, financial inclusion, vision and strategy]. Sotsialno-ekonomichni ta pravovi aspekty rozvytku suspilstva [Socioeconomic and legal aspects of society development]. «KROK» University, Kyiv [in Ukrainian].

ПОРФІРЕНКО В. І.

к.е.н., доцент, Національний транспортний університет,
м. Київ,
porfirenko@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-0329-6217>

ДЕХТЯРЕНКО Д. П.

аспірант, Національний транспортний університет,
м. Київ,
mr.dima2304@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-3902-5996>

КУЗЬМЕНКО Ю. В.

магістр, Національний транспортний університет,
м. Київ,
juliasliusarenko@gmail.com

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВЕЛИКИХ МІСТ ТА ЗАСОБИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Щоденно збільшення кількості автомобілів призводить до негативних наслідків, забруднення довкілля, особливо від вихлопних газів в атмосферне повітря. Існує два види джерел забруднення повітря: природні та антропогенні (викликані людиною та її діяльністю).

Головною проблемою є антропогенне забруднення повітря. Автотранспортний комплекс вважається одним із основних з найбільших забрудників атмосферного повітря. Київські житлові масиви Дарниця, Осокорки, Позняки і Харківський відносяться до районів, де спостерігається постійно підвищений рівень шкідливих речовин в повітрі. Негативний вплив на екологію в цих районах надає робота сміттєспалювального заводу «Енергія», а також випаровування Бортницької станції аерації. На повітря на Лісовому житломасиві впливає Дарницька ТЕЦ [1].

Першою причиною смогу є промисловість. Але у Києві нема великих хімічних чи металургійних заводів, як, наприклад, у Кривому Розі, Алчевську чи Маріуполі. Другою причиною є автомобілі. «Висока температура, відсутність тривалих опадів та вітру сприяють накопиченню та утриманню шкідливих домішок у приземному шарі атмосфери», повідомляє Держпродспоживслужба [1].

Окрім забруднення повітря, існує й фактор перезавантаженості міських автодоріг в мегаполісах[2].

Завантаженість автомобільним транспортом погано впливає на атмосферу в районі цілого ряду вулиць, проспектів і площ. У негативному рейтингу лідирує Деміївська площа. Крім неї, серед найбільш забруднених вихлопами районів Києва – райони метро «Святошин», «Шулявська», Бессарабська площа, вулиця Скляренка, бульвар Лесі Українки та Оболонський проспект [1].

Завантаженість автомобільним транспортом погано впливає на атмосферу в районі цілого ряду вулиць, проспектів і площ. У негативному рейтингу лідирує Деміївська площа. Крім неї, серед найбільш забруднених вихлопами районів Києва – райони метро «Святошин», «Шулявська», Бессарабська площа, вулиця Скляренка, бульвар Лесі Українки та Оболонський проспект [1].

Основними джерелами забруднення навколишнього середовища в Києві є промислові підприємства енергетичного комплексу, а також хімічні підприємства і автотранспорт.

Щодоби Дарницька ТЕС генерує близько трьохсот тонн шкідливих відходів, з яких в повітря, землю і воду Києва потрапляють: алюміній, барій, берилій, миш'як, мідь, нікель, ртуть, свинець, бор, кадмій, мідь, залізо, цинк.

У Київській області найбільшим забруднювачем є Трипільська ТЕС, яка також працює на вугіллі. У складі викидів Трипільської ТЕС в атмосферу переважають оксиди сірки (57,2%), дрібнодисперсні пилові частинки (26,7%) і оксиди азоту (15,1%), внаслідок чого стотному забрудненню піддається атмосферне повітря.

Ще одна проблема, від якої страждають мешканці Києва - Бортницька станція аерації, найбільша очисна станція в Україні і одна з найбільших у Європі. Вона працює на очищення всіх стічних вод не тільки Києва, а й прилеглих населених пунктів Київської області. Наприклад, три очисні блоки станції побудовані у 60-80-х роках минулого століття. За час експлуатації навантаження на станцію тільки збільшувалася, а обладнання навпаки - зношувалось. Тепер через застарілі технології від нестерпного запаху страждають жителі Бортничів і Харківського масиву. Бортницька станція - це підприємство, яке підпорядковане Київводоканалу. Це КП з надприбутками.

Більш того, існує ще одна проблема: через масове будівництво нових мікрорайонів збільшилася кількість вигрібних ям [3].

Чим більше стає місто, населення, кількість автомашин, тим більше зелених зон, заповідників і заказників нам необхідно. Такі зони зберігають живу природу, забезпечують чистоту навколишнього середовища і допомагають зберегти унікальні види рослин і тварин.

Викиди автотранспорту мають істотний вплив на екосистеми, доя ких можна віднести:

- забруднення атмосфери, водних об'єктів і земель, зміна хімічного складу ґрунтів;

- виділення теплоти в довкілля під час роботи ДВЗ і установок, в яких спалюють паливо в транспортних виробництвах;
- створення високих рівнів шуму і вібрації;
- можливості активації несприятливих природних процесів, таких як: водна ерозія, заболочення місцевості, утворення сольових потоків, зсувів і обвалів;
- зростання захворювань людей, тварин, заподіяння великих матеріальних збитків на природні екосистеми.

Серед невідкладних заходів щодо покращення екологічного стану навколишнього середовища доцільно виділити такі:

- встановлення в містах швидкості автомобільного транспорту 60 км/год, за якої кількість вихлопних газів найменша;
- проектування об'їзних шляхів для транзитного транспорту;
- створення дорожніх розв'язок на двох чи трьох рівнях з метою зменшення кількості зупинок перед світлофорами, коли різко зростає викид газів;
- оснащення нових автомобілів ефективними системами і пристроями зниження викидів (каталітична нейтралізація, автомати пуску і прогрівання, системи уловлювання пари пального);
- збільшення парку автомобілів і автобусів, які працюють на газоподібному пальному;
- припинення випуску і використання етилового бензину, виробництво пального та мастил, які збільшують негативний вплив двигунів внутрішнього згоряння на навколишнє природне середовище;
- розробка та впровадження нових типів двигунів внутрішнього згоряння з підвищеними економічними характеристиками;
- розробка нових видів екологічно чистого автотранспорту з використанням альтернативних джерел енергії.

Відповідно до проведених досліджень [4], з метою зменшення негативного впливу на довкілля, необхідно:

- забезпечити пріоритетність розвитку у великих містах України пасажирського транспорту загального користування на електротязі з послідовним скороченням автобусного сполучення з дизельними ДВЗ;
- відмовитись від рухомого складу з дизельними двигунами внутрішнього згорання на користь електричних автомобілів та електробусів;
- зменшити загальну кількість автомобілів на дорогах шляхом мотивації водіїв власного транспорту користуватися громадським транспортом;
- розвивати якісну пішохідну та велосипедну інфраструктуру;
- заборонити «негромадським» транспортним засобам в'їзд до центру міста;
- перенести центральні локації державних установ на периферію міста;
- оптимізувати пасажиромісткість рухомого складу з урахуванням нестационарності потоку пасажирів по годинах доби, днях тижня та місяцях року;
- підготувати та застосувати на околицях міста паркувальні площадки для автомобілів, водії та пасажирів яких пересаджуються на громадський транспорт;
- підготувати та застосувати багатоповерхові підземні та надземні паркувальні стоянки у перезавантажених транспортом ділянках міста.

Шкідливий вплив на атмосферу автомобільних викидів традиційних авто з двигунами, працюючими на бензині, дизпаливі та газу, заважає існувати людству. Треба переходити на використання автомобілів, що живляться електроенергією, на безвикидову електричну тягу (вже є й водневі серійні автомобілі, але створити масову мережу заправок водневих двигунів наразі складно і дорого, це задача майбутнього). Масове використання електроавтомобілів та переведення пасажирських автоперевезень на електробусний рухомий склад дозволить значно зменшити екологічне забруднення навколишнього середовища та знизити «парниковий ефект». Доповнити позитивний екологічний ефект електричної тяги має інноваційна

модульна система застосування автобусних електротягачів та різноманітних за пасажиромісткістю електропричепів при виконанні маршрутних перевезень в містах-мегаполісах [5,6]. Модульний принцип формування електробусних маршрутів дозволить оптимізувати загальні витрати на перевезення та врахувати маючу місце сезонну, тижневу та добову нестаціонарність пасажиропотоків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Названі найбільш загазовані райони Києва – свіжі дані синоптиків. 100realty.ua столична нерухомість. URL: <https://100realty.ua/uk/news/nazvani-naibils-zagazovani-raioni-kieva-svizi-dani-sinoptikov>

2. Порфіренко В. І., Дехтяренко Д. П., Гребельник М. М., Хобта М. О. Транспорт мегаполісів: сучасний стан, проблеми, реінжиніринг та екологічне вдосконалення. *Вісник Національного транспортного університету. Серія «Економічні науки». Науково-технічний збірник.* К. : НТУ, 2022. Вип. 2 (52). С.224-233. [https:// DOI: 10.33744/2308-6645-2022-2-52-224-233](https://doi.org/10.33744/2308-6645-2022-2-52-224-233)

3. ТОП-7 проблем з екологією в Києві. Як вижити в столиці. Медіа Рішень. URL: <https://rubryka.com/article/ecology-kyiv/>

4. Порфіренко В. І. Перспективи розвитку та ефективного застосування електричних автобусів при виконанні пасажирських перевезень. *Соціально-компетентне управління корпораціями в умовах поведінкової економіки.* Луцьк, СЕНУ, 2020, С. 108-112.

5. Порфіренко В. І., Полосухін Д. Г. Економічне обґрунтування застосування модульного принципу використання електробусів у пасажирському сполученні мегаполісів. *Вісник Національного транспортного університету. Серія «Економічні науки». Науково-технічний збірник.* 2021. Вип. 2 (49). С. 131-1.

6. Порфіренко В. І., Гребельник М. М., Дехтяренко Д. П. Аналіз парку електричних автомобілів та ефективність модульного застосування електробусів в мегаполісах. *Вісник Черкаського національного університету*

імені Богдана Хмельницького. Серія «Економічні науки». Черкаси: ЧНУ, 2019.
Вип. 3. С. 146-155. DOI: 10.31651/2076-5843-2019-3.

РУМИК І. І.

д.е.н., професор, професор кафедри національної економіки та фінансів,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,

rumykii@krok.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-3943-639X>

MODERN POSSIBILITIES OF APPLYING BLOCK CHAIN TECHNOLOGIES IN THE FINANCIAL SECTOR

Block chain technologies are gradually changing all financial relations in society. A new financial business ecosystem built on the use of such technologies is forming rather quickly and gradually. However, the process of block chain digitization is still far from complete. Second-generation block chain technology aims to help people integrate into the global economy, monetize their information, protect data privacy, and ensure developers are compensated for their intellectual property.

The purpose of the work is to study the possibilities of the application of block chain technologies in the financial sector.

The idea of the first "chain of blocks" belongs to a person under the pseudonym Satoshi Nakamoto. In 2008, Satoshi announced his development, and the next year he put the idea into practice. He developed Bitcoin - the basis of cryptocurrency, the so-called "account book" of all network transactions, a fully decentralized system of electronic cash that does not require trust in third parties. Bitcoin has become a model for many others [1].

In 2014, the term block chain 2.0 appeared, which refers to new applications of the distributed block chain database. One possible implementation of this second-generation block chain is described as "a programming language that

allows users to write more complex and sophisticated agreements, creating invoices that pay themselves after goods are delivered, or certificates that themselves send dividends to their holders once profits reach a certain level".

According to many experts, new financial instruments such as virtual assets threaten the existence of the fundamental financial model based on credit money issued by the banking system. Many questions regarding the functioning of neo-finance and neo-banking also arise at the household level. Despite the fact that digital financial technologies simplify and accelerate many business processes, they require serious financial and digital literacy from users. In the new conditions, it is becoming increasingly difficult for state structures to control the financial business, which is now rapidly virtualizing.

In addition, it should be noted that the level of penetration of financial services into the modern life of Ukrainians is significantly lower than world standards. Consumers have only basic knowledge and skills and mostly use the simplest services, such as payments and settlements [2, pp. 147].

Modern block chain technologies provide many opportunities for the development of financial business, but they also contain many threats and dangers. In the future, the biggest financial risk is the risk associated with cryptocurrencies and other virtual assets. Projects in this field are not very clear to the general public, but one gets the impression that there is a complete absence of a global state position. The visions of governments often differ dramatically – from a complete ban (India) to almost complete liberalization (Switzerland). The formation of a new ecosystem together with opportunities generates new risks.

Currently, the opportunities provided by digital technologies for the financial sector are enormous:

- acceleration of payments and reduction of commissions for making payments and transferring funds;
- access to financial transactions from mobile devices almost anywhere in the world;
- instant identification of customers;

- development of personalized financial services;
- rejection of cash payments (cashless).

As for the latter, many countries (including Ukraine) are technically ready to abandon cash payments. But the attitude towards such a step is not unambiguous. Yes, in such a rich country as Sweden, cash payments account for less than 3% of their total volume. The majority of the population and the country's government have announced their readiness for a full transition to cashless payments. At the same time, the government of India - a country with a population of more than 1 billion 370 million people and a very troubled economy - announced its desire to abandon cash. At the same time, almost half of the population of the USA and Germany are against the final abolition of cash payments.

Abolition of cash has its advantages and certain disadvantages. The advantages include the convenience and safety of monetary transactions and the reduction of the costs of central and commercial banks for the maintenance of monetary circulation. The challenges of cashless implementation include providing all residents with the necessary devices and digital banking infrastructure. The main disadvantage of refusing cash is the complete loss of privacy of monetary transactions. Absolutely every monetary transaction will be automatically recorded and stored forever. This is precisely what the conservative part of the population of many countries opposes.

Block chain technologies, in addition to opportunities, also generate new risks:

- new, often complex and not always understandable financial products and services appear;
- low level of financial and digital literacy creates a platform for manipulation, falsification and outright fraud;
- the work of financial systems of all countries of the world is based on digital technologies and is completely dependent on them, which increases the demand for cyber security specialists and the costs of maintaining the relevant infrastructure;

- the implementation of projects related to cryptocurrencies can disrupt the financial balance in the world and cause real financial chaos [3].

No matter what opinions exist and no matter what predictions are made, it is difficult to overestimate the possibilities of block chain technology that are now opening up for companies. The world's leading states, corporations, and banks are actively studying and applying block chain, and it is already changing our world.

REFERENCES

1. "Poperedu planety vsiiei": yaki kompanii zaimaiutsia blokcheinom v Ukraini. ["Ahead of the whole planet": which companies are engaged in blockchain in Ukraine]. Retrieved from <https://www.epravda.com.ua/projects/fintech/2019/10/9/652378/> [in Ukrainian].

2. Rummyk, I. (2020). Rozvytok finansovoho sektoru: stan, finansova inkluziia, viziia ta stratehiiia dii [Financial sector development: status, financial inclusion, vision and strategy]. Sotsialno-ekonomichni ta pravovi aspekty rozvytku suspilstva [Socioeconomic and legal aspects of society development]. «KROK» University, Kyiv [in Ukrainian].

3. Tsyfrovi tekhnolohii u finansakh: suchasnist ta perspektyvy. [Digital technologies in finance: modernity and prospects]. Retrieved from <https://www.duet.edu.ua/ua/press-center/news/664> [in Ukrainian].

СИДОРЧЕНКО Т. Ф.

к.е.н., доцент, Бердянський державний педагогічний університет,
м. Запоріжжя,

tetanasidorcenko@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-9157-5023>

КАПІТАЛЬНЕ БУДІВНИЦТВО ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Однією з умов здійснення ефективної інвестиційної діяльності є капітальне будівництво, у якому – функціональна система матеріального виробництва, реальні інвестиції перетворюються в основні фонди у вигляді готових до експлуатації об'єктів і споруд. У сукупності з машинобудуванням капітальне будівництво складає матеріальну основу інвестиційно-виробничої діяльності та забезпечує формування й розвиток виробничого потенціалу матеріальної сфери, його інфраструктури. Важливість будівництва полягає в тому, що, здійснюючи монтаж устаткування, поряд з будівництвом будинків, воно забезпечує введення в дію підприємств і, таким чином, завершує процес їхнього створення. Та додаткова праця, яка затрачається в будівництві на монтаж устаткування, є фактично завершальним етапом створення знарядь виробництва машинобудівною промисловістю. Про це наочно свідчать цифри, згідно яких 50% капітальних інвестицій становлять інвестиції у будівлі та споруди і майже 40% капітальних інвестицій, направляється на придбання машин, обладнання та транспортних засобів (табл. 1).

Таблиця 1

Капітальні інвестиції за видами активів (відсотків до загального обсягу)

	2015	2017	2018	2019	2020	2021 ¹
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Інвестиції у матеріальні активи	93,3	96,3	93,7	96,2	95,1	95,5
будівлі житлові	16,7	11,9	9,9	9,3	6,9	9,1
будівлі нежитлові	15,9	14,6	15,4	16,1	15,5	13,5
інженерні споруди	18,7	17,5	19,2	23,9	25,2	28,0
машини, обладнання та інвентар	30,9	34,5	32,4	31,8	31,8	30,0
транспортні засоби	7,2	13,4	12,8	10,5	9,9	10,3
земля	0,5	0,5	0,3	0,3	0,4	0,4
довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва	1,0	0,8	0,8	1,0	1,0	0,9
інші матеріальні активи	2,4	3,1	2,9	3,3	4,4	3,3
Інвестиції у нематеріальні активи	6,7	3,7	6,3	3,8	4,9	4,5

¹ Дані за січень-грудень
Джерело дані [1].

Аналіз структури капітальних інвестицій за джерелами фінансування показав, що структурні зміни в інвестиційному процесі в 2015-2021 рр. відбувались з певними змінами в структурі джерел фінансування, що

дозволило зробити наступні висновки: 1) основним джерелом капітальних інвестицій (на рівні двох третин) є власні кошти підприємств; 2) висока питома вага власних коштів в інвестиціях обумовлена прагненням керівництва підприємств зберегти на них відтворювальний процес всупереч очевидній економічній вигоді, що досягається вкладенням грошей у спекулятивно-посередницькі угоди і боргові цінні папери; 3) дуже мала частка позикових коштів у джерелах інвестицій, всього 5,0%; 4) кошти інвесторів-нерезидентів не відіграють істотної ролі в інвестиціях (в останні роки їх рівень становив менше 1%); 5) відносно невелика питома вага в інвестиціях коштів індивідуальних забудовників обумовлена недостатнім рівнем реальних доходів основної маси населення. В той же час спостерігається незначне але стабільне зростання обсягу капітальних інвестицій за рахунок державного та місцевого бюджетів (табл. 2).

Таблиця 2

Структура капітальних інвестицій за джерелами фінансування (відсотків)

	2015	2017	2018	2019	2020	2021 ¹
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
у тому числі за рахунок						
коштів державного бюджету	2,5	3,4	3,9	4,9	8,7	9,2
коштів місцевих бюджетів	5,2	9,3	8,7	9,1	10,4	8,4
власних коштів підприємств та організацій	67,5	69,1	70,8	65,4	66,5	68,6
кредитів банків та інших позик	7,6	6,6	7,8	10,8	6,7	5,0
коштів інвесторів-нерезидентів	3,0	1,4	0,3	0,7	0,4	0,1
коштів населення на будівництво житла	11,7	7,3	6,0	5,2	4,9	5,4
інших джерел фінансування	2,5	2,9	2,5	3,9	2,4	3,3

¹ Дані за січень-грудень
Джерело дані [1]

Капітальне будівництво здатне виступати інвестиційним мультиплікатором, що ініціює економічну активність інших учасників відтворювального процесу. Механізм його дії наступний - фінансові кошти через уповноважений державний орган надходять на рахунок підприємств, що виграли інвестиційний конкурс, а потім, через певний час кошти повертаються до бюджету у вигляді податків. Поява продукції цих

підприємств на внутрішньому ринку не лише розширює масштаби останнього, але й підвищує попит на продукцію підприємств постачальників, активізує роботу транспорту. Отже, попит на устаткування і матеріали ініціює попит на сировину, тобто один рівень інвестиційної активності ініціює інший рівень інвестиційної активності.

СПИСОК ВИКОРСИТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

СЛІСАРЧУК А. В.

магістрантка факультету економіки та підприємництва,
Університету економіки і права «КРОК»,
м. Київ,
slisarchukav@krok.edu.ua

ОБЛІК ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

У кожного підприємства є оборотні активи, значна частка у структурі яких належить запасам. Запаси необхідні для виготовлення продукції, адміністративних, збутових цілей та ін. Тому питання раціональної організації обліку таких активів дуже важливі.

Визначення запасів наведено у п. 4 НП(С)БО 9 «Запаси» відповідно до якого, **запасами** є активи, які:

- утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності;
- перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;
- утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством [1].

Визнавати запаси активами можна тільки в тому випадку, якщо дотримуються такі стандартні умови:

- 1) підприємству перейшли ризики і вигоди, пов'язані з правом власності або правом повного господарського відання (оперативного управління) на придбані (отримані) запаси;
- 2) підприємство здійснює управління запасами та контроль над ними;
- 3) існує ймовірність отримання в майбутньому економічних вигод, пов'язаних з використанням запасів;
- 4) вартість запасів може бути достовірно визначена [2].

Особливістю запасів є те, що вони належать до **оборотних** активів. Тобто, запаси призначені для реалізації або споживання протягом одного операційного циклу або протягом 12 місяців з дати балансу.

Одиницею бухгалтерського обліку запасів є їх найменування або однорідна група (вид).

Класифікація запасів, наведена в п. 6 НП(С)БО 9 і п. 1.3 Методичних рекомендацій з обліку запасів, передбачає поділ запасів для цілей бухгалтерського обліку залежно від способу, яким вони отримані, та напряму, в якому їх використовуватимуть [1,2].

Є різні шляхи, якими запаси надходять на підприємство. Проте в будь-якому разі такі активи зараховують на баланс **за первісною вартістю**, що передбачено в п. 8 НП(С)БО 9 «Запаси» [1]. Це загальне правило для всіх запасів.

Найпоширеніший спосіб отримання запасів — їх придбання за національну валюту. Згідно з п. 3.6 Методичних рекомендацій з обліку запасів приймання й оприбуткування запасів, що надійшли від постачальників, здійснюють на підставі товарно-транспортної накладної [2].

Оприбутковують придбані запаси на відповідному рахунку (субрахунку) класу 2 у кореспонденції з рахунком 63 (або 68) [3].

Інакше обліковують надходження запасів, придбаних **підзвітними особами**. При цьому виникає необхідність відобразити видачу підзвітних

сум. Для обліку розрахунків з підзвітними особами Інструкція № 291 відводить **субрахунок 372** «Розрахунки з підзвітними особами» [3] в кореспонденції із цим субрахунком і оприбутковуватимуть на баланс запаси, які придбала підзвітна особа.

Якщо запаси придбані з «вхідним» ПДВ, його суму підприємство включає до складу податкового кредиту. Відображають його за першою подією: або на дату списання коштів з рахунку підприємства для оплати запасів, або на дату отримання цих запасів [5].

Якщо ТМЦ будуть придбані через підзвітну особу, тоді податковий кредит може бути підтверджений не податковою накладною, а **касовим чеком** [5].

Якщо запаси, придбані з ПДВ, планується використовувати в не виробничих операціях, то не пізніше останнього числа того місяця, в якому придбані запаси, нараховуються «компенсуючі» податкові зобов'язання [5].

При нарахування податкових зобов'язань платник податку повинен скласти окремі зведені податкові накладні за товарами/послугами, необоротними активами, які призначаються для їх використання/починають використовуватися [4], яку слід зареєструвати в ЄРПН. База оподаткування визначається виходячи з вартості придбання таких запасів.

Малоцінні та швидкозношувані предмети (МШП) також відносяться до запасів.

До МШП належать предмети, що використовуються не більше одного року або нормального операційного циклу. Надходження МШП на підприємство здійснюється на підставі відвантажувальних документів постачальників. Аналітичний облік МШП ведеться за видами предметів та однорідними групами, встановленими, виходячи з потреб підприємства, місцями зберігання, матеріально відповідальними особами. З метою забезпечення збереження МШП в експлуатації на підприємствах повинен бути організований належний контроль за їх рухом, зокрема, оперативний облік у кількісному вираженні. Окрему увагу слід приділяти належній

організації аналітичного обліку МШП, які повернуті на склад з експлуатації. В бухгалтерському обліку МШП відображаються за первісною вартістю, тобто за фактичними витратами на їх придбання, спорудження або виготовлення. На МШП у запасах не нараховується знос, а вартість переданих в експлуатацію МШП списують з балансу на витрати з наступною організацією оперативного кількісного обліку таких предметів протягом їх фактичного використання за місцями експлуатації та відповідними особами [1].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 9 «Запаси». Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>
2. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів. Наказ Міністерства фінансів України від 10.01.2007 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07>
3. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
4. Про затвердження форми податкової накладної та Порядку заповнення податкової накладної. Наказ Міністерства фінансів України від 13.12.2015 р. №1307. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0137-16>
5. Податковий кодекс України від 02.12. 2010 р. № 2755 – IV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>

СМІЛЕНКО М. Ю.
аспірант, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
smilenko.n@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-7690-3765>

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКВАЛІФІКАЦІЇ ФАХІВЦІВ У СТАРШОМУ ВІЦІ В ІТ СЕКТОР В УМОВАМ ВІЙНИ

Попри війну в Україні, вітчизняний ІТ-сектор демонструє стійкість та, хоча і повільно, проте продовжує нормалізацію роботи в напрямку довоєнного стану. Проте проблем та викликів, пов'язаних з працевлаштуванням шляхом перекваліфікації фахівців менше не стало, а навпаки - побільшало. Особливо це стосується осіб у віці після 40 років.

Ситуація ускладнюється ще й тим, що більшість великий ІТ-хабів України (EPAM, Samsung, Globallogic, Softserve, та інші компанії), які раніше пропонували власне “класичне” навчання, призупинили програми по стажуванню. А їх вакансії щонайменше, розраховані для позицій “middle”, що вимагає від інженерів 2-3 роки досвіду роботи та впевнених знань як десятка технологій, так і самих процесів розробки, та рівня володіння англійською мовою не нижче середнього.

Попит на інженерів в поточних умовах зменшується також тому, що міжнародні компанії-замовники призупиняють (в кращому випадку не розширюють) проєкти з українськими ІТ-компаніями. Фактором виникнення додаткової відкладеної конкуренції можна вважати програму, розроблену Міністерством Цифрової трансформації України “IT Generation” [1].

Відповідно до шостого загальнонаціонального опитування: адаптація українців до умов війни (19 березня 2022 року) проведеного “Соціологічною групою Рейтинг”, серед українців, які мали роботу до війни, більше половини (53%) сьогодні не працюють. 22% працюють у звичному

режимі, 21% – віддалено або частково, лише 2% – знайшли собі нову роботу. Після закінчення війни - 21% - планує знайти нову роботу.

Це показник не лише економічних проблем, але і соціально-психологічних. Робота – це не лише економічна складова, а частина життя людини, спілкування та взаємодія з іншими в соціумі, структурованість часу, надає впевненості, знижує тривогу і підвищує самооцінку. Суттєва частина громадян втратили таку підтримку і більш вірогідно отримали вищий рівень дезадаптації. Найбільше це торкнулося мешканців сходу (74%), молоді до 35 років (60%) та тих, хто покинув своє місто (66%) [2].

Вище викладене стосується соціально-економічних умов, що негативно впливають на перекваліфікацію фахівців в ІТ. Але потрібно ще враховувати культурну складову, тобто відношення колективу до колег-початківців у віці 40 років і більше. Не рідко такі люди зіштовхуються з ейджизмом. Тобто дискримінацією людини на підставі її віку. Це не рідко проявляється в компаніях де середній вік працівників 28 - 30 років. І такі факти також впливають на мотивацію перекваліфікації фахівців.

Таким чином, нижче виділено основні фактори, що створюють додаткові перешкоди на шляху перекваліфікації фахівців в ІТ сектор:

- велика конкуренція на ринку фахівців без досвіду, або з досвідом роботи до пів року;
- недостатній рівень знання англійської мови (до війни, цей критерій не був настільки вирішальним при прийнятті на роботу. Пов'язано це з фактором скорочення проєктів, описаних вище та зміщенням фокусу на західноєвропейський ринок);
- скорочення кількості курсів в ІТ-компаніях та підвищення критеріїв для вступу на такі курси (навіть розроблена Мінцифрою програма “ІТ-Generaration” має вступний тест, який слугує фільтром).
- зазвичай вартість курсу співставна або перевищує місячну мінімальну заробітною платою в Україні.

На мою думку, в післявоєнний період Україна неодмінно зіштовхнеться з новими викликами і можливостями. Тому в майбутньому, варто врахувати всі фактори, що створюють додаткові перешкоди на шляху перекваліфікації фахівців в ІТ сектор, що дозволить прискорити цифровізацію суспільства та створення потужного ІТ кластеру, який може стати основою майбутньої економіки країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. IT Generation. URL: <https://it-generation.gov.ua>
2. Шосте загальнонаціональне опитування: адаптація українців до умов війни. *Рейтинг*. 2022. URL: https://ratinggroup.ua/files/ratinggroup/reg_files/rg_ua_1000_ua_032022_v_press.pdf

СТОЛЯРЧУК Н. М.

к.е.н., старший дослідник,
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»,
м. Київ

stolyarchuk.iae@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-9775-093X>

ВІДНОВЛЕННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ НА ІННОВАЦІЙНІЙ ОСНОВІ: ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

За даними Державної служби статистики України кількість діючих суб'єктів господарювання у сільському, лісовому та рибному господарствах на кінець 2021 року становила 70803 одиниць або 3,6 % від загальної кількості діючих суб'єктів господарювання в Україні. Серед них 47753 це підприємства, а 23050 – фізичні особи підприємці. Площа обробітку та збирання урожаю сільськогосподарських культур на кінець 2021 року становила 26489,8 тис. га, а обсяг виробництва з цієї площі склав 1589306,8

тис.ц. На разі через російську агресію в Україні площа обробітку та збирання урожаю сільськогосподарських культур зменшилась на 30 %. За оцінками експертів через воєнне вторгнення російської федерації на територію України загальні збитки держави в сільському господарстві станом на червень 2022 року склали 4,3 мільярда доларів.

Російська агресія залишила багато родючих земель в Україні, які нині окуповані бойовими діями, захоплені російськими військами або забруднені російським вторгненням. Це вкрай негативне явище, оскільки призведе до зниження кількості та якості агропродовольчої продукції. Україна є важливим світовим експортером агропродовольчої продукції. У супермаркетах ЄС уже почало бракувати українських продуктів на полицях. Але якщо аграрний сектор в Україні не відновиться найближчим часом, наслідки для глобальної продовольчої безпеки будуть ще серйознішими.

Для будь-якої держави, а особливо для України, продовольча безпека країни є надзвичайно важливою, тому регулюванню ринку агропродовольчої продукції надається особливе значення в будь-якій моделі економічного розвитку окремих країн [1].

Війна є причиною людських втрат, вона призводить до руйнування інфраструктури, але, крім того, вона суттєво впливає на конкурентоспроможність та інвестиційну привабливість, роблячи відновлення та економічний розвиток постконфліктних територій ще більш складним. У 2022 році показник України у Глобальному індексі інновацій склав 35,6, в тому числі валові витрати на НДДКР, % ВВП - 9.3. Що є значно нижчим показником України від попередніх років та значно нижчим показником від країн Європейського Союзу у 2022 році. Російське вторгнення в Україну створює великі виклики для європейського суспільства. Наслідки війни позначаються не лише на економічних процесах, а й на екології сільської місцевості, і це негативно впливає на продовольчу безпеку. Оскільки 24 лютого 2022 року в Україні почалася війна, дослідження на цю тему не проводилися. Країни-члени ООН, які взяли

участь у відкритті Асамблеї ООН, висловили стурбованість впливом російсько-української війни на продовольчу безпеку.

Вирішити цю проблему можна лише шляхом залучення інвестицій в інноваційні методи відновлення агросектору в Україні, нові сорти сільськогосподарських культур, реконструкцію агробізнесу. Залучення інвестицій в агроінновації сприятиме техніко-технологічному оновленню агробізнесу, а отже сприятиме підвищенню якості та продуктивності агропродовольчої продукції. Одним з основних напрямів покращення матеріально-технічної бази агробізнесу є її інтенсифікація на основі сучасних засобів виробництва, технологій та інших інновацій, а також модернізація існуючих майнових комплексів і об'єктів та їхній агроредевелопмент.

Водночас 23 червня 2022 року Європарламент прийняв резолюцію про надання Україні статусу кандидата на членство в Європейському Союзі. Це означає, що Україна має переходити на європейські стандарти в усіх сферах економіки, включно з агросектором. Проте бездумно впроваджувати стандарти ЄС в Україні неможливо без урахування особливостей її інституційного середовища. Тому необхідно розробити модель євроінтеграції України в аграрному секторі економіки. Водночас впровадження стандартів ЄС, особливо в аграрному секторі, неможливе без залучення інновацій. Гарним прикладом розбудови аграрної політики та дотримання європейських стандартів є Австрія. Тому варто дослідити підходи цієї країни у застосуванні принципів європейської політики в аграрному секторі економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Столярчук, Н., Великанов, О. (2022). Огляд ринку сушених грибів в країнах ЄС та розширення експортних можливостей України. *Товарознавчий вісник*. 2(15), 22-37. <https://doi.org/10.36910/6775-2310-5283-2022-16-2>

ЦИБАНЬ А. О.

викладач I категорії кафедри «Економіки, підприємництва та маркетингу»,
Черкаський державний бізнес-коледж,
м. Черкаси,
angelitka.z@gmail.com

КРИЗОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Сьогодні національна економіка перебуває на стадії рецесії. Пандемія COVID-19, що була спричиненого вірусом SARS-CoV-2 та Російсько-Українська війна, яка розпочалась 2014 року і яка, на даний момент, перетворилась у збройний відкритий напад – це все нові виклики для України, що виявляють надпотужний вплив на політико-правову, соціально-економічну сфери, міждержавні стосунки.

На тлі цих подій, у вітчизняному бізнесі, спостерігається спад ділової активності, що продовжує свій руйнівний вплив на макроекономічний розвиток держави. Актуальним лишається виживання українських підприємств в умовах «воєнних рейок», вирішення нових проблем управління в умовах війни та питання формування ефективної системи менеджменту підприємства в кризових ситуаціях. Отже, в умовах, що склалися, невід'ємною складовою загального управління вітчизняними підприємствами має стати антикризове управління або антикризовий менеджмент.

Антикризове управління підприємством – це вид управління, спрямований на виявлення ознак кризових явищ та створення відповідних передумов для їх своєчасного запобігання, послаблення, подолання з метою забезпечення життєдіяльності суб'єкта підприємницької діяльності, недопущення ситуації його банкрутства [1, с. 495].

При цьому, необхідно пам'ятати, що: з одного боку, криза – це ризики, які виражаються в зниженні прибутковості, втраті платоспроможності і зміні бізнес-середовища; а з іншого боку, криза – це можливості, які можна

ефективно використати на розширення бізнесу, скорочення окремих статей витрат і залучення висококваліфікованого персоналу, раніше не доступного через високу вартість.

На нашу думку, головна мета антикризового управління полягає в забезпеченні стійких позицій на ринку і стабільних результатів діяльності суб'єкта господарювання за будь-яких економічних, політичних і соціальних змін у країні. [2].

Вітчизняні підприємства під час війни зіткнулись з різними проблемами: простої у господарській діяльності; робота бізнесу в зоні окупації; релокація бізнесу; порушення напрацьованих раніше логістичних ланцюгів поставок включаючи переміщення по території України, транзит чере Євросоюз та закриття морських портів; зростання цін на сировину і матеріали, зниження попиту на продукцію, послуги. Як що топ-менеджмент не працює над вирішенням вище перерахованих проблем – підприємство знаходиться в стані управлінської кризи і для нього характерне: реактивне реагування на проблеми; несприятливі сценарії організаційного розвитку наперед не розглядаються, відповідно ніякі попередні плани виходу з них не розробляються; ресурси компанії, окрім фінансових не підлягають систематичній оцінці; замість "що робити?", керівництво зайняте питанням "хто винен".

Що необхідно зробити для зміни ситуації? Перш за все потрібно усвідомити, що лише раціональна і продумана антикризова стратегія дасть змогу вирішити всі проблеми. Але при цьому пам'ятати, що слабка стратегія бізнесу терпима лише в умовах загального зростання попиту, але смертельна в умовах спаду. Тому підприємствам необхідно перейти від невизначеності до атакуючої стратегії або стратегії розвитку [3].

Оптимізацію діяльності господарюючого суб'єкта господарювання можна провести в декілька етапів: здійснити аналіз ситуації "на даний час"; розробити план антикризових заходів; перерозподілити завдання і функції

між персоналом і підрозділами; розробити ряд регламентуючих документів на період "кризи".

Для будь-якого підприємства, зараз важливим є визначення як саме воно буде працювати. Топ-менеджерам потрібно мати чітку лінію поведінки, що може проявитися через: продовження виробничої, торговельно чи іншої діяльності; визначення масштабів впливу несприятливих факторів на обсяги продажу, результати діяльності компанії в цілому; розгляд ініціативи зі скорочення витрат; систематичне складання бюджету, планування витрат ресурсів; диверсифікація логістичних ланцюгів які знаходяться під загрозою; вихід на нові ринки, які зараз лояльні до українського виробника; формування філософії компанії, щодо забезпечення безпеки співробітників і цілісності команди. [4]

Загалом український бізнес стоїть перед великим викликом і повинен навчитись адаптуватись до тих умов, що створює зовнішнє середовище, а фактори внутрішнього середовища використовувати для створення можливостей. Управлінському персоналу потрібно розуміти, що робота підприємства під час війни не повинна зупинятися, потрібно працювати так, як наразі є можливим, щоб потім відновити свою роботу в довоєнному форматі з мінімальними збитками.

Отже, ефективний менеджмент в умовах кризи має суттєве значення, оскільки забезпечує результативну діяльність господарюючих суб'єктів на основі передбачення та своєчасного реагування на негативні тенденції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шершньова З. Є., Багацький В. М., Гетманцева Н. Д. Антикризове управління підприємством: навч. посібник Київ: КНЕУ, 2007. 680 с.
2. Василенко В. О. Антикризове управління підприємством: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. Київ: ЦУЛ, 2003. 504 с.
3. Жадько А. О. Антикризове управління підприємством: сутність, етапи здійснення та основні антикризові заходи. Київ: *Восьма Міжнародна*

науково-практична інтернет-конференція “Україна наукова” (21-23 грудня 2011р.).

URL: <http://intkonf.org/zhadko-ao-antikrizove-upravlinnya-pidpriemstvom-sutnist-etapi-zdiysnennya-ta-osnovni-antikrizovi-zahodi/> (дата звернення 21.11.2022 р.)

4. Жеребчук М. Б. Антикризове управління підприємством в умовах війни. *Українське суспільство в умовах воєнного стану: сучасні виклики та напрямки розвитку: матеріали Всеукр. наук. конф. молодих вчених (м. Одеса, 6 червня 2022 р.)*. Одеса: Фенікс, 2022. С. 586-588.

ШЕВЧЕНКО І. О.

к.е.н., доцент, докторант Західноукраїнського національного університету
м. Харків,
Україна,
Irina_shev4enko@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0001-8188-3551>

РОЗКВІТ ЦИФРОВОЇ ТОРГІВЛІ: КРИПТОВАЛЮТА НА ГЛОБАЛЬНИХ РИНКАХ

Бурхливе і неочікуване зростання криптовалют супроводжувалося досягненнями та невдачами. У 2009 році було видобуто перший блок Bitcoin; у 2015 році Ethereum представив перший програмований блокчейн; у 2018 році 80% ринку було стерто спекулятивною бульбашкою. Нещодавно біткойн навіть став законним платіжним засобом у деяких країнах. Сьогодні зі зростаючими пропозиціями криптовалютних бірж, кожен людина може інвестувати, саме тому ця тема у всіх на вустах.

Величезний прогрес цифрової економіки призвів до реалізації нових ідей. Смарт-контракти, розблокували безліч можливостей і дали початок цілої крипто-системи. Незважаючи на значні досягнення, криптовалюти залишаються дуже суперечливими через високу невловимість, збільшення кількості кібератак і проблеми споживанням енергії. Тим не менш, багато

стартапів і компаній входять у цей сектор, і все більше урядів, інвестиційних фондів і корпорацій формують свої криптовалютні стратегії, перетворюючи цей сектор на мейнстрімову галузь. Галузь перейшла від концепцій і офіційних документів до реальних програм, додавши понад 10 000 різних криптовалют з ринковою капіталізацією понад 2 трильйони доларів США (на кінець 2021 року), створивши цілу екосистему варіантів використання.

Компас цифрової економіки щороку стає більш потужним та актуальним, а криптовалюта це вже децентралізований цифровий актив, що торгується і побудований на технології блокчейн. Спрощений алгоритм роботи криптовалюти (рис.1).

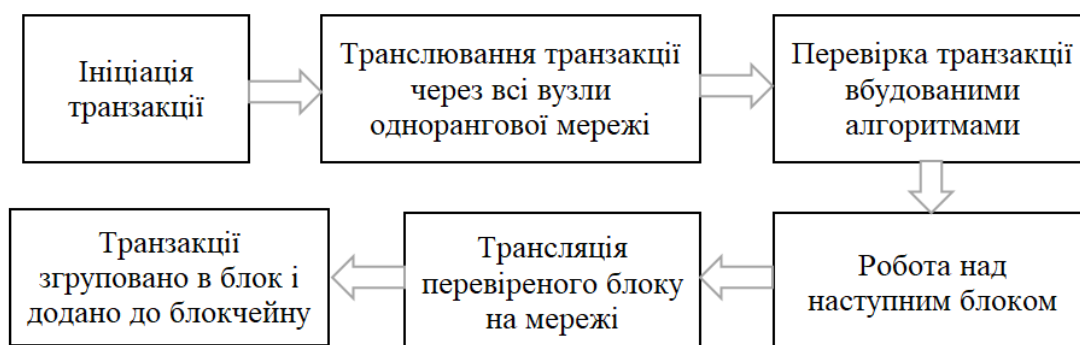

Рис.1. Алгоритм роботи криптовалюти на основі блокчейну (систематизовано автором)

Розглядаючи цей алгоритм, на думку автора доцільним є розкриття основних категорій. Криптовалюта це цифрова валюта, яка складається з криптографічних підписів, що остаточно підтверджують індивідуальне право власності. Блокчейн — це розподілена книга, яка записує всі транзакції, збираючи їх у блоки, які потім незмінно об'єднуються разом. Зростання криптовалют було стрімким, супроводжувалося багатьма особливостями та тенденціями розвитку цифрової торгівлі. Хронологія подій, які призвели до зростання криптовалют наведено на рис.2.

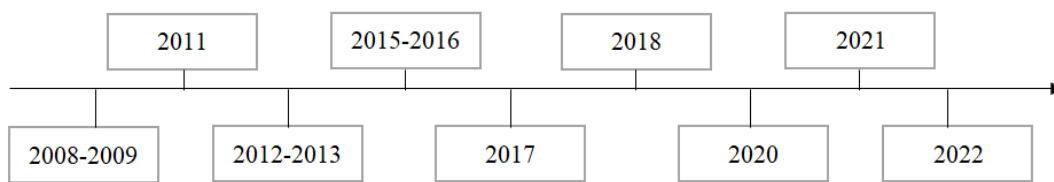

Рис.2. Хронологія подій пов'язаних із розвитком криптовалюти
(систематизовано автором)

Як видно, з рис. 2 2008 рік був початком становлення криптовалюти. Сатоші Накамото випускає перший документ щодо біткойнів. Перший блок видобуто в 2009 році. В 2011 році Litecoin і Namecoin з'являються як розгалуження оригінального проекту Bitcoin. У період з 2012-2013 років розроблено альтернативний механізм консенсусу, створюється та запускається основна біржа Coinbase. 2015 -2016 роки стали роками блокчейн технологій та перших негативних наслідків. Ethereum представляє перший програмований блокчейн, який можна використовувати для створення токенів. Невідомий хакер викрадає 50 мільйонів доларів США з DAO, що призводить до хардфорку блокчейну Ethereum. В 2017 році у світі з'являються стартапи, дослідницькі групи та корпорації в чких меті є розвиток діджиталізації в умовах глобалізації економіки. Ажіотаж навколо криптовалют призводить до різкого зростання цін.

У 2018 році спекулятивна бульбашка навколо криптовалют та ICO лопнула, знищивши 80% ринкової капіталізації, вбачаються тенденції до негативної динаміки та наслідків.

PayPal у 2020 році починає пропонувати клієнтам із США криптовалюти для купівлі, зберігання та продажу. 2021 рік ознаменувався становленням біткоїну як законного платіжного засобу. Сальвадор став першою країною, яка прийняла біткойн такий закон. Проте, варто зазначити, що Китай повністю забороняє операції з криптовалютою. Криптовалюти перевищили

ринкову капіталізацію в 2 трильйони доларів США, продажі NFT зросли в 262 рази.

У 2022 році Біткойн стає законним платіжним засобом у Центральноафриканській Республіці та Панамі. Пожертвування в Україну на допомогу у широкомасштабній війні із країною-агресором здійснюються в криптовалютах.

Таким чином, можна зробити висновок що цифрова торгівля на глобальних ринках є достатньо новим та наразі дуже актуальним процесом глобалізації світової економіки. Напрямом подальших досліджень на думку автора, варто зазначити, розгляд технології блокчейн, яка переосмислює світ Інтернету, грошей і фінансів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Digital Economy Compass 2022 // Statista URL: <https://www.statista.com>

2. Ніколаєв, С. О., Вороненко, В. І., Ковальов, Б. Л., Гриценко, П. В., Одеволе, О. О. Блокчейн як фактор цифрової трансформації економіки України // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. 2021. № 2. С. 16–23. DOI: 10.21272/1817-9215.2021.2-2

ЮРЧЕНКО І. В.

к.е.н., с.н.с., Національний науковий центр
«Інститут аграрної економіки»,
м. Київ,

yourchenkoua@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-4967-1994>

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОБРАХУНКУ СТАТИСТИЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ЦІН НА ЗЕМЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

З 1 липня 2021 року землі сільськогосподарського призначення в Україні були залучені в ринковий обіг. Разом з цим, почала формуватися аналітично-інформаційна база щодо зареєстрованих трансакцій з купівлі-продажу прав власності на земельні ділянки сільськогосподарського призначення. З метою обрахунку статистичних даних та подальшого комплексного вивчення результатів ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення, як правило, використовують метод обчислення середніх величин – середнє арифметичне.

Враховуючи специфіку аналітично-інформаційної бази ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення, таку як – суттєва різниця в ціні 1 га земель залежно від місця розташування (село, місто, поза населеним пунктом), можна стверджувати, що застосування середньої арифметичної є не коректним. Пояснюється це тим, що статистичний ряд показників ціни 1 га має значні коливання, що прямо впливає на кінцевий показник розрахунку надаючи не точні дані.

Для уникнення некоректних показників при розрахунку ціни купівлі/продажу прав власності на землі сільськогосподарського призначення, пропонується використовувати медіану вибірки, як альтернативу середньої арифметичної.

Головною відмінністю медіани від середньої арифметичної є те що, сума абсолютних (за модулем) відхилень від медіанного (середнього) значення дає мінімально можливе значення, якщо порівнювати з відхиленнями від будь-якої іншої величини, в тому числі менше, ніж від середньої арифметичної. Таким чином, медіана являє собою рівень показника, що поділяє набір даних на дві рівні половини – в одній половині значення менші, а в іншій більше медіани. Тобто, на відміну від середньої арифметичної, медіана є стійкою до аномальних відхилень показників статистичного ряду, а одержаний результат більш точним.

Отримані результати розрахунку ціни 1 га земель сільськогосподарського призначення за середньою арифметичною та медіаною підтверджують теоретичну складову методичних підходів (рис. 1).

Рис. 1. Ціна ріллі в Україні за трансакціями купівлі-продажу в розрізі місяців, 01.07.2021 – 31.06.2022 рр.

Примітки: без врахування трансакцій за якими відсутня інформація.

Джерело: розроблено автором на основі даних Державної служби України з питань геодезії, картографія та кадастру [1].

Дані розрахунків засвідчують щомісячне завищення показників ціни ріллі, розрахованих за методом середньої арифметичної порівняно з медіаною. Найбільше відхилення відбулось в червні 2022 р. і становило 6,2 тис. грн/га або 14,3%. В середньому, щомісячна різниця фіксується на рівні 2,2 тис. грн/га або 6%.

За 12 місяців по Україні медіанна ціна ріллі, з урахуванням всіх угод за якими надана інформація щодо їх ціни, становить 31,9 тис. грн/га. В свою чергу середня арифметична ціна ріллі 34,9 тис. грн/га. Отриманні данні медіанної вартості відрізняються від арифметичної на 3 тис. грн. або 3%.

В результаті проведеного дослідження встановлено, що для коректного визначення цінових показників функціонування ринкового обігу земель

сільськогосподарського призначення слід використовувати медіану вибірки, а не середню арифметичну. Саме медіана дає змогу уникнути впливу аномальних коливань показників статистичного ряду на результат розрахунку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Моніторинг земельних відносин – Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру. Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру – Офіційний веб-сайт. URL: <https://land.gov.ua/index.php/monitorynh-zemelnykh-vidnosyn/> (дата звернення: 14.11.2022).

СЕКЦІЯ 2. РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

БАЛАБАН О. Г.

студентка, Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
balabanoh@krok.edu.ua

ВОВЧЕНКО О. В.

к.е.н., доцент кафедри міжнародних відносин та журналістики,
Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
VovchenkoOV@krok.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-7502-5702>

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ У СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ПРОЦЕСАХ

Актуальність роботи обумовлена вивченням ООН, як унікальної організації незалежних країн, які об'єдналася заради міжнародного миру та соціального прогресу. Уявити собі сучасні міжнародні відносини без ООН уже неможливо. Організація Об'єднаних Націй є тим міжнародним майданчиком, на базі якого відбуваються основні події та політичні процеси, що створює не тільки місце, а й задає формат, нормативи для переговорів, оскільки саме в рамках ООН формується міжнародне законодавство. Крім того, з діяльністю ООН безпосередньо пов'язана робота численних міжнародних організацій (Міжнародний валютний фонд, Міжнародний банк реконструкції та розвитку та ін.), діяльність яких безпосередньо впливає на політику, економіку і внутрішнє середовище багатьох держав.

У сучасному світі ООН також вирішує ряд глобальних проблем міжнародної спільноти, таких як:

- ліквідація крайньої бідності та голоду;
- створення системи загальної початкової освіти;
- забезпечення гендерної рівноправності;

- зниження дитячої смертності;
- боротьба з поширенням СНІД та ВІЛ;
- поліпшення екологічної ситуації;
- розвиток умов глобального партнерства [1].

Аналізуючи діяльність Організації, можна виділити напрями міжнародної діяльності, за якими їй вдалося досягти позитивних результатів.

По-перше, ООН за період свого багаторічного існування накопичила значну базу міжнародних законів, норм і правил, які охоплюють абсолютно всі проблемні ситуації, що існують у світі. Звичайно, варто відзначити, що багатьом з цих законів не вистачає ефективного механізму реалізації, однак регулююче значення у міжнародному правовому середовищі цих законів доволі суттєве.

По-друге, ООН створила передумови для розвитку мережі міжнародних регулятивних інститутів, які також грають вирішальну роль у розв'язанні кризових ситуацій у світі. Кожна з таких спеціалізованих організацій (наприклад, Всесвітня організація охорони здоров'я, Управління ООН по боротьбі з наркотиками та злочинністю та ін.) стежить за ситуацією у світовій спільноті в межах своїх функціональних повноважень й вносить свій внесок у досягнення мети збереження міжнародного миру та безпеки.

Проте, після повномасштабного збройного вторгнення росії на територію України, ООН не застосовує дієвих механізмів щоб закінчити війну та досягти миру. Всі резолюції, що приймаються ГА ООН мають лише рекомендаційний характер та не зобов'язують агресора виконувати міжнародні правові норми. Тобто, в даному випадку ООН не може забезпечити виконання своїх статутних обов'язків та дає привід засумніватися у необхідності її існування.

Отже, дослідження показало, що ООН виступає типовим суб'єктом міжнародних процесів, який впливає на національну та глобальну економіку [2]. ООН відіграє важливу роль в управлінні та реформуванні різних сфер

міжнародного співробітництва, охоплює широке коло інтересів і проблем окремих громадян, суспільних груп, держав, відстежує тенденції інтеграційних процесів, у першу чергу за допомогою діяльності підвідомчих міжнародних організацій. При цьому держава або групи держав реалізують свої національні інтереси через систему ООН, що дозволяє їм злагодити негативні наслідки для національної соціальної та економічної системи в умовах сучасних міжнародних процесів. Проте, ООН потребує реформування та значних змін щодо своїх прав та обов'язків у питаннях підтримання міжнародного миру та безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. United Nations : офіційний сайт. URL : <https://www.un.org/en/about-us> (дата звернення: 5.11.2022).

2. Ринейська Л. С. Роль міжнародних організацій у формуванні стратегій економічного розвитку. *Ефективна економіка*. 2018. № 3. URL : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2018/56.pdf (дата звернення: 7.11.2022).

БАСАРА Є. Г.

студентка, Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
BasaraYB@krok.edu.ua

ВОВЧЕНКО О. В.

к.е.н., доцент кафедри міжнародних відносин та журналістики,
Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
VovchenkoOV@krok.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-7502-5702>

МІСЦЕ ТА РОЛЬ НАТО В СУЧАСНИХ СВІТОВИХ ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСАХ

Перспектива розвитку НАТО повинна бути основним елементом більш глобальної архітектури міжнародної безпеки, її зону відповідальності слід розширити, і за певних умов вона може вийти за межі кордонів держав-членів. Оптимальним варіантом для нашої країни є поєднання європейської інтеграції та активна участь у європейській системі безпеки, розвиток більш глибокої співпраці України і НАТО. Наша країна повинна зміцнювати безпеку шляхом поєднання євроінтеграційних процесів з іншими ініціативами у сфері безпеки. Після того, як розпочалася повномасштабна війна росії, Україна має всі права і повинна активно сприяти ідеї розвитку ефективного загальноєвропейського механізму колективної безпеки з чітко визначеним обсягом зобов'язань і переліком санкцій, які будуть швидко застосовуватися до порушників миру і безпеки.

У процесі дослідження було розглянуто спільні і відмінні риси головних інституцій міжнародної політики НАТО, ООН та ЄС. Щодо різниці між НАТО та ООН, то ключовою відмінністю є те, що ООН – це міжнародна організація, яка була створена для підтримки миру шляхом створення міжнародного права [1], а НАТО – це військово-політичний альянс різних країн [2]. Щодо відмінностей між ЄС та НАТО, то вони є суттєвими. Пояснюється це тим, що ЄС, не будучи військовою організацією, не може гарантувати своїм членам безпеку, це своєрідна страховка на випадок військових конфліктів. Також, на відміну від НАТО, ЄС немає програми чітких дій для країн, що бажають вступити в Союз.

Варто зазначити, що створений понад півстоліття тому північноатлантичний альянс своїм головним і пріоритетним завданням визначає безпосереднє гарантування безпеки і оборони країн-членів альянсу. Сьогодні дана задача все ще є першочерговою, однак, основна спрямованість даного завдання зазнала деяких змін для того, щоб альянс міг успішно відбивав нові загрози. Однією з довгострокових цілей альянсу, яка визначена в Варшавському договорі, є захист усіх членів НАТО, їх свобод і прав, військовими і політичними засобами [3]. Північноатлантичний альянс прагне

до забезпечення порядку в усьому світі. Головним принципом його діяльності є спільне співробітництво та зобов'язання всіх членів альянсу. Така єдність дає гарантії країнам, що для забезпечення своєї безпеки їм не доведеться діяти наодинці.

Отже, процес розширення НАТО, а також формування партнерських зв'язків союзу проходять в рамках ідеї здійснення єдиного комплексу узгоджених цілей. Результативний вектор таких цілей сьогодні є спрямованим на усунення домінування США. Проте, саме американці, їх військова, економічна та політична міць є домінантою, яка забезпечує успішну реалізацію всіх заходів, що стосуються глобалізації сфери відповідальності альянсу: без військового потенціалу Сполучених Штатів, параметри НАТО залишаться на суто регіональному рівні. Розширення географічного охоплення країн, що входять у НАТО, обумовлено прагненням здійснювати на країни, що входять в блок, економічний, ідеологічний і політичний вплив.

При цьому використовуються як «м'які», так і «жорсткі» сили. Рішення такого завдання передбачає наявність додаткових можливостей з планування, координації та контролю, які є пов'язаними з нарощуванням і підтриманням колективного та індивідуального потенціалу щодо протистояння загрозам, ризикам, небезпекам, а також просуванню власних цінностей. Практична реалізація подібних можливостей заснована на послідовному розвитку необхідної інфраструктури, військової могутності, розміщенні своїх військових засобів, а також проведенні інформаційної політики. Все це відбувається в рамках взаємних зобов'язань союзників блоку.

Щодо відносин НАТО й ООН, то вони з'явилися на світ завдяки ідеалам багатосторонніх відносин, що утвердилися після Другої світової війни, і організації поділяють глибоку відданість спільним цінностям, а в установчому документі НАТО – Північноатлантичному договорі – безпосередньо згадуються цілі і принципи Статуту Організації Об'єднаних Націй. Після майже сімдесяти років ці зв'язки як і раніше знаходять

відображення в основних завданнях НАТО. Колективна оборона безпосередньо закріплена в статті 51 Статуту ООН, мандат Ради безпеки ООН може мати ключове значення для урегулювання кризових ситуацій, а кінцева мета безпеки на основі співробітництва – зміцнення міжнародного миру і безпеки.

Підписавши у 1997 р. Хартію про особливе партнерство з НАТО Україна пройшла певні етапи, на кожному з яких переживала формати від інтеграції до позаблоковості в рамках спеціального партнерства. Жоден з цих форматів не був у результативним, проте найнебезпечнішим став – позаблоковий, оскільки призвів до анексії Криму та окупації частини території [4; 5].

Тобто, спеціальне партнерство з НАТО 2017 року не може бути лише покращеним варіантом моделі 1997 р., в першу чергу, через рівень загрози територіальній цілісності України та гострої необхідності ефективних спільних гарантій безпеки України. Початок повномасштабного вторгнення росії в Україну показав, що навіть спеціальне партнерство з НАТО не здатне реагувати на нинішній рівень загроз. Лише членство в НАТО за ст. 5 Вашингтонського договору передбачає подібні гарантії безпеки. Тому, з початком російської агресії українське суспільство оцінює партнерство з НАТО лише у вигляді або членства в Альянсі, або повної відмови від співробітництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Статут Організації Об'єднаних Націй від 26 червня 1945 р. URL : https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf
2. North Atlantic Treaty Organization : офіційний сайт. URL : <https://www.nato.int/cps/en/natohq/organisation.htm>
3. Павленко А. М. Варшавський договір. Енциклопедія Сучасної України : енциклопедія / ред.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк

та ін.; НАН України, НТШ. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2005. Т. 4. URL : <https://esu.com.ua/article-33231>

4. Романько І. І. Історія України. Європейська та євроатлантична інтеграція України: історія, сучасний стан, перспективи : навчальний посібник. Кропивницький : ЛА НАУ, 2017. 272 с.

5. Україна-НАТО: діагностика партнерства : аналітична записка. Інститут світової політики, 2015. 50 с. URL : <http://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2017/12/Ukrayina-y-NATO--Diagnostyka-partnerstva.pdf>

ВАСИЛЬЄВ Я. О.

магістрант, Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
vasylievyo@krok.edu.ua

РОЛЬ ВІРТУАЛЬНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ЯК СКЛАДОВОЇ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДЕРЖАВИ

Теорії віртуальної дипломатії як складової та інструменту політичної культури стали результатом взаємодії численних політичних, соціологічних та футурологічних концепцій другої половини ХХ – початку ХХІ ст., істотно вплинули на формування позицій національних політичних інститутів щодо впровадження віртуальної дипломатії у державну політику більшості країн світу [1]. Про це свідчить динаміка політичних відносин, вдосконалення методів і засобів політичної культури та їх визначальних комунікативних стратегій, які об'єктивно зумовили трансформацію політичних систем у сучасному світі. Віртуальна дипломатія розглядається як система теоретичних знань та практики їх застосування, що відображає комунікаційні процеси політичної форми життєдіяльності суспільства, які спрямовані на встановлення взаєморозуміння між різними політичними інститутами та спільнотами. Загальна мета віртуальної дипломатії – формування

позитивного іміджу акторів політичної взаємодії, довіри до політичних інституцій національних держав та підтримки на всіх рівнях міждержавного співробітництва.

Цілком очевидно, що на сьогодні питання змісту «м'якої сили», шляхів її реалізації в сучасному світі займає вагоме місце серед досліджень як вітчизняних, так і закордонних науковців. Проте, все ще неперіоритетне. Умовно можемо виокремити три тематичні підходи до визначення змісту «м'якої сили». Перший орієнтується на культурну політику, враховуючи освіту та спорт, а два інших – демократичні цінності та публічну дипломатію у широкому її розумінні. Очевидною є доцільність реалізації вітчизняної «м'якої сили» саме через культурну складову [2]. Не менш важливим є розвиток віртуальної та медіадипломатії, сприяння вивченню українознавчих дисциплін за кордоном, збільшення кількості програм обміну в сфері освіти та науки, а також квот для іноземних громадян та закордонних українців на безкоштовне навчання у вітчизняних вишах тощо.

Цифрова епоха дозволила дипломатичним місіям розширити своє представництво в Інтернеті, щоб орієнтуватися на Інтернет-спільноту та обслуговувати її. Віртуальні дипломатичні місії при правильному використанні, можуть легко інтегруватися у вже створені рамки міжнародних переговорів і відносин. З неминучим збільшенням використання Інтернету в більшості регіонів світу віртуальні дипломатичні представництва можуть слугувати чудовим інструментом для дипломатії. Однак вони не можуть замінити фізичні дипломатичні місії, і як віртуальні, так і фізичні дипломатичні місії повинні співіснувати [3]. Віртуальні дипломатичні місії слід використовувати для доповнення та подальшого розширення масштабів традиційних дипломатичних місій.

Останні десятиліття характеризуються виникненням і поширенням глобальних інформаційних комунікацій. Інформаційний вибух, зумовлений стрімким розвитком інформаційних технологій, в першу чергу всесвітньої комп'ютерної мережі Інтернет, став тим фактором, який зумовив радикальні

зміни у всіх сферах життя людства, зокрема політичної. Це дає підстави говорити про те, що інформаційна складова дедалі стає більш важливою у формуванні іміджу країни на міжнародній арені, її репутації та загального рівня розвитку.

Отже, віртуальну дипломатію як інформаційне явище треба розглядати у контексті стрімкого розвитку комп'ютерних технологій, яка, безумовно, позитивно впливає на розвиток держави, встановлення нових, економічно вигідних зв'язків. Віртуальна дипломатія служить ефективним інструментом формування позитивного іміджу держави в умовах побудови «інформаційного суспільства».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Флюр О. М. Інформаційно-аналітичне забезпечення зовнішньої політики держави в контексті мережевої дипломатії. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2006. Вип. 59 (2). С. 46-51.
2. Ваганова О. В. Роль засобів масової комунікації у процесі глобалізації : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. політичних наук : спец. 23.00.03. К., 2003. 16 с.
3. Kurbalija J., Baldi S. *Internet Guide for Diplomats*. Malta : DiploPublishing, 2000. 333 p.

ГАЛАКА О. В.
студентка, Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ
olgarosenburg@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ДИПЛОМАТИЧНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ ТА ЯПОНІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Дипломатичні відносини між з Україною та Японією були встановлені у 1992 році. Японія має інтерес до України як у політичній, так і в економічній сферах. Японія є демократичною країною та відповідальним глобальним гравцем, членом G7. Вона (Японія) зацікавлена в допомозі Україні у реформуванні політичного ландшафту країни, особливо в боротьбі з корупцією та відновленні національної територіальної цілісності.

Примітно, що Японія – єдина азіатська країна, яка відкрито засудила анексію Криму Росією і приєдналася до США та ЄС у впровадженні санкцій проти Росії.

На економічній арені Японія бачить в Україні великий потенціал. Київ знаходиться близько до ЄС, одного з основних ринків японської продукції, і з 1 січня 2016 року має зону поглибленої та всеосяжної вільної торгівлі (DCFTA) з ЄС. З березня 2014 року Японія оголосила про допомогу на суму приблизно 1,85 мільярда доларів. Загалом станом на січень 2016 року Японія надала Україні 3,1 мільярда доларів кредитної допомоги, грантової допомоги, фінансової допомоги та технічного співробітництва.

Крім того, Україна та Японія визначили потенційні проекти, які можуть бути реалізовані найближчим часом: спільне виробництво локомотивів в Україні, будівництво мосту через річку Південний Буг у місті Миколаїв, об'їзної дороги навколо Києва, будівництво лінії метро. до густонаселеного Київського району.

Міністерство енергетики та вугільної промисловості України провело робочу зустріч з представниками Посольства Японії в Україні. Японська сторона оголосила про намір співпрацювати з Україною щодо модернізації обладнання для атомної енергетики, зокрема, для виробництва та модернізації турбін, зокрема для об'єктів атомної енергетики в третій країнах.

Оцінюючи перспективи подальшого розвитку та поглиблення стосунків між країнами, вважаємо що слід продовжувати плідні взаємовідносини між країнами. Зазначаючи, що Японія виділяє кошти на

різного роду допомогу та розвиток, можемо зробити висновок, що країна готова співпрацювати й надалі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980–2000 рр.): підруч. / Л. Гайдуков, В. Кремень, Л. Губерський та ін. К.: Либідь, 2001. 621 с.
2. Cultural and humanitarian cooperation of Ukraine and Japan. 2012. URL: <https://japan.mfa.gov.ua/en/embassy/267-kulyturnogumanitarnespivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-japonijeju>
3. Olena Mykal. Japan-Ukraine Relations: Untapped Potential. 2016. URL: <https://thediplomat.com/2016/04/japan-ukraine-relations-untappedpotential/>

ДАЛЯВСЬКА Т. П.

к.політ.н., доцент кафедри міжнародних відносин та журналістики,
Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
daliavskatp@krok.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-4473-0684>

INTERNATIONAL COOPERATION FOR THE STATE-BUILDING PROCESSES

The discussion of the state building and peacebuilding issues in the current conditions for the whole world community is extremely urgent and primary important. However, when the urgency and urgency of solving these issues grows exponentially, the number of scientists interested in it also increases. Many researchers are trying to identify the main elements, aspects and approaches for state-building processes, especially as it relates to states with conflicts. In recent decades, academics and practitioners' interest in foreign aid, conflict resolution and peacebuilding has increased significantly.

The international community is a key actor in establishing and maintaining peace in conflict-affected regions through multiple forms of cooperation. Official development assistance (ODA), for example, is one of them. It encompasses peacebuilding initiatives and includes diverse actors and partnerships.

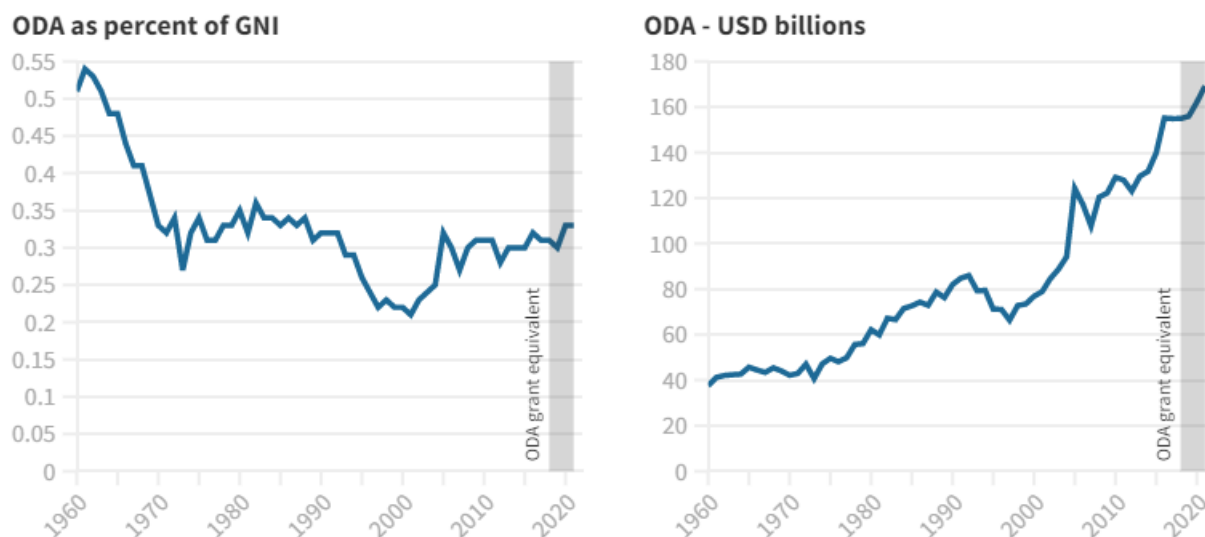

Fig.1 Official Development Assistance (ODA) 2021

The differences between international cooperation modalities lie in their principles, scope and purpose, which will be analyzed in detail in this thesis.

Modalities refer to the means and efforts used by competition authorities to cooperate in dealing with cross-border anti-competitive cases through the formal or informal mechanisms. These efforts have evolved over time into various forms [0].

For examples, forms of international cooperation:

- informal cooperation based on the United Nations Set of Multilaterally Agreed Equitable Principles and Rules;
- informal cooperation based on the 1995 OECD Recommendation on Cooperation,³ or other similar «soft law» instruments with no particular legal basis;
- cooperation based on waivers;
- cooperation based on provisions in national law;

- cooperation based on non-competition-specific agreements and instruments;
- cooperation based on competition-specific agreements;
- regional cooperation instruments [1].

In relation to peacebuilding and ODA, the Development Assistance Committee (DAC), part of the OECD, maintains that peace and security are key aspects to consider in focusing on development strategies [2].

Donors have made efforts to prioritize the provision of assistance to the increasing situations of global conflict, especially in states with conflicts or in fragile states [3].

Highlighting the theme of state-building processes and in case of international cooperation, it should be determined that state-building is the process through which states enhance their ability to function [3].

International actors can support responsive state-building by helping states to prioritize and sequence their activities within political settlements, survival functions and expected functions.

There are key lessons for state-building support and international cooperation:

Prioritization and sequencing: Donors widely acknowledge the need to prioritize and

sequence their activities, but they do not seem to rank their different objectives in a

strategic and successive manner.

Donor coordination, interdepartmental cooperation and aid modalities.

Political settlements: Our review shows an increasing awareness of the need to analyze and understand the political foundations upon which state-building occurs.

Incentives and coercion: The conditionality of ODA flows in the context of state fragility and violent conflict is a widely debated issue. Yet the evaluations surveyed neither provide a systematic analysis of how incentives and coercion

might impact on state-building, nor do they report on donor attempts to set incentives or put pressure on relevant actors.

Political and social context-sensitivity of interventions: It is a common finding in evaluations and research studies that interventions fail to address the «root causes» of conflict, employ flawed analytical concepts and do not account for the specific conditions of their political and social environment.

In the conclusion, it should be repeatedly emphasized in today's world that without international cooperation and support, unfortunately, there can be no question of strengthening state-building in some countries, especially those that have conflicts on their territories. Peaceful construction and prosperity of countries and all participants in this process can be achieved only with support and cooperation.

RESOURCES

1. Modalities and procedures for international cooperation in competition cases involving more than one country, United Nations Conference on Trade and Development, 26 April 2013. 19 p.
2. García Duque J., Pablo Casadiego J. International cooperation in peacebuilding: stakeholder interaction in Colombia, 2021. 2392 p.
3. Findley, M. G. Does Foreign Aid Build Peace? Annual Review of Political Science 21, 2018. 28 p.

ДОНАЄВА М. І.

студентка, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

м. Київ

DonaievaMi@krok.edu.ua

ВОВЧЕНКО О. В.

к.е.н., доцент кафедри міжнародних відносин та журналістики

Університет економіки та права «КРОК»

м. Київ

VovchenkoOV@krok.edu.ua

МІЖНАРОЖНИЙ ТЕРОРИЗМ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Актуальність роботи обумовлена тим, що однією з найгостріших проблем людства у ХХІ ст. є тероризм. Терористичні акти відбуваються у всьому світі практично щодня, вони стали страшною реальністю життя багатьох країн. Для деяких регіонів терор перетворився на серйозну перешкоду на шляху розвитку економіки, державності та суспільства загалом. Проблема тероризму як негативного суспільного явища є надзвичайно актуальною на сьогодні і для України.

Не можна не погодитися з думкою, що тероризм «представляє глобальну загрозу сучасній міжнародній безпеці, безпеки особистості, суспільства і держави». Не випадково терор вже стали називати «чумою ХХІ століття» і навіть «ворогом №1» людства. У тероризмі зазвичай виділяють три напрями: націоналістичний, релігійний та соціальний. Насправді всі ці види, зазвичай, переплітаються один з одним, оскільки тероризм явище і соціальне, і політичне, і психологічне [1].

Виходячи з оцінки суб'єкта терористичної діяльності, тероризм ділиться на: неорганізований (індивідуальний); організований (здійснюваний терористичною організацією); державний (здійснюваний державою проти цивільних осіб); підтримуваний державою (державна сама не бере участь у тероризмі, але фінансує та підтримує терористичні угруповання) [2].

Джерела, що дійшли до нашого часу, свідчать про те, що в Стародавній Греції та Стародавньому Римі досить часто використовувалися методи терору – як правило, це були випадки політичних убивств. Прикладом може бути вбивство Юлія Цезаря. Разом з тим, слід розуміти, що хоча тероризм, безсумнівно, є однією з найдавніших форм насильства, проте не кожен прояв насильства, зокрема по відношенню до політичних

діячів, вважатимуться проявом терору. Так, деякі історики називають вбивство царя Македонії Філіпа II терористичним актом. Як видається, така оцінка вбивства Філіпа II Македонського неправильна, оскільки, те, що сталося, є наслідком його конфлікту з убивцею – Павсанієм [3]. Тому, цей випадок потрібно розглядати як прояв особистої помсти, а не як прояв політичного терору.

Справді, не можна не помічати відмінностей між тероризмом, що існував у минулі століття, і тероризмом, що існує в даний час – мова йде про різні історичні епохи та зовсім іншу ментальність. Форми та методи тероризму також зазнали змін. Відмінними рисами сучасного тероризму є високий рівень технічної оснащеності, організації та фінансування, а сам він все більше набуває міжнародного характеру.

У наші дні, як і в минулі епохи, для виникнення та розвитку тероризму необхідна підтримка певної групи населення. Спільним є і те, що в минулому, як і зараз, існували всі три напрями тероризму та багато його форм, що практикуються в даний час. Наприклад, в історії Стародавнього Риму відоме застосування державного тероризму, що пов'язано з ім'ям диктатора Луція Корнелія Сулли, який з метою боротьби зі своїми політичними противниками та поповнення скарбниці застосував проскрипції – своєрідний список тих, хто оголошувався особою «поза законом» на території Риму. Кожен, хто вбивав внесеного до цього списку, отримував половину його майна.

Іншим досить показовим прикладом була діяльність однієї з ранніх терористичних угруповань – іудейської секти сікарії, «кинжальників». Вона була названа так, оскільки її члени як зброю використовували кинжал або короткий меч – «сіку». Секта діяла в Іудеї у I столітті н.е. Її члени боролися проти римлян та представників єврейської знаті, які співпрацювали з Римом. За своєю суттю, сікарії, які очолювали соціальний протест проти верхів єврейського суспільства, були затятими націоналістами та релігійними фанатиками. У діях сікарії явно простежувалося релігійне

нелюдство, що поєднувалося з політичним тероризмом. Якщо уважно проаналізувати дії цієї секти, то видно, що у неї багато спільного з сучасними терористичними організаціями насамперед ісламськими. Можна, припустити, що секта стала прообразом сучасних ісламських терористичних організацій.

Прикладом із середньовіччя є діяльність такої терористичної організації як ісламська секта ассасинів. Секта виникла на початку XI ст., засновником її був шейх Хасан I ібн Саббах (1054-1125 рр.), що увійшов в історію під ім'ям Гірський Старець. Захопивши фортецю Аламут, що висить на неприступній горі, він перетворив її на столицю своєї держави, до складу якої увійшли деякі гірські райони Сирії, Іраку, Лівану та Ірану. Створене шейхом держава проіснувала майже два століття – з 1090 по 1256 рр., доки не була розгромлена монголо-татарами.

Лідер ассасинів здійснював вбивства своїх релігійних та політичних супротивників. Для виконання цих терористичних актів у секту після ретельного відбору приймали фізично міцних юнаків, яких готували до ролі вбивць, перетворюючи на фідаєв (з арабської – «жертвують собою в ім'я віри»). Фактично це були безжальні вбивці-смертники. Почавши з убивства головного візира сельджукського султана, фідаї поповнили кривавий список своїх жертв сотнями імен князів, мулл, султанів, маркізів, герцогів та королів. Серед їхніх жертв були король Єрусалимський Конрад Монферратський, герцог Людвіг I Баварський та граф Тріполі Раймунд II. Адепти секти наводили жах на всіх правителів та представників духовенства, не випадково у європейців термін «ассасин» став тотожним слову «вбивця».

Неважко помітити, що дії ассасинів дуже схожі з діями сучасних ісламських терористичних організацій: однаково застосовують тактику індивідуального терору, спираючись на підготовлених терористів-смертників. Тільки ассасини для проведення своїх акцій використовували холодну зброю (як правило, це були отруєні ножі та кинджали), а сучасні

смертники (шахіди) віддають перевагу вибухівці (пояс шахіду). Для обробки смертників як тоді, так і зараз, активно застосовується ідея про те, що смерть за віру – це прямий шлях до раю [4].

Обмежені рамки статті не дозволяють докладно зупинитися на історії тероризму, слід лише відзначити, що найбільшого поширення тероризм отримав і у Новий час. Більшість авторів вважає, що «у своїх сучасних формах тероризм виникає у ХІХ ст. у Європі» [5]. Саме тоді формується ідеологія тероризму, і він стає значним чинником політичного життя.

Дослідження показало, що причин посилення міжнародного тероризму наразі достатньо багато. Вони насамперед пов'язані з процесом глобалізації, що супроводжується серйозними змінами у всьому світі.

СПИСОК ВИКОРСИТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Тероризм як соціально-політичне явище. Протидія в сучасних умовах / за ред. В. Ю. Бельського, А. Ю. Сацути. М. : ЮНІТІ-ДАНА, 2015. 367 с.
2. Перепелиця Г. Державний тероризм. *Політична енциклопедія* / редкол.: Ю. Левенець, Ю. Шаповал та ін. К. : Парламентське видавництво, 2011. С. 204.
3. Тероризм: коротка історія. URL: http://www.intelros.ru/pdf/eJournal/5_2007/5.pdf (дата звернення 17.11.2022).
4. Пайпс Д. Проблеми визначення тероризму. URL: <http://ua.danielpipes.org/15145/tudnosti-opredeleniya-terrorizma> (дата звернення: 16.11.2022).
5. Міхеєв І. Р. Тероризм: поняття, відповідальність, попередження. URL: <http://www.crime.vl.ru/index.php?p=1083&more=1> (дата звернення: 17.11.2022).
6. Будницький О. В. Тероризм: історія та сучасність. URL: http://antiterror.pguas.ru/?page_id=72 (дата звернення: 15.11.2022).

ЄВТУШЕНКО К. О.
студентка, Університет економіки та права «КРОК»
м. Київ
willhuff@ukr.net

ВОВЧЕНКО О. В.
к.е.н., доцент кафедри міжнародних відносин та журналістики
Університет економіки та права «КРОК»
м. Київ
VovchenkoOV@krok.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-7502-5702>

МІЖНАРОДНІ ЗЛОЧИНИ: ПРИЧИНИ, РІЗНОВИДИ, НАСЛІДКИ

Розглядаючи питання міжнародних злочинів, треба одразу зауважити, що саме поняття міжнародного злочину є відносно новим явищем. Фактично, до капітуляції Нацистського Режиму, у світі не було прецедентів визнання міжнародних злочинів. Однак, тут слід нагадати суто історичні факти актів локального геноциду, які проводились «країнами Заходу» у своїх колоніях. Наприклад, за часів бельгійського панування у Конго, Король Леопольд II фактично був відповідальний за масовий геноцид місцевого корінного населення. Жахливі факти відрізання рук поневоленим корінним жителям Конго та загальний геноцид мільйонів африканців у бельгійській колонії Конго, є чудовим прикладом того, як вчинення злочинів проти людяності не вважалось злочином у тогочасному світі. Також, як приклад можна навести перші в світі концтабори, створені Британською Імперією для народу бурів, під час Англо-Бурської війни. Фактично, таке ставлення до військовополонених є військовим злочином. Однак, всі ці злочини поєднує не стільки вчинення їх «країнами Заходу», скільки сам факт прийнятності подібного у тогочасному світовому суспільстві.

Таким чином, можна відмітити закономірність явища жорстокості людства, так як вчинення таких, з точки зору сучасності, злочинів, було нормою безпосередньо до самого початку ХХ-го ст. Тільки на початку цього

сторіччя, міжнародне співтовариство звернуло увагу на необхідність створення більш гуманних норм ведення війни. Тут, як приклад можна навести Гаазькі конвенції та декларації про закони та звичаї війни, прийняті у 1899 та 1907 рр. Поворотним моментом стали прийняті у 1907-му р. на Другій Гаазькій конференції рішення щодо введення у дію 13-ти нових конвенцій. Ці конвенції можна вважати основоположними у міжнародному праві, спираючись на те, що на їх основі у ході історії буде створено вже сучасні міжнародно-правові норми ведення війн та вирішення конфліктів [1].

Для сучасних реалій найбільш важливими з вищезазначених є дві конвенції: Конвенція про відкриття воєнних дій та Конвенція про закони та звичаї сухопутної війни. Конвенція про відкриття воєнних дій, фактично є офіційним механізмом попередження державою про намір розпочати агресивні дії військового характеру по відношенню до іншої держави. Таке попередження могло мати як непрямий, так і прямий характер, у форматі ультиматуму. Фактично, майже всі міжнародні злочини ХХ-ХХІ ст. мають спільне порушення цієї Конвенції у загальному комплексі вчинених протиправних дій. Безумовно головним прикладом є напад Третього Рейху на СРСР без оголошення війни. Такий вчинок можна вважати першим прикладом порушення даної Конвенції, враховуючи факт укладання між суб'єктами договору про ненапад та співпрацю.

Особливе місце у питанні міжнародних злочинів як сьогодні, так і у ХХ ст., займає Конвенція про закони та звичаї сухопутної війни, яка вперше затвердила поняття розділення осіб задіяних у конфлікті, а саме комбатантів та некомбатантів. Також, важливо зазначити, що саме ця Конвенція ввела правове поле діяння збройного спротиву населення проти ворожої країни виступаючою у ролі загарбника [2]. Виходячи з наведеного, можна зробити висновок, що офіційне тлумачення настільки важливих термінів було закладено ще до початку Першої Світової Війни, і з цього виходить, що вчинення міжнародних злочинів впродовж ХХ-ХХІ ст. не має виправдання у відсутності правової регулюючої бази. Тобто, вчинення злочинів як

Нацистським Режимом, так і будь-якими авторитарними режимами ХХ-ХХІ ст. з самого початку мали характер умисного протиправного діяння і не мали підлягати додатковому обговоренню законності дій, за виключенням офіційного оформлення доказової бази.

Однак, ця Конвенція мала додаткові позиції щодо гуманітарних питань, таких як: заборона на використання отруйних речовин хімічного походження, які могли завдати зайвих фізичних страждань та шкоди як комбатантам так і некомбатантам, а також, заборона щодо оголошення війни на винищення та діяння спрямовані з метою привласнення чужого майна. Звертаючись до історичних подій ХХ ст., можна зауважити, що фактичне порушення як Гаазьких конвенцій, так і у подальшому Женевської конвенції, мало зухвалий та цілеспрямований характер. Умисне вчинення міжнародних злочинів здебільшого припадає на першу половину ХХ ст., що фактично і стало своєрідним каталізатором до створення загальносвітових правових механізмів регулювання відповідальності за міжнародні злочини. Неодноразово згаданий Третій Рейх був засуджений після своєї капітуляції, що і надало можливість провести Нюрнберзький Трибунал. Однак, СРСР не поніс жодної відповідальності за вчинення міжнародних злочинів по відношенню до Польської Республіки, країн Балтії, Фінляндії, та Румунії.

Розглянувши історичні приклади і первинну правову базу, на якій у подальшому було побудоване сучасне міжнародне право і юридичне регулювання міжнародної злочинності, слід звернути увагу на питання причин, різновидів та наслідків міжнародних злочинів. Питання причин міжнародних злочинів здебільшого полягає у закономірних проблемах багатьох держав. Такі проблеми загалом мають соціоекономічний характер. Аналізуючи історичні приклади, можна зробити висновок, що сильна економічна нестабільність разом із хиткою позицією офіційної влади у державі, закономірно призводить до радикалізації населення та поширення популістських політичних рухів, як ліворадикального, так і праворадикального характеру. Такі радикальні політичні рухи, вчиняють

протиправні діяння із повалення діючої державної влади та встановлюють авторитарний чи тоталітарний режим у своїх країнах.

Авторитаризм або його різновиди, фактично прибирає психологічні бар'єри у населення такої держави, та веде до викривлення населенням сприйняття вчинення злочинів. Тобто, головною причиною вчинення державами міжнародних злочинів, є утворення антигуманних режимів у цих державах, що в свою чергу веде до покірнього прийняття населенням дій влади при скоєнні військових злочинів, злочинів проти миру та людства.

Головними різновидами міжнародних злочинів є чотири типи протиправних діянь, а саме: геноцид, злочин проти людства, військовий злочин, агресія [3]. Чіткий розподіл різновидів міжнародних злочинів надав можливість більш точної класифікації діянь. Однак, слід зауважити, що мотиви вчинення злочинів можуть бути різними, і фактично потребують окремого розгляду, через унікальність свого виду. Тут як приклад можна навести не тільки геноцид на етно-національній підставі, а й геноцид на релігійній підставі. Африканський континент, нажаль, навіть у XXI ст. має реальні приклади неприйнятних для цивілізованого світу явищ геноциду та злочинів проти людства.

Відповідальність, яку мають нести суб'єкти, за вчинення таких злочинів, має юридичну урегульованість. За вчинення вищезгаданих злочинів, держави, як суб'єкти міжнародного права мають нести як політичну, так і матеріальну відповідальність. Фізичні особи, які безпосередньо віддавали злочинні накази, які призвели до вчинення міжнародних злочинів, несуть кримінальну відповідальність у індивідуальному порядку. У випадку з фізичною особою, окрім держави та фізичних осіб, проти яких було скоєно злочин, відповідальність також настає і перед світовою спільнотою. Загальноприйнятим міжнародним органом, який оформлює відповідальність за міжнародні злочини є Міжнародний Кримінальний суд.

Отже, можна сказати що міжнародні злочини фактично існували ще до їх офіційного визнання та створення відповідної юридичної бази для їх класифікації та регулювання відповідальності. Найгірші прояви людської сутності, процвітають на ґрунті нестабільності та соціальних потрясінь. Використання певними радикальними групами осіб, страху та невпевненості населення у кризові періоди, стає причиною народження авторитарних режимів. Головною причиною, що породжує міжнародні злочини є перманентна економічна та політична нестабільність у певних регіонах світу, що в свою чергу веде до радикалізації настроїв населення та прийняття жорстокості як норми. Міжнародна правова система продовжує лікувати симптоми, а не самі причини захворювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Задорожній О. В. Гаазькі конвенції з міжнародного гуманітарного права. *Українська дипломатична енциклопедія: у 2-х т. / редкол.: Л. В. Губерський та ін. К: Знання України, 2004. Т.1. 760 с.*
2. Закони та звичаї війни. *Юридична енциклопедія : у 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко та ін. К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998. Т. 2 : Д–Й. 744 с.*
3. Римський статут Міжнародного кримінального суду. п. 1 ст. 5. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text (дата звернення: 05.11.2022).

ЗАКРЕВСЬКА О. Ю.

к.е.н., доцент, Університет «КРОК»,
м. Київ,

РОВСЬКА О. М.

студентка, Університет «КРОК»
м. Київ,

olgarovskaya288@ukr.net

ЕКСПОРТ ТА ІМПОРТ ЯК ЕЛЕМЕНТИ СТИМУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Для покращення рівня задоволення потреб споживачів певної країни з її конкретними умовами та реалізації можливостей держави важливо співпрацювати з іншими країнами, які спеціалізуються на різних напрямках виробництва, випуску продукції, дослідженні та розвитку. Адже співробітництво з іншими державами через об'єднання в різні союзи, альянси, групи та організацію експорту і імпорту продукції забезпечує пришвидшення ділової активності, економічному і соціальному розвитку, освітньому, науковому як на макрорівні, де розглядається держава загалом, так і на мікрорівні, відносно суб'єктів економічної діяльності окремо.

Вихід на міжнародний ринок сприяє збільшенню доходів підприємств через розширення сфер діяльності та обсягу продукції, асортименту послуг та виконуваних робіт [1, с. 2].

Особливий вплив зовнішньоекономічної діяльності здійснюється на макроекономічні показники країни, на ВВП, поповнення бюджету, доходи підприємців, валютний курс, рівень інвестицій тощо [1, с. 2].

Розвиток підприємницької діяльності України, доходи та прибутковість суб'єктів господарювання, вдосконалення продукції та технологій надання послуг і виконання робіт прямопропорційно пов'язано з міжнародним співробітництвом та урівноваженням імпорту і експорту з подальшим підвищенням позитивного сальдо зовнішньоекономічної діяльності нашої країни. За останні 10 років прослідковується динаміка негативного сальдо зовнішньоекономічної діяльності як країни в цілому, так і окремо підприємницьких структур держави [3, с. 80].

Згідно з даними Державної служби статистики України за досліджуваний період з 2015 по 2022 роки імпорт переважає над експортом України, і це ми можемо проаналізувати в нижченаведеній таблиці 1.

Показники зовнішньоекономічної діяльності України, млн. дол. США

Рік	Експорт	Імпорт	Сальдо
2015	2998,0	3036,9	- 38,9
2016	2042,3	2350,5	- 308,2
2017	3014,5	3049,5	- 35,0
2018	3723,0	4017,2	- 294,2
2019	4060,0	4077,1	- 17,1
2020	4155,0	4170,5	- 15,5
2021	3927,5	4197,8	- 270,3
2022	6008,6	6192,5	- 183,9

Джерело: на основі даних Державної служби статистики України [7]

У зв'язку з розгорненням війни Росії проти України, структура зовнішньої торгівлі української держави таж дещо змінилася. Найбільшу кількість партнерів серед зовнішньої економічної діяльності України наразі складають країни Європейського Союзу (Німеччина, Італія, Франція), також наша держава співпрацює з США, Туреччиною та Єгиптом, і саме з двома останніми має позитивне сальдо [5, с.115].

Головною проблемою та мінусом зовнішньої торгівлі України являється переважання в структурі експорту сировинною бази, а також відсутність високотехнологічних товарів. Експортування з України більше здійснюється через наявність потреб в інших країнах в сировинній базі та продовольчих товарів, тому тут прослідковується інертність руху товару експорту. Переважання частки сільськогосподарської продукції в експорті залишається однією з головних складових мотивації залучення інвесторів до цієї сфери для вдосконалення продукції відповідним стандартам міжнародних ринків та розширення асортименту і формування диверсифікованої діяльності з підвищенням технологічного рівня обробленої продукції [3, с. 85].

Таким чином, негативний вплив на зовнішню торгівлю країни здійснює імпортозаміщення, що проявляється через слабкість внутрішніх ринків держави та потребує особливої уваги зі сторони держави. Така тенденція

може бути викликаною через низьку або недостатню якість продукції, що виходить у вигляді сировини та напівфабрикатів та потребує подальшого оброблення [4, с. 24].

Отже, доходи підприємства є важливим джерелом поповнення бюджету країни, а з розвитком економічних відносин на міжнародному рівні, робить зовнішню торгівлю невід'ємною частиною підприємців України і те, як буде сформована їхня діяльність з міжнародними партнерами, впливає на економічну ситуацію країни загалом. Більшість підприємств налаштовані на імпорту продукції, що може свідчити про певну недовіру до вітчизняних виробників, а також складнощі в сфері оподаткування для експортерів.

Виходячи з вищезгаданого, варто, щоб державна політика у сфері зовнішньоекономічної діяльності була спрямована на:

- перегляд та спрощення податкового навантаження на експортерів;
- організацію інформаційної бази для аналізу міжнародного ринку;
- встановлення стандартів продукції для експорту;
- створення представництв з питань міжнародної торгівлі в інших країнах;
- створення аналітичної служби для становлення динаміки та тенденції розвитку зовнішньої діяльності України;
- сприяння технологічному розвитку виробництва, включення квот, фінансування, кредитування, дотацій для експортерів;
- підтримка та стимулювання проведення наукових досліджень тощо.

Правильно організована політика та раціональний підхід до побудови структури зовнішньої торгівлі можуть змінити ситуацію України на міжнародному ринку та допоможуть країні реалізувати та розвинути наявні можливості та потенціал.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дума О. І., Якимець М. М. Аналіз тенденції та проблем розвитку українського експорту у постреволюційний період. *Електронне наукове*

фахове видання «Ефективна економіка». Дата публікації: 30.07.2019. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/7_2019/122.pdf (дата звернення: 29.11.2022).

2. Киш Л. М. Товарна структура експорту та імпорту сільськогосподарської та продовольчої продукції. *Світова економіка та зовнішньоекономічна діяльність. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. №9. URL: <http://socrates.vsau.edu.ua/repository/getfile.php/23437.pdf> (дата звернення: 29.11.2022).

3. Державна служба статистики України. Зовнішня торгівля товарами. Зовнішня торгівля товарами у динаміці.xlsx. URL: <https://data.gov.ua/dataset/491d1176-5300-45c1-a9bb-0b207528e04e> (дата звернення: 29.11.2022).

4. Задоя А. О. Зовнішня торгівля України: сучасні масштаби, структура і тенденції. Світове господарство. *Академічний огляд*. 2016. № 2 (45). URL: <https://acadrev.duan.edu.ua/images/stories/files/2016-2/15.pdf> (дата звернення: 29.11.2022).

5. Черчик Л. Основні проблеми зовнішньоекономічної діяльності підприємств України. *Розділ II. Економіка й управління національним господарством*. № 2. 2015. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/9897/3/echcenu_2015_2_6.pdf (дата звернення: 29.11.2022).

КОЛОДЯЖНА Т. В.

к.е.н., доцент кафедри фінансів та кредиту,
Харківський національний університет будівництва та архітектури,
м. Харків,

Kolodyazhna.t@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-1921-5744>

**ЕКОНОМІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО МІЖНАРОДНОГО РІВНЯ
ТА ФОРМИ ЙОГО ПОЯВУ**

Міжнародне економічне співробітництво (МЕВ) - це міцна та довготривала форма співпраці, яка ґрунтується на спільних, заздалегідь розроблених та узгоджених намірах, закріплених у довгострокових економічних договорах та угодах. Цей рівень характеризується партнерством суб'єктів міжнародних економічних відносин.

У сучасних умовах МЕВ може здійснюватися у таких формах: науково-технічне співробітництво; взаємовигідна міжнародна торгівля (зовнішня торгівля); надання кредитів і позик, у тому числі безповоротних; створення спільних підприємств; спеціалізація та кооперування виробництва; торгівля технологіями або спеціалізація на виробництві обладнання; спільна участь зацікавлених країн у освоєнні багатих природних ресурсів; іноземне інвестування як основна форма стимулювання економічного розвитку країни; міжнародний туризм; культурні зв'язки та інші форми співробітництва.

Інтенсифікація міжнародних відносин, спричинена глобалізацією, призводить до інтенсифікації міжнародного співробітництва, що виражається у створенні:

1. Міжнародні інтеграційні асоціації у формі:

1.1. Наднаціональні міжурядові організації, а саме:

- Співдружність Незалежних Держав (СНД) - організація, створена в 1991 році після розпаду СРСР. Економіка СНД є потенційно великим ринком збуту вітчизняної продукції та джерелом постачання необхідної сировини (насамперед енергетичної);

- Організація Чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС) - інтеграційне об'єднання, засноване в Стамбулі в 1992 році за безпосередньої участі України. Механізм інтеграції в рамках ОЧЕС передбачає безподаткову торгівлю та створення зон вільної торгівлі;

- ГУУАМ - міжнародна організація, заснована в 1997 році. Вона ґрунтується на єдності позицій країн щодо зовнішньополітичної та

економічної орієнтації. Організація створена для протидії впливу Росії в регіоні;

- Європейський Союз - засноване в 1993 році об'єднання з найвищим ступенем інтеграції у світі (Економічний Союз). Відносини з ЄС базуються на конкретних угодах і програмах партнерства [1].

Згадані вище міжнародні інтеграційні об'єднання є наднаціональними міжурядовими організаціями, в яких спільно працюють держави. Міжурядові організації створюються для реалізації спільних інтересів держав і підкоряються їх волі. Їх нормативні акти, адресовані державам-членам, можуть застосовуватися лише з дозволу національних урядів [2].

1.2. Міжнародний стратегічний альянс (МСА) - угода про співпрацю між компаніями, яка передбачає спільне використання ресурсів та/або управлінських структур двох чи більше незалежних компаній із багатьох країн для виконання завдань, пов'язаних із місією кожної з них. МСА- це угода про співпрацю між кількома незалежними компаніями для досягнення певних стратегічних цілей шляхом об'єднання ресурсів компаній та вважаються найбільш перспективною формою інтеграції компаній, яка дає можливість швидко і без великих капіталовкладень реалізувати стратегічні цілі [1].

1.3 Міжнародне спільне підприємство (МСП) - компанія, яка об'єднує багатонаціональних партнерів у сфері інвестицій, корпоративного управління, розподілу прибутку та ризиків.

1.4 Транснаціональна корпорація (ТНК) - корпорація, яка виробляє на міжнародному рівні на основі прямих іноземних інвестицій і здійснює прямий контроль над своїми іноземними компаніями [3]. Вона має бізнес-підрозділи в двох або більше країнах і здійснює централізоване управління цими підрозділами, що дає змогу проводити узгоджену політику та спільну стратегію, а також розподіляти ресурси, технології та відповідальність за отримання прибутку [1].

2. Програми підтримки міжнародного співробітництва між національними урядами, органами місцевого самоврядування та міжнародними організаціями, зокрема Світовим банком, ПРООН, Європейським Союзом та ООН, а також органами місцевого самоврядування [2].

3. Міжнародне співробітництво між містами, яке може бути за такими напрямками: географічна орієнтація (Північ-Південь); тип партнерства (від міста до міста); вид співробітництва (між місцевими органами влади міст); тематичне спрямування (міське управління).

За правильно створеної мережі міста можна об'єднати одне з одним в різних комбінаціях залежно від напрямку в якому вони зацікавлені, а також на основі пріоритетних інтересів можна об'єднувати все нові і нові міста [4].

Таким чином, економічне співробітництво нині впливає на рівень світового прогресу та розвиток економік понад 200 країн. В епоху глобалізації та посилення інтеграційних процесів країна повинна мати чітку концепцію міжнародного співробітництва, щоб стати повноправним членом світової спільноти. Активний розвиток міжнародних економічних відносин не тільки сприяє економічному зростанню країн світового співтовариства, а й дає можливість підтримувати і зміцнювати мирні відносини, знижувати міжнародну напруженість і створювати систему міжнародної економічної торгівлі і безпеки на взаємну вигоду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Економіка України в глобальному і внутрішньому вимірі: монографія: за ред. В.Г. Федоренка, І.М. Гриценка, Т.Є. Воронкової. К. : ТОВ «ДКС центр», 2017. 394 с.

2. Ковальчук С.І. Визначення сутності поняття міжнародного співробітництва між містами як однієї із форм міжнародної співпраці. *Lviv Polytechnic National University Institutional Repository*. URL:

<http://ena.lp.edu.ua>

3. Мельник А.О. Україна у світових інтеграційних процесах // А.О. Мельник. – Економіка і Фінанси. – 2014. – № 3 (березень). – с.75-84.

4. Шацька З.Я. Глобальні підприємства: досвід функціонування та перспективи розвитку. *Науковий журнал «Virtus»*. №5. 2016. С. 6-8.

КОСЯК С. О.

студентка, Університет економіки та права «КРОК»

м. Київ

kosiakso@krok.edu.ua

ВОВЧЕНКО О. В.

к.е.н., доцент кафедри міжнародних відносин та журналістики

Університет економіки та права «КРОК»

м. Київ

VovchenkoOV@krok.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0001-7502-5702>

ПОЛІТИЧНІ КОНФЛІКТИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Весь період незалежного розвитку Україна завжди була й залишається досі конфліктогенним середовищем. Це значно затримує розвиток країни та перешкоджає євроінтеграційним процесам. Відповідно постає необхідність переосмислити світовий та вітчизняний досвід вивчення історії, причин, наслідків та шляхів вирішення політичних конфліктів. Докорінні реформи в Україні (одночасна зміна форми власності, державного устрою та формування незалежності) супроводжувалися значними протиріччями у суспільно-політичному житті, підвищеною напруженістю і загостренням. Важливо розглядати сутність політичних конфліктів з урахуванням вітчизняних досліджень за період Незалежності України. Адже, історичні особливості функціонування та існування українського народу вплинули на формування

учень про політичні конфлікти, а також на процес прояву даного явища в українському суспільстві.

Процес появи та розвитку науковообґрунтованої концепції політичних конфліктів в Україні актуалізує вивчення сучасного стану політичних конфліктів як форм боротьби за владу. Реформування та зміни, які відбуваються у суспільно-політичній і правовій реальності України спонукають до вдосконалення існуючих та розробці нових теоретичних та практичних напрацювань в галузі політичної конфліктології. У демократичних суспільствах інтереси різних соціальних груп представляють різні політичні партії, і конкретний конфлікт розв'язується у переговорний спосіб, завдяки реформуванню суспільства, зміни панівної еліти на виборах під час парламентської боротьби та іншими цивілізованими методами. У результаті відбувається не руйнація, а розвиток суспільства [1].

Сучасні дослідники вважають, що політичні конфлікти відіграють позитивну роль у суспільному житті, оскільки вони попереджають владу про існуючі розбіжності у думках громадян та стимулюють дії, які дозволяють урегулювати подібні ситуації. Дестабілізація влади виникає саме через невміння врегулювати політичні суперечності або елементарне ігнорування таких ситуацій [2]. Конфлікт, що виникає на ґрунті політичних відносин, передбачає мобілізацію найбільшої чисельності з боку всіх конфліктуючих сил, у нього включені великі соціальні групи, десятки тисяч або мільйони людей. Відповідно його наслідки відчутні у всіх основних сферах суспільства та часто призводять до невідворотних катастроф [3].

Аналізуючи політичну ситуацію та теоретичні вітчизняні вчення про політичний конфлікт виявлено, що подальше вивчення політичних конфліктів є важливою складовою демократичного розвитку українського суспільства. Політичний конфлікт має своє важливе місце в системі наукових учень серед інших досліджень. Правильно організоване управління надає конфліктному процесу форми, яка забезпечує мінімізацію неминучих політичних, соціальних, економічних і моральних утрат, оптимізацію сфер суспільного

життя, причетних до конфлікту. Позитивні наслідки соціально–політичного розвитку постають не з конфлікту як такого і не з уявної безконфліктності, а з уміння впливати на конфлікт у потрібному напрямі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Слободянюк А. О. Політичний конфлікт як спосіб подолання сучасних проблем в Україні. URL: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/1768-6502-1-PB.pdf>
2. Білецька Ю. В. Теоретичне визначення політичних конфліктів у сучасній Україні. *Актуальні проблеми політики*. Одеса, 2013. Вил. 48. С. 199–208.
3. Конфліктологія / за ред. Л. Герасіної, М. Панова. Харків: Право, 2002. С. 112–113.

КУХАРЧУК Є. П.

студентка, Університету економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
Kukharchukliza@gmail.com

Науковий керівник:

МАРУХОВСЬКИЙ О.О.

к.політ.н., доцент кафедри міжнародних відносин та журналістики,
Університету економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
OlegM@krok.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-0708-1603>

АКТУАЛЬНІСТЬ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН «ПОЛІТОЛОГІЯ» ТА «ГЕОПОЛІТИКА» СТУДЕНТАМИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ»

В сучасних умовах воєнного стану, введеного у зв'язку з широкомасштабною агресією російської федерації проти України, значення

та необхідність вивчення навчальних дисциплін «Політологія» та «Геополітика» постійно зростає. Як відомо, ці названі науки почали викладатися в університетах України тільки в пострадянський період з 1991-1995 років, хоча в західних демократичних країнах вони вже давно набули статусу загальнонавчаних самостійних навчальних дисциплін в освітніх та науково-дослідних закладах.

Так, вперше політологія як відносно самостійна наукова дисципліна зародилася в США, найбільш демократичній державі світу порівняно навіть з європейськими державами. При Колумбійському коледжі США (пізніше перейменований у Колумбійський університет) у 1857 р. була створена перша в світі кафедра історії та політичної науки, а вже у 1903 р. усі політологи в США об'єдналися в Американську асоціацію політичних наук. Цікавим фактом було те, що у 1948 р. на організованому ЮНЕСКО в Парижі міжнародному колоквіумі політологів було завершено процес конституювання політології як науки. Саме тоді ЮНЕСКО відіграла значну роль у поширенні політичної науки та прийняла рекомендацію про необхідність викладання цієї нової науки «Політології» у вищих навчальних закладах країн-членів ЮНЕСКО. Майже усі демократичні країни Заходу тоді прислухалися до цієї рекомендації та внесли в навчальні плани «Політологію» як обов'язкову навчальну дисципліну і тільки СРСР наклав на неї ідеологічну заборону.

Саме з того часу викладання обов'язкової навчальної дисципліни «Політології» у вищих навчальних закладах є показником ступеню демократичності суспільства в усіх країнах. Слід зауважити, що «тривала відсутність в Україні політології як окремої науки й зведення її до досліджень у межах історії КПРС, ... що перебувала до 1990-х рр. під державним контролем та впливом ідеологічних догм, мала низку негативних наслідків» [1, с.17]. Отже, як слушно стверджують автори фундаментальної двотомної колективної монографії «Політична наука в Україні. 1991-2016 рр.» можна констатувати, що «справжній розвиток політології як науки в

Україні стає можливим лише з досягненням державної незалежності. З 1990 р. політологію як науку і навчальну дисципліну почали викладати в українських закладах вищої освіти» [2, с. 18]. Тому для майбутніх фахівців-міжнародників конче потрібно і актуально для підтвердження демократичності українського суспільства та формування своєї фундаментальної освіти мати можливість прослухати на бакалаврському рівні вищої освіти курс обов'язкової навчальної дисципліни «Політологія».

Нові реалії сьогодення, а саме широкомасштабна агресія росії проти України, а також конституційно закріплені цілі та прагнення України з набуття членства в ЄС та НАТО вимагають від фахівців з міжнародних відносин бути конкурентноздатними та потенційно затребуваними на ринку праці. Для цього потрібно опанувати знаннями з відносно нової міждисциплінарної науки та навчальної дисципліни «Геополітики», доля якої нагадує долі генетики та кібернетики, які довго замовчувалися та визнавалися псевдонауками. Термін «геополітика» складається з двох слів і перекладається з грецької мови: *geo* – земля, *politicos* – мистецтво управління державою. Традиційно геополітику розглядали як науку, що вивчає «просторово-географічні аспекти міжнародних відносин (просторове розташування країни, розмір території, природні ресурси, кількість населення та ін.) та питання здійснення зовнішньополітичної експансії держави за допомогою сили» [3, с. 9].

Слід зазначити, що «Геополітика» призначена ознайомити з основними засадами, поняттями законами та парадигмами геополітики як науки, провідними теоріями і школами класиків геополітичної думки, тенденціями сучасних геополітичних реалій і навчити основним прийомам і методам аналізу міжнародних відносин з точки зору геополітики. При цьому теоретичні знання мають базуватися на історії виникнення геополітики, на основних ідеях її «батьків-засновників», таких, як: класичні геополітичні теорії Ф. Ратцеля, Р. Челлена, К. Хаусхофера, А. Мехена, Х. Макіндера та ін.; геополітичні теорії «конвергенції» З. Бжезінського та концепції «кінця

історії» Ф. Фукуяма; причини відродження «неосвразійства», його основні положення та методи їх реалізації в зовнішній політиці росії; геополітичні реалії і перспективи сучасного світу та його основних регіонів, а також геополітичні фактори, які визначають розвиток і зовнішню політику сучасної України [4].

В ракурсі геополітики і з точки зору вигідного географічного і геополітичного положення Україна займає на євразійському континенті унікально виняткове важливе місце, яке часто називають «географічний центр Європи» або «перехрестя між Сходом і Заходом». Також Україна має вихід через Чорне море до Середземного моря у Світовий океан і саме це є і завжди було «лакомим шматком» для агресій росії, починаючи з 2014 р. окупації Криму, ДНР та ЛНР до повномасштабного її вторгнення на територію України 24 лютого 2022 р., але росію в цій війні «очікує крах на геополітичному рівні, розпад на декілька дрібних державних утворень та економічний занепад...» [5].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Політологія: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В.С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 540 с.
2. Політична наука в Україні. 1991-2016 : у 2 т. Т. 2. Теоретико-методологічні засади і концептуальні підсумки вітчизняних до сліджень / НАН України, Ін-т політ. і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса ; редкол.: чл.-кор. НАН України О. Рафальський (голова); відп. ред. і упоряд. О. Майборода. К. : Парламентське вид-во, 2016. 688 с.
3. Кудряченко А. І., Рудич Ф. М., Храмов В. А. Геополітика : підручник. К., 2004. 296 с.
4. Маруховський О. О. Основи геополітики. Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни. К. : Ун-т економіки та права «КРОК», 2012. 89 с.

5. Коверзнев В. О. Стратегічні та геополітичні наслідки російсько-української війни. URL : <https://sud.ua/ru/news/blog/239157-strategichni-ta-geopolitichni-naslidki-rosiysko-ukrayinskoyi-viyni> (дата звернення : 27.11.2022).

ЛОСЬ О. В.

студентка, Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
LosOV@krok.edu.ua

ВОВЧЕНКО О. В.

к.е.н., доцент кафедри міжнародних відносин та журналістики,
Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
VovchenkoOV@krok.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-7502-5702>

МАРКЕТИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ НА СВІТОВИХ ТОВАРНИХ РИНКАХ

Актуальність роботи обумовлена стрімким розвитком сучасного світового ринку, конкуренція на ньому призводить до того, що підприємствам з виробництва продукції з кожним днем стає все важче і важче задовольняти потреби ринку. Значне підвищення рівня конкуренції у всіх галузях ринку пов'язане з багатьма факторами, разом з цим, незмінною залишається кінцева мета будь-якого підприємства – збільшення прибутку. Таким чином, саме маркетингова діяльність стала основним інструментом для здійснення успішної конкурентної боротьби. Також вона є важливим фактором покращення мікроекономічних показників фірми та, що не менш важливо – розвитку ринкової системи в цілому.

Для успішної реалізації будь-якої маркетингової діяльності, безумовно, потрібно комплексно дослідити усі сектори ринку – визначити потенційно готову до покупки товару цільову аудиторію. Також існує необхідність

звернути увагу на потреби та інтереси споживачів, та проаналізувати їх задля успішного продажу та просування готового продукту. Для успішної реалізації товару необхідно мати знання, як підбирати необхідні цільові ринки, розробляти ефективний комплекс маркетингу, аналізувати ринкові можливості й успішно втілювати в життя поставлені цілі.

У цілому, маркетингова діяльність спрямована на те, щоб правильно та обґрунтовано зважаючи на попит на ринку, розробляти та встановлювати стратегічні цілі й шляхи їх досягнення. Дане питання досліджують вітчизняні та зарубіжні вчені: Л. В. Балабанова [1], А. О. Старостіна [2], С. С. Гаркавенко [3], Ф. Котлер, А. Келлер [4].

Термін управління маркетингом або маркетингова діяльність зазвичай визначається як аналіз, планування, реалізація та контроль над виконанням запланованих програм, які були розраховані та встановлені для збільшення кількості цільових покупців та досягнення головних цілей будь-якого підприємства – одержання прибутку, збільшення обсягу збуту та своєї частки на ринку. Склад маркетингової діяльності можна порівняти з принципом системи математичних рівнянь, де кожна складова частина є невід’ємною, та без дотримання всіх умов неможливо отримати бажаний результат, також треба зазначити, що методи дуже часто використовуються комбіновано тому ми можемо зазначити, що це розмиває між ними рамки, та не дає можливості виділяти їх окремо один від одного.

У науковій літературі найчастіше виділяють 5 основних концепцій маркетингової діяльності, кожна з них різна і може використовуватися в тих чи інших умовах, в залежності від своєї специфіки та позиції на ринку підприємство обирає ту яка підходить йому в даний момент часу та відповідає поставленим цілям. Також хочеться зазначити, що кожна концепція має свої недоліки та переваги, тому неможливо виділити найбільш ефективну – успіх маркетингової діяльності залежить від стратегії та тактики їх використання [5].

Аналіз поняття «маркетингова діяльність» та маркетингових концепцій показав, що питання дослідження маркетингової діяльності, безумовно актуальне, адже є обов'язковою частиною функціонування підприємств у сучасних умовах. Тому можемо зробити висновок, що кожне підприємство має вміло «будувати» свою маркетингову діяльність, розробляти маркетингову стратегію та тактику дій для її досягнення.

СПИСОК ВИКОРСИТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балабанова Л. В., Холод В. В., Балабанова І. В. Маркетинг підприємства : навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2012. 612 с.
2. Старостіна А. О. Промисловий маркетинг: Теорія, світовий досвід, українська практика : підручник. К.: Знання, 2005. 764 с.
3. Гаркавенко С. С. Маркетинг : підручник. К.: Лібра, 2003. 382 с.
4. Котлер Ф., Келлер А. Маркетинговий менеджмент : підручник. К.: Хімджест, 2008. 720 с.
5. Кальницький А. Є., Копусяк Я. Ф. Стимулювання збуту: заходи та засоби, які допомагають при формуванні маркетингової діяльності підприємства. *Науковий вісник Ужгородського університету. Економіка*. 2014. №1. 95 с.

МАРУХОВСЬКИЙ О. О.

к.політ.н., доцент кафедри міжнародних відносин та журналістики,
Університету економіки та права «КРОК»,
м. Київ,

OlegM@krok.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-0708-1603>

БАГАТОМАНІТНІСТЬ КРИТЕРІВ МОДЕЛЕЙ СУСПІЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Перш ніж почати аналіз багатоманітності критеріїв моделей суспільних комунікацій, необхідно чітко визначитися з понятійно-категоріальним апаратом теорії масової комунікації. По-перше, представити визначення базового поняття «комунікація»; по-друге, розібратися в поняттях «масові комунікації» та «суспільні комунікації»; і по-третє, і це головне, необхідно з'ясувати багатоманітність моделей та теорій суспільних комунікацій.

Як зазначає автор першого в Україні підручника з «Теорії масової комунікації» професор Різун В.В., *масова комунікація* – це вид соціальної взаємодії, пов'язаної з наданням інформаційних послуг населенню, пропагуванням системи цінностей та ін., і за своїм характером виступає особливою формою соціального регулювання [1, с.21-22]. Предметом навчальної дисципліни «Теорія масових комунікацій» є «природа масової комунікації як явища у різних її аспектах..., а також різні теорії масового спілкування у зіставному аспекті» [1, с. 11].

Більшість фахівців з теорії масових комунікацій ототожнюють поняття «масові комунікації» та «суспільні комунікації», стверджуючи, що суспільні, або масові, комунікації – це такий процес повідомлення інформації *чисельно великим групам людей*, тобто *широким масам населення суспільства, соціуму*, який передається за допомогою засобів масової комунікації (ЗМК): друк, радіо, кіно, телебачення та ін. Цікаво, що визначення масової комунікації не можна витворити простим додаванням слова «маси» до слова «комунікація», тому що під «масовою комунікацією» (масовим спілкуванням, mass communication) як формою соціальної взаємодії у вигляді соціального регулювання ми розуміємо організоване спілкування, що є видом суспільно-культурної діяльності, яка відбувається у вигляді взаємопов'язаних інтелектуально-мислительних та емоційно-вольових дій, спрямованих на духовне, професійне чи інше єднання маси людей (мас)» [1, с. 60]. Основним у цьому визначенні є розуміння комунікації як *організованого спілкування*.

При цьому існують «два принципові варіанти класичної системи масової комунікації»: 1) *авторитарна система масової комунікації*, коли

маса перебуває в пасивному стані: «існує висока довіра до комуніканта, маси втрачають свідомий контроль за ситуацією, цінності, моральні засади, погляди, цілі комунікаторів збігаються». Така авторитарна система масової комунікації існує в недемократичних державах з тоталітарними або авторитарними політичними режимами, і зокрема в путінській російській федерації, саме тому там під час широкомасштабної агресії проти України 2022 р. фейкова телевізійна пропаганда має величезний негативний вплив на широкі маси населення; 2) *демократична система масової комунікації*, коли маса перебуває в активному стані: члени маси контролюють ситуацію та поведінку; відсутня висока довіра до комуніканта; цінності, моральні засади, погляди, цілі комунікаторів не збігаються [1, с. 26]. Така демократична система масової комунікації існує в демократичних державах Європи та світу, а також притаманна Україні.

Загальновідомо, що в теорії масової комунікації існують десятки розроблених моделей суспільних комунікацій. Через брак обсягу тез зосередимось на більш розширеному переліку моделей суспільних комунікацій без їх аналізу, однак цей перелік далеко не повний і може бути ще значно розширений в наступних наукових дослідженнях автора.

Метод моделювання комунікацій за різноманітними критеріями все частіше стає в центрі уваги вчених, науковців та дослідників проблематики суспільних або масових комунікацій. Так, автори підручника «Інформаційні процеси в структурі світових комунікаційних систем» А.А. Чічановський та О.Г. Старіш, [2, с. 144] зосереджуються на аналізі таких моделей, як: 1) модель Шеннона – Вінера, комунікація як трансмісія сигналу; 2) модель Якобсона, комунікація як контакт; 3) модель Шрамма, комунікація як модель загального досвіду; 4) модель Лотмана, комунікація як багатовекторна та діалогічна структура; 5) модель Гербнера, комунікація як суспільне явище та ін. [2, с. 144-148].

З точки зору організації суспільних комунікацій автор монографії «Про суспільні комунікації» Л.П. Шаян, виділяє наступні моделі: 1) модель

недостатнього залучення Г. Крагмана; 2) двоступенева модель комунікації Лазарсфельда – Берельсона – Годе; 3) трискладова модель ієрархії ефектів комунікаційного впливу М. Рея; 4) узагальнена модель досягнення кумулятивного комунікаційного ефекту Чаффі – Роузера; 5) модель Новака – Варнерида; 6) модель резонансних комунікацій Почепцова та ін. [3, с. 43-44].

За методикою, яка була запропонована Джеймсом Грюніком та Томом Хантом майже практично всі існуючі моделі суспільних комунікацій можна звести до основних чотирьох моделей: 1) модель типу «Агентство публіситі» (agent – publicity model); 2) модель суспільного інформування (public information model); 3) двостороння асиметрична модель (two way asymmetric model); 4) двостороння симетрична модель (two way symmetric model) [3, с. 45].

Окрім багатоманітності розроблених науковцями моделей суспільних комунікацій, існує багатоманітність теорій комунікацій: теорія стереотипів У. Ліппманна; теорія когнітивного дисонансу Л. Фестнінгера; теорія масової комунікації Д. Мак-Квейла; теорія спіралі мовчання Е. Ноель Ноймана, теорія порядку денного М. МакКобса і Д. Шоу та багато інших [4, с. 45].

Наведений перелік моделей та теорій суспільних комунікацій дозволяє студентам спеціальностей «Журналістика» та «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» більш глибоко познайомитись з ними в курсах «Масова комунікація та інформація» та «Теорія масової комунікації».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Різун В.В. Теорія масової комунікації : підручник для студентів галузі 0303 «журналістика та інформація» К. : Видавничий центр «Просвіта», 2008. 260 с.
2. Чічановський А.А., Старіш О.Г. Інформаційні процеси в структурі світових комунікаційних систем : Підручник. К. : Грамота, 2010. 568 с.

3. Шаян Л.П. Pro суспільні комунікації. К.: ТОВ «Група компаній «Динаміка», 2008. 180 с.

4. Іванов В. Основні теорії масової комунікації і журналістики : Навчальний посібник. За науковою редакцією В.В. Різуна. К.: Центр Вільної Преси, 2010. 258 с.

ПІДДУБНИЙ Д. Д.
студент, Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
piddubnyidd@krok.edu.ua

ВОВЧЕНКО О. В.
к.е.н., доцент кафедри міжнародних відносин та журналістики,
Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
VovchenkoOV@krok.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-7502-5702>

ІНТЕГРАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЄС: НАСЛІДКИ ТА ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРУВАННЯ УКРАЇНИ ДО ЄС

З дня отримання своєї незалежності, Україна намагалася усіма своїми силами отримати членство в Європейському Союзі. Кожного дня, крок за кроком ми йшли до нашої мети. Було кинуте велику кількість зусиль на дипломатичні зносини з іншими державами, щоб показати, що ми гідні бути членами Європейської родини. Як не дивно перші кроки довелося робити не з Німеччини, Італії або Франції. Звісно ці країни відіграють величезну роль у житті Євросоюзу, але не в житті України [1]. Для держави, найголовнішими країнами на зовнішній політичній арені стала група держав Вишеградського договору: Польща, Чехія, Словаччина та Угорщина. З трьома із них ми маємо безпосереднє сполучення державним кордоном, виключаючи Чехію [2]. Українське сьогодення тісно пов'язане з життям Європейського Союзу та Північноатлантичного альянсу. В першому випадку – через перевагу ідеї

європейського майбутнього в суспільстві та другому – через вимушену підвищену обороноздатність щодо агресії росії. З-поміж сотень різноманітних вимог по реформації та реструктуризації як самої держави, так і законодавства відповідно до Європейських стандартів одним із кроків на шляху до Європейського майбутнього стало отримання безвізового режиму з країнами Шенгенської зони.

Зважаючи на геополітичне розташування України, можна сказати, що слід налагоджувати відносини на самперед з сусідніми країнами Європейського Союзу, якими виступають більшість держав V-4 через їх економічний зв'язок з Україною та через загрозу росії. Сьогодні світом все більше поширюється тенденція глобалізації. Починаючи від США та Канади, і закінчуючи країнами Східної Європи, глобалізація проникає глибше у будову держави та впливає на пряму на законодавство. Все більшої могутності набувають транснаціональні корпорації, що розповсюджують свої філії та продукцію по світу. Світ перетворюється в мононаціональну державу, що охоплює буквально весь світ не залежно від раси, віри, способу життя та інше. Саме через це слід приділити питанню візового режиму додаткової уваги, адже він є ключем до розуміння зазначених процесів [3].

Проаналізувавши внутрішнє співробітництво країн можна стверджувати, що на сьогоднішній день воно вийшло на новий рівень за рахунок поглибленої інтеграції економіки та створення Вишеградської групи військ. Поєднання економіки та армії свідчить про непохитність та прогрес співпраці. Кожна держава отримує свої переваги від такого союзу. Важливим є той факт, що співробітництво не припиняється навіть після вступу країн до таких міжнародних структур як ЄС та НАТО. Було досягнуто співпраці між громадянами країн членів договору, закладами, релігійними та суспільними організаціями задля успішного майбутнього, розпочалося сприяння розвитку підприємств шляхом забезпечення їх функціонування в умовах ринкової економіки, створення умов для залучення іноземних інвестицій з країн Європи, прогрес у координації зусиль в сфері екології дозволяє говорити про

майбутній перехід краї на повністю відновлювальні джерела, створення умов для вільного поширення та доступу до інформації, преси та культурних цінностей сприяє поширенню Європейської ідеї в інших кутках світу та пропонує індивідуалізм як найвищу цінність в людині.

Зовнішні політичні сили країн V-4 направлені в першу чергу на економічний розвиток держав та на політичне просування вигідних для групи проектів, як наприклад Українська ідея про приєднання до ЄС і НАТО в першу чергу через вигідність такого союзу з точки зору як економіки адже Україна це надзвичайно перспективна платформа для інвестицій і новий ринок збуту, що так необхідний Європейським капіталістичним країнам, що вже вичерпали свій потенціал на інших ринках як зовнішніх та і внутрішніх, так і з боку військового питання також, адже Україна спочатку сприймалася як сіра зона між Європою та тоталітарною росією, чим знижувала напругу між двома світовими силами. Після відкритого повноцінного вторгнення та рішучого опору України, навіть Німеччина змінила своє бачення нашої держави і повністю змінила зовнішні пріоритети на користь України [4].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Visegrad Declaration. URL: <https://www.visegradgroup.eu/documents/visegrad-declarations> (дата звернення 20.04.2022).
3. Ústava České republiky. URL: <https://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html#> (дата звернення 17.04.2022).
4. Офіційна сторінка Вишеградської групи. URL: <https://www.visegradgroup.eu/calendar/1998-and-before> (дата звернення: 20.04.2022).

РВАНЕЦЬ Н. В.
курсант ННІ права та підготовки фахівців для
підрозділів Національної поліції,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
м. Дніпро
nataliarvanets@gmail.com

Науковий керівник:
КОРОГОД С. В.
викладач кафедри кримінального права та кримінології,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
м. Дніпро

ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН У ВПРОВАДЖЕННІ ФУНКЦІЇ ПРОБАЦІЇ ПРИ ВИКОНАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПОКАРАНЬ

У пенітенціарній практиці різних країн інститут пробації поділяється на певні види, створені задля виконання різних функцій при виконанні кримінальних покарань. Одним із найменш вивчених видів пробації, що викликав багато суперечок серед учених з приводу його використання, є досудова пробація. Щодо досвіду інших країн у реалізації функції досудової пробації, то можна спостерігати різні погляди та практичні застосування реалізації цієї функції органом пробації.

Інститут досудової пробації бере свій початок у країнах англо-саксонської правової сім'ї. Звіт про розслідування – це «вітрина» служби пробації. На основі якості та відповідності цього документа формується сприйняття служби у тих, від кого залежить покарання, на всіх рівнях», - говорить із цього приводу англійський учений Д. Уїтфілд. У більшості європейських країн основною функцією досудової пробації є підготовка досудового висновку для подання до судових органів. Судовий звіт є засобом прийняття об'єктивного та вмотивованого рішення у справі. На бажаність та необхідність підготовки досудової доповіді з метою надання допомоги судовим органом у визначенні потреби порушення кримінальної справи або

встановлення відповідних санкцій зазначається в Європейських правилах пробації. Проте назви звітів різняться: досудовий звіт (Молдова, Данія, Німеччина), судовий звіт (Іспанія, Естонія, Англія та Уельс, Ірландія, Латвія, Словаччина), звіт про оцінку (Румунія), звіт про соціальне розслідування (Болгарія, Фінляндія, Франція, Угорщина, Швеція). В інших державах, де є досудова пробація, воно не вважається підставою для винесення судом обвинувального вироку, а лише попередньою інформацією про особу обвинуваченого.

У Сполучених Штатах досудова пробація означає є формою покарання, за якої обвинувачений погоджується дотримуватись умов випробувального терміну доти, доки вирок не стане остаточним. Слід також зазначити, що досудова пробація буде надана лише в тому випадку, якщо обвинувачений не має судимостей, погоджується на досудові випробувальні програми та відповідає певним критеріям, таким як: відсутність двох або більше судимостей; не є наркоманом; посадова особа не звинувачується у зловживанні довірою; не буде пред'явлено звинувачення у скоєнні злочину проти національної безпеки. Після закінчення терміну попереднього випробувального терміну звинувачення з нього буде знято. Отже, особа під кінець не має судимості та, відповідно, держава не витрачає час на розслідування злочинів та покарання, яке обвинувачений уже відбув у вигляді досудової пробації.

Досудова пробація в Україні застосовується на стадії судового провадження щодо осіб, які обвинувачуються у скоєнні злочину, і полягає у складанні досудової доповіді - письмової інформації, що характеризує особу обвинуваченого. Основною функцією досудової пробації в Україні є надання досудових доповідей на підготовче судове провадження для попередньої характеристики особи, яка вчинила злочин. [2]

Таким чином, можна зробити деякі висновки. Досудова пробація за кордоном виконує різноманітні соціальні, кримінальні, судові та кримінально-правові функції по відношенню до певних груп осіб, які

переважно не мають значного кримінального досвіду та глибокої особистісної кримінальної деформації. Можна виділити такі функції досудової пробації в різних країнах: 1) функція інформування суду з метою винесення об'єктивного та обґрунтованого рішення у кримінальній справі; 2) функція гуманного помірника стосовно застосування державного примусу, аналогічного кримінальному покаранню; 3) як форма досудової допомоги обвинуваченому, як спонукання до самовиправлення, корекції власної поведінки та виключення самогубства. [3]

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вітфілд Д. Вступ до служби пробації : монографія. Київ : Атіка, 2004. 236 с.
2. Богатирьов І. Г., Лучко С. В., Пузирьов М. С. Соціальна робота із засудженими в Україні: навч. посіб. / за заг. ред. І. Г. Богатирьова. Київ: ВД «Дакор», 2013. 200 с.

ФІГУРСЬКА Л. В.

к.т.н., доцент, Одеський національний технологічний університет,
м. Одеса,

fhurska@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-5555-6888>

АКТИВІЗАЦІЯ МІЖНАРОДНОЇ РОБОТИ НАУКОВЦІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Головними завданнями міжнародної діяльності вузу є: академічна та наукова співпраця із закордонними навчальними закладами та науково-дослідницькими організаціями; встановлення та підтримка зв'язків з дипломатичними представництвами інших держав; допомога студентам та співробітникам університету в участі у міжнародних програмах; залучення до навчання іноземних студентів; запрошення на роботу викладачів, учених-

дослідників із вузів інших країн; координація роботи факультетів та кафедр з підвищення ефективності міжнародних договірних відносин із закордонними партнерами; надання сервісних послуг щодо прийому закордонних фахівців і студентів у вузі, а також відрядження за кордон науково-педагогічних, адміністративних працівників і студентів університету в рамках договірних відносин із вузами-партнерами або в рамках, виділених міжнародними організаціями грантів; організація мовної практики студентів за кордоном; організація мобільності наукового-педагогічного та адміністративного складу та студентів; підготовка, обробка, збір даних про міжнародні програми, фонди, донорські організації; пошук зарубіжних університетів-партнерів; прийом закордонних гостей та делегацій; реклама університету за кордоном; розробка і виконання інноваційних проектів; розробка та виконання міжнародних договорів; участь у міжнародних форумах, конференціях, семінарах; участь у міжнародних програмах та проектах із залученням грантів; участь університету в міжнародних університетських та студентських асоціаціях.

Основними завданнями відділу міжнародних грантів і академічної мобільності у рамках міжнародного співробітництва є сприяння реалізації функціональної стратегії інтернаціоналізації університету шляхом налагодження міжнародних зв'язків та провадження міжнародної діяльності в галузі освіти і науки; координація міжнародного співробітництва факультетів, кафедр та інших структурних підрозділів; сприяння створенню міжнародної мережі дослідників шляхом реалізації права на академічну мобільність учасниками освітнього процесу [1].

Особлива увага співробітників спрямована на розвиток міжнародної роботи у рамках проектів Еразмус+ з мобільності студентів і викладачів, програми подвійних дипломів, підвищення кваліфікації/стажування викладачів у провідних наукових і навчальних закладах світу, виконанні досліджень у рамках міжнародних проектів (грантів), реалізація міжнародної

практики за кордоном та виконання інших задач, що зв'язані з міжнародною діяльністю.

Одним з пріоритетних завдань з початком війни в Україні є збереження студентства та наукового потенціалу країни. Для МОН України безперечним і стратегічним пріоритетом залишається безперервність навчання та створення безпечних умов освітнього процесу як для студентів так і викладачів [2].

Відділ міжнародних грантів і академічної мобільності продовжує комунікацію та співпрацю з зарубіжними університетами, отримує підтримку від університетів-партнерів з їх чіткою позицією засудження російської агресії. Відбувається активізація з інформування науковців про можливості закордонних стажувань в університетах (та наукових лабораторіях) країн-партнерів. Деякі університети партнери знайшли можливість у рамках існуючих договорів програми Erasmus+ збільшити кількість мобільності для наших викладачів та подовжити терміни мобільності студентів.

З початком війни в Україні світова спільнота об'єдналась з метою надання підтримки вченим та студентам України [3]. Одним з таких прикладів є Science For Ukraine. У перші дні війни зарубіжними колегами було створено платформу Science For Ukraine, яка є громадською групою студентів-добровольців та науковців-дослідників з академічних установ Європи та світу. Місія проекту збирати та поширювати інформацію про можливості підтримки на університетському, національному та міжнародному рівнях для аспірантів та науковців, які безпосередньо пов'язані з академічними закладами України. На платформі існують можливості допомогти різними способами. Є можливості, які стосуються оплачуваних посад або інших форм підтримки, які надаються науковцям і студентам, які працюють в академічних закладах в Україні. Приклади включають: стипендії, дослідницькі візити, часткова/повна зайнятість, проживання в кампусі та ін. Надається підтримка супроводжуваних членів

сім'ї, офісний простір, комп'ютер з доступом до Інтернету, доступ до бібліотеки та/або лабораторії та ін.

Метою реалізації подібних проєктів є об'єднання зусиль, наукового і освітнього потенціалу академічної спільноти, промислових компаній та адміністративних структур країн і регіонів для вирішення актуальних завдань, що стоять перед суспільством, а саме збереження наукового потенціалу України у період війни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Фігурська Л. В., Чернега І. С. Участь у міжнародних наукових проєктах як запорука розвитку компетенції науковців. // Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-методичної конференції «Забезпечення якості вищої освіти» 08 - 10 кв. 2020 / Одес. нац. акад. харч. технологій. Одеса, 2020. С. р. 294-295.

2. Мардар М. Р., Фігурська Л. В., Левчук Ю. С. Міжнародні можливості для науковців України в умовах воєнного стану. // Збірник матеріалів IV-ї Всеукраїнської науково-методичної конференції «Забезпечення якості вищої освіти: підвищення ефективності використання інформаційних технологій у здійсненні освітнього процесу», 13-15 квіт. 2022 р. / Одес. нац. акад. харч. технологій. Одеса, 2022. С. 428-429.

3. Підтримка освіти і науки України під час війни / М-во освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/diyalnist/mizhnarodna-dilnist/pidtrimka-osviti-i-nauki-ukrayini-pid-chas-vijni>

ЦИБУЛЯ А. В.
студентка, Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
tsybuliaav@krok.edu.ua

ВОВЧЕНКО О. В.
к.е.н., доцент кафедри міжнародних відносин та журналістики,

РОЛЬ ЗМІ В МІЖНАРОДНИХ ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСАХ

У сучасній політології засоби масової інформації (ЗМІ) часто називають «четвертою владою». І справді, політику сьогодні неможливо уявити без діяльності преси, радіо, телебачення. Роль телебачення стала такою великою, що деякі політичні діячі вважають, що той, хто контролює телебачення, контролює всю країну. Більше того, в сучасному світі, де інформація постає як основна цінність, питання про роль і місце ЗМІ в соціально-політичній структурі суспільства є наріжним як для теоретиків — політологів, соціологів, правознавців, психологів, так і для практиків — політиків, журналістів.

Початок вивчення масової комунікації як соціального явища і чинника політичного процесу пов'язується у політичній науці з іменем М. Вебера. У працях О. Тоффлера аналізується роль ЗМІ в постіндустріальному, інформаційному суспільстві. М. Фуко здійснив фундаментальне дослідження владних відносин і взаємовпливу масової інформації і влади. Невід'ємною ознакою правової демократичної держави є забезпечення свободи слова, свободи інформаційної сфери, право на висловлення думки і позиції громадянина, право на отримання й поширення інформації без перешкод. Свобода слова є основою для побудови демократії та тим без чого демократичні інститути існувати просто не можуть. У сучасному цивілізованому світі свобода слова є однією з найістотніших демократичних норм конституційного ладу. Навіть короткий огляд конституцій держав, яким притаманні стійкі демократичні традиції, засвідчує це. Для прикладу, ст. 21 конституції Італії говорить: «Преса не може підлягати дозволу або цензурі...». Свобода слова є визнаною нормою й міжнародного права. Так, у

ст. 10 Європейської конвенції з прав людини зазначається: «...кожен має право на свободу самовираження. Це включає свободу мати свою думку, отримувати та поширювати інформацію та ідеї без втручання з боку влади та незалежно від кордонів...» [1, с. 84].

Сучасна політика є боротьбою за перерозподіл ресурсів, головним серед яких є ЗМІ. Нині важливу роль у житті суспільства відіграє інформація та комунікація, у зв'язку з чим політологія приділяє все більше уваги комунікативним процесам у політичному просторі. Сучасна політична комунікація є опосередкованою квазівзаємодією, яка є формою соціальної взаємодії, що створює особливу ситуацію спілкування людей в процесі обміну символічними формами. У міру технологічного розвитку засобів передачі інформації зазнає певні зміни і система політичної комунікації, а отже – політична система як така. Це пов'язано із специфікою сучасного суспільства, в якому трансльована за допомогою ЗМІ інформація відіграє особливу роль. Нині багато дослідників розглядають інформацію як найважливіше джерело влади.

Як зауважує О. Рубанець, основна схема медіакратичної взаємодії складається з трьох елементів: політики – журналістики – аудиторії. Відповідно впливи, що відбуваються в цьому трикутнику можуть визначатися як медіакратичні. За медіакратією ЗМІ не виконують свою основну функцію – інформування суспільства, а перетворюються на пропагандистів та агітаторів, що надають свої майданчики для театралізованого дійства політичних акторів. Аудиторія виступає пасивним спостерігачем цієї картинки [2, с. 415].

Фахівці виділяють два підходи до визначення медіакратії: а) етимологічний, за яким медіакратія – влада ЗМІ, бо вони фактично обирають новини, що показують, тобто формують «порядок денний» і є основними трансляторами подій. Фраза «новина не існує, якщо про неї не показує телебачення» метафорично уособлює цей підхід. Ознаки медіакратії за таким підходом: концентрація та монополізація ЗМІ; вплив медіа корпорацій та їх

власників на контент ЗМІ, на політику та поведінку аудиторії. Негативні прояви медіакратії за етимологічним підходом: формування негативних політичних думок, стимулювання байдужості, втомленості від політичної тематики, беззмістовного політичного дискурсу та конфліктного середовища обговорення, підрив соціального капіталу; деградація політичної участі еліт – зниження електоральної участі, заміна політики «змісту» на політику «обгортки»; деградація політичного процесу, зниження терміну політичне життя та розширення можливостей для влади; деградація демократичних інститутів – сакралізація політичного лідерства, зниження підзвітності політичних лідерів, перевантаження політичною інформацією; б) другий підхід до медіакратії базується на теорії політичного маркетингу, за яким фахівці знижують роль ЗМІ і стверджують, що вони не можуть бути впливовим агентом суспільно-політичного поля [3, с. 247].

Отже, ЗМІ є невід'ємним елементом процесу політичної комунікації та «зв'язною» ланкою між політикою та суспільством. Визначення ЗМІ, як «четвертої влади» підтверджує значущість діяльності та участі ЗМІ в усіх суспільно-політичних процесах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Права людини в Україні. Інформаційно-аналітичний бюлетень Українсько-Американського Бюро захисту прав людини. 1998. Вип. 21. 100 с.
2. Рубанець О. Інформаційне суспільство: когнітивний креатив постнекласичних досліджень : монографія. К. : Парапан, 2006. 419 с.
3. Пелешишин А. Позиціонування сайтів у глобальному інформаційному середовищі : монографія. Л. : Видавництво Львівської політехніки, 2007. 260 с.

СЕКЦІЯ 3. РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

БОГДАН-ЗЕНЧЕНКО Є. Г.

студент, Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,

ybzenchenko@gmail.com

Науковий керівник:

МАРУХОВСЬКА-КАРТУНОВА О. О.

к.філос.н., доцент, зав. секції суспільних наук,
Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,

OlgaM@krok.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-5207-0671>

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕОРІЇ ЛЬЮІСА КОЗЕРА ДЛЯ АНАЛІЗУ СУЧАСНИХ КОНФЛІКТІВ ТА ВІЙН

Аналіз соціально-політичних проблем за допомогою наукових теорій стає все більш актуальним поряд зі збільшенням протиріч у сучасному світі. Розуміння сучасних конфліктів та війн вимагає абстрактного та відособленого підходу до соціально-політичних та економічних проблем загалом, що дозволяє відкинути упередження, суб'єктивність, політичні погляди та інші категорії, які у свою чергу суперечать науковому підходу. Тільки незаангажований погляд на предмет дослідження дає можливість до розуміння інтересів, цілей та мотивації країн, соціальних груп та окремо взятих індивідуумів. Це відкриває ширші можливості до прогнозування розвитку конфліктних ситуацій та можливих сценаріїв їх завершення.

Цілісний підхід до проблем вивчення соціального конфлікту розробив видатний американський вчений, один із засновників теорії соціального конфлікту *Льюїс Козер* (1913-2003 рр.) у своїй відомій праці «*Функції соціального конфлікту*» [1]. Головну закономірність конфлікту, Л. Козер вбачав в тому, що розбіжності між «нашою» групою та іншими, «чужими» групами виникають в конфлікті та через конфлікт. Ворожість та взаємний

антагонізм підтримують цілісність системи, встановлюючи рівновагу між складовими її частинами. Конфлікт сприяє зміцненню ідентичності групи та збереженню її «кордонів» по відношенню до оточуючого соціуму. Це відбувається, коли представники однієї групи згуртовуються по причині ворожості до іншої групи, яка може проявлятися в непрямому запереченні цінностей чи груп, на які скеровані негативні емоції та злоба, поєднана з заздрістю. Стан ворожості виражає схильність до конфлікту, але для переходу до дії, група має бути переконана та усвідомлювати, що насправді чогось позбавлена, а будь-яке обґрунтування встановленого порядку між бути відкинуте. [1, с. 55-58].

Основні питання, що розглядаються Л. Козером є наступні: 1) причини конфлікту; 2) *гострота конфлікту*; 3) *тривалість конфлікту*; 4) функції конфлікту. 5) наслідки конфлікту. Так, аналізуючи питання *гостроти конфлікту* Л. Козер формулює деякі твердження, що сьогодні не втрачають актуальності, і за допомогою яких можна проаналізувати агресивну війну, яку розпочала російська федерація 24 лютого 2022 р. *Гострота конфлікту* залежить від емоцій, тобто чим більше емоцій він викликає у учасників, тим він є гострішим. Прояв негативної емоційної складової конфлікту з російською федерацією ми спостерігаємо від 24 лютого 2022 р. Так, з початком повномасштабного вторгнення рф в Україну конфлікт викликає набагато більше емоцій в українців та в цілому світі, ніж у 2014 р., саме це й вплинуло на його гостроту. Якщо конфлікт має історичне тло, тобто якщо між учасниками вже були конфлікти або війни у минулому, тим сильніші їх негативні емоції стосовно подальших конфліктів. Історичним тлом у даному випадку можемо вважати окупацію росією у 2014-2021 рр. Криму, частково Донецької та Луганської областей, що й пояснює зараз більшу негативну емоційність українців в порівнянні з минулими роками. Виходячи з положення, що інтереси породжують стан ворожості і потенційно призводять до конфліктів, інтереси груп або країн заслуговують окремої уваги при аналізі протиріч. Якщо конфлікти знаходяться за межами індивідуальних

інтересів, тобто на більш високому рівні, тим гостріші конфлікти. Конфлікти виходять за межі особистих інтересів, коли проявляється ідеологічна єдність групи або країни, яка цілісно усвідомлює конфлікт [2, с. 10]. Війна 2022 р. є прикладом напруженого конфлікту саме через нереалістичні цілі російської федерації. В цьому випадку ймовірність компромісу є низькою, а сам конфлікт є вкрай гострим, адже інтереси російської федерації є нереальними та такими, що складно піддаються інтерпретації.

Розглядаючи *питання тривалості конфлікту*, Л. Козер пропонує кілька важливих положень для прогнозування часу перебігу конфлікту. Конфлікт є більш тривалим у випадку, коли цілі протилежних сторін не є обмеженими. Перемога може мати різний символічний зміст для протилежних сторін, а тому, чим менше інтерпретацій перемоги чи поразки можуть дати учасники, тим тривалішим є конфлікт. Як вже зазначалося інтереси російської федерації є складними в інтерпретації, її наміри постійно змінюються впродовж війни, тобто цілі не є обмеженими. Це саме твердження є релевантним щодо України, цілі якої теж не є обмеженими: від повернення територій станом на лютий 2022 р. або краще станом на 1991 р. до розвалу російської федерації у її нинішньому імперському вигляді. Виходячи з вищенаведених положень теорії Л. Козера, є підстави сумніватися в швидкому закінченні війни, а також в зменшенні напруги та гостроти [2, с. 11].

Варто наголосити, що для науковця, вивчення будь-якого конфлікту чи війни, є надважким завданням, коли він перебуває всередині досліджуваного явища. Російська широкомасштабна агресивна війна проти України є одним з найбільш глобальних конфліктів ХХІ століття, яка підкреслила вкрай важливе положення теорії Л. Козера, що вже вплинуло та прискорило процес формування української національної ідентичності, а саме твердження, що «конфлікт – це форма соціалізації» [1, с. 52]. Наукове пізнання та об'єктивний аналіз російсько-української війни тільки проходить етап емпіричного накопичення даних, наступним кроком є їх аналіз та осмислення

за допомогою теоретичних методів, що дозволить переосмислити, доповнити або спростувати положення теорії соціального конфлікту Л. Козера.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

6. Козер Л. Функции социального конфликта. М. : Идея пресс, 2000. 205 с.

7. Боднар В. І. Теорія позитивно-функціонального конфлікту Л. Козера. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Політологія, Соціологія, Філософія*. Вип. 14. 2010. С. 8-12.

ВОВЧЕНКО О. В.

к.е.н., доцент кафедри міжнародних відносин та журналістики,
Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,

VovchenkoOV@krok.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0001-7502-5702>

УВАГА ДО МЕДІАГРАМОТНОСТІ: ІСТОРІЯ ПИТАННЯ

Історію медіаграмотності неможливо розглядати без згадки про появу самих засобів інформації (камери, радіо, телебачення, Інтернету). Тобто, починаючи від винайдення у 1834 р. британським математиком Д. Горнером зоетропе [1] до широкого використання Інтернету, як основного та найпопулярнішого ЗМІ. Проте першими кроками навчання медіаграмотності можна вважати намагання Британського інституту кіно наприкінці 1920-х – на початку 1930-х років знайомити користувачів ЗМІ аналітичним навичкам. У ці ж роки в США розпочалася кампанія з навчання громадян бути більш критичними споживачами медіа, якою займалася Вісконсинська асоціація мовників [2]. Найстарішою організацією, яка й сьогодні продовжує займатися питаннями медіаграмотності, вважається Національна рада з питань телемедіа.

Ці початкові зусилля тривали до 1960-х років та були направлені на захист студентської молоді від надмірного та нерозумного користування медіа. Проте, вплив ЗМІ продовжував зростати, навіть коли інтерес до медіаграмотності знижувався. У 1960 році канадський спеціаліст по комунікаціях М. Маклюен розпочав північноамериканський освітній рух, створивши навчальну програму для старшокласників «Розуміння нових медіа», але вона виявляється занадто складною для використання в школах. Тому, він написав навчальний матеріал для Національної асоціації освітніх мовників (NAEB) за контрактом з Управлінням освіти Міністерства охорони здоров'я, освіти та соціального забезпечення США [3]. Також, лідерами в області медіаграмотності були два канадські дослідники Б. Дункан та Дж. Пандженте. Останній займається розповсюдженням медіаграмотності і до сьогодні. Дж. Пандженте є співавтором відомого підручника з медіаграмотності «Media Literacy Resource Guide» [4], який було перекладено на багато мов світу. Він також став продюсером навчальних відеофільмів з медіаосвіти, які неодноразово отримували призи на міжнародних кінофестивалях.

Б. Дункан у своїх дослідженнях виділив три хвилі медіаграмотності:

1. 1960-ті – 1980-ті роки – цю хвилю найкраще характеризує проєкт Центру медіаграмотності «Голоси медіаграмотності»;
2. 1990 рік – розпочалася з конференцій в Університеті Гвельфа, Онтаріо (1990 рік) та Аспенському інституті (1992 рік);
3. 1995 рік – розпочалася з проведення Конференції з медіаосвіти в Буні, Північна Кароліна.

Також, саме на початку 1960-х років важливість ЗМІ для покращення соціального розвитку та налагодження діалогу через міжкультурні кордони підтвердило ЮНЕСКО, шляхом підготовки конкретних програм та стратегій, які були направлені на залучення різних ЗМІ. Також, ЮНЕСКО активно сприяє забезпеченню вільного доступу до знань, визнаючи важливу роль, яку відіграє медіаосвіта у підготовці молодого покоління. Саме термін

«медіаосвіта» вперше прозвучав на спільному засіданні сектору інформації ЮНЕСКО та Міжнародної ради з кіно та телебачення у 1973 році [5]. Таку тактику підтримки розвитку медіаграмотності ЮНЕСКО продовжує вести і до сьогодні, вводячи принципи та правила медійної та інформаційної грамотності, проводячи різноманітні заходи з даної тематики [6].

ЮНЕСКО провела дослідження про те, які країни включають вивчення засобів масової інформації у навчальні програми різних шкіл як засіб у галузі медіаосвіти. В опитуванні взяли участь 72 експерти з медіаосвіти з 52 країн світу, яке показало, що: медіаграмотність виникає у контексті формальної освіти; медіаграмотність залежить від партнерських відносин з медіаіндустрією та засобами масової інформації; існує сильна дослідна спільнота, яка вивчила потреби педагогів та перешкоди для майбутнього розвитку.

Хоча прогрес у всьому світі нерівномірний, всі респонденти усвідомили важливість медіаосвіти, а також необхідність офіційного визнання цієї важливості з боку урядів країн [7]. Поширення медіаграмотності також стало політикою уряду Великобританії, шляхом закріплення в Законі «Про комунікації» (2003 рік). У 2006 році медіаграмотність була включена до порядку денного урядом Нідерландів як важлива тема для голландського суспільства.

Поява та розвиток Інтернету розпочинає новий етап відродження цікавості до медіаграмотності, що стане темою наших подальших досліджень.

Отже, історія медіаграмотності досить довга та поєднується з розвитком суспільства. Дослідження показує, що головну роль в процесі медіаграмотності займає державна політика, яка заохочує та стимулює суспільство до застосування можливостей медіа у всіх сферах життєдіяльності. Увага до даного питання на рівні міжнародних організацій лише підтверджує важливість вивчення та глибшого дослідження теми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Make your own zoetrope at home. URL: <https://www.oscars.org/news/make-your-own-zoetrope-home#:~:text=A%20pre%2Dcinema%20device%2C%20the,form%20of%20motion%20image%20viewing>
2. Wisconsin Broadcasters Association. URL: <https://www.wi-broadcasters.org/>
3. McLuhan H. M. Report On Project In Understanding New Media. Published by National Association of Educational Broadcasters, No Place, 1960. 269 p.
4. Media Literacy: Resource Guide. Canada : Ministry of Education. 1989. 232 p.
5. Іванов В., Волошенюк О., Кульчинська Л. Медіаосвіта та медіаграмотність: короткий огляд. К. : АУП, ЦВП, 2011. 58 с.
6. UNESCO. URL: https://www.unesco.org/en/search?category=Unesco.org&text=media+literacy&f%5B0%5D=source-website%3Aa8408b86-f0b0-48be-b255-140df27e8910&sort_by=unesco_date
7. Media Literacy. URL: https://webarchive.loc.gov/all/20150114214920/http://portal.unesco.org/ci/en/ev.php-URL_ID=27056&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

ДЕРЖАК Н. О.

к.е.н., доцент кафедри маркетингу та поведінкової економіки,
Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,

DerzhakNO@krok.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-0121-621X>

БОКОВА М. А.

студентка, Фаховий коледж Університету «КРОК»,
м. Київ,

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПАБЛІК РИЛЕЙШНЗ У США

Паблік рилейшнз, як ми знаємо, був від самого початку, як тільки з'явилася людина. Ще з давніх-давен люди почали комунікувати для досягнення своїх потреб. Спочатку це було в доволі прямолінійному вигляді, але потім, з розвитком людства, це переросло в уміння переконувати і зацікавити, що згодом і отримало назву «Public Relations». Сучасне поняття про науку Public Relations пов'язане з програмною заявою третього Президента США Р. Джефферсона, який ще в 1802 р. наполягав на створенні суспільно-політичних організацій, які могли б розповсюджувати довірчу інформацію, управляти комунікаційними структурами і, тим самим, створювати простір перевіреної інформації.

У давні часи представниками прес-посередництва виступали пересувні цирки й театральні трупи, що наймали фахівців, найчастіше серед колишніх журналістів. Популярними засобами значилися контрамарки репортерам як прозорий натяк на характер зворотної послуги, загрози забрати з газети замовлення на оголошення, рекламу, якщо та надрукує щось погане про виставу.

Далі було так. Едварда Бернайза проголосили «батьком PR» після його революційних PR-кампаній у 30-ті рр. XX ст. Ідея вшанування Т. Едісона також належала йому. Він же мав мету розповідати зовсім не про ювілеї, а використовував історичні річниці Т. Едісона на користь компанії «Дженерал Електрик». Ювілейні урочистості користувалися популярністю серед преси. З самого початку було зрозуміло, що газета все-таки не ризикне обійти мовчанням факт ювілею, тим паче, якщо у ньому брали участь імениті персони Америки. Однак, майже ніхто не здогадався, що все це було влаштовано спеціально. Бажаний результат був досягнутий. Після свята уряд і американська громадськість почали сприймати «Дженерал Електрик» більш

прихильно, ніж до урочистостей. Подібну техніку модифікували у кожному конкретному випадку, згодом вона почала часто використовуватися Бернайзом, наповнивши доктрину PR новим змістом і вагомістю [3].

У 1992 році Ед. Берніз намагався PR-діяльність оформити як офіційну професію, але не вдалося. PR, як професія, з'явилася порівняно нещодавно. У 1998 році була створена найпотужніша Асоціація PR-фірм (основоположник Джек Берген), яка стала першою галузевою організацією в цій сфері.

У результаті розвиток вільного підприємництва став фундаментом, на якому почали формуватися потреби у спеціальній системі політичних PR [9].

У США, на відміну, наприклад, від Китаю, доволі відкритий процес комунікацій. Там активність окремих осіб і компаній, а також самі соціальні мережі зазвичай мають публічний характер. США, як правило, використовує соціальні мережі як інструмент паблік рилейшнз. Також усі переговори зосереджені на принципах обох сторін [5].

Серед найпоширеніших PR-кампаній можна виокремити такі їх напрями:

1. загальний (розвиток зв'язків із широкою і ключовою аудиторіями);
2. міжнародний (вплив на громадськість однієї або кількох країн);
3. загальносуспільний (використання PR у програмах в інтересах суспільства);
4. передвиборчі кампанії (участь у виборах кандидата на політичну посаду);
5. вирішення конкретних проблем (довгострокова PR-кампанія, спрямована на вирішення конкретних проблем суспільства, фірми (організації));
6. протидія кризовим ситуаціям (подолання наслідків гострих криз або надзвичайних ситуацій);
7. відносини з органами місцевого самоврядування (робота з ключовими для клієнта аудиторіями на місцевому рівні);

8. відносини з інвесторами (вплив на наявних і перспективних інвесторів, на фінансове співтовариство загалом) [7].

У сучасних умовах розвитку PR збройні сили країни є однією з найважливіших частин її діяльності, й до вступу США у Другу світову війну воно не отримувало належної підтримки з боку її керівництва. Водночас, ВМС вирішили розширити та посилити свої PR-служби. Вони набрали групу кваліфікованих фахівців у сфері PR та реклами. Численні фахівці з PR були підготовлені в роки війни і отримали високу кваліфікацію в період післявоєнного економічного піднесення [8].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Почепцов Г. Г. Паблік рилейшнз для професіоналів. К. : Ваклер, 2005.
2. Зародження основ професії ПР в США. URL: <https://referatss.com.ua/work/zarodzhennja-osnov-profesii-pr-v-ssha/>
3. Романовський О. Г., Серета Н. В., Воробйова Є. В. Основи паблік рилейшнз : навчально-методичний посібник. Х. : НТУ «ХП», 2015. 176 с.
4. Варшавська Е. Про тенденції розвитку Паблік Рилейшнз. *Маркетинг*. 2002. № 5. С. 62-69.
5. Національні особливості. Чому міжнародні PR-кампанії часто провалюються. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/pr-kampaniji-v-ssha-ta-aziji-v-chomu-riznicya-na-shcho-zvertati-uvagu-ostanni-novini-50126035.html>
6. Історія створення PR у США. URL: https://ua-referat.com/%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F_%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_PR_%D1%83_%D0%A1%D0%A8%D0%90
7. Пасько М. Паблік рилейшнз : конспект лекцій. Х. : Видавництво ХНЕУ, 2006. 92 с.
8. Обласова О. І. Специфіка PR-технологій у державній політиці США часів «нового курсу». *Наукові записки*. 2020. № 1(50). С. 289-298.

ДЕРЖАК Н. О.

к.е.н., доцент кафедри маркетингу та поведінкової економіки,
Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,

DerzhakNO@krok.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-0121-621X>

ЖИГАДЛО К. В.

студентка, Фаховий коледж Університету «КРОК»,
м. Київ,

ZhyhadloKV@krok.edu.ua

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ РЕКЛАМИ В КРАЇНАХ СВІТУ

Сучасна реклама є різною в кожній країні. У кожній нації є свої традиції та своє світосприйняття, що відображається у рекламних роботах, адже ці самі роботи створюють звичайні жителі цих країн, надихаючись повсякденними речами, характерними для їх народу. Деякі рекламні агентства можуть вважати, що з розвитком глобалізації у рекламі з різних куточків світу з'являється все більше спільних рис, але це не так. Реклама залишається неповторною, її стиль є відображенням країни та її суспільної думки. Більш того, на неї впливає не тільки культурне, а й політичне та економічне становище держави, адже у різних країнах є різні законодавчі обмеження, які можуть суттєво вплинути на створення рекламних кампаній. Також змінилися канали розповсюдження реклами. Все більшої популярності набирає реклама в Інтернеті, все ще популярним залишається телебачення, а от зовнішня реклама потроху втрачає свої позиції, хоча все ще залишається у транспорті [1; 2; 3].

З наведеної інформації на прикладі трьох країн – Великобританії, Франції та Німеччини – можна побачити, що специфіка подання реклами та її сприйняття різні у кожній з країн. У кожній країні є свої аспекти, на які вони найбільше звертають увагу, і це, звісно, накладає відбиток на всі рекламні кампанії.

Прояв рекламних особливостей у країнах світу

Компонент	Країни світу		
	Великобританія	Франція	Німеччина
Поведінка	Британці стримані, вони поважають свої традиції та відрізняються витонченим смаком. Люблять помірний гумор, а очевидність їх дратує	Французи не люблять прямолінійну рекламу. Вони цінують витонченість та люблять насолоджуватися гарними картинками	Німці цінують функціональність, логіка у них переважає над емоціями. Їм потрібні чіткі аргументи, щоб впевнитися у надійності товару. Люблять мінімалізм у візуальному оформленні
Засоби реклами	Зовнішня реклама не дуже широко застосовується, адже обмежена законодавством, найбільше її у транспорті. А от реклама в інтернеті та на телебаченні є популярною. Використовується реклама в «жовтій пресі». Досить поширеними та персональними є відносини фірм зі ЗМІ	Законодавство жорстко регулює рекламну діяльність, особливо зовнішню рекламу, яка є сильно обмеженою, але все ще наявна у транспорті та метро. Популярною є реклама в інтернеті та періодичних виданнях, також на телебаченні та радіо	На зовнішню рекламу припадає невеликий відсоток, зазвичай це транспортна реклама. Поширена реклама на телебаченні та в пресі, використовується радіо. Також широко застосовується реклама в інтернеті, розсилання листівок на електронні скриньки
Сприйняття реклами	Добре сприймається реклама, заснована на звичаях, з певною недомовленістю та приправлена тонкими жартами	Сприймають рекламу як витвір мистецтва, тому візуальна частина є дуже важливою. Реклама має «спокусити» на купівлю товару	Гарно сприймається реклама, в основі якої знаходяться факти та цифри. Має бути з якісною візуалізацією без надмірності та мати достатньо аргументів, щоб завоювати довіру німців

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Как относятся к разным видам рекламы в разных странах. URL: <http://b2bos.ru/issledovaniya/1429>
2. Карпова С. В. Міжнародна реклама. 2014
3. Порівняльна характеристика споживачів і особливості рекламних комунікацій в країнах США, Японії, Європи, України. URL: <http://www.managerhelp.org/hoks-312-2.html>
4. Як вимірюють зовнішню рекламу у Великобританії. URL: <https://www.icoa.org.ua/ua/pres-tsentr/yak-vymiriuiut-zovnishniu-reklamu-u-velykobrytanii>

5. Розвиток рекламної діяльності у Франції. URL:
<https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://ppt-online.org/72869&ved=2ahUKewiKpzb4pLr7AhXX6CoKHaWvC-oQFnoECAkQAQ&usg=AOvVaw0tKqpj0-hFH-ORvCrNulmw>

6. Медіасистема Німеччини — Вікіпедія [Медіасистема Німеччини](#) —
[Вікіпедія \(wikipedia.org\)](#)

ДЕРЖАК Н. О.

к.е.н., доцент кафедри маркетингу та поведінкової економіки,
Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,

DerzhakNO@krok.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-0121-621X>

ТКАЧЕНКО К. С.

студентка, Фаховий коледж Університету «КРОК»,
м. Київ,

TkachenkoKS@krok.edu.ua

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ПАБЛІК РИЛЕЙШНЗ В ІТАЛІЇ

Поняття «паблік рилейшнз» (комунікації з громадськістю, PR, зв'язки з громадськістю) поступово стає візиткою нашої епохи. Набагато частіше сьогодні ми можемо відчувати особливості паблік рилейшнз у США, Великобританії, Франції та Нідерландах, що не скажеш про таку країну, як Італія. Тому наша робота присвячена саме глибшому, детальнішому дослідженню особливостей паблік рилейшнз (PR) Італії, так як це питання вивчене недостатньою мірою. Зв'язки з громадськістю стали активно розвиватися в Італії ще з літа 1943 р. У наш час, за недавньою оцінкою Італійської федерації зі зв'язків з громадськістю, з кожним роком зростає роль стратегічного планування в PR, а також у сфері захисту навколишнього

середовища та соціальних комунікацій. З 2006 року в професійній сфері PR-менеджери стали займати керівні позиції у компаніях та впливати на стратегію компанії загалом [1].

У ході дослідження було з'ясовано, що в Італії існують сьогодні такі асоціації з публік рилейшнз: Італійська федерація зі зв'язків із громадськістю (Italian Federation of Public Relations — Federazione Relazioni Pubbliche Italiana); Італійська асоціація PR-агентств повного циклу (Italian Association of Public Relations Agencies — Associazione Agenzie di Relazioni Pubbliche a Servizio Completo); Асоціація комунікаційних агентств (Association of Communication Agencies — AssoComunicazione — Associazione delle Imprese di Comunicazione); Італійська асоціація університетських практиків комунікації (Association of Italian University Communication Practitioners — As Sociazioni Italiana Comunicatori d'Universita); Італійська асоціація рекламистів (Italian Association of AdVertising Practitioners — Associazione Italiana Pubblicitari Professionisti); Італійська асоціація громадських та інституалізованих комунікацій (Italian Association of Public and Institutional Communication - l'Associazione Italiana della Comunicazione Pubblica e Istituzionale) [2]. За протоколом Global Alliance, потрібно, щоб у кожній національній асоціації були свої етичні правила, відповідні народним стандартам. Ferpi - найстаріший інститут публік рилейшнз в Італії. Італійська федерація зі зв'язків із громадськістю була заснована 1970 р. і є першим PR-об'єднанням у цій країні. Федерація представляє професіоналів у галузі зв'язків із громадськістю, які займаються комунікаційним аспектом взаємовідносин та взаємодії різних організацій. Друга найбільша організація з публік рилейшнз в Італії ASSOREL. Це найбільш динамічна зі всіх асоціацій в Італії. У 1986 р., спільно з іншими асоціаціями з публік рилейшнз, Assorel заснувала ICCO – міжнародну організацію, яка об'єднує всі асоціації зі зв'язків з громадськістю у провідних країнах. Нині членами цієї асоціації є 52 PR-агентства, серед них такі великі світові гравці, як Burson-Marsteller, Edelman, Weber Shandwick, Ketchum [4]. Кілька років тому модні журнали

відзначили нову тенденцію у виробництві одягу та аксесуарів. Вона проявляється у прикрашанні модного товару, предмету одягу чи аксесуару логотипом італійської марки. Виробники кинулися покривати свої вироби логотипами, а споживчий попит на ці речі перетворився на ажіотажний. Тенденцію журналісти охрестили логоманією. Англійці навіть розробили національний бренд Італії, який, на думку чиновників, допоможе Італії залучити в країну більше туристів. Слоган Італії англійською мовою звучить як «Italy leaves its mark» (Італія залишає слід) [3]. Таким чином, було виявлено, що до основних тенденцій сучасної італійської PR-практики можна віднести такі: 1) існують потреби в більшій спеціалізації у конкретних галузях або сферах діяльності та в сполученні інноваційної і творчої діяльності, здатної пропонувати персоналізовані й оригінальні рішення для клієнтів; 2) зростає значення соціальних медіакомунікацій: практики зі зв'язків із громадськістю й керівники різних приватних і громадських організацій активно використовують соціальні медіа, чітко розуміючи потенціал віртуальних комунікацій та їх недоліки, пов'язані з контролем вірогідності й точності постачальників інформації. Проте, моніторинг, контроль і оцінка впливу соціальних медіа, як і раніше, є проблемою для більшості італійських організацій; 3) зростає потреба в більшій професіоналізації й структурованості урядових зв'язків із громадськістю у державних організацій, оскільки державні службовці покликані сьогодні грати більш діалогічну роль у суспільстві шляхом сприяння й заохочення участі та зацікавленості громадянської спільноти у своїх рішеннях [5].

З усього вищесказаного можна зробити висновок, що, будучи важливим засобом побудови гармонійних відносин між організацією і її громадськістю, паблік рилейшнз стають необхідним інструментом узгодження інтересів у будь-якій сфері життя суспільства, у будь-якій країні – чи то Італія, чи Україна. На наш погляд, Італія - це країна, де широко застосовують інструменти паблік рилейшнз. На даний момент в Італії функціонують безліч асоціацій з PR, які допомагають будувати відносини

організацій з громадськістю. Італія постійно займається просуванням своїх відомих брендів, придумує нові «фішки», логотипи і тому подібне. Проте і в Італії є свої нюанси сучасної італійської PR-практики, які потребують, на нашу думку, вдосконалення та більшого професіоналізму. Перспективи подальшого дослідження європейського PR, на наш погляд, пов'язані саме сьогодні з вивченням досвіду окремих країн і можливостями його адаптації до умов України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Питайчук Л. PR-індустрія в Європі в посткризовий період. *Віче*. № 12, червень 2011. URL: <http://www.viche.info/journal/2607/>
2. Valentini C. Italian public relations in a changing world: Historical overview, current questions and future challenges. *PRism* 6 (2), 2009. URL: http://praxis.massey.ac.nz/prism_on-line_journ.html.
3. Thinking about PR in Europe? Five considerations before you board that flight. URL: <http://blog.lewispr.com/2019/09/european-pr.html>
4. Європейський PR-Конгрес. URL: <http://uapr.com.ua/ua>
5. Women in Public Relations in Europe: From. Where to Where. URL: <http://www.euprera.org/?p=80>

ЗАМОГИЛЬНА А. В.

здобувач, Черкаський національний університет
ім. Богдана Хмельницького,
м. Черкаси,
alina.zamohulna18042001@gmail.com

Науковий керівник:

БОГУСЛАВСЬКА С. І.

д.е.н., професор, здобувач, Черкаський національний університет
ім. Богдана Хмельницького,
м. Черкаси,

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

В епоху розвитку соціальної інформації неможливо уявити світ без комунікації, оскільки головну роль відіграє інформація, яка поширюється в часі та просторі різними каналами, методами та засобами. У даний час значно зросли потоки інформації й інтенсивність обміну інформацією, ускладнився процес інформатизації та глобалізації. Відтак, комунікаційне середовище стає важливим фактором ефективного функціонування суспільства і його підсистем. В основі формування феноменів соціальної комунікації лежить специфіка конкретно-історичних умов та суб'єкт-об'єктна спрямованість дослідження. За видами спілкування поділяється на природне спілкування і соціальне спілкування. З погляду пізнання, соціальна взаємодія стає вищим рівнем узагальнення теорії соціальної взаємодії. Суть спілкування зводиться до встановлення зв'язків, моделювання знань, цілеспрямованої передачі емоцій, почуттів, емоцій, інформації. Соціальна взаємодія може розглядатися як рух соціальної матерії, структури якої створюють простір соціальної комунікації, оживлений духовністю мислячого суб'єкту – людини. Найактуальнішим завданням дослідження соціальної взаємодії в наш час є проблема забезпечення сумісних дій за умов формування переконань про універсальність переконань про колективні наміри, про загальні обов'язки людських спільнот [1].

Таким чином, соціальну комунікацію можна розглядати як вид соціальної взаємодії, що здійснюється за допомогою певних знакових систем, які служать необхідними засобами спілкування. Розвиток комунікації як образів, жестів, усної та письмової мови, письма та документів є етапами еволюції цього соціального явища [1]. Кожен засіб комунікації — знаки, друк, телефон, телеграф, фотографія, радіомовлення, кіно, електронні інформаційні системи — є продуктом певної історичної епохи і служить певним економічним, політичним та культурним інтересам суспільства. На цій основі формуються різноманітні соціально-комунікаційні структури [2].

Комунікація між людьми відбувається у формі спілкування як обмін загальними символічними структурами (повідомленнями), що відображають знання, ідеї, поняття, ціннісні відносини, емоційні стани та плани діяльності сторін, які спілкуються [1]. У наш час існує в основному три тлумачення слова «комунікація»: по-перше, комунікація є засобом зв'язку будь-яких об'єктів матеріального і духовного світу, тобто як певна структура; по-друге – це спілкування, в процесі якого люди обмінюються інформацією; по-третє, комунікація належить до передачі інформації та масової комунікації з метою впливу на суспільство і його складові частини.

Структура соціальної комунікації розглядається по-різному в різних концепціях. Наприклад, за Гарольдом Лассуелом, визначено п'ять обов'язкових структурних компонентів: 1) «Хто?» – комунікатор (той, хто формує та передає повідомлення); 2) «Що?» – повідомлення; 3) «Як?» – канал, спосіб передачі повідомлення; 4) «Кому?» – аудиторія, якій адресується повідомлення; 5) «Навіщо?» – ефективність повідомлення. Тому, сам комунікаційний процес науковці розглядають як систему. Згідно із системним підходом, об'єкт – це певна сукупність елементів, взаємопов'язаних один з одним і з оточенням, що утворюють цілісність та єдність.

Комунікація – це необхідна передумова функціонування й розвитку всіх соціальних систем, оскільки забезпечує зв'язок між людьми, робить можливим накопичення та передачу соціального досвіду, розділ праці й організацію спільної діяльності, спілкування. Усна комунікація дає можливість швидкого реагування обох сторін та передбачає всі нюанси особистого спілкування. Писемна і друкована комунікація здебільшого обслуговують публічну, організаційну та масову комунікацію. Особливу роль у цьому відіграють сучасні комунікаційні системи, такі як Інтернет, де, так би мовити, «електронна» комунікація досягла майже необмежених можливостей. На сучасному етапі розвитку суспільства важливе місце посідають електронні ресурси, традиційно вирізняють такі види електронних

ресурсів: локальні; мережеві; електронні ресурси комбінованого розповсюдження [2].

Отже, на сьогодні відбувається формування глобальних просторів спілкування з величезними наслідками для всіх аспектів суспільного життя, індивідів і всіх компонентів культурних систем. Комунікація в сучасному світі все більше й більше проникає в усі сфери людського існування. Інформація, що циркулює по комунікаційних каналах, перетворила суспільство в інформаційне. Соціальна комунікація поширює та зберігає соціальні знання, на яких базуються цілі соціальні системи.

Комунікація відіграє важливу роль у суспільному житті, створюючи умови для забезпечення роботи інформаційного сектора і навіть усієї соціальної сфери.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Холод О. М. Соціальні комунікації: тенденції розвитку: навч. посіб. 2-ге вид., випр. і допов. Київ: Білий Тигр, 2018. 370 с.
2. Холод О. М. Соціальні комунікації: соціо- і психолінгвістичний аналіз: навч. посіб. 2-ге вид., випр. і допов. Львів: ПАІС, 2011. 288 с.

КОШІЛЬ А. І.

студент, Національний авіаційний університет,
м. Київ

Toxmix01@gmail.com

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК МОДЕРНИЙ ЗАСІБ КОМУНІКАЦІЇ

Швидкий розвиток технологій сприяє до кардинальних змін, що відбуваються в суспільному просторі. Інтернет надає необмежений ресурс для формування комунікаційних ланок. Соціальні мережі стають одними із

домінуючих способів нашого спілкування, відкривають нові горизонти для взаємодії з іншими об'єктами комунікаційного процесу.

Кількість соціальних мереж неупинно зростає, відповідаючи потребам аудиторії й сприяє розвитку соціальної комунікації в онлайн-овому середовищі. Традиційні канали зв'язку відходять на вторинний план, адже тепер донесення необмеженої кількості інформації до людей відбувається на пряму завдяки роботі соціальних мереж [1]. Це дало змогу підвищити рівень обізнаності аудиторії, сформуваи критичне мислення, забезпечити динамічне спілкування, котре являє собою вільний потік думок з миттєвим зворотнім зв'язком.

Соціальні мережі мають ряд переваг, що привертають увагу все більшої кількості нових користувачів. Серед них мобільність, швидкість, різноманітні варіанти передавання даних, мультимедійне та інтерактивне наповнення, анонімність, легкість у користуванні. Взаємодія з декількома користувачами одночасно допомагає розумно використовувати свій час, економлячи його. Соціальні медіа інтегрують абсолютно новий набір соціальних навичок, що концентрують увагу на реалізації потенціалу учасників комунікації. Спілкування стає легшим, невимушеним. Користувачі соціальних мереж мають змогу орієнтуватись на свої позитивні властивості, акцентувати їх при розмові й формувати гарну репутацію. Також, вагомим плюсом комунікації через онлайн-ове середовище є пошук людей зі спільними інтересами. Навіть якщо Ви знаходитесь в іншій країні, в місці, де немає жодного потенціалу для реалізації себе як успішного індивіду в певній сфері діяльності, соціальна мережа допоможе знайти аудиторію з подібними зацікавленнями й об'єднати Вас.

Нещодавнє дослідження вчених показало, що люди стають співзалежними від інтернету та віддають перевагу користуванню мобільними пристроями (майже 60% румунів, які живуть у сільській місцевості, мають підключення до інтернету або доступ до нього, але менше мають

воду/каналізацію (45%), газ (10%) чи туалети у своїх домівках (36%)) [2]. Це вказує на переосмислення базових цінностей людей, надає значну роль можливості комунікувати через соціальні мережі.

Загальна концепція соціальних мереж як модерного засобу комунікації полягає у використанні технологічних можливостей на благо та розвиток суспільства. На сьогоднішній день є можливими не тільки загальноприйняті методи комунікаційного процесу, а й персоналізовані інструменти спілкування, котрі кожен користувач може підлаштувати під себе. До прикладу, наукові діячі використовують їх для обговорення поточних досліджень, дискурсів стосовно певних предметних галузей. Відкритість соціальних мереж дозволяє приєднатись до комунікації всім охочим (іншим науковцям, студентам, викладачам, журналістам).

Інтерактивний характер соціальних мереж дає можливість для детальнішого вивчення досліджень науковців завдяки коментарям інших користувачів, що можуть сформулювати новий погляд на існуючу проблему й повпливати на виробничу діяльність [3].

Соціальні мережі об'єднують мільйони людей по всьому світі. Вони беруть за основу особистість та інформаційні повідомлення, згенеровані особистістю, формуючи цим центральний елемент комунікаційного процесу. Інтернет-середовище постійно розвивається, дає можливість для вільного публічного висловлення ідей. Соціальні мережі стали життєво-важливим елементом зв'язку та прогресивною частиною розвитку загальної соціальної комунікації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Social media – a new way of communication. URL: http://rs.unitbv.ro/BU2014/Series%20V/BULETIN%20V/I-06_TALPAU-1.pdf
2. How is Social Media Influencing the Way we Communicate? URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/229463667.pdf>

3. Білан Н. І. Соціальні комунікації в інформаційному суспільстві.
Наукові записки Інституту журналістики. 2014. Т. 56. С. 168-179.

МЕЛЕВИЧ М. М.
студентка, Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
balabanoh@krok.edu.ua

ВОВЧЕНКО О. В.
к.е.н., доцент кафедри міжнародних відносин та журналістики,
Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
VovchenkoOV@krok.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-7502-5702>

ДЕЯКІ АСПЕКТИ БЕЗПЕКИ ЖУРНАЛІСТІВ, ЩО ПРАЦЮЮТЬ В НЕБЕЗПЕЧНИХ ЗОНАХ

Мета даного дослідження зумовлена тим, що під час збройних конфліктів, роль ЗМІ набуває особливого значення. Враховуючи те, що під час війни фактично відсутні організації громадянського суспільства, які могли б контролювати органи влади та збройні сили, журналісти стають головним (якщо не єдиним) джерелом неупередженої та об'єктивної інформації. Актуальність обраної теми полягає в тому, що сьогодні для багатьох журналістів військова журналістика перетворилася на небезпечну професію, яка вимагає бути в центрі подій – поряд зі смертями, насиллям, ризикуючи власним життям, адже в зоні збройного конфлікту життя і здоров'я журналіста може піддаватися великій небезпеці, у тому числі через незахищеність цифрових засобів роботи [1; 2]. Тому знання про безпеку роботи журналіста, у тому числі її цифрову складову, є першорядними, особливо враховуючі нові ситуації в небезпечних місцях роботи, ці знання стають у нагоді.

Цифрова безпека для журналістів, які працюють у зонах конфлікту — дуже широка тема, і, як і фізична безпека, потребує попередньої підготовки. Важливо пам'ятати, що рядові бійці не завжди мають доступ до всієї інформації щодо зони конфлікту, але вони хороше джерело інформації відносно того, що відбувається на місці. Бійці, які служать не на передовій, а на другій-третьій лінії оборони навряд чи будуть знати точну інформацію про передову. Чим далі від лінії фронту, тим менш правдоподібна інформація про те, що відбувається на передовій. Часто бійці ретранслюють міфи про те, що відбувається — тому краще всю інформацію від них додатково перевіряти. Дані про загиблих найкраще звіряти з лікарнями і моргами [3]. При написанні матеріалу, що стосується конфліктно вразливих груп населення, необхідно передусім дотримуватися журналістських стандартів, ретельно перевіряти інформацію мінімум у двох джерел. Ретельно оцінюйте достовірність вибраних вами джерел інформації, не використовуйте соціальні мережі як джерело інформації при висвітленні конфліктно вразливих груп. Використовуйте коментарі незалежних експертів та дійових осіб (вимушених переселенців) [4]. Залучайте альтернативні точки зору, щоб матеріал виглядав збалансовано і щоб вас не звинуватили в заангажованості. Ретельно підходьте до вибору лексем, використовуйте максимально нейтральні назви. Варто оцінювати і контекст матеріалу, аби там не було негативної конотації по відношенню до вимушених переселенців чи інших груп [5].

На жаль, журналісти та медіа продовжують бути мішенями для фізичних і цифрових атак, які можуть наражати їх на дискримінацію, небезпеку та навіть смерть під час їхньої роботи. Тому варто розуміти, як отримувати інформацію у військових та як подавати шоківі матеріали. Також, важливо застосовувати певні методи, щоб не стати жертвою дезінформації (мета поширення дезінформації, яку інформацію не можна поширювати, в кого брати інформацію про втрати, куди звертатися, якщо обірвався інтернет-зв'язок або не працюють сайти державних органів, та ін.).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Буроменський М., Штурхецький С., Білз Е., Бетц М., Шлюп К., Казанжи З. Журналістика в умовах конфлікту: передовий досвід та рекомендації : посібник рекомендацій для працівників ЗМІ. К.: «Компанія ВАІТЕ», 2016. 118 с.
2. Базові правила цифрової безпеки для журналістів-розслідувачів – рекомендації експертів. URL: <https://www.prostir.ua/?news=bazovi-pravylyatsyfrovoji-bezpeky-dlya-zhurnalistiv-rozsliduvachiv-rekomendatsiji-ekspertiv>
3. Довідник безпеки журналістів: самоохоронник у гарячих точках та при громадянських заворушеннях. Рівне : Незалежна медіа-профспілка України. 2007. 82 с.
4. Земляна І. Журналіст і (НЕ) безпека : посібник для журналістів, які працюють в небезпечних зонах. К.: Інститут масової інформації. 2016. 192 с.
5. У разі надзвичайної ситуації або війни. URL: file:///C:/Users/user/Downloads/NS-WAR_.pdf

РОМАШКО І. А.

студентка, Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
RomashkoAA@krok.edu.ua

ВОВЧЕНКО О. В.

к.е.н., доцент кафедри міжнародних відносин та журналістики,
Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
VovchenkoOV@krok.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-7502-5702>

**ЗАСОБИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ ЯК ОСНОВА ІНФОРМАЦІЙНО-
ПСИХОЛОГІЧНОГО ПРОТИБОРСТВА**

Україна стала об'єктом добре організованої інформаційної війни з боку росії, тому саме зараз актуальним є питання виявлення інформаційно-психологічного впливу (ІПсВ) та протидії йому. Останніми роками з'явилося нове слово, яке несе в собі появу нової спеціальності, яка раніше не розглядалася: айварник (від англ. I-War – військова розмова), тобто, це фахівець з управління в інформаційних війнах. Цей факт свідчить про те, що управління інформаційно-психологічною війною (ІПВ) перестане бути секретним місцем для корпоративних цілей, соціальних інтересів, а увійде в загальну сферу повсякденного життя. ЗМК є одним із ключових гравців у цьому процесі. Нині є докази ведення інформаційних війн в Інтернеті, що також підтверджує глобальність ІПсВ на людей, суспільство та владу.

З кінця ХІХ ст. під контролем і безпосередньою участю спецслужб почалися розробки методів і прийомів психологічного впливу. Найактивнішими країнами, які застосовували ці прийоми були країни Антанти та Німеччина під час Першої світової війни. У Німеччині методи психологічного впливу пов'язують з геббельсівською пропагандою, а в СРСР вони простежуються у працях В. Бехтерева «Коллективно-рефлекторне навіювання», «Коллективна рефлексологія», «Навіювання і його роль в суспільному житті», «Навіювання і натовп» [1].

У процесі стрімкого розвитку інформаційно-комп'ютерних технологій та Інтернету багато хто вбачає здійснення мрії про об'єднання людей. Це так званий вільний світ, де існує право на вільний доступ до інформації, без кордонів, і обмежень. Інтернет та нові комп'ютерні технології створюють нові соціальні простори та нові форми інформаційних соціальних мереж. Інтернет – потужна зброя проти комунікаційних бар'єрів і відкритий простір для інформаційних та інтелектуальних дебатів [2, с. 104]. Проте, комунікаційні технології стають все більш важливими у всіх сферах життя людини, а небезпека комунікаційного насильства зростає. Інформація стає предметом упорядкування та регулювання, від результатів якого залежить

використання інформації як глобального стратегічного ресурсу для добробуту суспільства, при цьому, ІІСВ на суспільство є повсюдним [3].

Актуальність безпеки нашої країни в цьому контексті підтверджена Законом України «Про національну безпеку України» [4] та Стратегією інформаційної безпеки [5].

З точки зору експертів Пентагону, ІІВ можна визначити як поєднання різних видів, прийомів і методів впливу на людей з метою зміни їх психологічного стану (поглядів, ідей, ціннісних пропозицій, установки, моделі поведінки) бажаним чином. Військове відомство США розробило програму ведення інформаційної війни на двох рівнях: урядовому та військовому.

Варто зазначити, що при ІІВ психологічний вплив на людей можна контролювати різними способами:

По-перше, це методи спілкування. Наприклад, у передвоєнний період урядове керівництво через ЗМІ прагнуло сформувати патріотичні та релігійні настрої у свого населення, організувати в масовій свідомості ядро державної політики. У той же час ворог може прагнути прищепити населенню та солдатам цього уряду корисні ідеї та погляди, відмінні від нього. У процесі він розпалюватиме національні почуття, незадоволення політичними чи економічними заходами керівництва держави, що нерідко призводить до зниження рівня морально-психологічного стану населення і особового складу збройних сил.

По-друге, психологічний вплив можна досягти військовими діями. Наприклад, з метою психологічного тиску СРСР розмістив свої війська і ракети вздовж кордону з Китаєм, у В'єтнамі, на кубинському кордоні. США кілька разів намагалися досягти своїх політичних цілей за допомогою демонстрації військової сили, відправляючи військово-морські підрозділи в різні частини світу.

По-третє, з метою психологічного впливу можливе використання системи торгово-фінансових санкцій, спрямованих на максимальне

скорочення економіки супротивника. Тому, економічні санкції (зокрема від імені ООН) були введені проти Іраку, Югославії, Куби, Лівії, Судану, росії та інших країн. Ці дії призводять до значного зниження рівня життя більшості населення, зростання захворювань, відсутності продовольчої безпеки та, як наслідок, розчарування громадян у поточній системі.

По-четверте, інтелектуальних репресій можна досягти політичними засобами. До них відноситься створення або підтримка існуючих опозиційних груп і рухів з метою здійснення тиску на урядових лідерів.

Комунікаційна діяльність на державному рівні також може виконувати завдання захисту національних інтересів, попередження міжнародних конфліктів, попередження екстремізму та терористичної діяльності, забезпечення безпеки національних інформаційних ресурсів.

На військовому рівні операції зв'язку – це сукупність операцій та їх види, які проводяться в масштабі армії, і є важливою частиною воєнних дій. Вони прагнуть досягти інформаційної переваги над супротивником і захистити свої системи управління. Тому, саме збройними силами США перед вторгненням до Іраку було вперше поставлено завдання впливати на противника ще в період загрози, тобто до початку бойових дій, для забезпечення вигідного для США спрямування процесів управління і прийняття рішень протидіючою стороною [6].

Дослідження питання теоретичної основи та практичного використання засобів інформаційного протиборства показало, що з метою досягнення політичних та військових цілей у міждержавних стосунках на сучасному етапі розвитку світової спільноти найактивніше використовуються засоби ІІсП. Також, під час ведення ІІВ психологічний вплив, який здійснюється на людей, може проводитись різноманітними засобами. Результати дослідження можуть бути використані у подальших наукових статтях та доробках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інформаційна незалежність держави. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/politolog/17286/>
2. Дзьобань О. П., Пилипчук В. Г. Інформаційне насильство та безпека: світоглядно-правові аспекти : монографія. Х : Майдан, 2011. 244 с.
3. Уханова Н. С., Бойко О. В. Проблеми інформаційного протиборства і додержання прав людини в контексті розбудови інформаційного суспільства. *Інформація і право*. 2011. № 2(2). С. 71–77.
4. Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2021 р. № 2469-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-VIII#Text>
5. Стратегія інформаційної безпеки : Указ Президента від 28 грудня 2021 року № 685/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/6852021-41069>
6. Інформаційно-психологічні війни. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/psychology/28792/>

СИТНИК А. Д.
студентка, Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
sytnykad@krok.edu.ua

ВОВЧЕНКО О. В.
к.е.н., доцент кафедри міжнародних відносин та журналістики,
Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
VovchenkoOV@krok.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-7502-5702>

ЦИФРОВА БЕЗПЕКА ЖУРНАЛІСТА-РОЗСЛІДУВАЧА

Регулярні дослідження порушень прав журналістів в Україні демонструють істотне зростання онлайн-погроз, онлайн-булінгу, втручання у

приватне життя та інших форм порушень прав людини в Інтернеті щодо журналістів, блогерів та громадських активістів через публічний характер їхньої роботи. Окрім цього, журналісти щодня стикаються з ризиками зламу електронної пошти, акаунтів у соціальних мережах тощо, зокрема для поширення дезінформації. Найчастіший ризик від нехтування основами цифрової безпеки – втрата важливої інформації. Для журналіста це часто набагато серйозніше, ніж для пересічного інтернет-користувача, адже основа професії журналіста – пошук, збір, перевірка інформації, яку потім доносять до суспільства. Нерідко журналісти збирають інформацію завдяки джерелам, що можуть бути розкриті через недостатній захист мобільних приладів, комп'ютерів, облікових записів журналіста [1].

Актуальність теми зумовлена зростанням значення цифрової безпеки журналістів-розслідувачів як виду журналістської діяльності в умовах інформатизації суспільних відносин, розвитком відкритих інформаційних джерел, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій.

Злам електронної пошти, профілів у соціальних мережах, месенджерах, вітік та зловживання становить особливу небезпеку для журналіста-розслідувача, що розслідує гострі суспільно важливі та конфліктні теми. Тому, спеціалісти у сфері цифрової безпеки дають журналістам важливі рекомендації.

По-перше, для того, щоб захистити від зламу свою поштову скриньку, профілі у месенджерах та соцмережах, потрібно встановити двофакторну авторизацію, яка забезпечує додатковий захист на випадок, якщо пароль потрапить до чужих рук. Також, не варто заходити до своєї поштової скриньки чи профілю з чужих пристроїв. Найважливішим є використання надійних паролів, які не повинні повторюватися з паролям на інших сервісах.

По-друге, для уникнення витоку інформації під час розмов зі своїми джерелами краще не використовувати звичайні телефонні розмови, тому що вони найменш захищені, а комунікація за допомогою різноманітних

месенджерів (наприклад, WhatsApp, Facebook Messenger, Telegram тощо) є більш надійною, але також варто налаштувати двофакторну авторизацію.

По-третє, якщо телефон чи комп'ютер вкрадено, то для уникнення витоку та втрати важливої інформації, необхідно всі пристрої (ноутбуки, смартфони, флешки) зашифрувати за допомогою спеціальних програм (для Windows – Bitlocker, для MacBook – FileVault, для смартфонів – у налаштуванні безпеки) та зберігайте всю інформацію у хмарних сховищах. Також, коли залишаєте ноутбук без нагляду – обов'язково блокуйте екран (для Windows – кнопки Win+L, для MacBook – закрити кришку).

По-четверте, для захисту пристроїв від вірусів і шпигунських програм важливо: слідкувати за тим, щоб операційна система вчасно оновлювалась до останньої версії; використовувати виключно ліцензійні програми, у першу чергу це стосується антивірусу; бути уважним до повідомлень в електронній пошті та месенджерах [2].

Тобто, цифрова безпека журналіста є дуже важливою в професійній діяльності, оскільки є гарантією безпеки життя та здоров'я як самого журналіста, так і його джерела. Вищезазначені рекомендації показують, що їх дотримання є не складним процесом і доступним для непрофесійних програмістів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Цифрова безпека журналістів та інших працівників медіа. URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+DSJ101+2022_T1/about
2. Експерти Ради Європи провели для українських журналістів другий тренінг з цифрової безпеки. URL: <https://mkip.gov.ua/news/7819.html>

СУВЕРТОК М. С.
студент, Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
suvertokms@krok.edu.ua

ВОВЧЕНКО О. В.
к.е.н., доцент кафедри міжнародних відносин та журналістики,
Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
VovchenkoOV@krok.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-7502-5702>

РОЛЬ ВІТЧИЗНЯНИХ ЗМІ У ГЛОБАЛЬНОМУ МЕДІАПРОСТОРИ

Українські засоби масової інформації у міжнародному медіапросторі певним чином визначають сприйняття світом нашої країни та подій, які відбуваються. Повномасштабна збройна агресія росії та відповідно висвітлення цих подій актуалізує тему дослідження. Українські ресурси такі, як Українська Правда, Укрінформ та ін. свої матеріали англійською, після чого їх поширюють в англійськомовних соціальних мережах та цитують.

Поняття медіапростору не є новим. З 1980-х рр. медіапростір став об'єктом досліджень С. Харрісона та Р. Стултсома із Xerox Palo Alto Research Center. Дослідники вважали, що електронні, відео- та комп'ютерні комунікації, працюючи разом, розширяють фізичний простір як медіум. Згідно їхніх досліджень, медіапростір – це електронні умови, в яких групи людей можуть комунікувати незважаючи на простір та час, маючи можливість створювати візуальні та звукові середовища в реальному часі. У них люди також можуть контролювати запис, доступ та відтворення зображень і звуків [1].

Сьогодні під медіапростором розуміють найрізноманітніші медіа: засоби масової інформації в Інтернеті, соціальні мережі тощо. Останніми користується сотні мільйонів людей різних професій, віку, інтересів та поглядів. Зважаючи на це, не є дивним, що ЗМІ зацікавлені в цій аудиторії.

Готові професійні журналістські матеріали поширюються за допомогою різноманітних соціальних мереж або самими ЗМІ, які ведуть там сторінки, або власне користувачами. Таким чином, соціальні мережі слугують своєрідним новинним агрегатором: люди отримують нескінченний потік новин у свою стрічку. У більшості випадків річ йде про посилання на новину зі збереженням заголовку та лінку, які дають користувачам мінімальну, найважливішу інформацію та запрошують прочитати повну новину з усіма її деталями. Під публікаціями люди залишають коментарі, діляться своїми думками.

Такі соціальні мережі як Reddit, які поєднують в собі елементи форумів, заохочують своїх користувачів до змістовних обговорень тих чи інших новин. Як приклад, новина з Reuters: «Germany: Ukraine should decide when to hold peace talks with Russia» (Німеччина: Україна повинна вирішувати, коли проводити мирні перемовини з Росією) була поширена через декілька годин на платформі Reddit у групі r/worldnews, де зібрала 56 коментарів на момент написання цієї тези. В коментарях користувачі обговорюють позицію України щодо перемовин. Дехто підтримує цю позицію, згадуючи Президента Володимира Зеленського, який казав, що перемовини неможливі доки Путін знаходиться при владі; дехто заперечує її доцільність, вказуючи на тиск зі сторони західних союзників на Україну та залежність від військової допомоги. Подібні новини часто генерують великі дискусії на кілька тисяч коментарів [2]. Спільнота r/ukraine присвячена Україні. З початком повномасштабного російського вторгнення вона різко зросла у популярності: на момент написання тези група налічувала близько 814 000 підписників, які уважно слідкують за нашою країною та кожен день читають про неї новини, у тому числі від вітчизняних ЗМІ. Під іменами користувачів часто можна побачити підпис – з якої країни вони родом. Більшість аудиторії групи є західною, з країн Європи.

Також, ресурс Українська Правда має англomовний варіант офіційного сайту. Саме такі новини поширюються у r/ukraine. Новина з Української

Правди «Ukrainian Armed Forces repel Russian attacks near 8 cities and villages and defeat Chechen unit in Lysychansk» (Генштаб: ЗСУ відбили атаки окупантів біля 8 населених пунктів, накрыли підрозділ «Ахмат» у Лисичанську) зібрала 17 коментарів на момент написання цієї тези. Там люди висловлюють свої переживання через велику кількість особового складу окупанта [3].

Тобто, під хорошими новинами західна спільнота радіє разом з Україною, під поганими – співчуває та висловлює переживання. Люди уважно слідкують за подіями в нашій країні, споживають наші наративи, знаходячись під впливом українських ЗМІ. Це стосується не лише r/ukraine або навіть Reddit, а взагалі глобального медіапростору, у якому Україна, незважаючи на падіння інтересу, досі залишається однією з гарячих тем. На плечах вітчизняних журналістів лежить відповідальність за характер та якість цього впливу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Stults B. Media Space. California : Xerox Corporation. 1986. 24 p. URL: <https://people.cs.vt.edu/srh/Downloads/Media%20Space%20Report.pdf> (дата звернення: 07.11.2022).
2. Німеччина: Україна повинна вирішувати, коли проводити мирні перемовини з Росією. URL: https://www.reddit.com/r/worldnews/comments/yon0u0/germany_says_ukraine_should_decide_when_to_hold/ (дата звернення: 07.11.2022).
3. Генштаб: ЗСУ відбили атаки окупантів біля 8 населених пунктів, накрыли підрозділ «Ахмат» у Лисичанську. URL: https://www.reddit.com/r/ukraine/comments/yogtle/ukrainian_armed_forces_repel_russian_attacks_near/ (дата звернення: 07.11.2022).

ТАНАСІЙЧУК І. В.
здобувач освітнього ступеню «Магістр»,
Національний авіаційний університет,
м. Київ,
imkot07@gmail.com

ВПЛИВ МЕСЕНДЖЕРУ ТЕЛЕГРАМ НА СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ В УКРАЇНІ

В останні роки зростання аудиторії Телеграму в Україні стає все більш очевидним. Причиною цього є всебічна діджиталізація і перенесення багатьох процесів в Інтернет, що, в свою чергу, поклало початок пошуку зручних засобів комунікації. На цьому шляху Телеграм зі своїм зручним функціоналом і широким спектром можливостей допомагає багатьом українцям створювати власні медіапростори, комунікувати з великими масами, налагоджувати роботу багатьох структур.

У наші дні, ми можемо бачити створення великої кількості публічних сторінок і ботів у месенджері, що розповсюджують інформацію, надають послуги, слугують провідником між людьми і спеціалістами з різноманітних сфер життя. Вплив Телеграму на соціальні комунікації досліджували багато дослідників: В. Казанін, І. Сидорова та інші.

Починаючи із моменту запуску Телеграму, він відіграв велику роль у формуванні міжособових комунікацій в Україні. Прийшовши на ринок соціальних мереж як аналог популярних месенджерів Whatsapp і Viber, через короткий час він почав конкурувати з іншими великими програмами. Телеграм має багато функцій, у яких раніше були обмежені месенджери, зокрема – можливість створювати публічні сторінки зі збільшеним лімітом учасників. Замість типових для подібних додатків 200 учасників в одному чаті, Телеграм збільшив це число до необмеженого. Це стало початком ери великих публічних сторінок, чим спочатку користувались здебільшого блогери і журналісти [1, с. 145].

Згодом, до соціальної мережі почали приєднуватись відомі бренди, створюючи канали для повідомлення важливих новин. Великі медійні групи, що перебували переважно в телевізійному медіапросторі почали використовувати Телеграм як засіб швидкої комунікації зі своїми глядачами. Вони публікують короткі новини розміром до декількох речень, тим самим уникаючи витрати великої кількості часу на прочитання інформації [2]. Проте найбільший ривок у привабленні користувачів Телеграм зробив тоді, коли його стали обирати владні структури як один із засобів комунікації. Усі великі українські політики, починаючи від Президента України і до депутатів регіональних рад створили свої канали, де вони повідомляють відомості про свою політичну діяльність. Це стало поштовхом до завантаження додатку, оскільки багато офіційної інформації політики стали розміщувати саме в Телеграмі [3].

Ще одним фактором привабливості Телеграму для пересічних користувачів стала наявність чат-ботів, що дають можливість дізнаватись необхідну інформацію або виконувати певні дії. Наприклад, у боті найбільшого приватного інвестору енергетичної галузі [України](#) ДТЕК, що обслуговує мільйони людей, можна звернутись за допомогою у разі відключення електроенергії і передати показники лічильника. Це позбавило у необхідності телефонувати або особисто перебувати в офісах багатьох державних установ.

Телеграм став гарним аналогом статтям інтернет-видань і публічним сторінкам у Фейсбуці та Інстаграмі. Зручне оформлення і підтримка багатьох функцій, як-от прослуховування і перегляд аудіо- та відеофайлів, надсилання файлів у багатьох форматах, можливість публікувати до десяти фото в одному повідомленні і редагувати тексти перетворив Телеграм на доволі дієздатного конкурента застарілих соціальних мереж, що дещо обмежені у безлічі своїх функцій.

За даними дослідження соціологічної групи «Kantar Україна» станом на березень 2022 року Телеграм займає 5 місце у списку найпопулярніших

сайтів серед українців з охопленням аудиторії у майже 40%. З 2020 року Телеграм збільшив кількість нових користувачів на майже 17% [4]. Вищезазначені переваги месенджера дали йому змогу стати одним із найбільш використовуваних в Україні програм за дуже короткий строк.

Як висновок, можна сказати, що Телеграм став потужним засобом спілкування і дозвілля в Україні. Пошук нових методів діджиталізації, спрощення надання послуг і доступу до інформації спонукають людей активніше користуватись платформою, попри наявність схожих за нішею конкурентів. Висока спроможність месенджера у задоволенні багатьох потреб зробила його важливою складовою медійного і громадянського простору. Ми можемо заключити, що Телеграм має великий вплив на соціальні комунікації в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Казанин В. Телеграм-каналы как перспективная технология публичности власти. «Вопросы политологии», 2017. №. 3. С. 142-149.
2. Сидорова И. Коммуникативно-прагматические характеристики жанров персонального интернет-дискурса (сайт, блог, социальная сеть, комментарий): автореф. дис. ... к. филол. н. Волгоград, 2014. 249 с.
3. Найпопулярніші канали українського сегменту Telegram. *Detector Media*. 2022. URL: <https://detector.media/monitorynh-internetu/article/202665/2022-09-09-vid-trukhy-do-gordona-naypopulyarnishi-kanaly-ukrainskogo-segmenta-telegram/>
4. Рейтинг популярних сайтів за березень 2022. *Kantar Україна*. 2022. URL: <https://tns-ua.com/news/rejting-populyarnih-saytiv-za-berezen-2022>

ЦИРИН К. Л.
студентка, Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
tsyrynk1@ukr.net

ВОВЧЕНКО О. В.
к.е.н., доцент кафедри міжнародних відносин та журналістики,
Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
VovchenkoOV@krok.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-7502-5702>

ІНФОРМАЦІЙНІ ВІЙНИ В СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

Наслідки розвитку світу, його історичних, економічних та інших змін мають як позитивний, так і негативний характер. Міжнародні відносини перейшли в еру нової системи, яка стала результатом світових інтеграційних та глобалізаційних процесів. При цьому, суспільство увійшло в сучасну інформаційну епоху, яка несе в собі нові загрози як для індивідуальної безпеки, так і для міжнародної.

В епоху надшвидкого розвитку інформаційних технологій і, разом з цим, перетворенням інформації в окремий специфічний вид ресурсу, питання володіння інформацією, а також володіння методами і каналами її розповсюдження стає одним з головних питань в сучасних міжнародних відносинах. Процеси глобалізації посилюють і загострюють з одного боку проблему контролю інформації та інформаційного простору, а з іншого – проблему збереження національної самобутності і уникнення руйнівних іноземних інформаційних, пропагандистських, культурних впливів на свідомість суспільства, окремих індивідів, формування певного стану масової свідомості [1, с. 183].

XXI століття називають «століттям інформаційного прориву», адже саме зараз інформація набула неабиякого статусу на всьому континенті.

Негативною стороною є те, що інформацію використовують як засіб маніпулювання громадською думкою та спосіб деморалізації суспільства. Це призвело до появи нового явища у міжнародних відносинах – «інформаційна війна». Проте, є і позитивна сторона: використання інформації стимулює науково-технічний прогрес, розвиток інноваційних технологій, утворення широкої бази інформаційних ресурсів та задоволення інформаційних потреб суспільства.

Інформаційна війна – це злочинні дії проти цивільного населення чи військ державою-противником за допомогою дезінформації та пропаганди для досягнення певних політичних або військових цілей [2, с. 144]. Головне завдання інформаційних війн – маніпуляція масами. Також, інформаційна війна розглядається в розрізі міждержавного протиборства, спрямованого на вирішення зовнішньополітичних цілей не за допомогою фізичної сили, військової техніки і зброї, а з використанням витончених технологій контролю, що має зовнішнє вираження в формі дипломатії.

Сучасні міжнародні відносини постійно зазнають загроз у вигляді інформаційних війн. У майбутньому із-за інформаційних війн може відбутися руйнування міжнародних відносин як таких. Тільки широке співробітництво держав у сфері міжнародної інформаційної безпеки може гарантувати світові вирішення нових складних проблем інформаційної доби.

Інформаційний вимір конфліктів XXI століття обумовлюється стратегічною спрямованістю інформаційних озброєнь проти критично важливих структур життєдіяльності і функціонування міжнародного співтовариства, визнанням інформаційних озброєнь як нового глобального виду зброї масового ураження, катастрофічного за результатами свого застосування, необхідністю створення міжнародного механізму протидії та попередження глобальних інформаційних воєн в рамках політичної компетенції міжнародних інституцій з проблем безпеки і оборони, політичних рішень на національному рівні [3, с. 173].

Для захисту від інформаційної війни необхідно застосувати засоби та інструменти, які використовує противник: знати та знищувати його інфраструктуру; забезпечувати високий рівень захисту інформації; попереджувати дезінформацію; вчасно та якісно реагувати на всі прояви війни.

У системі сучасних економічних, політичних та військових протистоянь інформаційні війни в сучасних міжнародних відносинах посідають провідне місце, як один з ключових супроводжувальних процесів. Головне призначення таких процесів – шляхом концентрації зусиль на певних ключових ланках, забезпечувати суттєві переваги в рамках комплексного протиборства сторін.

Інформаційна зброя такого типу здатна знищувати чи, як мінімум, блокувати системи координації, поширення інформації та інші відповідні управлінські процеси, а також перешкоджати роботі відповідних центрів керування. Спектр інструментів при цьому доволі широкий – від кібератак до організації акцій протесту, терористичних актів та організованого збройного опору.

Отже, інформаційні війни – це особливий феномен, новітня форма боротьби в ХХІ столітті, яка призводить до ураження всіх сфер функціонування держави. Інформаційні війни небезпечні тим, що з їхньою допомогою можуть вестися неоголошені, невидимі війни, які загрожують в сучасних міжнародних відносинах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шпилик С. Інформаційна війна, пропаганда та PR: такі схожі й такі різні. *Галицький економічний вісник*. 2014. Том 47. № 4. С. 178–188.
2. Валюшко І. О. Основні виклики і загрози в епоху інформаційних війн. *Науковий вісник Дипломатичної академії України. Зовнішня політика і дипломатія: традиції, тренди, досвід. Частина II. Серія «Політичні науки» / за заг. ред. В. Г. Ціватого, Н. О. Татаренко*. 2016. С. 142-147.

3. Зеленін В. В. По той бік правди: нейролінгвістичне програмування як зброя інформаційно-пропагандистської війни. Вінниця: Віндрук, 2015. 384 с.

ШАТИЛО Л. В.

студентка, Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
shatylolv@krok.edu.ua

ВОВЧЕНКО О. В.

к.е.н., доцент кафедри міжнародних відносин та журналістики,
Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
VovchenkoOV@krok.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-7502-5702>

ВПЛИВ МАС-МЕДІА НА ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ПОЛІТИКИ

Актуальність теми дослідження обумовлена розвитком засобів масових комунікацій, при цьому засоби масової інформації давно залишили межі національних держав та стали впливовою ланкою у міжнародній політиці – рупором, ретранслятором та інструментом формування громадської думки світової спільноти. Якщо говорити про Україну, то в нас євроінтеграційні процеси та глобалізація у світі загалом актуалізували для вітчизняної науки проблему визначення причин впливу мас-медіа на формування міжнародної політики.

Дослідження за даною темою здійснювали як вітчизняні, так і зарубіжні вчені. Наприклад, український дослідник В. Пантелеєв виокремив чотири епохи в еволюції ЗМІ: епоха газет; радіоепоха (газети, радіо); телеепоха (газети, радіо, телебачення); епоха глобалізації (газети, радіо, телебачення, Інтернет). Проблеми ЗМІ та їхнього впливу на міжнародну політику лягли в основу наукових розробок американських дослідників П.

О'Геффернана [1] та Б. Коена [2], які поклали початок обґрунтуванню ролі мас-медіа у зовнішньополітичній діяльності. Подібні аспекти політичної комунікації вивчали М. Остапенко [3], Г. Щедрова [4] та ін. Проте, зміни в міжнародній політиці залишають не дослідженими багато питань, які потребують детально та глибокого вивчення.

У новітній історії, особливо наприкінці холодної війни, ЗМІ були ключовим фактором у формуванні та здійсненні зовнішньої політики держав. ЗМІ мають можливість впливати на прийняття рішень, а також встановлювати умови, які держави як актори враховують у зовнішньополітичних процесах. Однак вважалося, що ця здатність зміниться від розвинених країн до країн, що розвиваються. Зрозуміло, що медіа самі по собі не мають повноважень формувати зовнішню політику, але це сильно залежить від рівня розвитку країни. Успіх ЗМІ у впливі на зовнішню політику залежить від політичного устрою, на який вони намагаються тиснути. У розвинутих країнах, де медіа, як правило, є приватними, вплив є ширшим і глибшим, ніж у країнах, що розвиваються, де більшість медіа зазнають маніпуляцій з боку уряду. ЗМІ мають прагнути впливати на зовнішню політику шляхом використання інформації відповідної якості для формування політики, особливо в країнах, що розвиваються, де ЗМІ є відсталими, а медіа-персонал залишається недостатньо підготовленим і обладнаним для вирішення питань високого рівня. Таким країнам варто розширити повноваження громадських та медіа-інституцій щодо обміну інформацією, особливо щодо питань врегулювання конфліктів, оскільки це покращить довіру громадськості до інформації, що передається ЗМІ [5].

Мас-медіа впливають на результати політичних та дипломатичних рішень, проте цей вплив залежить від кількох умов: масштаб події, швидкість розгортання події, доступність журналістів до всієї необхідної інформації. Всесвітньо відомий термін «ефект CNN», який означає рівень впливу ЗМІ на політичні події, був введений співробітниками Пентагону ще у 90-х рр. [6]. З

розвитком міжнародних мас-медіа з'явилися нові форми впливу на міжнародну політику, наприклад, «ефект Аль-Джазіра» [7].

Світові тенденції показують, що ЗМІ, крім засобу впливу на міжнародну політику, є ще й політичною владою («четверта влада»). Тобто, вони створюють події, досліджують та демонструють різні варіанти політичного розвитку, створюють імідж країни на міжнародній арені. Звичайно, в цьому процесі важливу роль відіграє еволюція комунікаційних технологій: від газети до Інтернету, а також, вплив глобалізації та інтеграції світової політики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

O'Heffernan P. Mass Media and American Foreign Policy: Insider Perspectives on Global Journalism and the Foreign Policy Process. Norwood : Ablex, 1991. 262 p.

1. Cohen B. The Press and Foreign Policy, Princeton. NJ : Princeton University Press, 1963. 288 p.

2. Остапенко М. Політична комунікація : теоретичні аспекти дослідження. *Політичний менеджмент*. 2012. № 3. С. 135-144.

3. Щедрова Г. П. Детермінанти впливу мас-медіа на формування міжнародної політики. *Актуальні проблеми політики*. 2017. Вип. 60. С. 105-116.

4. Abdilatif M. A. Influence of the media on foreign policy of a state: A comparative analysis of Kenya and Britain. URL: <http://erepo.usiu.ac.ke/bitstream/handle/11732/3536/ABDILATIF%20MAALIM%20ADAN%20MIR%202017.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

5. Papadopoulos E. Mass Media and International Relations: The «CNN Effect» and the role of the Mass Media in foreign policy formulation. URL: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/Politikon_15_1_2%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/Politikon_15_1_2%20(1).pdf)

6. Seib P. The Al-Jazeera effect: How the new global media are reshaping world politics. URL:

https://www.researchgate.net/publication/319449165_The_AI_Jazeera_effect_How_the_new_global_media_are_reshaping_world_politics

ШИЯН Р. В.

студент, Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
shyianrv@krok.edu.ua

ВОВЧЕНКО О. В.

к.е.н., доцент кафедри міжнародних відносин та журналістики,
Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
VovchenkoOV@krok.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-7502-5702>

БЕЗПЕКА ЖУРНАЛІСТА У ВІРТУАЛЬНОМУ ПРОСТОРИ

Актуальність теми дослідження обумовлена розвитком технологій, які формують віртуальним простір, де існують дещо інші загрози для журналістської діяльності. Спостерігаючи за порушеннями прав журналістів в Україні, можна помітити стрімке зростання Інтернет-погроз, онлайн-булінгу, втручання у особисте життя та інших видів порушень прав людини в Інтернеті стосовно представників журналістської діяльності через публічний характер їхньої роботи. Також, журналісти доволі часто стають жертвами хакерських атак, взлому електронної пошти та викриття особистих даних задля поширення дезінформації. Нехтуючи базовими знаннями цифрової безпеки, журналіст ризикує залишитися без важливої для нього інформації. Для журналіста проблема забезпечення цифрової безпеки є набагато актуальнішою, порівняно зі звичайним інтернет-користувачем. Оскільки основи професії журналіста полягають у пошуку, зборі, обробці інформації, яку у подальшому доносять до аудиторії. Буває так, що журналіст знаходить дані завдяки джерелам, які мають ризик бути розкритими через недостатній захист мобільних приладів, комп'ютерів, облікових записів журналіста [1].

Більшу частину соціальних мереж використовують задля людського самовираження. І це, як не дивно, є однією з небезпек у віртуальному просторі для журналістів. В Інтернеті люди підсвідомо поводять себе більш відкрито та сміливо, не боячись висвітлювати суб'єктивні думки. Такою можливістю користується більшість сучасних журналістів. Однак, деякі іноді переходять рамки дозволеного в соцмережах, не зважаючи на втрату репутації, яку ризикують зазнати журналістські редакції через таку поведінку. Варто пам'ятати, що кожна вашу викладену думку можуть використати проти вас. Потрібно бути обачним та обережним у своїх висловлюваннях, перш ніж публікувати їх у мережу. Адже, журналіст є головним ретранслятором великої кількості важливих даних, тож неодмінно важливо завчасно впевнитися у тому, що інформація є достовірною і, що вона не принесе шкоди читачам. «Велика небезпека соціальних медіа в тому, що тепер значно легше сказати щось погане чи непристойне у фейсбуці чи твітері, це може зробити кожен журналіст, і контролю тут немає. Я думаю, це одна з найбільш серйозних проблем, яку необхідно обговорювати. Як журналіст, я вважаю так: все, що я кажу у твітері чи фейсбуці, – це публічний простір, тому я б ніколи не написав там не лише неперевіреної інформації, але й певних звинувачувальних чи недобррозичливих речей на чийсь адресу» [2].

Наступним фактором ризику для журналіста є особисті дані. Для зловмисника викриття конфіденційних даних є основною метою, завдяки якій можна завдати значної шкоди журналісту та перешкоджати робочому процесу. Експерти Комітету із захисту журналістів дають наступні поради: необхідно видалити особисті дані з Інтернету; використовувати двофакторну аутентифікацію та менеджера паролів для захисту облікових записів; слід подумати про психологічний аспект (хакерські атаки та онлайн-переслідування не повинні похитнути моральний стан журналіста). Варто завчасно розуміти усі ризики та бути до цього підготовленим [3].

Журналісти використовують Інтернет для збору інформації, що може зробити їх самих та їхні джерела вразливими, якщо вони не вживатимуть заходів, щоб захистити себе. Інтернет-провайдери, уряди, компанії та злочинці збирають дані про користувачів Інтернету, які можуть бути використані для їх переслідування, у тому числі для порушення проти них судових справ. Комітет із захисту журналістів (CPJ) сформував чіткі дії, які робитимуть віртуальне середовище більш безпечним для людей, працюючих у журналістській сфері:

1. Дізнайтеся, кому належить ваш Інтернет-провайдер і які юридичні зобов'язання компанії щодо передачі ваших даних урядам. Подивіться, які дані зберігають про вас і як довго.

2. Коли ви відвідуєте веб-сайт, він збирає дані про вас, у тому числі вашу IP-адресу, яка видає ваше приблизне місцезнаходження, відомості про ваш пристрій. Розгляньте можливість встановлення безкоштовного браузера Tor Browser Bundle для анонімного використання Інтернету. Його особливо рекомендують журналістам, які займаються такими тонкими питаннями, як високорівнева корупція у країнах із розвиненими технічними можливостями.

3. Встановіть додаток для блокування реклами. Це захистить від шкідливих програм, які часто приховані у рекламі. Також, блокувальники реклами дозволяють звільняти від блокування певні сайти, у тому числі й ресурси новин.

4. Злочинці та інші особи можуть створювати підроблені веб-сайти, які можуть використовуватися для збирання ваших особистих даних, таких як паролі та дані кредитних карток тощо. Переконайтеся, що адреса веб-сайту справжня, а не підроблена. URL-адреса повинна бути написана правильно і включати https.

5. Не варто використовувати загальнодоступні комп'ютери, особливо ті, що знаходяться в Інтернет-кафе, прес-центрах або інших закладах. Загальнодоступні гаджети можуть бути заражені шкідливим або шпигунським програмним забезпеченням. У разі використання такого

гаджету слід уникати входу у свої особисті облікові записи. Обов'язково вийдіть з усіх сеансів та очистіть історію переглядів [4].

Тобто, Інтернет-мережа хоч і є досить зручним ресурсом для отримання, обробки та подачі інформації, але водночас він наділений власними недоліками, які можуть завдати значної шкоди журналістській діяльності. Сформовані правила безпечної роботи у віртуальному просторі допоможуть тримати у безпеці конфіденційні дані.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Цифрова безпека журналістів та інших працівників медіа. URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+DSJ101+2022_T1/about
2. Дорош М. Марк Літл: Журналісти в соцмережах мають поводитись як на місці події. URL: <https://ms.detector.media/onlain-media/post/5991/2012-10-10-mark-littl-zhurnalisty-v-sotsmerezkhakh-mayut-povodytys-yak-na-mistsipodii/>
3. Essential journalist safety information for 2022. URL: http://support.cpj.org/site/MessageViewer?dlv_id=6182&em_id=2863.0
4. Digital Safety Kit. URL: <https://cpj.org/2019/07/digital-safety-kit-journalists/>

ШЛАПАК С. О.

студентка, Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
shlapakso@krok.edu.ua

ВОВЧЕНКО О. В.

к.е.н., доцент кафедри міжнародних відносин та журналістики,
Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
VovchenkoOV@krok.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-7502-5702>

ЗМІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

На сьогоднішній день ЗМІ являються найрозповсюдженим джерелом інформації, кожна людина в режимі реального часу слідкує за подіями які можуть відбуватися на іншому кінці світу. Інформація це ричаг управління, і той хто ним керує може зосереджувати увагу на тих проблемах які хвилюються саме його. Дослідження є наразі актуальним як ніколи, коли наша країна відстоює свої права та свободи проти країни агресора.

Наш звичайний день розпочинається з того, що ми беремо до рук гаджет та відкриваємо стрічку новин або соціальні мережі. Давайте погодимось що не кожен з нас перевіряє джерела на достовірність. У першу чергу ми звертаємо увагу на заголовок, а потім й на сам текст та робимо висновки з прочитаного. На це й розраховує недостовірне джерело. Люди не звикли перевіряти інформацію перед тим як її розповсюджувати і це є головною проблемою нашого інформаційного простору.

Інформація – це не просто вид творчості. На жаль, вона може дестабілізувати суспільство, якщо його фактично безмежний потенціал впливу на людей і суспільство використовується на користь союзних спільнот, окремих націй, політичних груп або окремих осіб. Досвід новітньої світової історії встановив очевидний факт: інформація може бути джерелом політичних і соціальних загроз. Це породжує потребу в національному законодавстві та державному регулюванні потоку інформації, особливо діяльності ЗМІ [1, с. 6-7].

У доповіді В. Л. Бурячкова, С. О. Гнатюк та О. Г. Корченко «Характерні ознаки та проблемні аспекти забезпечення кібернетичної безпеки» [2, с. 5] дуже ясно та чітко розглядаються проблеми кіберпростору України. Звісно інформаційний простір України у 2013 р. та 2022 р. це вже дві різні речі, за ці роки ми багато що вдосконалили, а українські спеціалісти в ІТ шануються в багатьох країнах світу. Але деякі тези які були сказані ще тоді, звертають на себе увагу і сьогодні:

- «відсутність або недосконалість нормативно-правової бази, яка б забороняла застосування інформаційної і кіберзброї, проведення інформаційних і кібероперацій, а також встановлювала б відповідальність протидіючих сторін за здійснення злочинів у ІТ сфері;
- формування окремими державами власних доктрин і стратегій наступальних та підливних дій в інформаційному і кіберпросторах;
- створення та застосування спеціальних сил і засобів негативного впливу на критично важливу інформаційну і кіберінфраструктуру» [2, с. 7].

Так ми побачили що наш інфапростір ще зовсім не досконалий коли у 2017 році стратегічні об'єкти України зазнали найбільшої в історії кібератаки вірусом Petya. Нам потрібна стабільна інфраструктура, яка буде гарно розвинена та зацікавлена в обертанні нашого простору не тільки від кібератак, а й від хибної інформації, яка сіє паніку в масах.

О. В. Бойченко у своєму дослідженні розглядає тему становлення захисту та модернізації системних ресурсів на інформаційній платформі [3], що є досить актуально в сучасному світі. Вище згадувалось, що нам потрібна певна структура, яка буде вирішувати проблеми інформаційного простору, але не мало важливо пам'ятати про вже наявні системи які можна модернізувати. Наприклад, коли операційна система Windows стає застарілою, то ми її оновлюємо, а не шукаємо іншу, ми це робимо бо так ми витратимо значно менше часу ніж на встановлення іншої системи. Не завжди нове – краще, особливо коли старе можна дуже добре удосконалити. Звісно зовсім без вливання коштів бути не може, у будь-якому разі краще один раз витратитись на гарний захист ніж потім ще раз платити за відновлення.

Отже, інформаційний простір є невід'ємною частиною нашої виконавчої системи. Інформація не завжди може бути правдивою, що може тягнути за собою низку проблем та хибних тверджень. Захист інформаційного поля України, можливий тільки тоді, коли буде зміцнена вся держава. Сучасне інформаційне поле України виконує одну з найважливіший

ролей в захисті держави від розповсюдження хибної інформації зі сторони країни-агресора.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Нашинець-Наумова А. Ю. Інформаційна безпека: питання правового регулювання : монографія. К. : Видавничий дім «Гельветика», 2017. 168 с.
2. Бурячок В. Л., Гнатюк С. О., Корченко О. Г. Характерні ознаки та проблемні аспекти забезпечення кібернетичної безпеки. *Інформаційна безпека: виклики і загрози сучасності* : зб. матеріалів наук.-практ. конф., 5 квітня 2013 р., м. Київ. К. : Наук.-вид. центр НА СБ України, 2013. С. 5-10.
3. Бойченко О. В. Моделювання сучасних систем захисту інформаційних ресурсів. *Вісник НАУ*. 2009. №1. С. 201–204.

ШУРЛО А. В.

студентка, спеціальність «Журналістика»,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»,
ShurloAV@krok.edu.ua

МОМОТ Н. М.

к.філол.н., доцент, проф. кафедри міжнародних відносин та журналістики,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»,
NeMo-web@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-1054-4517>

ЖАНРОВИЙ КОНТЕНТ ЛІТЕРАТУРНИХ ЖУРНАЛІВ УКРАЇНИ

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що у зв'язку зі спостереженням активного збільшення кількості періодичної продукції, відповідно, стали й жорсткіші вимоги читачів до якості та різноманітності періодичних видань, зокрема журнальних. Деякі з них стають успішними, зацікавлюють та утримують читачів на довгі роки, а інші, на жаль, не

затримуються і невдовзі зникають з прилавків чи інтернет-простору назавжди. Порівнюючи кількість і різноманітність тематик вітчизняних та зарубіжних видань, можна виявити, що останні у десятки разів різнобарвніші та популярніші, що наголошує на нерозвиненості української періодичної продукції.

Варто розуміти, що медіа є невід'ємною частиною сучасного світу, тому їхнє значення неможливо переоцінити, як і вплив на суспільство. А, як нам відомо, одним із найдавніших видів засобів масової інформації є газетно-журнальна періодика, нас же цікавлять саме літературні журнали. Можна зазначити роботи саме таких зарубіжних та вітчизняних науковців, що присвятили себе вивченню і дослідженню такого питання, як періодика та літературні журнали загалом: В. Е. Шевченко, М. С. Тимошик, М. І. Недопитанський, Н. В. Гранкіна, О. А. Іванова, Д. А. Мурзин, А. З. Москаленко, Н. І. Черниш, Н. В. Зелінська, Р. Г. Іванченко, А. Пилипенко, Н. Худенко, А. Калькут, І. Тілінг та ін.

Але що ж все таки являє собою літературна періодика та сам журнал? Літературна періодика – це журнальні та газетні видання, що містять твори словесного мистецтва, критичні та публіцистичні матеріали, які висвітлюють літературний процес, питання культури, мистецтва й інших сфер суспільного життя [4]. Загальноприйнято позначати терміном «журнал» періодичне друковане, а з недавніх пір і електронне видання, яке містить статті й матеріали з різних суспільно-політичних, наукових, розважальних, виробничих та інших питань, публікує літературні й публіцистичні твори, ілюстрації та фотоматеріали [5]. На відміну від газет, які, як ми розуміємо, також належать до періодичних видань, журнали дають змогу детальніше охопити події сучасного суспільного, політичного, культурного та наукового життя. Також варто розуміти, що основна мета будь-якого журналу – оперативно поширювати інформацію, що адресується різним групам читачів, на яких орієнтується те чи те видання.

Типологічна систематизація вітчизняної періодики є важливим елементом дослідження медіа загалом, оскільки сприяє: а) усвідомленню соціальної ролі журналістики; б) з'ясуванню організаційно-мотиваційної основи діяльності сучасної періодики [2, с. 184].

Головною особливістю літературних журналів є те, що вони належать до видань, які найчастіше називають «грубим» журналом. З історії відомо, що останній «збирав, організовував нове літературне покоління, акумулював пошуки мистецтва слова та його здобутки, презентував літературне життя сучасності, відображав суспільні настрої, вписуючи мистецькі процеси в контексті суспільного життя, слугував справі самоусвідомлення нації, держави». Він був своєрідною «контамінацією літературного збірника, політичної газети та своєрідної наукової енциклопедії» [1, с. 262]. Таким він залишається і на сьогоднішній день.

Належність літературного журналу до «грубого» типу видань передбачає значний обсяг матеріалів, які з'являються на його сторінках. За тематикою можна виділити такі види літературних журналів: літературно-художні, літературно-політичні, критико-бібліографічні, історико-літературні, сатиричні та ін. За кількісним вмістом їх поділяють на: літературні, літературно-художні та змішаного типу [3].

Не можна не сказати, що сьогодні журнальна індустрія не розвивається. Кожного дня у світі публікується значна кількість видань як для масового споживача, так і для конкретних напрямків. Що стосується літературних журналів, то сьогодні розширюється їх тематичний вміст, з'являються нові особливості формування контенту. Однак, сучасна ситуація на українському ринку журналів, особливо перспективи його зростання, визначаються тенденціями розвитку світової журнальної галузі, тобто залежать від іноземного впливу. Тому варто більш активно розвивати журнальну продукцію саме українських журналів, звертаючи на них увагу іноземних видавців, що допоможе посилити та покращити вітчизняну продукцію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Іванова О. Літературно-мистецька періодика в соціальнокомунікаційному просторі України початку ХХІ століття : дис. ... д-ра наук із соціальних комунікацій; Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Одеса, 2010. 462 с.
2. Недопитанський М. Сучасна українська періодика: типологічний аспект. *Наукові записки інституту журналістики*. 2006. Т. 23. С. 184-186.
3. Пилипенко А. Контент літературного журналу: принципи моделювання. *Вісник книжкової палати*. № 2. 2012.
4. Рева Л., Левицька О. Літературна періодика. *Енциклопедія сучасної України* / ред.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. Т. 17. URL: <https://esu.com.ua/article-55780> (дата перегляду: 24.11.2022)
5. Calcutt A. Top of the Heap: why magazines are leaders in a journalism of low expectations. URL: http://www.maglab.org/papers/top_of_the_heap.aspx-2006

СЕКЦІЯ 4. ФІЛОСОФСЬКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

БИКОВА О. О.

студентка спеціальності «Журналістика»,
Університет економіки та права «КРОК»,
bykovasasha2000@ukr.net

СПОСОБИ МАНІПУЛЯЦІЇ ЗМІ ДУМКАМИ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ

За сучасних умов розвитку українського суспільства засоби масової інформації, зважаючи на їх масовість, доступність, а також суспільну важливість, суттєво можуть впливати на духовні процеси, які відбуваються у суспільстві. ЗМІ мають здатність охоплювати швидко найбільш широкі аудиторії, у тому числі й молодь. Це дає можливість мас-медіа формувати певні духовні цінності у потрібному напрямі, звідси й виникає можливість маніпуляції думкою різних верств населення. Існує теза, достатньо популярна у більш розвинених країнах: хто володіє засобами масової інформації, володіє думкою цілого суспільства. Вчена В. Лизанчук зазначає: «...Людські спільноти творяться мережами інформаційних комунікацій, через які передається необхідна державно-політична, суспільно-економічна, ідеологічна, історична, етнічна та інша інформація. Національна мережа засобів масової комунікації - це один із “трьох китів”, на якому базується державна самосвідомість, поряд з національною інтелігенцією та національною політичною елітою» [2, с. 15].

У середовищі молоді ЗМІ можуть не лише розповсюджувати корисну інформацію, а й спроможні її деструктуризувати за рахунок створення і просування у свідомість молоді певної негативної інформації або викривлених антиціннісних орієнтирів. Щоб цього не відбувалося, потрібно залучати не просто людей старшого покоління, у ці процеси має втрутитися

держава, щоб забезпечити духовну єдність усіх членів суспільства. Для нашої країни це є дуже актуальним, адже під якимось непевним настроєм можна не просто налаштувати молодь, а й суттєво вплинути на її думки, а отже, з часом буде відсутня консолідація усіх членів суспільства. Насамперед у позиції зменшення маніпуляції думкою молоді має бути чітко встановлена її національна позиція, яка б відповідала українським національним інтересам.

Що ж серед ЗМІ найбільше може впливати на думки молоді? Щоб дати відповідь на це питання, варто пригадати, які існують види засобів масової інформації. Це друковані, аудіовізуальні ЗМІ, інформаційні служби та ін. До друкованих ЗМІ належать періодичні друковані видання (преса) – газети, журнали, бюлетені й разові видання з визначеним тиражем тощо; до аудіовізуальних - радіомовлення, телебачення, кіно, звукозапис, відеозапис тощо. Інформаційні служби представляють телеграфні агентства, агентства преси, рекламні бюро і компанії, прес-служби при державних, комерційних, громадських, конфесійних організаціях, PR-агентства, професійні журналістські клуби й асоціації. Останнім часом до системи ЗМІ відносять також соціальні інститути та осіб як засновників видань і програм, органи управління системою журналістики, а також організації, що займаються підготовкою і перепідготовкою кадрів.

Маніпуляція думкою української молоді мас-медіа може відбуватися як у позитивному сенсі, тоді вони виконують об'єднавчу роль, сприяють консолідації молоді, так і роз'єднуючу, насаджуючи у середовище молоді певні негативні стереотипи, що, на думку Г. Блумера, «особливо є відчутним у кризові періоди історичного розвитку суспільства, коли люди у стані соціальної невизначеності особливо підпадають під вплив, легко відкликаються на різні нові стимули, ідеї, а також більше піддаються пропаганді й різним маніпулюванням» [1, с. 123].

Цю думку підтверджує наша сучасна реальність, коли ЗМІ подають готовий матеріал таким чином, щоб молодь не думала, а сприймала все, як має бути, без аналізу подій. Так, наприклад, по телебаченню можна кожного

дня почути негативну інформацію, складається враження, що ми живемо у суспільстві, яке продукує жорстокість, насильство, озлобленість, на цьому отримує задоволення, на вбивствах, самогубствах і аваріях вчиться, як можна без належного покарання продовжувати жити. Звісно, що це негативно впливає на нестійку психіку сучасної молоді та підлітків, адже постійно ми маємо інформацію про зростання підліткової злочинності під впливом кінофільмів, спеціальних програм, трансляції в ютуб-каналах, якщо ми говоримо ще й про інтернет. Жорстокість, яка транслюється у ЗМІ, негативно впливає на молодь, складається враження про безкарність та всюдозволеність. Нещодавно вразила інформація про присутність під час трансляції поряд із блогером його мертвої дівчини: він отримував від цього задоволення, адже підписники на його канал збільшувалися в геометричній прогресії, всі хотіли подивитися на мертву дівчину в прямому ефірі! Це жахливо, а інтернет-провайдер таким чином теж став учасником злочину!

Молодь отримувала від цього хайп, а блогер – гроші, поки його не заарештували. Такими випадками у свідомості молоді формується своєрідне життєве кредо, що у житті кожен сам за себе, а допомагати постраждалим це немодно, адже можна зняти цікаве відео, як упала бабуся під авто, й отримати через інтернет «лайки», ніж кинутися на допомогу.

В українських ЗМІ потрібно збільшити відсоток програм, фільмів, інформації, яка б несла у суспільство високі моральні цінності, а їх потрібно формувати, постійно про них наголошувати, тоді молодь почне змінюватися, й агресія поступиться доброті та взаємодопомозі, розумінню ближнього.

Розвиток інформаційних технологій продовжує змінювати наше життя. Поява Інтернету надала можливість для вільного спілкування, отримання інформації, прояву думок, емоцій, які людина не може продемонструвати у повсякденному житті. Однак, існує високий ризик маніпуляції, який нікуди не зникає, а з часом, ще й збільшується.

Виходячи з цього, висловлюємо думку, що велику роль у маніпуляційному впливі відіграє сама людина. Кожен вибирає сам для себе

свій шлях розвитку та становлення. Але якщо ми будемо продовжувати забувати про національну свідомість, духовну міцність нашого суспільства, а йти за масами з низьким рівнем розвитку, бігти за вигаданими сенсаціями, створювати собі імідж не благодійництвом, допомогою, розумінням проблем ближнього, а сварками, бійками, то молодь може стати маріонеткою, іграшкою у руках людей, які, володіючи засобами масової інформації, матимуть змогу маніпулювати їх думкою заради власних корисних цілей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Блумер Г. Колективна поведінка: пер. з англ. Американська соціологічна думка: Тексти. М., 1994. 278 с.
2. Лизанчук В. Феномен невмирущості нації. *Наукові записки АН ВШ України*. 2004. Вип. 6, 9-29. С. 74-81.

ВЛАСЮК Є. П.

студент, Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича,
м. Чернівці,
asapzheka@gmail.com

Науковий керівник:

КІРІЯК О. В.

к.ю.н., доцент кафедри приватного права,
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича
м. Чернівці

КОНТРОПРОПАГАНДА УКРАЇНИ ЯК НОВИЙ ОБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

Хоча й українсько-російська війна почалася в 2014 році, весь механізм пропаганди росії докладав усіх зусиль, аби демонізувати Україну ще за довго до цього. Якщо враховувати тільки історію незалежної України, то антиукраїнська пропаганда з боку росіян почалася одразу після здобуття

нами незалежності. Спиралася вона на вже існуючі наративи часів московського царства, російської імперії та СРСР. Наприклад, міф про «братські народи», Україну як «Окраїну» російської імперії, «один народ» з росіянами та білорусами, жакливіми «бандерівцями» та інше. Від початку проголошення Україною незалежності і аж до Революції гідності основною метою російської пропаганди було створення хибної думки, що Україна обрала неправильний шлях, коли від'єдналася від росії і всі намагання українців отримати європейське майбутнє – марні, адже тільки разом з росією українці будуть щасливі. Очевидно, що всі тези, які вони використовували для цього, були абсолютно безглуздими, але, зважаючи на нестабільність ситуації в країні та відсутність демократичного суспільства як інституту народовладдя, у зв'язку з тривалим перебуванням у тоталітарній системі радянського союзу, ці тези мали певний успіх серед людей проросійсько налаштованих або просто тих, хто боявся відійти від вже звичних відносин з росією.

Після Помаранчевої революції російська пропаганда активізувалася. Вище керівництво росії в обличчі путіна зрозуміло, що українське суспільство обрало свій шлях європейського розвитку, тому пішло на ескалацію. У період з 2004 по 2014 роки пропаганда кремля активно демонізувала як саму Україну, так і українців, яких усе частіше почали називати «бандерівцями», «неонацистами» та радикалами. Російське суспільство почали таємно готувати до війни, яка була розв'язана вже незабаром.

З приходом до влади злочинного режиму Януковича відбувся процес повільного і прихованого злиття російської пропаганди з українським інформаційним простором на каналах/інформаційних ресурсах, які належали клану Януковича. Безумовно, низка незалежних телеканалів, ЗМІ, журналістів продовжували процес боротьби з кремлівською пропагандою, але вони все частіше зіштовхувалися з репресіями.

Після анексії Криму та початку війни на сході України розпочався наступний етап розвитку пропаганди окупантів, росіян почали готувати до великої війни. Влада в Україні постійно називалася злочинною, нелегітимною, а анексія Криму - поверненням у рідну гавань. Створення квазідержавних утворень днр та лнр виправдовувалося бажанням міфічного народу Донбасу.

Україна почала відповідати, але те, що ми могли зробити, складно назвати контрпропагандою. В основному, це були кампанії протидії дезінформації, розвінчання кремлівських міфів та наративів. Україна радше робила контрпропаганду як винятково відповіді на певну частину російської пропаганди, тобто була вторинною.

З початком повномасштабного вторгнення пропагандистська машина кремля почала працювати з шаленою активністю задля того, щоб переконати народ росії у доцільності та невідворотності цієї війни.

Україна досить тривалий час продовжувала свою попередню політику щодо контрпропаганди, яка спиралася винятково на пропаганду росії та була відповіддю на неї, а не процесом створення чогось свого, унікального. Але з часом усе частіше почали звучати тези про важливість створення своєї пропаганди за мотивами російської.

Взагалі питання доцільності пропаганди в умовах війни навіть не стоїть, ми повинні відповідати, але чи варто нам використовувати російську брехню як основу своєї контрпропаганди?

Про це влучно зазначив Андрійч Баумейстер, один з найвидатніших сучасних українських філософів, у інтерв'ю НАЗК: «Важливі уроки: чіткість геополітична, ідейна та смислова; непопулістична політика; тверді ідеї, цінності й стратегії. Але це не означає авторитарність. Це означає готовність до внутрішньої конфліктності в прийнятті рішень. Наша українська конфліктність має бути парламентською, ідейною, суспільно-громадянською. Ми повинні бути готові до внутрішніх дискусій. Ми були не готові й зараз досі не готові обговорювати все чітко, відверто, мужньо. І це також уроки:

непредставленість спектра дискусій, нездатність проводити дискусію між нами й виробляти спільні рішення в інтелектуальній політичній конфліктності, від парламенту до регіонального рівня.

Було намагання створювати власну контрпропаганду. Я до війни на кількох майданчиках виступав, зокрема на Think Camp, де були представники СБУ, представники бізнесу. Там лунали тези на кшталт “от є російська пропаганда — ми маємо власну контрпропаганду створювати”. Це я також не приймаю. Це також уроки, які треба врахувати. Нам потрібна не пропаганда, а чіткий світогляд. Україна не потребує контрпропаганди, оскільки така контрпропаганда все одно буде вторинною, все одно буде дзеркальним відображенням іншої пропаганди. Це знову ж таки про перелаштування ЗМІ та профільних експертів» [1].

Отже, зважаючи на те, що в умовах війни ми змушені відповідати на пропагандистські випадки РФ, а створення дзеркальної контрпропаганди тільки погіршить ситуацію, на нашу думку, Україна повинна стати новим ідейним і мисленнєвим оплотом не тільки європейської цивілізації, а й світової. Ми повинні створити таку систему реакцій та відповідей на пропаганду, яка б базувалася на наших цінностях та принципах, а не була відображенням російської або іншої пропаганди. Наша основна мета – стати суб’єктами подання і створення інформації, виробити той інститут інформування, що дасть нам можливість не тільки бути в центрі уваги, а й мати змогу самим стати прикладом для наслідування іншим.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баумейстер А. О. Україна зараз дає друге життя ідеям, які формували Європу. 2022. URL: <https://vision.nazk.gov.ua/interview/ukraine-zaraz-dae-drugie-zitta-ideam-aki-formuvali-evropu/>

МАРУХОВСЬКА-КАРТУНОВА О. О.
к.філософ.н., доцент, зав. секції суспільних наук КІМЗД,
Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
omaruhovska@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-5207-0671>

НЕЗАСЛУЖЕНО ЗАБУТА «ФІЛОСОФІЯ» ЯК ОBOB'ЯЗКОВА БАЗОВА ФУНДАМЕНТАЛЬНА НАУКА ДЛЯ ВИВЧЕННЯ СТУДЕНТІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ «КУЛЬТУРОЛОГІЯ» ТА «ЖУРНАЛІСТИКА»

Загальновідомо, що філософія завдяки своїй універсальності як найдавніша наука з давніх давен Античної філософії («усе пішло від давніх греків») визначає ціннісні орієнтири світогляду людини та здатна бути базовим елементом культури. Цікаво, що давньогрецький вчений Піфагор був одночасно і філософом, і математиком, ввівши поняття «філософія» як любов до мудрості, він зробив значний внесок у філософію, першим назвав себе філософом, тобто «любомудром» та стверджував, що він не стільки вчить мудрості, скільки зцілює від невігластва. Так, ще давньоримський філософ *Цицерон вважав філософію «матір'ю всіх наук», «царицею всіх наук»*. Сучасне розуміння цього феномену полягає в тому, що «у загальній системі наук філософія займає центральне місце, виконуючи об'єднуючу функцію, тому що в основі філософського знання лежать найбільш загальні закони розвитку суспільства, природи і людського мислення» [1]. Саме з цієї причини всесвітньо відомий вчений, найвидатніший фізик ХХ століття, Лауреат Нобелівської премії Альберт Ейнштейн, коли його запитали про значення та роль філософії для науки, відповів, що *філософія – це фундамент, «мати наукових шукань»* [1].

Від самого початку існування європейських університетів здобута в них освіта завжди передбачала «опанування універсуму – світу світів. Найдосконалішим інструментом такого опанування було вивчення філософії, й навіть тоді наукові ступені мали назву «доктор філософії». Відомо, що

назва PhD (Philosophiæ doctor) – «доктор філософії в галузі певної науки», вже давно є науковим ступенем у більшості сучасних демократичних країн світу й з 2014 р. це також є в Україні, що свідчить про необхідність обов'язкового вивчення навчальної дисципліни «Філософія» в університетах для студентів всіх спеціальностей. Саме тому сучасна система університетської освіти в Україні має надавати фундаментальні, універсальні та *міждисциплінарні* знання, а не тільки вузькоспеціалізовані утилітарні знання та вміння, особливо це стосується таких спеціальностей гуманітарного напрямку, як: «Журналістика», «Міжнародні відносини», «Психологія» та ін., а особливо спеціальності 034 «Культурологія» галузі знань 03 «гуманітарні науки». Як слушно зазначає Руденко О.В. в статті *«Про необхідність та доцільність вивчення філософії у вищій школі»*, «обов'язковий статус філософії як навчальної дисципліни пов'язаний з її особливим місцем у системі знання... Вивчення філософії необхідне для того, щоб подолати професійну обмеженість мисленнєвого кругозору, прокласти місток до інших сфер знання і культури. Отже, вивчення філософії має бути підпорядковане виробленню здатності розуміти світоглядні та методологічні питання, орієнтуватися в пошуку відповідей на них. Це вимагає навичок раціонально-критичного мислення, завдяки яким людина здатна розставляти пріоритети своїх життєвих запитів за певною шкалою цінностей, встановлювати принципи відношення до дійсності, до людей і до себе» [2].

До речі, щодо необхідності викладання «Філософії» як обов'язкової компоненти на бакалаврському рівні, то на це питання відповідає всім охочим гарантам освітніх програм позбавитися від цієї базової фундаментальної дисципліни відомий український філософ Євген Бистрицький у своїй статті *«Чому філософія має бути обов'язковою дисципліною у вишах та академічних інститутах»*: «Філософія потрібна для розвитку здатності думати, тобто бути вченим та навченим щодо будь-якої наукової дисципліни. Філософія у цьому сенсі як дисципліна навчання –

універсальна, всезагальна. Без викладання її ми матиме натаскано-навчених не дуже чи зовсім не здатних самостійно і творчо думати. Філософія, про що знають у розвинутих країнах та про що свідчить сам історичний генезис наук, *є базовою дисципліною для всіх наукових дисциплін.* ...Відмовляючись від філософських дисциплін, ми кажемо – нам не дуже потрібна, або зовсім не потрібна, самосвідома, критично мисляча, вільна людина з розвинутим духовним світом» [3].

Саме тому, можна погодитися з твердженням, що «вилучення філософії з університетських програм може призвести до дегуманізації особистості, спрощення та збіднення мисленнєвих технік, зрештою, до невміння давати моральні оцінки подіям та явищам навколишнього світу. ...Тому без високоякісного гуманітарного знання не може бути конкурентноспроможного фахівця та високоосвіченої особистості». Без фундаментальних знань з «Філософії» сучасним студентам в Україні буде неможливо долучитися до «світоглядних і громадянських якостей та морально-етичних цінностей», яких вимагає стаття 1. Закону «Про вищу освіту» [4, ст. 1]. Розвиток духовно-інтелектуального потенціалу сучасних студентів має базуватись на таких фундаментальних знаннях з «Філософії», як: «золоте правило моральності» Конфуція; етичний антропологізм Сократа та етика Аристотеля; гуманізм філософії епохи Відродження та моральний закон категоричного імперативу І. Канта; вчення про «сродну працю» Г. Сковороди та «філософія серця» П. Юркевича та ін. Окрім цього, для формування гуманістичної та культурно-ціннісної парадигм вищої освіти в Україні студентам необхідно засвоїти знання з *онтології, гносеології, антропології, філософії культури, філософії науки та аксіології* як філософської системи духовно-моральних людських цінностей.

Про велику значущість Філософії свідчить й те, що 20 років тому з 2002 р. за регламентом ЮНЕСКО почав відзначатися *Міжнародний день філософії*, який на 33-ій сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО у 2005 р. перейменовано у *Всесвітній день філософії*, котрий щорічно відзначається по

всьому світові більш ніж у 70-ти країнах-членах ЮНЕСКО. Сьогодні в умовах повномасштабної агресії росії проти України є дуже актуальними висновки, зроблені на Міжнародному симпозиумі ЮНЕСКО «Філософія і демократія у світі» 2005 р., де було затверджено програмний документ «*Паризька декларація із філософії*», і зазначалося, ... що викладання філософії сприяє розвитку відкритості розуму людей, здатних протистояти різним формам пропаганди і не має підпорядковуватися жодним панівним економічним, релігійним, політичним чи ідеологічним вимогам [5, с. 15-16].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Чому філософія – наука всіх наук. URL : <https://ukrpublic.com/navchannia/chomu-filosofiya-nauka-vsikh-nauk> (дата звернення: 20.11.2022).
2. Руденко О. В. Про необхідність та доцільність вивчення філософії у вищій школі. URL : <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Rudenko-pro.htm> (дата звернення: 20.11.2022).
3. Бистрицький Є. Чому філософія має бути обов'язковою дисципліною у вишах та академічних інститутах. URL: https://blogs.pravda.com.ua/authors/bystrytsky/54c84e4990b7f/page_5/ (дата звернення: 21.01.2022).
4. Про освіту. Закон України. (2014). *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. № 37-38. ст. 2004. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 22.11.2022).
5. Roger-Pol Droit. Philosophy and democracy in the world: a UNESCO survey / translation by C. Cullen. UNESCO Publishing, 1995. 191 p.

МОМОТ Н. М.
к. філол. наук, доцент, проф. кафедри міжнародних відносин
та журналістики,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
NeMo-web@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-1054-4517> :

ІСТОРИКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ДИСКУРС «НАРИСІВ З ІСТОРІЇ КУЛЬТУРИ» Є. МАЛАНЮКА

Постановка проблеми та актуальність. Творча спадщина Є. Маланюка постає не тільки як унікальна поезія, а й привертає увагу глибоким осмисленням різного роду явищ у його есеїстиці. Ця теза стосується насамперед репрезентативності літературних, історичних, культурологічних, політичних та суспільних тем його публіцистики, зокрема «Книги спостережень» у двох томах [1]. Власне ця «Книга...» сама по собі вже охоплює різномірну тематику, дає розуміння теоретико-літературної концепції Маланюка. З-поміж есеїв, що входять до цієї праці, помітно вирізняються «Нариси з історії нашої культури».

Метою статті є аналіз есеїстики Маланюка культурологічного спрямування, дослідження естетичних засад національної культури українського народу за матеріалами його «Нарисів з історії нашої культури».

Виклад основного матеріалу. «Нариси з історії нашої культури» вперше вийшли друком окремим виданням 1954 року (Нью-Йорк) [2]. Маланюк постійно виявляв інтерес до дослідження етносу українського народу, вивчав українську ментальність та різномірний її прояв, зокрема, з погляду культурології й історії, літератури та мистецтва, історичних і суспільних впливів. Він намагався осягнути ментальну картину українства, осмислити глибокі проблеми, що сягали глибини віків ще еллінської доби, проводив лінії перетину цивілізацій, розвиток яких вплинув на історичну долю України. «Історіософічна концепція Євгена Маланюка дає нам відчуття

нашої загубленої передісторії. З паралелі Україна-Еллада він виводить систему подібностей, що пов'язують ментальність нашого народу з давньогрецьким розумінням життя, краси, добра, справедливості, глибоким почуттям моралі» [3]. Маланюк висловив власне бачення та розуміння української культури, часом він саме поняття культури прирівнював до геокультури, оскільки це більш всеохопне явище, здатне демонструвати процеси різних епох на маргінесі культур. Він аналізував чинники формування України, її автохонного населення, був переконаним, що корені зродження української цивілізації сягають VII ст. до Р.Х. та належали до ареалу Еллади доби Античності. Дослідник вважав, як він про це зазначає у «Нарисах», що Україна територіально склала північну частину держави, від якої сформувалися римська й західноєвропейська цивілізації. За історичними даними, на узбережжі Чорного моря були грецькі колонії, які, на думку Маланюка, безперечно вплинули на розвиток української культури, залишили свій відбиток у ментальній духовності українства. Аналізуючи минуле й, відповідно, прогножуючи майбутнє, есеїст виокремлює у центрі українця як людину-воїна, що постійно знаходиться у процесі боротьби за власну державність. Протягом усього нарису простежується думка державницької національної ідеї.

Є. Маланюк у своїх «Нарисах» змальовує характеристики ментальності українця, дає роздуми щодо ролі особистості у долі держави, а також робить висновки про динаміку в процесі розвитку національної культури, простежує окремі культурні явища, які впливали на ці процеси. Автор зазначав, що українцям надважливо пізнати самого себе. Такий сковородинівський підхід концептуально важливий у кожную добу. Й сьогодні актуальність цих думок є очевидною. Маланюк змальовує конкретні історичні постаті, чин яких відчув на собі, до прикладу полковника УНР Мешковського. На цих взірцевих особистостях він демонструє українця-воїна як уособлення козацького вільнолюбного духу – ментального українця, який володіє силою духу. Першоосновою у всіх культурних процесах Маланюк бачить вплив

фольклору як прояв глибоко внутрішнього етнічного пласту, в якому лежить наша духовність. Відчуття краси він також визначає як особливу рису української еллінської ментальності. У спостереженнях є аналіз впливу народних пісень, переказів, легенд, мотивів та символів, що сформували духовний світ українства. Маланюк продовжив дослідження М. Зерова, Д. Донцова та інших, вказуючи на те, що Україна органічно приналежна до Європи, дух якої наскрізно відчувається в українській культурі. Він, як і Д. Донцов, був переконаний, що найголовніше завдання – знищити менталітет раба в українській духовності, героїка якої мала безліч прикладів в історії та культурі.

Загалом Є. Маланюк постає як інтерпретатор не тільки української, а й світової культури, оскільки постійно проводить паралелі з іншими культурологічними проблемами світового порядку, щоб глибоко та цілісно дати картину історії культури українського народу. Естетичні аналогії допомагають системно розкрити історіософську логіку міркувань есеїста, який вправно вибудовує геокультурну та геостратегічну картину світу, в якій Україна займає провідне місце. На зламі тих культур, свідком яких став автор, він розкрив внутрішній духовний потенціал, що дає можливість збагнути роль інстинкту самозбереження, закладеного у свідомості справжнього українця – представника національної культури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Маланюк Є. Книга спостережень. Київ: Атіка. 1995. 235 с.
2. Маланюк. Є. Нариси з історії нашої культури. Нью-Йорк: ООЧСУ та СУМА. 1954. 80 с.
3. Нога М.А. Творчість Євгена Маланюка: етноментальний аспект. URL: http://odrodzenie.org.ua/2003-6/konf/04_2005/noga.pdf (дата звернення: 27.11.2022).

СЕКЦІЯ 5. РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСВІТІ

БЕЛИМЕНКО О. С.

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Харківський національний педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди,
м. Харків,

belimenko2821@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-6850-9637>

ЖЕРНОВНИКОВА О. А.

д.педагог.н., проф., завідувач кафедри математики,
Харківський національний педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди,
м. Харків,

oazhernovnykva@hnpu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-5383-4493>

УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОСТІ

Нині дуже актуальною темою є використання новітніх педагогічних технологій в освітньому процесі ЗВО. Поряд із поняттями «інновації», «мультимедійні навчальні матеріали», «інтерактивні технології та методи», досить часто зустрічається і «міждисциплінарний підхід». Відбувається це завдяки тому, що сучасні ЗВО, зокрема педагогічні, та ЗЗСО мають відповідати певним вимогам, наприклад, технічне оснащення класів (комп'ютери, проектори, сенсорні дошки тощо).

Слід зазначити, що пріоритетом в українській системі освіти наголошувалося в нормативних документах [4] про ефективне набуття знань, а головним пріоритетом вважалося якісне і корисне навчання без психологічного тиску на дітей. На основі проведеного аналізу досліджень провідних учених [2; 3] та власного досвіду, такий підхід є найрезультативнішим, оскільки учні сприймають інформацію від викладача с

певною часткою емоційності, тому контролювати процес набуття знань краще, використовуючи інтерактивні методи та міждисциплінарний підхід.

Досить детально проаналізував питання інноваційної освіти у своїй праці Ю. Бистров [1], який розглядає методи інноваційного навчання та специфіку використання їх у закладах освіти. Сучасні інноваційні технології в закладах освіти, на думку Ю. Бистрова:

1. Структурно-логічні (організація навчання відбувається поетапно, що забезпечує послідовну логічну постановку і вирішення дидактичного завдання, через поетапний відбір форми, змісту, методів і засобів, враховуючи діагностику результатів).

2. Інтеграційні технології (забезпечення інтеграції міжпредметних знань і вмінь, видів діяльності на рівні інтегрованих курсів, наприклад, електронних).

3. Професійно-ділові ігрові технології (використовуються різноманітні ігри, одночасно з проведенням яких формуються вміння вирішувати завдання на основі компромісного вибору, наприклад, ділові та рольові ігри, імітаційні вправи, індивідуальний тренінг, комп'ютерні програми тощо).

4. Тренінгові засоби (відпрацювання певних алгоритмів вирішення типових практичних завдань за допомогою психологічних тренінгів інтелектуального розвитку, спілкування, розв'язування управлінських завдань).

5. Інформаційно-комп'ютерні технології (реалізуються в дидактичних системах комп'ютерного навчання на основі діалогу «людина-машина» за допомогою програм).

6. Діалогово-комунікаційні технології (форми і методи навчання, що засновані на діалоговому мисленні).

Що ж дають ці види викладачам і здобувачам освіти різних рівнів? Особисто здобувачам: використовувати навчально-методичну літературу максимально ефективно; удосконалювати проблемно-пошукове мислення;

розвивати самоконтроль здобутих знань; сформувати професійне міркування; прискорити науково-дослідницьку роботу.

Щодо викладачів – то вони зможуть найбільш доцільно пояснити навчальний матеріал; розширити види контролю знань здобувачів освіти; використовувати наочні матеріали для покращення розуміння певної теми, яка вимагає міждисциплінарного підходу у своїй реалізації.

Отже, найбільш якісно удосконалювати наявні технології середніх та вищих закладів освіти, звертаючи увагу на вікову категорію здобувачів при виборі певного виду та методів інноваційних технологій навчання.

Окремо хотілося приділити трохи уваги методам інноваційних технологій. Виокремити можна в цілому шість: контекстне навчання (інтеграція різних видів діяльності студента), проблемне навчання, модульне навчання (найпоширеніший метод, що базується на жорсткій структурі та контролі навчального матеріалу), повне засвоєння знань (зміна параметрів умов навчання, залежно від здібностей учнів, при фіксованих результатах навчання), дистанційне навчання та міждисциплінарний підхід.

Наразі кожному з нас знайомий метод дистанційного навчання і використовується майже кожним здобувачем і викладачем по всій країні. Він дуже полегшує навчання в умовах неможливості очного проведення занять. Утім і сильно обмежує можливість використання інших методів, окрім деяких, що не потребують фізичного контакту або присутності всіх суб'єктів навчання.

Отже, підбиваючи підсумки, стає зрозуміло, що розвиток видів і методів інноваційних технологій в закладах освіти взаємопов'язаний з характером та швидкістю соціальних змін у суспільстві та інших зовнішніх чинників, а також підвищенням вимог здобування і надання освіти, через нововведення у законодавстві. Так, наприклад, Закон України «Про вищу освіту» передбачає «забезпечення органічного поєднання в освітньому процесі освітньої, наукової та інноваційної діяльності» [2].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бистрова Ю.В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України. *Право та інноваційне суспільство*: електрон. наук. вид. 2015. №1 (4). URL: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2015/04/Bystrova.pdf> (дата звернення: 19.11.2022 р.).
2. Жерновникова О. А., Дейніченко Т. І. Основні напрями роботи науково-методичної лабораторії інтердисциплінарності в освіті ХНПУ імені Г.С. Сковороди. *Моделі міждисциплінарних та міжгалузевих освітніх та освітньо-наукових програм: виклики, можливості та варіанти впровадження*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 25-26 червня 2020 р.). Одеса, 2020. С. 65–67.
3. Жерновникова О. А. Міждисциплінарні освітні програми підготовки сучасного вчителя як психолого-педагогічна проблема. *Проблеми та шляхи реалізації компетентнісного підходу в сучасній освіті*: матер. II Міжнар. наук.-метод. конф. (20-21 травня 2021, м. Харків). Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. С. 36–39.
4. Про вищу освіту : Закон України від 1 лип. 2014 р. №1556-VII. Офіц. вісн. України. 2014. №63. Ст. 1728.

КЛОЧКОВА Ю. В.

старший викладач кафедри спеціальної освіти та психології,
Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна
навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради,
м.Запоріжжя,

yuliya.tv@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-9323-4142>

**ДОСТУПНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ НА САЙТАХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ
ОСВИТИ ДЛЯ АБІТУРІЄНТІВ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ**

Отримання вищої освіти – це невід’ємне право кожної людини. Особливо гостро це питання стоїть для осіб з особливими потребами. Вища освіта сприяє розвитку особистості, допомагає піднятися на вищий щабель соціального статусу, дає більше можливостей у пошуку роботи, захищеності. У демократичному та вільному суспільстві людина з особливими потребами має таке ж право на отримання вищої освіти, як і всі інші. Цей процес є двостороннім. З одного боку, людина з особливими потребами отримує більше можливостей, з іншого боку – держава забезпечує країну кваліфікованими кадрами. Це призводить до загального розквіту країни, розвитку в економічному, політичному, соціальному і культурному напрямках.

Дослідженнями процесу соціалізації людей з особливими потребами займалися В. Бондар, І. Іванова, М. Сварник, П. Таланчук, А. Шевцов та ін. Саме в період студентського віку в молодій людині відбувається активне становлення життєвих позицій, визначення майбутніх соціальних ролей, прагнень і громадських переконань. Отримання вищої освіти сприяє підвищенню бажання жити повноцінним життям, знаходити престижну роботу, створювати сім’ю. Навчання студента з особливими потребами у закладі вищої освіти – це розкриття потенціалу його особистості. Воно передбачає активний розвиток інклюзії освітнього процесу. Аби інклюзія була успішною, потрібно працювати над створенням відповідного освітнього клімату й опануванням сукупності практичних підходів [1].

Метою нашого дослідження було з’ясувати, наскільки легко майбутнім студентам з особливими потребами знайти інформацію про навчання у закладах вищої освіти. Для цього було вивчено та проаналізовано дані з відкритих джерел, тобто офіційних сайтів закладів освіти. З метою об’єктивізації експерименту було обрано заклади освіти з різних регіонів України, які суттєво відрізняються не тільки географічним розташуванням, а і кількістю населення. Отже, в дослідженні брали участь такі заклади освіти:

1. Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

2. Київський університет імені Бориса Грінченка
3. Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» (м. Запоріжжя)
4. Ужгородський національний університет
5. Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ)
6. Західноукраїнський національний університет (м. Тернопіль)

За результатами детального аналізу було зроблено такі висновки. Тільки 50% закладів вищої освіти мають на сайті відповідний розділ для вступників з особливими потребами. Ми можемо стверджувати, що лише у половині ЗВО абітурієнт з легкістю зможе зорієнтуватися у поданій інформації. Надавати допомогу під час вступу та відкрито заявляти про це готові лише 30% закладів освіти. Це свідчить про непродуману до кінця структуру переходу з середньої освіти до вищої. Натомість, безбар'єрне середовище надають більшість закладів освіти – 70%, у решти його розвиток і створення заплановано у найближчий час. Фінансування організації інклюзивного навчання здійснюється за рахунок державного бюджету, коштів місцевих громад та коштів громадських, благодійних і міжнародних організацій [2]. Це свідчить про готовність закладу освіти адаптуватися під нові вимоги та норми, витратити на це кошти, підтримуючи таким чином студентів з особливими потребами. Ще одним доказом загального налаштування ЗВО України на розвиток інклюзії є створення у всіх закладах освіти психологічної підтримки студентів. Особливості її роботи та контакти також вказані на офіційних сайтах закладів.

Отже, незважаючи на законодавче регулювання навчання осіб з особливими потребами, підтримку урядом розвитку інклюзивної освіти, проблеми доступності інформації залишаються перешкодою для вступу абітурієнтів з особливими потребами. Вступники не завжди мають змогу особисто відвідати кілька закладів освіти, тому для них дуже важливим є виклад інформації на офіційних закладах вищої освіти. Це дасть можливість

зрозуміти, чи створені умови у гуртожитку для успішного навчання, чи зможе студент самостійно пересуватися закладом, куди він може звернутися за допомогою тощо. Розташовуватися ця інформація (або посилання на неї) має на першій сторінці сайту. Метою наших подальших досліджень є більш детальне вивчення процесу навчання студентів з особливими потребами та інклюзії у закладах вищої освіти України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи. Київ, 2009. 272 с.
2. Концепція розвитку інклюзивної освіти // Наказ МОН України від 01.10.2010 р. № 912. URL: <http://firstedu.org.ua/index.php>

КОСТЕНКО О. В.

аспірант кафедри освітології та інноваційної педагогіки,
Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди,
м. Харків,
kostenko_o_v@outlook.com

ПЕДАГОГІЧНА ІННОВАЦІЯ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ТЕОРІЇ ГАБРІЄЛЯ ТАРДА

Інновація, інноваційна діяльність, інноваційний підхід – ці слова займають одні з провідних позицій у сучасному педагогічному дискурсі. Актуальність дослідження педагогічних інновацій, їх появи та інтерпретації пояснюється великою роллю та значенням, яке надається цьому явищу [4].

У контексті міждисциплінарних соціолого-педагогічних досліджень питання педагогічної інновації отримує додаткові грані осмислення. Метою даної роботи є аналіз поняття педагогічної інновації через теорію імітації та наслідування французького соціального теоретика Габрієля Тарда.

Поняття інновації у соціальних науках розглядається комплексно. Габріель Тард [1; 2; 3] запропонував свою теорію функціонування суспільства, приділивши значну увагу інноваціям та механізмам їх поширення як основним рушійним силам суспільного розвитку. Процес зародження і поширення цього явища виглядає наступним чином. Суспільство, на думку Тарда [3], на певному етапі свого розвитку продукує певну технологічну чи соціальну інновацію. Головною умовою її появи та подальшої життєздатності є готовність суспільства до її сприйняття. При цьому Тард дефінує інновацію як будь-яке технологічне чи соціальне нововведення, направлене на зміну існуючого у суспільстві статусу кво.

Після успішного зародження інновації починають діяти інші соціальні механізми, направлені на її поширення та вкорінення. Мова йде про соціальні принципи наслідування [2]. В силу власної природи, люди, за Тардом, починають копіювати, допускаючи певні варіації, успішну інновацію, чим спричинюють її розповсюдження і сприяють йому. Для того, щоб інновація остаточно вкоренилася у суспільній свідомості, має пройти певний час; вона має відтворитися кілька разів і перейти до суспільного габітусу.

Який висновок теорія Тарда може мати для розуміння та дослідження явища педагогічної інновації? Перш за все, теорія наслідування пропонує звертати увагу дослідника на суспільну готовність до появи інновації. При правильній розробці дослідницького дизайну такий теоретичний підхід дає змогу спроєктувати можливі педагогічні інновації майбутнього та прослідити появу вже існуючих. Педагогічна інновація, стаючи предметом міждисциплінарного дослідження, глибше розкриває причини та наслідки своєї появи, уможливорює приблизне прогнозування майбутнього розвитку. Окрім того, у фокус дослідника потрапляють умови відтворення та трансляції педагогічних інновацій.

Таким чином, дослідження педагогічних інновацій через призму теорії соціального Габріеля Тарда розширює кут аналізу зору дослідника, включаючи додаткові аспекти та фактори впливу. Педагогічна інновація

розглядається у суспільно-технологічному контексті, даючи змогу поглибити дослідження, сформулювавши та проаналізувавши відповідні дослідницькі питання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Tarde G. *Monadologie et sociologie*, Paris : Les empêcheurs de penser rond. 1999. 150 p.
2. Tarde G. *Les Lois de l'Imitation*. Paris: Les empêcheurs de penser rond, 2001. 444 p.
3. Tarde G. *Les Lois Sociales : esquisse d'une sociologie*. Paris: Hachette, 2018. 172.
4. Дубасенюк О. А. Інновації в сучасній освіті. *Інновації в освіті: інтеграція науки і практики: збірник науково-методичних праць*, 2014. С. 12–28.

КРАВЦОВА М. І.

здобувач бакалаврського рівня вищої,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,
м. Харків
krav3309@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ МЕТОДІВ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ НУШ ЯК ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ОСВІТІ

Світ не стоїть на одному місці, а постійно змінюється та зростають все нові та нові покоління. Раніше шкільний урок математика був досить нудним предметом, протягом якого здобувачі освіти працювали із стандартними збірниками задач, зошитами та ручками на партах. Але з упровадженням Нової української школи (НУШ) заняття з математики перетворилися на чарівний світ чисел, геометричних фігур, формул тощо. Використання

сучасних методів викладання математики є актуальними так, як розвиток наукової та інноваційної діяльності в освіті, підвищення якості навчання на інноваційній основі є одним із напрямів державної політики в освіті згідно з указом Президента України про Національну стратегію розвитку освіти в Україні до 2021 року [1].

Інноваційна діяльність стала також предметом дослідження таких вчених, як К. Ангеловські, О. Ф. Балакіреєв, І. М. Дичківська [2], Ю. О. Карпова, В. П. Кваша, Б. В. Сазонов та інші.

Одним з перших, дослідницький метод, як основу навчання розглядав Ян Амос Коменський. Також багато уваги приділяли педагоги ХХ ст. В. П. Вахтеров та Л. С. Виготський.

Г.П. Бевз пояснював термін «дослідницький метод» метод, при якому викладач пропонує студентам самостійно «відкрити» (відкрити заново) теореми, формули, закономірності та інше, які вивчаються; метод, при якому поряд з узагальненням готових знань викладач ставить перед студентами окремі питання та проблеми, що потребують досліджень» [3].

Як саме це працює у сучасній школі? Здобувачі освіти не отримують матеріал уроку у готовому вигляді, а мають здобути ці знання вирішуючи проблему поставлену вчителем на початку заняття. Завдання освітянина не надиктовувати доведення теореми, формули або розв'язання певного завдання, а допомогти зануритися здобувачу у творчу цікаву атмосферу дослідницької діяльності, дати змогу самостійно аналізувати проблему та знаходити шляхи її вирішення. Вчитель керує саме процесом оволодіння учня навчальним матеріалом, мотивує та створює ситуацію успіху, допомагає систематизувати отримані результати та зробити висновки.

Такий підхід кардинально відрізняється від тих, що застосовувалися на уроках математики раніше. Інновація має сенс тоді, коли ефективно впливає на систему, у якій вона запроваджена. Це значить, що інноваційна діяльність в освіті має бути корисною для всіх учасників навчального процесу та сприяти розвитку вмінь та навичок, які передбачає Державні стандарти

України [4], [5]. Це використовується у повсякденному житті, умінню творчого мислення, працьовитості, критичному та системному мисленню, вмінню оцінювати ризики та приймати рішення, розв'язанню проблеми, здатності співпраці з іншими людьми, самоконтролю, плануванню власної діяльності [6].

Отже, можна зробити висновок, що використання дослідницьких методів на уроках математики НУШ як інновацій діяльності в освіті позитивно сприяють підвищенню якості навчального процесу, розвитку навичок та умінь учнів та їх зацікавленості в навчанні, а також і надихає педагогів підтримувати інноваційну діяльність в освітньому процесі.

СПИСОК ВИКОРСИТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. Указ Президента України від 25.06.2013 № 344/2013.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. К. : Академвидав, 2004. 352 с.
3. Бевз Г. П. Методи навчання математики. .Х.: Вид. група «Основа», 2003. 96 с.
4. Про затвердження Державного стандарту початкової освіти. Постанова КМ України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>
5. Навчальні програми для 6-9 класів. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти, 2011 р. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>
6. Інноваційні педагогічні технології в цифровій школі : збірник тез доповідей IV Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених (м. Харків, 11-12 травня 2022 року). Харків, 2022. URL: https://drive.google.com/file/d/1m4IANxOpWldI-Ri3Mi6_d3ML9WuyRZsT/view

ОСМАНОВ Х. Т.
аспірант, Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ,
osmanovkt@krok.edu.ua

ВИКОРИСТАННЯ БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ ЗАХИСТУ ДАНИХ У ВИЩІЙ ОСВІТІ

Незважаючи на те, що блокчейн-технологія все ще перебуває в зародковому стані, кілька вищих навчальних закладів почали експериментувати і впроваджувати її в ще одній спробі цифрової трансформації вищої освіти до університетів майбутнього. Ці перші кроки були здебільшого у формі перевірки академічних документів, таких як ступені, сертифікати та стенограми з метою боротьби з підробкою академічних документів. Підробки сертифікатів дипломів є серйозною проблемою. Для закладів вищої освіти можливість зробити облікові дані цифровими, передавши їх під контроль студента, зашифрувати та не потребувати посередника для перевірки їх автентичності є найбільш перспективним варіантом використання блокчейну у вищій освіті. Насправді технологія блокчейн може замінити будь-яку паперову та ручну обробку транзакцій.

Концепція імплементації блокчейн технології і різні сфери життя є дуже актуальною. Тому багато уваги приділяється науковцями у сучасних економічних публікаціях. Можна відтінити таких вітчизняних та іноземних науковців, які досліджували особливості використання технології блокчейн у своїх роботах: В.С. Олійник, К.І. Радченко, Н.Л. Шишкова, Р.О. Гартінгер, К. Лахані, М. Іансіті, М. Сван та ін.

Мета дослідження полягає в аналізі технології блокчейн та можливостей покращення сек'юрності використання даних у вищій освіті.

За допомогою блокчейн-технологій можна запрограмувати на запис практично все, що має цінність і важливе значення для людей, починаючи від

свідоцтв про народження і переходячи до довідок про освіту, соціального страхування, позик і всього іншого, що можна виразити в коді. Блокчейн використовує інфраструктуру відкритих ключів (ІВК) для створення сек'юрної платформи. ІВК – це вдосконалена форма асиметричної криптографії, де користувачі отримують ключі, які не виконують однакові функції: один для шифрування, інший для дешифрування [1]. Отже вони асиметричні. Зараз блокчейн біткоїна є найбільшим цивільним впровадженням ІВК у світі, поступаючись тільки Системі загального доступу Міністерства оборони США. Компанія Sony, через проєкт Sony Global Education вже адаптувала цю технологію до так званого відкритого протоколу обміну даними, за допомогою якого дві сторони в будь-якій точці світу можуть безпечно обмінюватися офіційними академічними даними. Але без конкретних двох ключів хакер не зможе отримати доступ до даних [2].

Цифрові активи – від грошей, акцій, облігацій та інтелектуальної власності до музики, мистецтва, балів лояльності та студентських записів – не всі зберігаються в одному місці: вони розподіляються в глобальній книзі з використанням найвищого рівня криптографії. Коли транзакція здійснюється, вона публікується в усьому світі, на мільйонах комп'ютерів. Ці транзакції групуються в блоки. Потім цей блок пов'язується з попереднім блоком і з блоком перед ним, щоб створити ланцюжок блоків. Кожен блок має позначку часу, ніби цифрову печатку. Отже, якщо ви хочете зламати блок і, скажімо, надіслати той самій біткоїн кільком людям, вам доведеться зламати цей блок, а також усі попередні блоки, через всю історію цього біткоїна в блокчейні, а не лише на одному комп'ютері, а й на мільйонах комп'ютерів одночасно, усі з використаннями найвищого рівня шифрування. Це набагато безпечніше, ніж комп'ютерні системи, які ми використовуємо сьогодні [1].

Одне з завдань полягає в підтримці конфіденційності та безпеки даних, які зберігаються в цифровому вигляді академічно акредитованими установами. Інше – вирішити валідність даних. В час великого об'єму інформації, швидкоплинності та мінливості, можливість перевірити

твердження потенційного кандидата на працевлаштування стає все більш важливою для роботодавців. За даними CareerBuilder 57% претендентів на роботу прикрашали свої навички, а 33% збрехали щодо свого наукового ступеню. Не дивно, що роботодавці хочуть бачити офіційні виписки від закладів вищої освіти. Однак, коли йдеться про обробку запитів, то не завжди це зручно і своєчасно можна зробити. Використання блокчейну надає швидкість та надійність цьому процесу. Це може принести велику користь, наприклад, біженцям, які прагнуть продовжити освіту чи знайти роботу в новій країні [3, 4].

Наступна проблема, яку закриває блокчейн – час. Враховуючи різні форми здобуття освіти, то здобуття наукового рівня може займати різні проміжки часу. До того ж студент може опановувати нові знання поза університетом або вже під час роботи і це може вноситись в навчальні протоколи. Медіа Лаб Массачусетського технологічного інституту почала хешувати цифрові сертифікати в блокчейні, щоб постійно позначати членство і так винагороджувати членів спільноти за їхній цінний внесок у роботу лабораторії. Студенти отримують не лише оцінку, вони отримують облікові дані, які можуть негайно використати на ринку праці [5].

Отже, хоча використання технології блокчейн в освіті все ще знаходиться в початковому стані, воно вже проклало шлях до нових можливостей. Завдяки швидкості та безпеці технологія блокчейн принесе користь як студентам, так і викладачам. Блокчейн дозволить учням перевіряти автентичність своїх даних і гарантувати, що їхня інформація не буде неправильно витлумачена або використана не за призначенням.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Charles M. Vest “Open Content and the Emerging Global Meta-University,” EDUCAUSE Review 41, no. 3 веб-сайт. URL: <https://er.educause.edu/articles/2006/5/open-content-and-the-emerging-global-metauniversity>

2. Sony Global: веб-сайт. URL:
<https://www.sony.com/en/SonyInfo/News/Press/201602/16-0222E/>
3. News release, August 7, 2014 веб-сайт. URL:
<https://press.careerbuilder.com/press-releases?sd=8%2F7%2F2014&id=pr837&ed=12%2F31%2F2014>
4. MIT Registrar's Office, Transcripts: веб-сайт. URL:
<https://registrar.mit.edu/transcripts-records/transcripts-certifications-letters/transcripts>
5. EAB: веб-сайт. URL:
<https://eab.com/insights/infographic/advancement/strategies-for-alumni-and-student-data-collection/>

ПЕТРОВА Л. О.

к.філософ.н., доцент, учений секретар,
Харківський національний університет Повітряних Сил ім. Івана Кожедуба,
м. Харків,
luida64p@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-9341-1030>

ПАВЛІЧЕНКО О. О.

к.і.н., доцент, доцент кафедри філософії,
Харківський національний університет Повітряних Сил ім. Івана Кожедуба,
м. Харків,
elena_aleksandro@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0001-8462-0212>

РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВИЩІЙ ВІЙСЬКОВІЙ ОСВІТІ

Нові цивілізаційні виклики та неминучість розв'язання глобальних проблем спричиняє необхідність переосмислення ролі та функцій освіти, зокрема військової та закономірно приводять багато країн до нового ставлення до освіти. Освіта, крім вирішення свого власного внутрішнього

завдання з формування інтелекту та волі нації безпосередньо пов'язана з процесами державного будівництва, економічними перетвореннями, гармонізацією національних відносин, національної безпеки, оборони України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності. Саме з освітою пов'язується відповідь на «виклики» сучасної епохи. Для суспільств, що бажають бути конкурентоспроможними, зорієнтованими на майбутнє, освіта поряд з наукою стають найбільш пріоритетними сферами життєдіяльності. В умовах глобалізації зростає конкурентність країн як в економічній, соціальній, духовній, військовій так і в інших сферах, і місце кожної країни в цій конкуренції визначатиметься наукою як сферою, що продукує нові знання, і освітою, що олюднює знання, робить їх діяльними.

У Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки, схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 року №286-р акцентується увага на тому, що основою якісної вищої освіти та популяризації науки є стратегічні та операційні цілі щодо проведення фундаментальних і прикладних наукових досліджень, а також відповідні завдання спрямовані на забезпечення інтеграції України до Європейського дослідницького простору та узгоджуються з пріоритетами дорожньої карти (затвердженої наказом МОНУ від 10 лютого 2021 р. № 167) інтеграції науково-інноваційної системи України до європейського дослідницького простору [1]. В системі вищої військової освіти почалася радикальна реорганізація на основі її орієнтації на стандарти підготовки військових фахівців за стандартами НАТО.

Важливою і невід'ємною складовою діяльності кожного університету є наукова робота. Тематика досліджень університетських науковців дуже різна та один із важливих напрямів досліджень спрямовано на підвищення обороноздатності та безпеки України. Наукові дослідження мають виняткове значення для розвитку усіх стратегічних напрямів університету: забезпечення якісної підготовки фахівців, поглиблення міжнародної освітньої та наукової діяльності, удосконалення системи підготовки та атестації наукових та

науково-педагогічних кадрів, розвитку інноваційної діяльності. Воєнна наука – це система знань про характер, закони війни, підготовку Збройних Сил до війни і способи її ведення. На основі цього визначення зароджувалася і розвивалася воєнна наука. Однією з основних частин воєнної науки є теорія воєнного мистецтва, що охоплює питання підготовки Збройних Сил і ведення ними бойових дій [2]. Військова справа у широкому розумінні охоплює усі питання військової теорії і практики, пов'язані з будівництвом, підготовкою та діями Збройних Сил держави у мирний та воєнний час, а також підготовкою населення на випадок війни. Традиційними складовими частинами воєнної науки є: теорія війни; теорія воєнного мистецтва – стратегії, оперативного мистецтва і тактики; теорія військового будівництва; теорія управління збройними силами; теорія видів збройних сил; теорія цивільної оборони; теорія військової економіки і тилу; теорія військового навчання і виховання, а також воєнна історія. Особливе, в ряді випадків прогнозоване місце займає теорія розвитку озброєння і військової техніки [3]. Іноді у науковій літературі вживається термін «військово-технічна» наука. Військово-технічна наука як винятково важлива для забезпечення суверенітету держави складова частина науки залишається тією опорною базою, на основі якої повинна бути забезпечена надійна оборона країни, відновлена роль і піднятий престиж науки в суспільстві.

Безумовно, як показує міжнародна практика, одним із найбільш надійних способів оцінки науково-дослідного потенціалу закладів вищої освіти є підрахунок активності публікацій науково-педагогічних працівників і наукових співробітників, а також витрат і доходів університетів від науково-дослідницької діяльності.

Наукова робота – це самостійно виконане наукове дослідження тієї чи іншої проблеми. Наукова робота покращує розвиток особистості курсанта, його ораторські та комунікативні здібності, сприяє більш ефективному засвоєнню знань з навчальних дисциплін. Необхідною умовою формування наукового світогляду здобувачів вищої військової освіти, озброєння

технологіями і вміннями творчого підходу до дослідження певних наукових проблем та оволодіння методами наукових досліджень є науково-дослідна робота. Згідно з навчальними планами та робочими навчальними програмами, наукові дослідження здобувачі вищої освіти проводять передусім із фахового напрямку у вигляді курсових, бакалаврських і магістерських робіт, участі у студентських (курсантських) олімпіадах. Виконання таких робіт є обов'язковим під керівництвом науково-педагогічних працівників випускових кафедр. У цьому плані «науково-дослідна робота» є найкращим способом зацікавлення курсантів в обраній спеціальності. Результати досліджень мають бути апробованими у вигляді публікацій у періодичних виданнях та наукових збірниках, доповідях на наукових та науково-практичних конференціях.

Як висновок, наголосимо, що участь курсантів у науковій діяльності університету сприяє розвитку у них умінь пошукової, дослідницької діяльності, творчого розв'язання освітніх завдань, критичного та аналітичного мислення, а також у формуванні вмінь застосування методів наукових досліджень на практиці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки, схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 року №286-р.
2. Сидоров С. В. Питання воєнного мистецтва у працях військових теоретиків минулого: Генріх Жоміні. *Воєнно-історичний вісник*, 2019. 32(2), С.144–155. <https://doi.org/10.33099/2707-1383-2019-32-2-144-155>.
3. Бестюк А. І. Структура механізмів державного управління вищою військовою освітою в Україні. *Наукові перспективи* (Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Медицина»). 2021. Випуск № 1 (7). С. 405-419.

ПОГРІБНЯК М. Ю.
аспірант, Полтавський національний педагогічний університет
ім. В. Г. Короленка,
м. Полтава,
makspogrib_22@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0003-4927-1250>

МОДЕЛЬ БАГАТОРІВНЕВОЇ ОСВІТИ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАГІСТРІВ ГЕОГРАФІЇ ДО ПЛАНУВАННЯ ТЕРИТОРІЙ

У сучасних умовах трансформації державної політики у сфері вищої освіти та повноцінної реалізації у галузі освіти засад сталого розвитку суспільства виникає необхідність запровадження системи багаторівневого навчання фахівців із планування територій на основі інноваційних технологій під час підготовки магістрів географії.

Аналіз навчальних планів підготовки фахівців із територіального планування, особливо за географічними спеціальностями, показав, що підготовка магістра географії вимагає врахування не тільки професійної складової його діяльності, а й запровадження геоінформаційного та управлінського аспектів підготовки [1]. Традиційні підходи у підготовці сучасного спеціаліста малоефективні, що вимагає уведення природничо-соціально-економічних дисциплін із регіонального розвитку і прикладних дисциплін орієнтованих на планування, програмування та прогнозування розвитку регіонів різного ієрархічного рівня, особливо територіальних громад, що функціонують у якісно нових соціально-економічних умовах і потребують фахівців здатних на високому фаховому рівні запланувати, запрограмувати та спрогнозувати їх розвиток..

Один із недоліків сучасної вищої географічної освіти – відсутність в освітніх програмах закладів вищої освіти регіональної планувальної складової. До цього часу підготовка фахівців із планування територій ведеться на предметному, а чи не комплексному підході. Постійне, часто недолуге реформування, системи вищої освіти зумовило погіршення якості

вищої географічної освіти, у більшості навчальних закладів здобувачі освіти слабо орієнтовані на практичну діяльність та на здатність оперативно приймати рішення у різних ситуаціях реального життя, що виникають у професійній діяльності із планування розвитку територій [2].

Проведений аналіз наявних даних дозволив визначити актуальність проблеми, що полягає у забезпеченні якісно нового підходу до використання сучасних геоінформаційних технологій у формуванні вищої географічної освіти, націленої на те, щоб сучасний магістр, будучи фахівцем у своїй галузі, міг оцінити реальні наслідки професійної діяльності з погляду навколишнього середовища, стану соціально-економічного розвитку території та міг кваліфіковано розв'язувати проблеми планування розвитку конкретної території [3].

Система багаторівневої вищої географічної освіти передбачає застосування сучасних геоінформаційних технологій у багаторівневій підготовці магістрів географії із включенням наступних моделей:

- геоінформаційна модель географічної освіти;
- модель багаторівневої системи в географічній освіті.

Модель багаторівневої системи екологічної освіти передбачає інтеграцію на кожному етапі безперервного навчання планувальних аспектів регіонального розвитку, відповідних цілям кожного рівня навчання. Система включає велику кількість різних компонентів, одним із яких є застосування сучасних геоінформаційних технологій у навчальному процесі.

Перший рівень – на стадії підготовки до вступу до закладу вищої освіти орієнтація школяра на формування фахівця зі базовими знаннями географії та основ розміщення продуктивних сил. Другий рівень – забезпечення обов'язкової складової знань про основи територіальної організації суспільства (додаткові курси, що дають не лише загальні уявлення про суспільну географію, а й запровадження прикладного аспекту географічних знань за спеціальністю, наприклад, «Вступ до спеціальності»). Третій рівень – основи просторового планування мають обов'язково входити у ті

дисципліни, вивчення яких необхідне для курсового та дипломного проєктування. Четвертий рівень – самостійне виконання розділів щодо проблем регіонального розвитку й планування територій низового рівня у дипломному проєкті. П'ятий рівень – проведення спеціальних курсів, що дають глибоке уявлення про реалізацію планування територій у різних соціально-економічних, екологічних і т.д. умовах у відповідній сфері діяльності тощо.

Запропоновані рівні підготовки фахівців ґрунтуються на використанні різних методик навчання плануванню територій, наприклад, програмно-дидактичні засоби. У процесі професійної підготовки ефективним є використання комп'ютерних навчальних програм, які переважно використовуються у сфері вищої освіти (віртуальний лабораторний практикум, тренажери). На етапі додаткової освіти можуть використовуватись заняття на тренажерах, а також виїзди в територіальні громади. Доцільно також використання відеоконференцій, форумів, семінарів тощо.

Таким чином, впровадження у систему безперервної географічної освіти моделі формування знань, умінь і навичок із планування територій дозволить забезпечити формування відповідних компетентностей магістра будь-якого напрямку діяльності, особливо фахівців географічного профілю особливо суспільно-географічної спеціалізації. Ефективність здобуття професійних навичок забезпечується при отриманні не тільки практичних та теоретичних знань, а й формування необхідних професійних умінь та навичок, компетентностей із управління регіональним розвитком.

Реалізація запропонованої нами моделі передбачає уведення у навчальний процес таких обов'язкових освітніх компонентів, як «Основи просторового планування», «Регіональний розвиток», «Планування територій», «ГІС у плануванні територій», «Управління регіональним розвитком»; перелік вибіркових освітніх компонентів «Просторове планування в Україні», «Європейська система просторового планування»,

«Стратегічне планування», «Планування і використання публічних просторів», «Брендинг територій» тощо; практична підготовка (навчальна і виробнича) у органах управління територіями різного ієрархічного рівня (обласні, районні, міські державні адміністрації, органи управління територіальними громадами тощо).

Така методика багаторівневої системи географічної освіти дозволить інтегрувати на кожному етапі безперервного навчання планувальний аспект, що відповідає цілям кожного рівня освіти, та підвищити ефективність навчання при застосуванні сучасних геоінформаційних технологій у навчальному процесі.

Отже, обґрунтована нами практична модель реалізації роботи із впровадження розроблених обов'язкових та вибіркового освітніх компонентів на прикладі спеціальності 106 Географія дозволить підвищити рівень підготовки магістрів із планування територій, особливо суспільно-географічної спеціалізації, з урахуванням планувальних аспектів регіонального розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Топчієв О. Г., Мальчикова Д. С. Планування територій : навч. посібник. Херсон. 2015. 268 с.
2. Погрібняк М. Ю., Шевчук С. М. Професійна підготовка майбутніх магістрів географії до планування територій: постановка проблеми. Дидаскал: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. «Трансформації вищої педагогічної освіти: світовий і український контекст», 16–17 лист. 2021 р. Полтава, 2021. № 22. С. 57–59.
3. Шевчук С. М., Погрібняк М. Ю. Професійна підготовка фахівців до використання ГІС та технологій при плануванні територій. Сучасні освітні технології навчання в підготовці здобувачів вищої освіти: досвід та перспективи. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (23 – 24 лютого 2022 р., м. Полтава). Полтава. 2022. С.38–40.

СЕРГЄЄВ В. М.

к.фіз.-мат.н., доцент, доц. кафедри фізики і хімії,
Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди,
м. Харків,
serviktor102@gmail.com

БОРИСЕНКО К. В.

к.т.н., викладач кафедри фізики і хімії,
Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди, м.
Харків,
<https://orcid.org/0000-0002-8172-0215>

ПЛЕМЯННИК Д. М.

Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди,
м. Харків,
plimannik200321@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-6359-2910>

ДИНАМІКА ЗАЛУЧЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО НА УКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПЕДАГОГІЧНИХ ЗВО УКРАЇНИ

У будь-який час розвиток наукової діяльності мав велике значення. Починаючи з античних часів й закінчуючи сьогоднішнім. Без наукової та інноваційної діяльності важко уявити сучасний світ. Кожна країна активно займається їх розвитком, бо це дозволяє робити нові відкриття, спрощувати діяльність у різних сферах, розвивати економіку. Особлива увага вирішенню зазначених питань звертається в освіті.

У своєму дослідженні ми розглянули деякі шляхи рішення проблеми розвитку наукової та інноваційної діяльності в педагогічних закладах вищої освіти України.

Кожен з університетів прагне залучити якомога більше здобувачів до наукової діяльності, що спонукає розвитку, авторитетності продуктивності науки та інновацій в педагогічних ЗВО. Ми проаналізували діяльність декількох педагогічних університетів з зазначеної проблеми.

Розглянемо активність Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди у залученні своїх здобувачів до наукової діяльності.

Щорічно в університеті проводять багато наукових конференцій, в яких з кожним наступним разом беруть участь все більше й більше учасників, зокрема, якщо розглянути Всеукраїнську науково-методичну конференцію здобувачів вищої освіти та молодих учених «Наумовські читання» [1], проаналізувавши діяльність цієї конференції ми отримали результат, що зображено на графіку:

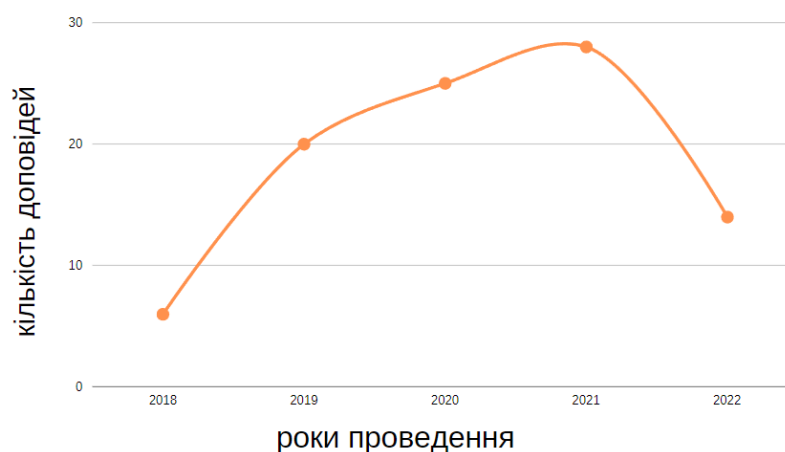
Графік кількості доповідей за роки у заході «Наумовські читання»

На графіку ми бачимо залежність кількості доповідей та роки проведення заходу.

Таким чином у 2017 році було опубліковано 36 тез, 2018 - 34, 2019 - 25, 2020 - 57, 2021 - 98, 2022 - 198.

Сміливо можна казати про те, що кожним роком спостерігається тенденція до зростання кількості охочих брати участь в науковій діяльності, 2022 рік організатори відмітили як найактивніший, кількість тез зросла в рази.

Для порівняння ми розглянули проаналізували досліджуване питання і в других закладах вищої освіти. Так, Донбаський державний педагогічний університет, у якому також до наукової та інноваційної діяльності активно залучають здобувачів освіти. Зокрема проаналізовано статистику публікацій у «Збірнику наукових праць фізико-математичного факультету ДДПУ»[2]. Отримали наступний графік:

Графік кількості доповідей за роки у заході «Збірнику наукових праць фізико-математичного факультету ДДПУ»

2017 рік - 8 наукових публікацій, 2018 - 6, 2019 - 20, 2020 - 25, 2021 - 28, 2022 - 14. Оцінка графіка, дозволяє стверджувати, що статистика участі здобувачів у публікаціях тез також зростає. Це підтверджує, що охочих розвивати науку - більше і більше. Останній рік проведення заходу - публікація збірника прийшлася на момент початку вторгнення Росії в Україну, тому кількість доповідей зменшилась.

Проаналізовано стан щодо залучення здобувачів освіти також у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка. А саме кількість доповідей на Міжнародній конференції «Сучасні цифрові технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи» [3].

Графік кількості доповідей за роки у заході «Сучасні цифрові технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи»

Як результа отримана наступна статистика: 2017 рік - 47, 2018 - 90, 2019 - 89, 2020 - 75, 2021 - 84, 2022 - 85.

На графіку ми також бачимо покращення ситуації в останні роки, це свідчить нам про те, що у цьому випадку також з кожним роком зростає кількість охочих взяти участь в наукових дослідженнях.

Таким чином ми можемо зробити наступний висновок: заклади вищої освіти, які готують майбутніх освітян працюють над тим, щоб їх студенти приймали активну участь в науковій та інноваційній діяльності. Що дає результат і дозволяє констатувати активне зростання залучення здобувачів вищої освіти до наукової діяльності.

Також ми повинні пам'ятати про те, що не всі випускники педагогічних закладів продовжують розвивати себе у цих напрямках. Більше частина йде працювати за фахом і саме на місці своєї роботи, сьогодні студенти, а завтра - вчителі, прищеплюють бажання та прагнення розвитку інновацій та науки у своїх учнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Студентська науково-методична конференція «Наумовські читання» ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Стартова ХНПУ імені Г.С. Сковороди. URL: <http://hnpu.edu.ua/uk/studentska-naukovo-metodychna-konferenciya-naumovskichytannya> (дата звернення: 08.11.2022).
2. Збірник наукових праць фізико-математичного факультету ДДПУ. Google Scholar. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=ihlq-cwAAAAJ&view_op=list_works&sortby=pubdate (дата звернення: 08.11.2022).
3. Міжнародна конференція ТНПУ. Міжнародна конференція ТНПУ. URL: <http://conf.fizmat.tnpu.edu.ua/archive/> (дата звернення: 08.11.2022).

СІМЧЕВА Ю. М.

викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,
Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-
реабілітаційна академія» ЗОР,
м. Запоріжжя,
12022611j@gmail.com

ЗАЛУЧЕННЯ СТУДЕНТІВ ДО ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВНЗ

Розвиток освіти на сучасному етапі потребує впровадження нових технологій та методів викладання іноземної мови у ВНЗ. Зростає потреба у розширенні світогляду майбутніх фахівців в контексті інтеграції до світового освітнього простору. Процес викладання іноземної мови потребує активізації за допомогою мультимедійних засобів і сучасних методик, що є особливо важливим в умовах дистанційного навчання, коли студенти не мають стабільної зовнішньої мотивації до вивчення мови і часто не можуть

пов'язати її з майбутньою професійною діяльністю. Одним з ключових завдань є усвідомлення значення мови як інструменту для пізнання світу і кар'єрного розвитку. Серед нових педагогічних технологій, націлених на реалізацію особистісно-орієнтованого навчання, важливим є проектне навчання.

Чимало сучасних вітчизняних науковців присвячують свою працю дослідженню методу проектів на заняттях з іноземної мови (О. Пехота, І. Зимня, Н. Пахомова, О. Пометун, К. Баханов, А. Касперський, П. Петряков, В. Мельников, Д. Новиков, В. Гончарова, О. Коберник, Л. Забродська). На їхню думку, метод проектів виступає як важливий компонент якісного, продуктивного навчання, що відображає реалізацію особистісно-орієнтованого підходу в освіті дорослих [2, с.106]. Науковці наголошують на тому, що проектна робота є одним із активних способів проведення занять і організації самостійної роботи студентів під час асинхронного навчання, який забезпечує гарантоване досягнення спланованого результату, а також підтримує мотивацію до вивчення мови.

Використання заздалегідь продуманої системи завдань, що об'єднані значущою ціллю з орієнтацією на майбутню професійну діяльність дозволяє змінити роль студентів із рівня повного управління з боку викладача на автономний рівень навчальної діяльності [3, с.162]. Ці навички сприятимуть підвищенню рівня самоорганізації студентів під час дистанційного навчання та готуватимуть їх до участі в науковій діяльності в майбутньому під час опанування більш високих освітньо-кваліфікаційних рівнів.

При цьому важливо спрямовувати студентів до використання в сучасних інформаційно-комунікаційних засобів згідно зі своїми потребами й індивідуальними особливостями роботи з іншомовним матеріалом для того, щоб вони не лише виконували поставлену задачу, а й набували цілу низку комунікативних компетентностей в процесі реалізації проекту.

Метод проектів напряму корелюється з науковою діяльністю, тому що під час підготовки студент знаходиться у продуктивному творчому пошуку

матеріалу та подальшому його опрацюванні для захисту перед аудиторією. Проектна діяльність дає можливість збагатити словниковий запас, подолати мовний бар'єр, познайомитися з інноваційними технологіями презентації і обробки інформації, провідними методами і формами роботи з аудиторією в рамках комунікативного підходу.

На думку Н.В. Гагіної, головною ідеєю методу проектів є: виконання студентом роботи, яку він обирає самостійно; пошукова і творча діяльність не обмежується тільки навчальним предметом і має практичне застосування та практичний результат [1, с. 94]. Застосування проектної технології в поєднанні із парною та груповою роботою значно підвищує мотивацію та створює позитивний настрій для вивчення іноземної мови, розкриття потенційних можливостей кожного студента через взаємодію.

Нерідко студенти немовних спеціальностей не відчують зв'язку між вивченням мови і її практичним застосуванням в майбутній роботі. Проектна діяльність допомагає подолати цю прогалину, заохочуючи студентів до того, щоб вони вийшли за межі аудиторії ВНЗ та перенеслися у професійне середовище.

Важливо враховувати поширений в педагогічній науці той факт, що проектна технологія розробляється під конкретний педагогічний задум і має чітко окреслений результат [4]. У той час же здійснення процесу навчання на основі її реалізації можна розглядати як фактор впливу на формування сфери знань у свідомості особистості, оскільки оброблена навчально-пізнавальна інформація набуває форми конкретного об'єкту, а проективні методики які теоретично ґрунтувалися на психодинамічному напрямі психології, набули поширення як інтелектуальний чи матеріальний продукт, на який спираються студенти.

Проектна технологія пов'язана з функціонування цілісної системи дидактичних та методичних засобів, які комбінуються у відповідності до вимог навчального проектування.

Отже, можна зробити висновок, що залучення студентів до проектної діяльності є однією з найважливіших умов підвищення ефективності та продуктивності процесу вивчення мови і налагодження міжкультурної комунікації. При цьому важливо обирати актуальні теми, що стосуються проблематики, зрозумілої і цікавої для студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гагіна Н. В. Оцінювання групової проектної діяльності студентів на занятті з іноземної мови // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психологопедагогічні науки. 2013. № 3. С. 92-96
2. Забродська Л. М. Інформаційно-методичне забезпечення проектно-технологічної діяльності вчителя / За ред. А.Д. Цимбалару, О.В.Онопрієнко // Науково-методичний посібник. Х. : Вид. група «Основа», 2007. – 208 с.
3. Лепко Г. В. Метод проектування в навчальному процесі // Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2011. № 1. 161-163 с.
4. Проектна діяльність в практиці вищої педагогічної школи / Л.О. Савченко // «SCIENCE and EDUCATION a NEW DIMENSION» <http://scaspee.com/6/post/2013/01/11.html>

ЯН ЧЖЕЮЙ

аспірант, кафедра дерев'яних духових інструментів,
Національна музична академія України імені П. І. Чайковського,
cnina_music@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0003-4420-2061>

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ УМОВИ У РОЗВИТКУ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ТА ОСВІТИ КИТАЮ ХХ СТОЛІТТЯ

Розвиток музичної культури та освіти Китаю у ХХ столітті був пов'язаний зі зміною ідеологічно-політичної системи. Тому важливо розуміти, як суспільно-політичний устрій та його зміни вплинули на музичну

культуру країни з тисячолітньою історією. Умовно його можна поділити на три етапи: перший розпочався в кінці позаминулого століття тривав до японсько-китайської війни, другий за часовими рамками охоплює другу третину ХХ століття, і третій етап пов'язаний з політикою відкритості та триває до сьогодні.

Найбільш важким та складним є період, який характеризується політикою «залізної завіси» та тоталітарного підходу у всіх галузях з боку нової китайської влади має регресивне значення у розвитку професійної, зокрема інструментальної музики. Суспільно-політичні та культурно-економічні наслідки японсько-китайської (1937–1946) та громадянської (1946–1949) війн, які зв'язані одна з одною були майже катастрофічними. В останні роки цього періоду (десятиліття Культурної революції, 1966–1976) посилювався ідеологічний тиск, незважаючи на системні кризові явища, що безпосередньо негативно відбилась на економічній ситуації в країні та зuboжіння народу. Країну покидали іноземці, багато проектів закривались, припиняли діяльність оркестрові колективи.

Лі Інген випустив збірник інструментальних аранжувань китайських народних пісень, який був першим нотним виданням для духових інструментів. «Розвиток саксофона в Китаї схожий на європейський та американський: спочатку це були воєнні оркестри з відповідним репертуаром, з поширенням джазової музики саксофон відігравав основну роль як в сольному, так і в оркестровому виконавстві, зрештою академічні композитори почали також використовувати його як сольний та ансамблево-оркестровий інструмент» (Ван Юйхе, 1994, С. 33). Французький музикант Шарль-Валентин Суаль (Али бен Су Алле) сприяв розповсюдженню саксофона в Китаї. Також він гастролював з відомими творами, адаптованими для концертного виконання саксофона та фортепіано в багатьох містах Австралії, Нової Зеландії, Манілі, на Яві, в Китаї і Індії, остаточно емігрував в Китай після революції 1848 року. Вперше в військовому оркестрі саксофон стали застосовувати у 1912 році, що видно на

фотографії, яка зафіксувала урочисту зустріч китайського політика, ідеолога Реформаційного руху та одного з лідерів Нового культурного руху Лян Цичжао, який прибуває в Тяньцзинь. На зображенні видно частину духового оркестру, в складі якого є саксофон.

На початку ХХ століття продовжила активно розвиватись система музичної освіти, А. Трешер вважає цей період етапним в її становленні: «Третьою хвилиною музичної діяльності під впливом Заходу стало створення в Китаї мережі педагогічних коледжів, музичних консерваторій, науково-дослідницьких інститутів та університетських кафедр. Створені вперше у 1920-ті роки, навчальні програми в цих закладах сьогодні включають в себе навчання грі на китайських національних інструментах (ерху, піпа, зурна, сона, ді, шен тощо) та викладання історії китайської музики» (Thrasher A).

До японсько-китайської війни музична освіта прогресувала, але і військові події не завадили її розвитку, цей процес продовжився, результатом якого стала поява великих серйозних концертних творів: у 1922 році був заснований Пекінський музичний інститут, очільником якого був Сяо Юмей, у відкритій в 1927 році Шанхайській консерваторії вивчали оркестровку та композицію. В 30-ті роки було відкрито класи духових інструментів.

В 1942 році в Чунціні за підтримки китайського уряду було створено «Армійська військова музична школа», яку заснував Хун Пан, для забезпечення потреб у підготовці кадрів професійних воєнних музикантів» (Сунь Бо, 2014, С. 14).

Отже, значний період в музичній культурі Китаю ХХ століття тісно пов'язаний зі складною військово-політичною ситуацією в країні. Насамперед, це безпосередньо вплинуло на виконавський аспекти, в якому військова складова (військові оркестри) відіграла свою роль. Також в освіті постерігається певна тенденція: саме в період японсько-китайської та громадянської війн відкрилась Академія мистецтв Народно-визвольної армії Китаю, яка була закрита під час Культурної революції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Thrasher A. R. Lam J. S. C., Stock J. P. R., Mackerpas C., Rebollo-Sborgi F., Schimmelpenninc K. A., Jones S., Han Mei, Wu Ben, Rees Y., Trebinjak S., Lee J. C. China People's Republic of (Chin. Zhonghua renmin gonghe guo). *New Grove Dictionary of Music and Musicians*. Web. URL: <http://www.oxfordmusiconline.com/public>.
2. . 汪毓和. 中国近现代音乐史: 近代部分. 北京: 高等教育出版社 (Ван Юйхе. Історія сучасної китайської музики. Пекін: Вища освіта, 1994. 378 с.).
3. 孙博. 萨克斯管“民族化”之路的梳理与分析: 艺术硕士论文. 兰州: 西北师范大学, 2014. 151 页 (Сунь Бо. Дослідження «націоналізації» саксофону. Ланьчжоу: Північно-Західний педагогічний університет, 2014, 151 с.).

ЗАКЛЮЧНЕ СЛОВО

ШАНОВНІ УЧАСНИКИ КОНФЕРЕНЦІЇ!

Дякуємо всім учасникам конференції «МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ НАУКИ ХХІ СТОЛІТТЯ» за цікаві тези та актуальні теми, які привертають увагу сучасних молодих науковців та здобувачів! У ході конференції теми розподілилися за п'ятьма тематичними напрямками:

1. Соціально-економічні виклики сучасності.
2. Розвиток міжнародного співробітництва.
3. Розвиток соціальних комунікацій.
4. Філософсько-культурологічні аспекти інформаційної діяльності.
5. Розвиток наукової та інноваційної діяльності в освіті.

За результатами обговорень оргкомітет конференції визначив основні висновки та рекомендації.

1. У дослідженнях розглянуто питання інноваційного розвитку та його значення в економічному зростанні й покращення якості життя та позитивний вплив на соціально-економічну сферу. Виділено основні можливості, які відкриваються при його впровадженні.

2. Розглянуто сучасні міжнародні процеси, оновлення діяльності міжнародних організацій та переосмислення концепції їх функціонування.

3. Досліджено історичні культурологічні наукові напрацювання та їх значення для сьогодення.

4. Розглянуто проблему якості освіти у вищих навчальних закладах України і можливість її вирішення за умови міжнародного співробітництва із зарубіжними вищими навчальними закладами та організаціями.

5. Проаналізовано історичні етапи розвитку медіаграмотності та загалом науково-популярної журналістики.

6. Визначено основні тенденції розвитку соціальних комунікацій на сучасному етапі існування інформаційного суспільства. Особливу увагу приділено зростанню ролі соціальних комунікацій в Інтернет-просторі.

7. Розглянуто аспекти впливу інформаційної культури та її складових на суспільство загалом та окремих людей. Виявлено напрямки впливу інформаційної культури на суспільство на сучасному етапі.

Загалом конференція була плідною та розкрила багато аспектів, що потребують ґрунтовних наукових спостережень. Молода наукова еліта продемонструвала активність та зацікавленість актуальними темами. **Оргкомітет вважає роботу конференції успішною у напрямку популяризації науки серед молоді та бажає успіхів молодим науковцям у подальших дослідженнях!**

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ НАУКИ ХХІ СТОЛІТТЯ

Всеукраїнська науково-практична
Інтернет-конференція
молодих учених та студентів

м. Київ, Україна, 1 грудня 2022 р.

***Науковий редактор: Момот Н.М.
Технічний редактор: Вовченко О.В.
Оригінал-макет підготувала: Вовченко О.В.***

Підписано до друку 15.12.2022 р. Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Друк офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 11,5. Наклад 300 прим.
Зам. 232

Університет економіки та права «КРОК»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру ДК № 613 від 25.09.2001 р.

Надруковано департаментом поліграфії
Університет економіки та права «КРОК»
місто Київ, вулиця Табірна, 30-32
тел.: (044) 455-69-80
e-mail: polygrafi a.krok@gmail.com